

YAŞAR NEZİHE'NİN GAZELLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

HANDE ÇETİN

BOĞAZİÇİ UNIVERSITY
2009

AN ANALYSIS TOWARDS THE GHAZALS OF YAŞAR NEZİHE

Thesis submitted to the
Institute for Graduate Studies in the Social Sciences
in partial fulfillment of the requirements for the degree of

Master of Arts
in
Turkish Language and Literature

by
Hande Çetin

Boğaziçi University

2009

Thesis Abstract

Hande Çetin, “An Analysis towards the Ghazals of Yaşar Nezîhe”

This dissertation study is about the poems in ghazal form by Yaşar Nezîhe included in her books entitled with *Bir Deste Menekşe* and *Feryâdlarım*. It is targeted to reveal connections of odes written in 19th century when Divan literature tradition was not commonly followed with traditions of the periods in which it was strictly regarded. In this context, the study focuses on styles, themes and *motifs* of ghazals and bases Yaşar Nezîhe’s relation with tradition in terms of similarities and differences. It is asserted that this female poet who was unable to get a good education but created a tremendous impression with her poems published in the journals and books in her lifetime attained different ways of expression both being in compliance with the rules of Divan poetry and sometimes breaking the rules slightly.

Tez Özeti

Hande Çetin, “Yaşar Nezîhe’nin Gazelleri Üzerine Bir İnceleme”

Bu tez, Yaşar Nezîhe’nin *Bir Deste Menekşe* ve *Feryâdlarım* adlı kitaplarında yer alan gazel formundaki şiirleri üzerine bir çalışmadır. Divan Edebiyatı’nın eski kadar etkin şekilde hüküm süremediği on dokuzuncu yüzyılda yazılan gazellerin, geleneğin en etkin olduğu dönemle bağlantılarını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu bağlamda gazellerin biçim, tema ve motiflerine odaklanan tez, Yaşar Nezîhe’nin gelenekle olan bağlantısını benzerlikler ve farklılıklar üzerinden kurmaktadır. Eğitimi olmayan ancak yaşadığı dönemde dergilerde çıkan şiirleri ve kitaplarıyla ses getirmiş olan bir kadın şairin, Divan şiirinin kurallarına uyarak ve bazen de bu kuralları esneterek farklı söyleyiş tarzları yakalayabildiğini ileri sürer.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
Tanzimat Dönemi.....	1
Tanzimat Döneminde Edebiyat	2
Kadın Şairler ve Kadın Hareketi	4
İKİNCİ BÖLÜM: BİR KADIN ŞAİR: YAŞAR NEZİHE (BÜKÜLMEZ)	8
Hayatı	8
Eserleri	19
Dili ve Üslubu	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GAZEL İNCELEMESİ	29
Biçim Açısından Gazeller	29
Tematik Açıdan Gazeller.....	33
Motif ve Sanatsal Anlatım Açısından Gazeller	41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇ	50
Kaynakça	53
BEŞİNCİ BÖLÜM: TRANSKRİPSİYONLU METİN VE DÜZYAZISI	56
Transkripsiyonda İzlenen İmla Kuralları	56
Metnin Düzyazıya Geçirilmesinde İzlenen Yöntemler	58
<i>Bir Deste Menekşe</i>	60
<i>Feryâdlarım</i>	98
EKLER	162
Yaşar Nezîhe Bükülmez Kaynakçası	162
Fotoğraflar	165
Tablolar	170
Metinlerin Tıpkıbasımı	180

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde yaklaşık altı yüzyıl boyunca hüküm sürmüş olan Klasik Edebiyat, daha çok anılan ismiyle Divan Edebiyatı bağlamında ürün vermiş olan çok az kadın şairle karşılaşırız. Belli bir kültür birikiminin getirisi olan Divan Edebiyatı, bu birikimi edinecek, yani çoğunlukla eğitim gören erkekler tarafından icra edilmiştir. Kadınların birer şair olarak tanınmaları, eğitimleriyle paralellik göstermektedir. İsimlerini bildiğimiz kadın şairlerin büyük bir kısmı nüfuzlu ailelere mensup oldukları için konaklarda eğitim görmüş ve bu şiir kültürüyle tanışmışlardır. Tanzimat döneminde şair olarak tanınan kadınların sayısındaki artış da yine bu dönemde devletin kadın eğitimini bir program altına almış olmasının bir sonucudur.

Bu dönemde ortaöğretim ve lise düzeyinde eğitim almaya hak kazanan kadınlar, ev dışındaki hayatı ve kültürü öğrenmişlerdir. Basını etkili bir araç olarak kullanarak ve pek çok dergi yayımlayarak diğer kadınları bilgilendirmeyi ve bilinçlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu dergiler yoluyla pek çok kadın yazım dünyasına katılarak sesini duyurma şansı yakalamıştır. Dergilerin birer okul gibi çalıştığı on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, ismiyle ve şiirleriyle pek çok yayımda karşılaştığımız kadınlardan birisi de Yaşar Nezîhe Bükülmez'dir.

Bu tez, eğitim alma şansına erişememiş kadınlardan birisi olan Yaşar Nezîhe'nin gazelleri vasıtasıyla Divan Edebiyatı'nda nasıl bir yol izlediğini merkeze almaktadır. Çalışma ayrıca kalem oynatabilmek için eğitilmiş olmayı önkoşul kabul eden şiir geleneğine, okuduklarıyla kendisini yetiştiren Yaşar Nezîhe'nin kattıklarını

anlamlandırmayı amaçlar. Konak eğitiminden geçmemiş bir kadının da geleneksel anlatımın kalıplarını izleyerek yetkin bir şekilde şiir yazabileceğini ve bu kalıpların esnetildiği yerlerde de farklı söyleyişleri yakalayabileceğini öne sürer.

Tez bu bağlamda, Yaşar Nezîne'nin basılmış olan *Bir Deste Menekşe* (1915) ve *Feryâdlarım* (1924) adlı iki kitabında gazel formunda yazılmış şiirlerini incelemiştir. Bu gazellerin biçim, tema, motif kullanımı ve sanatsal anlatım yönünden Divan Edebiyatı pratiklerini nasıl kullandığının izini sürmektedir.

Tezin “Giriş” başlıklı bölümü, üç alt bölümden oluşmaktadır. Birincisinde Tanzimat Dönemi, eğitim alanındaki yenilikler ve kadın eğitimi konusundaki düzenlemeler genel bir çerçeveye sunulmuştur. İkincisinde Tanzimat Dönemi'nde edebiyatın seyrinin ne şekilde değiştiği ve Divan Edebiyatı'nın bu dönemdeki konumu işlenmiştir. Üçüncüsünde ise on beşinci yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla dek isimleri anılan kadın şairler ve kadınların Divan Edebiyatı içindeki konumlarına dair görüşlerin ışığında ‘bir şair olarak kadın’ konusuna değinilmiş; Tanzimat sonrasında kadınların basını etkili bir şekilde kullanmalarıyla yarattıkları kadın hareketi ve yayımlanan ilk kadın dergileri ele alınmıştır.

Tezin “Bir Kadın Şair: Yaşar Nezîhe (Bükülmez)” başlıklı ikinci bölümü, şairlik meselesini Yaşar Nezîhe özelinde ele almayı amaçlamaktadır. Bu bölümde önce şairenin hayatından bahsedilmiş, ardından eserlerine, eserlerinde kullandığı dil ve üsluba bakılmıştır. “Gazel İncelemesi” başlıklı üçüncü bölüm ise Yaşar Nezîhe'nin Divan Edebiyatı'na gazelleri yoluyla kattıklarını açıklama girişimidir. Bu bölümde gazelleri biçim, tema, motif ve sanatsal anlatım bakımından ele alınmıştır. Fuzuli'nin tarzına yakın olduğunu söyleyen şairenin sözdağarcığını odağa alarak, son dönem divan şiirinin birer ürünü olan gazellerinin gelenekle hangi noktalarda benzeştiği ve ondan hangi noktalarda ayrıldığı incelenmiştir. Tezin “Sonuç”

bölümünde ise, çalışmada yapılan değerlendirmelerin ışığında, Yaşar Nezîhe'nin gazellerinin ne şekilde anlamlandırılabileceği gösterilmiştir.

Tezin “Transkripsiyonlu Metin ve Düzyazısı” başlıklı bölümü, Yaşar Nezîhe'nin iki kitabında yer alan gazellerinin transkripsiyonuna ve beyitlerin düzyazıya geçirilmiş haline yer vermektedir. Bu bölümde, şairenin Divan Edebiyatı'nda kendisine açmış olduğu alanın sınırları belirginleştirilmeye çalışılmıştır. “Ekler” başlıklı son bölümünde ise, Yaşar Nezîhe'nin bahsinin geçtiği kaynakların listesine, bir dergide fotoğrafı yayımlanan ilk Müslüman Osmanlı kadınlarından biri olan şairenin fotoğraflarına, iki kitabından yola çıkarak gazellerinin biçim ve sözdağarcığını detaylandıran tablolara ve metnin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Bu tezin, ‘nevi şahsına münhasır’ bir kadın şair olan Yaşar Nezîhe'nin Divan Edebiyatı geleneği içindeki konumunu gerektiği şekilde ele almış olduğunu ve Osmanlı kadın toplumunun şairleri ve yazarları hakkındaki çalışmalara ilham vermesini umuyorum. Bu bağlamda, Divan Edebiyatı ve Osmanlı'nın kadın yazarları üzerine yapılan çalışmalarda çok büyük emeği olan ve beni Yaşar Nezîhe'yle tanıştıran tez danışmanım Prof. Dr. Zehra Toska'ya ve de yüksek lisans döneminde öğrencisi olabilme şansını yakaladığım Prof. Günay Kut'a minnettarım.

Sevgili arkadaşlarım Serap, Erkan, Başak, Taha, Zümrüt, Arda, Didem, Nida ve Zeynep'e, tezin yazım sürecinde bana gösterdikleri ilgi, sabır ve yardımlarından ötürü teşekkür ediyorum.

Son olarak -her ne kadar bu teşekkür onların bende emekleriyle kıyaslanamayacak olsa da- desteklerini en başından itibaren benden esirgemeyen anneme, babama, kızkardeşim Hale'ye ve bu çalışma için beni en çok cesaretlendiren sevgili Güney'e teşekkür etmeyi borç bilirim.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Tanzimat Dönemi

Tanzimat Fermanı ve onunla başlayan dönem, tepeden tırnağa her alanda Osmanlı devlet yapısını ve sosyal dokuyu yeni baştan şekillendirmeyi amaçlamıştır.¹

Bu dönemdeki yenilikler askerlik, hukuk, emniyet ve vergi sistemlerinde gerçekleşmiş; ilk olarak yeniçerilik teşkilatı kaldırılmıştır (*Vak'a-yı Hayriyye*, 1826). Dönemin ikinci önemli atağı da yine askerî eğitim alanında gerçekleşmiş; 1827'de Mekteb-i Tıbbiye, 1834'te de Mekteb-i Harbiye açılmıştır.² Bahsedilen sistemlere düzenlemeler getirilirken, Tanzimat Fermanı'nda (1839) eğitim alanında herhangi bir düzenleme öngörülmemiş; bu yüzden dönemin ihtiyaçları doğrultusunda açılan askerî okullara karşın, sivil okulların açılması çok daha sonra gerçekleşmiştir.

Açılan okullar ister askerî olsun ister sivil, öğrencileri erkektir. *Sıbyan mekteplerinden*³ sonra kızların eğitimlerine devam edebilecekleri, bugünkü ortaokul seviyesinde olan *kız rüştiyelerinin* ilki 1858 yılında kurulur. İlk zamanlar bu okullarda “yaşlı fakat düzgün ahlaklı erkekler” eğitim verir.⁴ Kız rüştiyelerinin açılması, kadın öğretmen ihtiyacını da birlikte getirir ve 1870'te *Darülmuallimat* açılır.

---

¹ Halil İnalcık, Mehmet Seyitdanlıoğlu, *Tanzimat: Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu* (İstanbul: Phoenix, 2006), s. 9.

² İsmail Ünver, “XIX. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı”, *Büyük Türk Klasikleri* (İstanbul: Ötüken, 1988), c. 8, s. 100.

³ Saffet Paşa'nın çabaları ile çıkarılan Maarif-i Umumiyye Nizamnamesi'ne göre kız çocuklarının sıbyan mektebine 6-11 yaş arası devamı zorunlu kılınmıştır. Bkz. Emel Doğramacı, *Türkiye'de Kadının Dünyası ve Bugünü* (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1992), s. 15-22.

⁴ Osman Ergin, *Türkiye Maarif Tarihi* (İstanbul: Osmanbey Matbaası, 1940), c.2, s. 262-263.

Kadınlar ev ve mahalle gibi kapalı alanlarda hayatlarını sürdürdükleri, idari ve kültürel işlere dahil edilmedikleri için, Tanzimat'tan önceki dönemlerde kadın eğitime gereken özen gösterilmemiştir. Kadın, ev idaresi ve çocuk bakımı konusunda öğrenmesi gerekenleri yine ev içinde öğrenir. Okumayı öğrenmelerine izin verilir ancak yazmayı öğrenmeleri, "aşk mektubu" yazmak –ve böylece evin dışındaki dünyayla bağlantıya geçmek- gibi tehlikeli(!) işlere zemin oluşturduğundan, teşvik edilmemiştir.⁵ Müslüman kızların sıbyan mektebinden sonra devam edebilecekleri bir okulun bulunmayışı sebebiyle kimi nüfuzlu aileler kızlarını misyonerlerin ya da İmparatorluk içerisindeki diğer cemaatlerin okullarına göndermişlerdir.⁶ Bu ailelerin kızları için de bir diğer eğitim şansı, konaklarında özel hocalar vasıtasıyla yakalanmıştır. Misyoner okullarına giden ya da konakta özel hoca tutulan kızlar sanattan, bilimden, müzikten ve edebiyattan haberdar olmuş, Arapça ve Farsça'yla birlikte Batı dillerini de öğrenmişlerdir. Kadın eğitimi konusundaki bu şartları ve önyargıları göz önünde bulundurduğumuzda, Tanzimat döneminde işin devlet tarafından programlanır hale gelmesi önemli bir adımdır.

Tanzimat Döneminde Edebiyat

Tanzimat Dönemi edebiyatının 19. yüzyıldaki durumunu, Abdülbaki Gölpınarlı'nın bu dönemin genel havası için söyledikleriyle özetleyebiliriz: "Dünle yarın arasında bugün. Fakat dünden ayrılma[yan], onun değerini incelemeyi aklına bile getirmeden ona bağlı kalan, aynı zamanda yarını beğenen, yarından olmayı dileyen bir fikir. Ne

---

⁵ Nafi Atuf, *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme* (İstanbul: 1932), c.2, s. 68 vd.

⁶ Zehra Toska, "Çağdaş Türk Kadını Kimliğinin Oluşumunda İlk Aşama: Tanzimat Kadını", *Tarih ve Toplum*, sayı 124 (Nisan 1994), s. 6.

düne gerçek bir dost, ne yarını kucaklayan bir gerçek. Onda dün, inkâr edilmekle beraber hâlâ yaşamakta, yarın, istenmekle beraber hâlâ bir ideal.”⁷

Bu dönemin edebiyatında da dünle yarın arasında, gelenekle yenilik arasında, Doğu ile Batı arasında kalmaya başlamanın ilk emareleri belirir. Batı edebiyatı ile çeviri eserler vasıtasıyla tanışılır; önce tiyatro, ardından da roman ve hikaye gibi yeni türler edebiyatımıza girer. Şiirde ise eski edebiyat geleneği sürdürülmeye çalışılırken bir yandan da arayışlar gözlemlenir. Ancak bu arayışlar, düzenli bir şekilde ilerlememiştir. Çünkü yeni bir yazım türünü edebiyatta deneyimlemek, o edebiyatın yedi yüz yıllık geleneği içinde köklü bir değişiklik yapmak kadar kolay olmaz. Şiirdeki düzensiz girişimler, yer yer şekil yenilikleri, duyuş ve söyleyiş değişiklikleri olarak kendini gösterir.⁸

18. yüzyılda Nedim’in en güzel örneklerini verdiği “mahallileşme” akımı bu yüzyılda da sürdürülmeye çalışılmış hatta şiirde günlük konuşma dilini kullanmak, mahalli renklere ve günlük hayata yer vermek hususunda daha ileri gidilmiştir.⁹ Dönem şairlerinin pek çoğu birer tarikata mensuptur ancak divan şiirinin esas konusu olan “aşk”, şiirlerde, ilahi yönünden çok beşeri yönüyle önplana çıkar. Leskofçalı Galib, Yenişehirli Avni, Üsküdarlı Hakkı, Hersekli Arif Hikmet, Ziya Paşa ve Namık Kemal’in yer aldığı *Encümen-i Şuarâ* adlı topluluk, 17. yüzyılın Nefî, Nâilî ve Fehim gibi büyük şairlerini örnek alarak eski şiire can vermek için çabalamış ve bunda kısmen başarılı da olmuştur.¹⁰ Bu dönemde şiirin muhtevasında duyguların yerini

⁷ Abdülbaki Gölpınarlı, *Divan Şiiri - XIX. Yüzyıl* (İstanbul: Varlık, 1955), s. 6.

⁸ İsmail Parlatır, “Giriş”, *Tanzimat Edebiyatı* (Ankara: Akçağ, 2006), s. 9.

⁹ Hasibe Mazıoğlu, “Türk Edebiyatı, Eski”, *Türk Ansiklopedisi* (Ankara: MEB, 1983), c. 32, s. 133.

¹⁰ İsmail Ünver, “a.g.m.”, s. 100.

düşünce alır, şairler kadar edipler ve muharrirler de önem kazanır.¹¹ Ancak 19. yüzyıl, divan edebiyatının eskiye nazaran etkisini yitirdiği bir dönemdir. Şiirde kullanılan mazmunlara ve hayallere önemli bir katkıda bulunulmadığı gibi, eldekiler de tüketilmiştir. Toplumsal olan her konunun edebiyatta kendine yer bulduğu 19. yüzyılın özellikle ikinci yarısından sonra divan şiiri, kültür ve düşünce yönünde değişen Osmanlı toplumunun ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelir¹² ve aruz veznini kullanarak şiir yazmak, zamanla ortak bir zevk olmaktan çıkar.

Kadın Şairler ve Kadın Hareketi

Divan edebiyatının Osmanlı'da hüküm sürdüğü altı yüzyılı göz önünde bulundurduğumuzda, ismini ilk duyduğumuz kadın şairler Zeynep Hatun ve Mihri'den (15. yy.) bu yana çok az kadın şairin ismini sayabiliriz.¹³ Bunun birinci sebebi, birer antoloji işlevi de gören şair tezkirelerinde çok az kadının adının geçmesidir. Tezkirelerde gözlemlenen bu yaklaşımın toplum içindeki yansıması da muazzam bir mirası taşıyan edebi muhitte kadınların küçümsenip giderek daha ürkek ve çekingen kılınmaları şeklinde kendisini göstermiştir.¹⁴

Şiir, erkeklerin kalem oynattığı bir alan olarak görüldüğünden, kadınlar ikinci plana atılmıştır. Divan şiirinin en esaslı konusu olan aşkın oyuncularını sevgili-âşık ilişkisinde, şarap içip sıkıntılara düşen, gamından mum gibi eriyip bedeni hilale dönen, acımasız sevgiliye ulaşmak yolunda pek çok rakiple mücadele eden aşığın

11 İskender Pala. 14 Temmuz 2009. Şiirimizin Tarih Yolculuğu. [online]: <http://zaman.com.tr/yazar.do?yazarno=1040> [15 Ağustos 2009].

12 Maznoğlu, "a.g.m.", s. 134.

13 Osmanlı'daki 46 kadın şairin hayatı hakkındaki kısa bilgilerden oluşan bir liste için bkz. Serhan Alkan İspirli, *Kadın Divan Şairleri ve Geleneğin Uzantısı* (Ankara: Salkımsöğüt, 2007), s. 20-29.

14 Zehra Toska, "Divan Şiirinde Kadın Şairlerin Sesi", *Türk Edebiyatı Tarihi* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2006), c. 2, s. 676.

erkek; uğruna türlü çileler çekilen ulaşılmaz sevgilinin ise kadın olduğunun düşünülmesi yüzünden, şiir yazan kadınların toplumun, özellikle de erkek şairlerin tepkisini çektiğine dair pek çok örnek bulunmaktadır.

Osmanlı'nın klasik edebiyatında kadın şairin edebi kimliğinin, cinsiyetinin önüne geçemediğini söyleyen Nazan Bekiroğlu, erkek-egemen bir toplumda erkek-egemen bir dille konuştuklarını ve kendi duygularını anlatmaktansa klişe mazmunları kullanarak yine erkek kalbini yansıttıklarını söyler.¹⁵ Bununla birlikte Mübeccel Kızıltan, kadın şairlerin erkek üslubundan vazgeçip kadınca duygularını yazmaya ancak 19. yüzyılda başladıklarını belirtir.¹⁶ Ancak Zehra Toska'nın altını çizdiği gibi, divan şiirinin sesi, ne erkek ne de kadın şairin sesidir; ağırlıklı olarak duyulan ses aşığın sesidir. Kadın ya da erkek bütün şairler, aşığın vazgeçilmez aşkını ve onun ulaşılmaz sevgilisini anlatmışlardır.¹⁷

Osmanlı'daki kadın şairler¹⁸, kendilerine biçildiği söylenen sessiz, edilgin ve aşkın nesnesi konumundaki sevgili rolünü şiir yazarak, bir anlamda aşkın öznesi olan erkeğin yerine geçerek reddetmişlerdir.¹⁹ Erkeğe atfedilen şairlik rolünü, erkeğin hayal dünyasını ve sözcüklerini kullanarak değil, geleneğin içinde kendi dünyalarını yaratarak ele geçirmiş; şiirleriyle birer şair olarak geleneğin parçası haline gelmişlerdir.

¹⁵ Nazan Bekiroğlu, "Osmanlı'da Kadın Şairler", *Osmanlı* (Ankara: Semih Ofset, 1999), s. 803.

¹⁶ Mübeccel Kızıltan, "Divan Edebiyatı Özelliklerine Uyarak Şiir Yazan Kadın Şairler", *Sombahar Kadın Şairler Altarı*, sayı 21-22 (Ocak-Nisan 1994), s. 106.

¹⁷ Zehra Toska, "a.g.m.", s. 679.

¹⁸ Osmanlı kadın şairler arasında mürettep divanı olan altı kişi vardır: Bunların ilki 15. yüzyıl Amasya'sında yaşamış olan Mihrî Hatun'dur. Divan sahibi Fitnat Hanım, 18. yüzyılın önemli kadın figürlerinden biridir. 19. yüzyıl ise klasik şiir etkisini yitirdiği halde dikkat çekici şekilde, divan sahibi dört kadın şair çıkarmıştır: Leylâ Hanım, Şeref Hanım, Sırrı Rahile Hanım ve Adile Sultan.

¹⁹ Kemal Sılay, "Erkeğin Ağzıyla Söylenen Gazel: Osmanlı Kadın Şairler ve Ataerkilliğin Gücü", *Modernleşmenin Eşiğinde Osmanlı Kadınları*. Ed. Madeline C. Zilfi, Çev. Necmiye Alpay. (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000), s. 199.

Birer kadın olarak ev içinde kendilerine çizilmiş sınırlarından çıkıp seslerini duyurma şansını ise 19. yüzyılda yakalayacaklardır. Basını etkili bir araç olarak kullanan kadınlar, bu dönemde yayımlanan pek çok kadın dergisinde²⁰ sorunlarını ve beklentilerini dile getirmiş, birbirlerini bilinçlendirmek adına konferanslar düzenlemiş ve kurdukları derneklerde aktif roller üstlenmişlerdir.²¹ Kadınların mücadelelerini ne şekilde yürüttüklerine bakmak için dönemin birkaç dergisine göz atmak yerinde olacaktır.

Yayın tarihi açısından ilk kadın dergisi, *Terakki* gazetesi tarafından, 1869 yılında haftalık olarak yayımlanan *Terakki-i Muhadderat*'tır.²² 1888'de yayınlanan *Mürüvvet* dergisi yazıları konu başlıklarına ayırmış; Nigar Hanım (Nigar binti Osman), Leyla (Saz) Hanım ve Fitnat Hanım gibi edebiyatçı kadınlar ilk bu dergide yazmışlardır. 1895-1908 yılları arasında yayımlanan *Hanımlara Mahsus Gazete* 604 sayı çıkararak en uzun süreli kadın dergisi olmuştur.²³ 1913'ten 1921'e dek çıkan *Kadınlar Dünyası*²⁴ ise Osmanlı kadınlarının hakları için mücadele veren Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'nin yayın organı olması sebebiyle farklı bir konuma sahiptir. "Feminizm"i, kendi hareketlerini tanımlayıcı bir kelime olarak kullanan *Kadınlar Dünyası*, *Hanımlara Mahsus Gazete* gibi sadece dönemin entelektüelleri tarafından değil, orta sınıf - işçi sınıfı tarafından yaygın olarak okunmuş; örgütlü bir kadın toplumu meydana getirmeyi amaçlamıştır. Dergi ayrıca

---

²⁰ 1868-1990 arası yayımlanmış kadın dergileri için ayrıca bkz. Hatice Özen, *Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990)* (İstanbul: y.y., 1994).

²¹ Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi* (İstanbul: Metis, 1994), s. 22.

²² *Terakki-i Muhadderat* (İstanbul: 15 Haziran 1285-20 Ağustos 1286).

²³ *Hanımlara Mahsus Gazete* (İstanbul: 19 Ağustos 1311 [1 Eylül 1895]-26 Cemaziyelevvel 1326 [25 Haziran 1908]).

²⁴ *Kadınlar Dünyası* (İstanbul: 4 Nisan 1329 [17 Nisan 1913]- 21 Mayıs 1921).

ilk defa müslüman kadınların fotoğraflarını yayımlamıştır. Fotoğraflı yayınlanan kadınların ilki de Yaşar Nezîhe Hanım'dır.

Bu dönemde pek çok dergide şiirleri yayımlanan ve Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'ndeki üyeliğinin ilk yılında idari heyete de seçilen Yaşar Nezîhe (Bükülmez) Hanım, radikal görüşlere yer vermesi sebebiyle dönemin bürokrat eşleri ve kızlarının tepkisini çeken *Kadınlar Dünyası*'nın "yazı bekliyoruz" çağrısına yanıt veren tek isim olmuştur.²⁵

---

²⁵ Serpil Çakır, *a.g.e.*, s. 38.

İKİNCİ BÖLÜM

BİR KADIN ŞAİR: YAŞAR NEZİHE (BÜKÜLMEZ)

Hayatı (1297/1882-1971)

Kadınların eğitiminin devlet tarafından bir düzene konduğu ve kadın çevrelerinde önemli bir hareketliliğin yaşandığı bir dönemde doğan Yaşar Nezîhe'nin hayatı hakkında bilgi edinebileceğimiz kaynaklar sınırlıdır. Hayat hikayesiyle ilk kez *Nevsâl-i Millî*'de karşılaşırız.²⁶ Bu kitapta kendisine beş sayfa ayrılmış; çocukluğu, ilkgençliği ve şairliği anlatılmış, ayrıca masabaşında bir resmiyle birlikte "Tahattur Et" ve "Râh-ı Ma'îşet" adlı iki şiiri yayımlanmıştır. Hayat hakkındaki bir diğer kaynak, şairenin *Feryâdlarım* adlı kitabıdır.²⁷ Rıfat Necdet'in bu kitaba yazdığı mukaddimede şairenin çektiği yoksulluk, ailesi, çocukluğu, evlilikleri, çocukları ve şiirleri anlatılır. İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal ise *Son Asır Türk Şairleri* adlı kitabında bu anlatılanlara ek olarak şairenin kendisine yolladığı bir mektuptan alıntılar yapar.²⁸ Bu üç kitapta özellikle şairenin ömrü boyunca çektiği geçim sıkıntısına vurgu yapılmış; şairenin hayatından bahseden diğer kaynaklar da çoğunlukla bu üç eserden yararlanmışlardır.

Yaşar Nezîhe (Bükülmez), Kânunisânî 1297 [Ocak 1882] yılında İstanbul Şehremini civarındaki Baruthane yokuşunda dünyaya gelmiştir. Babası kantar idaresi hademesi Kadri Efendi, annesi ise Bahçesaraylı Tatar bir aileden gelen Kaya

²⁶ *Nevsâl-i Millî* (İstanbul: Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası, 1332), s. 219-223.

²⁷ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), *Feryâdlarım* (İstanbul: Vatan Matbaası, 1340).

²⁸ Bu mektupta şaire hayat hikayesini şöyle anlatmaktadır: "Silivri [kapısında] büyüdüm. Şiirlerim uzun seneler edebî mecmualarda intişar etdi. Nihâyet bana 'şairsin' dediler. Eğer yazdığım mevzun sözler, şiirse bu gün bir kucak şiire mâlikim. Altmış senelik hayatımda iki gün gülebildim. (...) Hayatım, [ser-te-ser] bir faciadır. Sevdiklerimden zulüm, hürmet etdiklerimden hakaret gördüm. (...) İki mecmua-[y]ı eş'arım vardır. Bunlar da -talisizliğimden- mürettib sehviyatına uğramış, gözümünden düşmüştür. Vedad isminde bir oğlumdan başka dünyada kimsem yoktur." Bkz. İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri* (İstanbul: MEB, 1969), c. 4, s. 1948.

Hanım²⁹ olan Yaşar Nezîhe, ailenin hayatta kalan tek çocuğu olmuş; kardeşleri ya bakımsızlıktan ya da veremden ölmüştür.³⁰ Altı yaşında iken de annesi vefat etmiştir.

Okumaya heves etmiş ama sadece bir yıl Kapağası İbrahimağa Mektebi'ne gidebilmiş³¹; bu hevesini öğrenen babası onu evden kovmuştur. Taha Ay'ın *Yedigün* dergisi için kendisiyle yapmış olduğu bir röportajda okul macerasını şöyle anlatır:

Mahalle mektebine gizli gidiyordum. Bir gün babam işitti. "Babıali'ye katip mi olacaksın?" diye saçlarımdan sürükledi ve evden kovdu. Ben içinde alevlenen okumak hırsını yenemiyordum. Okumak için param da yoktu. Dere kenarlarından papatya, ebegümeci topluyarak attarlara satardım. Aldığım paranın kırk parasını hoca hanıma, kırk parasını da kalfaya verirdim. Bu bir sene kadar devam edebildi ve ben mektebi terke mecbur kaldım.³²

Hayatının bu dönemi hakkında bilgi veren diğer kaynaklar da tüm tahsilinin bu bir yılla sınırlı kaldığı konusunda hemfikirdir.³³

Öksüz kaldıktan sonra, akrabasından yaşlı bir hanım zaman zaman onunla ilgilenmiştir. Şiirle ilk defa bu hanımın kendisine okuduğu eski aşk hikayeleri sayesinde tanışır. Zaman içinde kendisi de şiir yazmaya heveslenir. *Son Asır Türk Şairleri*'nde Yaşar Nezîhe'nin şiir yazma hevesinin ortaya çıkışı şöyle anlatılır:

Ahmed Rasim'in 1896 (1312)'de "Leylâ Feride" imzası[y]le "Malûmat" gazetesine yazdığı "Ç[â]re bulan olmadı bu y[â]reye" şarkısını görünce kendi de şiir söylemek emelinde bulundu. Esasen hayatının pür ızdırab oluşu, şiire meylini istilzam etdi.

²⁹ Taha Toros, Kadri Efendi'nin bu adı beğenmediğini ve evlendiği gün eşinin ismini Eda'ya çevirdiğini söyler. Bkz. Taha Toros, *Mâzi Cenneti* (İstanbul: İletişim, 1992), s. 127 vd..

³⁰ Yaşar Nezîhe ailenin beş kızından üçüncüsüdür ve diğer kardeşlerinin hiçbiri yaşamadığı için ona 'Yaşar' ismi konulmuştur. Bkz. Taha Toros, *a.g.e.*, s. 128.

³¹ *Nevsâl-i Millî*, s. 220.

³² Taha Ay, "Hayatı Sefaletle Geçen Bir Kadın Şairimiz: Yaşar Nezîhe Hanım", *Yedigün*, sayı 72 (1934), s. 7-8.

³³ Şahika Karaca, kadın yazarların trajik hayatlarına değindiği makalesinde, okulu bırakmak durumunda kaldıktan sonra okuma-yazmanın Yaşar Nezîhe için ferdi çabalarla devam ettirilen bir uğraş olduğunu söyler. Bence bu nitelendirme, dergilerde ve kitap halinde yayımlanan şiirleri, cemiyet faaliyetleri ve yaşam mücadelesi göz önünde bulundurulduğunda, şaireyi anlatmak için biraz yetersiz kalıyor. Bkz. Şahika Karaca, "İlk Kadın Yazarlar ve Trajedileri", *Türk Edebiyatı*, sayı 387 (2006), s. 66.

İlk defa:

“Süzişi aşkınla her an ahü efgan eylerim”
mısraile başlayan şarkıyı “Mazlume” ve ikinci ve üçüncü şiirlerini
“Mahm[û]re” ve “Mehc[û]re” imzaları[y]le “Malûm[â]t”a dercetdirdi.³⁴

Ahmet Rasim’in bir şiirinden etkilenecek yazı serüvenine atılan Yaşar Nezihe, dergilere şiirlerini yollar, ilk aldığı tepkiler olumlu olunca da şiir yazmaya devam eder. Tevcit’i, Karabaş’ı, Mızraklı İlmihâl ve T[u]hfe-i Vehbi’yi okuyarak kendini yetiştirir. Okudukları arasında en çok ilgisini çeken ve onu en çok etkileyen şair, Fuzuli olmuş; ona nazireler de yazmıştır.³⁵ *Yedigün*’deki röportajında “kimleri okuyorsunuz?” sorusuna verdiği yanıtta, Faruk Nafiz, Yusuf Ziya, Orhan Seyfi gibi isimlerle birlikte eskilerden Fuzuli’nin adı geçer. Bu röportajda ayrıca şiirlerindeki “neşe”den dolayı Nedim’i sevmediğini ve Şükûfe Nihal’le tanışmak arzusu içinde olduğunu da belirtir.³⁶

Yaşar Nezihe, kendini Fuzuli’nin tarzına daha yakın hissettiği için, Nedim’in “insanı söyleten neşesine” yabancıdır. Onun şiirlerinden yaşadıklarının izlerini sürmek mümkündür. Üçü de mutsuzlukla sonuçlanan evliliklerinin ilkinin 16 yaşında, kendisinden 27 yaş büyük evkaf katibi Atıf Zahir ile yapar; Atıf Zahir çocuğu olmadığı için onu boşar. İkinci evliliğini mühendis Mehmet Fevzi Bey’le yapar. Üçüncü kocası ise gazetecilik, hikayecilik ve tahrirat katipliği yapan, kendisinin de şiirlerinin yayımlandığı *Nazikter* dergisini çıkarmış olan Yusuf Niyazi Bey’dir. Bu evlilik de kısa sürer çünkü Yusuf Niyazi onu aslında üçüncü karısı olarak almıştır ve saire bu durumun farkına varınca Yusuf Niyazi’yi terk ederek İstanbul’a döner.³⁷

³⁴ İbnü’l-Emin Mahmud Kemal İnal, *a.g.e.*, s. 1047.

³⁵ Şiir kitabında da “Fuzûlî’ye” başlığıyla dört nazireye yer verilmiştir. Bkz. Yaşar Nezihe (Bükülmez), *Feryâdlarım*, s. 195-200.

³⁶ Taha Ay, “a.g.y.”, s. 8.

³⁷ Taha Toros, *a.g.e.*, s. 131 vd.

Kalbini muhtemelen en çok kıran kocası *mühendis* Mehmet Fevzi, hem *Bir Deste Menekşe*'de hem de *Feryâdlarım*'da karşımıza çıkar. Gazellerde “mühendis” diye bahsi geçen Mehmet Fevzi ayrıca bir gazelin sonunda “Şâ'ireye ihânet ve hastahânede vefât eden zevci” notuyla belirtilmiştir.

“Rahm eyleyecektir o **mühendis** baña bir gün
Hedmi eylediği kalbimi âbâd edecektir”³⁸

“Bir **mühendis** hedmi edip gitti binâ-yı hâtırım,
Yeniden inşâsına elbette mi'car isterim!”³⁹

Yaşar Nezîhe'nin Mehmet Fevzi'den Sedad, Suad ve Vedad adlarında üç çocuğu olmuş; Sedad ve Suad bakımsızlıktan ya da hastalıklardan, daha açık şekilde söyleyecek olursak fakirlik ve imkansızlıktan ölmüştür.⁴⁰ Kaç çocuğunu kaybettiği hakkında farklı yorumlarla karşılaşabiliriz. Sennur Sezer şairenin tek bir oğlunu yitirdiğini söyler: “Acı biten bir aşk öyküsü, mutsuz bir evlilik, savaş yıllarının yoksunluklarıyla bir oğlunu yitiriş...”⁴¹ Ancak kendi yazdıklarından da anlaşılacağı gibi, Yaşar Nezîhe üç çocuğundan ikisini, ilk kitabı *Bir Deste Menekşe*'nin 1915'te yayımlanmasından önce kaybetmiş olmalıdır; çünkü bu kitabında oğullarının isimlerinin geçtiği şiirlere yer verilmiştir.⁴² Ölen oğullarının acısını *Bir Deste Menekşe*'de şöyle dile getirir:

³⁸ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), “Belki”, *Bir Deste Menekşe* (İstanbul: Cihan Matbaası, 1331), s. 125.

³⁹ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), *Feryâdlarım*, s. 167.

⁴⁰ İnal, “İştîyâk-ı Adem” şiirinin sonuna “Sedad ve S[ü]ad ismindeki yavrularım ki babaları onları aşkına kurban etti” notunun düşüldüğünü söyler. Bkz. İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *a.g.e.*, s. 1951.

⁴¹ Sennur Sezer, “İlk Kadın İşçi Şairimiz”, *Dergi* (Ocak-Nisan 1992), s. 36. Cerrahoğlu da Yaşar Nezîhe'den bahseden cümlelerinden birinde, şairenin tek bir çocuğunu kaybettiğini ima edercesine “Oğlunun taşsız kabri önünde diz çöküyor” der. Bkz. A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925* (İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1968), s. 204.

⁴² Ölen çocuklarını konu edindiği şiirleri şunlardır: *Bir Deste Menekşe*'de “Bir Mersiye” (s. 102-104), “Sedâd'ı Suâd'ı Yâd Ederken” (s. 142), “Zavallı Suâd'a” (46-47), “Suâd İçin” (s. 59), “İtirâf-ı Siyâh” (s. 50-51); *Feryâdlarım*'da “Nevhâ-yı Hicrân” (s. 126) ve “Sedâd İçin” (s. 124-125).

“Tut destimi Allah için ey mevt-i lütfkâr
Bir mâder-i bedbaht seni bekler, seni nâcâr
Mâdem ki rehâ bulmayacak kalb-i elemdâr
Etmekten ise °ömrümü feryâd ile emrâr
Evlâdlarıma eyle mulâkı beni kurtar!”⁴³

Yaşar Nezîhe’nin çocukluğu, annesinden ve okulundan mahrum kalışıyla; gençliği ise evliliklerinin hüsrarla sonuçlanması, çocuklarıyla bir başına kalması ve ikisini yitirışı gibi büyük acılarla geçer. Tüm bu acıları yaşadığı dönemde patlak veren savaşların sonucunda da iyice yoksullaşır. Geçinmek için türlü yollar arar, farklı işlere girer. Darphane’de işçilik yapar⁴⁴, evinde dantel işler; Şark Pazarı’nda, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nda çalışır, savaş yıllarında mektup yazıp yapma çiçek satar.⁴⁵ Bunlara ilaveten beş yıl boyunca Mısırlı Prenses Tevfika Hanım’dan da ayda beş lira yardım alır.⁴⁶

Hayatından bahsedilirken özellikle vurgu yapılan geçim sıkıntısı, elbette şiirlerine de yansımıştır. “Râh-ı Ma’îşet” başlıklı şiirinde de hem çektiği sıkıntılardan hem de yalnızlığından yakınır:

“Garîb u gam-zedeyim ye’s ü hüzne mustagrık,
İlerlerim bu ma’îşet yolunda çırpınarak.

“Bu yolda yok tutacak kimse, dest-i lerzânım,
Bu yolda yok silecek kimse, çeşm-i giryânım.

“Bu yolda girye, keder, gam, elemdir hem-râhım
Ne hâlîme acıyan var, ne dinleyen âhım.”⁴⁷

⁴³ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), “Sedâd’ı Suâd’ı Yad Ederken”, *Bir Deste Menekşe*, s. 142.

⁴⁴ Sennur Sezer, “a.g.m.”, s. 36.

⁴⁵ Sinem Güçlü, “İlk İşçi Kadın Şairlerimizden Birisi... Yaşar Nezîhe Bükülmez”, *Güney* (Ocak Şubat Mart 2000), s. 52-53.

⁴⁶ Asım Bezirci, *Temele Gül Dikenler* (İstanbul: Evrensel, 1993), s. 27.

⁴⁷ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), “Râh-ı Ma’îşet”, *Feryâdlarım*, s. 110-112.

Cemiyetlerle İlişkileri ve *Aydınlık* Dergisi

Hayat savaşının bizzat içinde olan Yaşar Nezîhe, bir işçi ve bir kadın olarak cemiyetlerin çatısı altında da mücadele vermiştir. Hakkında yazılanların çoğu, onun politik yanına ve bu yöndeki şiirlerine odaklandığı için, hayatının bu döneminden bahsetmeden geçmek olmaz. Yaşar Nezîhe, Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'nin üyesidir, hatta ilk yılın sonunda Cemiyet'in idari heyeti üyeliğine de seçilmiştir.⁴⁸ Pek çok şiiri, Cemiyet'in yayın organı işlevini gören *Kadınlar Dünyası* adlı dergide yayımlanmıştır. Ayrıca yine bu dergide peçesiz fotoğrafı yayımlanan ilk müslüman Osmanlı kadınıdır.⁴⁹

İşçi olarak haklarını ise Amele Cemiyeti çatısı altında aramıştır. 1920'lerde sosyalist hareketin önderliğini yapan *Aydınlık* dergisinde⁵⁰ çıkan şiirleri sayesinde "ilk işçi kadın şair" olarak anılan Yaşar Nezîhe ayrıca "1 Mayıs şiiri yazan ilk kadın şair"dir.⁵¹

İşle, işçiyle ve çalışmanın zorluklarıyla bu derece içli dışlı olan birinin, 1 Mayıs'ı konu edinen şiirler kaleme almış olması çok da şaşırtıcı olmasa gerek. Esas şaşırtıcı ve takdire şayan tarafı, tüm tahsili bir yılla sınırlı kaldığı halde tecrübeleri doğrultusunda kendisini eğiterek böyle politik ortamlara girmek konusunda cesur

⁴⁸ Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi* (İstanbul: Metis: 1994), s. 63.

⁴⁹ "Toplumsal Sorunların İlk Şairi", *Kadınlar Dünyası*, sayı 10 (2000), s. 14.

⁵⁰ *Aydınlık* dergisi 1920'lerde sosyalist hareketin önderliğini yapan Nejat Ethem ve Dr. Şefik Hüsnü (Değmer) gibi aydınlar tarafından çıkarılmıştır. Feroz Ahmad'a göre bu dergideki yazılar, Türkiye'deki sınıf bilincinin hangi noktada olduğundan çok, aydınların kendi vizyonlarını yansıtmaktadır. Eli kalem tutan kadın ya da erkek işçilerin yazılarının da kimi zaman dergide yayımlandığını söyleyen Ahmad'ın verdiği örneklerden biri Yaşar Nezîhe'dir. Bkz. Feroz Ahmad, "Cumhuriyet Türkiye'sinde Sınıf Bilincinin Oluşması 1923-45", *Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler 1839-1950*, Der. Donald Quataert, Erik Jan Zürcher; Çev. Cahide Ekiz. (İstanbul: İletişim, 1998), s. 131.

⁵¹ İlknur Tatar Kırılmış, tezinin "Yaşar Nezîhe ve Sosyalizm" başlıklı bölümünde, "İlk olmanın anılmayı mecburî kılan yanı, şairenin Türkiye ve sosyalizm konulu araştırmaların çoğunda yer almasıdır. Bu çalışmalarda yer almasını sağlayan, sosyalist içerikli olduğu ileri sürülmüş dört şiiri ve komünizm suçlaması ile tutuklanmasıdır" der. Bkz. İlknur Tatar (Kırılmış) (basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 1997), s. 30-35.

davranmasıdır. Cemiyetlerde tanışıp etkilendiği kişilerin ve edindiği tecrübelerin dışında, Asım Bezirci, Yaşar Nezîhe'nin, oğlu Vedad'ın *Aydınlık*'ta çalışan bir arkadaşı sayesinde derginin ekibiyle tanıştığını ve burada yazmaya başladıktan sonra şiirlerinde 'toplumculuğa' yöneldiğini söyler.⁵² Dergide ayrıca Nazım Hikmet'le de tanışmıştır.⁵³

Yaşar Nezîhe'nin 1 Mayıs şiirlerinin ilki, Mayıs 1923'te *Aydınlık*'ta yayımlanır.⁵⁴ İşçilerin bir günlüğüne paydos etme hakkını, onları alabildiğine sömüren patronlarının elinden almalarını, boyunlarındaki esaret zincirini kırmalarını söyleyen şiir, bu paydosla tüm dünyanın duraklayacağını ve önceleri önemsenmeyen işçi emeğinin değerinin de ancak bu şekilde anlaşılacağını iddia eder, hatta:

“Bir gün bırakınca işi halk şaşkına döndü.
Ses kalmadı, her velvele bir mum gibi söndü.

“Sâyende saadetlere mazhar beşeriyet,
Sen olmasan etmezdi teâli medeniyet.”

gibi dizeleri, okuyanda “işçi, milletin ve medeniyetin efendisidir” hissiyatını yaratması sebebiyle dikkat çekicidir.

Şiirleri pek çok işçi ortamında yankı uyandırmış, 1 Mayıs kutlamalarında okunmuştur. Dönemin önemli yayınlarından biri olan *Ziya* gazetesinin⁵⁵ 23 Temmuz

⁵² Asım Bezirci, *a.g.e.*, s. 27 vd.

⁵³ Kırılmış, şairenin Nazım Hikmet'le tanıştırılmasının mümkün olmadığını, çünkü Nazım Hikmet'in 'tanıştırılma tarihi' olarak varsayılan dönemde Türkiye'de bulunmadığını iddia eder: “1923'te Nazım Hikmet Moskova'dan İstanbul'a *Aydınlık* dergisine şiir ve yazı göndermeye başlar. Bunlar 1923-1924 arası yayımlanır. Nazım Hikmet'in Türkiye'ye dönüş tarihi farklılık göstermektedir. Asım Bezirci 1924 Aralık'ını, Behcet Necatigil 1928'i Nazım Hikmet'in Türkiye'ye dönüş tarihi olarak vermektedir. 1924 Aralık'ında dönmüş olsa bile 1925'teki komünistlerin tutuklanmasında Nazım Hikmet Türkiye'de bulunmamıştır. Bu süre içinde Yaşar Nezîhe'nin Asım Bezirci'ni belirttiği gibi Nazım Hikmet'le tanışması ve her gördüğünde şaireye 'abla' diyerek elini öpmesi ihtimali biraz zayıf görünmektedir.” Bkz. İlknur Tatar (Kırılmış), *a.g.e.*, s. 108.

⁵⁴ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), “1 Mayıs İçin”, *Aydınlık*, sayı 15 (Mayıs 1923), s. 377.

⁵⁵ Mete Tunçay, *Ziya* gazetesinin, “Bulgaristan'da Birinci Dünya Savaşı ertesinde Halk Çiftçi Birliği önderi (ve ilk cumhurbaşkanı) Aleksandır Stamboliyski'nin kurduğu liberal ve ilerici (ayrıca Türk dostu ve Kurtuluş savaşımızın destekçisi) koalisyon sırasında yayımlan[dığını]” söyler. Bkz. Mete Tunçay, *Eski Sol Üzerine Yeni Bilgiler* (İstanbul: Belge, 1982), s. 224 vd.

1923 tarihli III/36. sayısındaki “Türkiye’de Bir Mayıs” başlıklı yazıya göre, Adapazarı’ndaki 1 Mayıs kutlamalarında İstiklâl Marşı’nın ardından “ser-a-pa kızallar giyinmiş bir küçük yavru *Aydınlık*’ın 1 Mayıs nüshasında intişar eden Yaşar Nezîhe Yoldaşın ‘Bir Mayıs İçin’ unvanlı şiirini bütün işçi ve halk kitlelerine karşı bağırarak oku[muştur]”.⁵⁶ *Aydınlık* dergisinde çıkan kısa bir yazıda da Yaşar Nezîhe okuyucuya şu şekilde tanıtılır:

Mevkuf amelelere sorulan suallerin birisini de Yaşar Nezîhe arkadaşın şahsiyeti teşkil ediyormuş. Bilhassa bu amelelerin Yaşar Nezîhe gibi **Aydınlığa** yazı yazan bir şahsiyetle münasebetleri öğrenilmek isteniliyormuş. **Yaşar Nezîhe işçilerin anasıdır. Elbette! İşçilerin yegâne dostu olan Aydınlığın nûrunu nurlu şiirleriyle aydınlatacaktır.** Yaşar Nezîhe arkadaş her ameale teşkilâtında mümtaz bir mevki[y]e sahiptir. Bu yeni mi öğreniliyor? Yeni öğreniliyorsa pek çok geç kalmış demektir.⁵⁷

Dergide bir yıl sonra, “1 Mayıs” başlıklı diğer şiiri yayımlanır.⁵⁸ Bu şiirde de meşru olan hakkın alınacağını, “burjuvazi”⁵⁹ yalanlarına kanan işçilerin yıllardır uyduğunu, sabır telkin edenlere inanılmayacağını söyleyen şaire, yine esaret zincirlerinin kırılmasını ister:

“Sen mağdur işçisin senelerdir ezildin,
‘Bir Mayıs’ ta hür oldun, bunu bayram bildin.

“Evet hürsün, yarın da hür olmaksa emelin,
Esaret bağlarını kırsın kuvvetli elin.”

⁵⁶ Mete Tunçay, *a.g.e.*, s. 304 vd.

⁵⁷ “Yaşar Nezîhe Arkadaş”, *Aydınlık-Fevkalâde Amele Nüshaları (olağanüstü işçi sayıları)*. Der. Ali Ergin Güran. (İstanbul: Katkı, 1975), s. 75. [Alıntıdaki vurgular metnin kendisinde yer almaktadır.] Bu yazının çıktığı sayı için bkz. *Aydınlık*, sayı 6 (13 Kânunuevvel 1340/1924), s. 5.

⁵⁸ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), “1 Mayıs”, *Aydınlık*, sayı 21 (Mayıs 1340/1924), s. 547.

⁵⁹ Feroz Ahmad’a göre Yaşar Nezîhe, işçilerin menfaatinin patronununkilerle örtüşmediğini yürekten duyumsamıştır. Ahmad, bu şiirde “burjuva” sözcüğünün kullanılmasıyla sınıf mücadelesinin tanıtılmasının amaçlandığını ve Cumhuriyet’in ilk günlerinde “iktisat” sözcüğünden başka kelime duyulmadığı için sınıf mücadelesi kavramının radikal bir yenilik olduğunu düşünmektedir. Bkz. Feroz Ahmad, “a.g.m.”, s. 133 vd.

Aydınlık dergisi 4 Mart 1925'te çıkan ve muhalif seslerin kesilmesini öngören Takrir-i Sükun yasası dolayısıyla kapatılır.⁶⁰ Yaşar Nezîhe de bu derginin yazarı olmanın ceremesini çeker: Amele Cemiyeti'ne girdiği, grevleri desteklediği ve *Aydınlık*'ta yazdığı için bir süre gözaltına alınır, evi aranır, şiirleri götürülür; karakolda azarlanıp tartaklanır ve bundan sonra hemen hemen hiç 'toplumcu' şiir yazmaz ya da yayımlamaz.⁶¹

Yaşar Nezîhe'nin "sosyalist" şiirlerinin *Aydınlık*'ta yayınlananlarla sınırlı kalmış olması günümüzde de tartışılmaktadır. İlknur Tatar Kırılmış, onun sadece dört şiirle kaldığını söylediği 'sosyalistliği' yönünü tüm şair kimliğine yansıtma[nın] yanlış olaca[ğın] belirtir; bu şiirleri "o günlerin yalnızlık ve yoksulluk psikolojisi içindeki gelip geçici bir devre" olarak yorumlar.⁶²

Bence Yaşar Nezîhe'nin 'toplumcu' ya da 'sosyalist' olarak anılan tavrı, bu şiirlerle sınırlı kalmamıştır. *Aydınlık*'taki şiirlerinde belli bir jargonu kullanarak doğrudan işçiye ve patronlara seslenen tutumunu şekillendiren unsur, yaşadığı zorlu hayattır. Dönemin siyasal atmosferiyle ve çektiği sıkıntılarla sadece *Aydınlık*'ta çıkan şiirlerinde değil, *Feryâdlarım*'da da karşılaşırız. Bu şiirlerin esas meselesi, tepki göstermek ve harekete geçmektir. Bu yüzden de onun yazdıklarını toplumcu ya da sosyalist gibi tanımlar altında değerlendirmek, hakkında yapılacak yorumları sınırlandıracaktır.

Yazdıklarının dökümünü incelediğimizde, 1896-1927 arasındaki 30 yıllık dönemde ortaya koyduğu yazı ve şiirlerin sayısının, hayatının geri kalan 45

---

⁶⁰ Takrir-i Sükun Kanunu'nun kabulü ve ardından kurulan İstiklal Mahkemeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ayşe Hür. 5 Temmuz 2009. *Cumhuriyet'in terör aygıtı: İstiklal Mahkemeleri*. [online]: <http://taraf.com.tr/makale/6398.htm> [5 Temmuz 2009]

⁶¹ Asım Bezirci, *a.g.e.*, s. 31 vd.

⁶² İlknur Tatar (Kırılmış), *a.g.e.*, s. 35.

senesinde yazdıklarından çok daha fazla olduğunu görürüz.⁶³ 40'lı yaşlarının ortasına dek son derece verimli şekilde yazan şaire, özellikle 1 Mayıs şiirlerinden sonra bir anlamda susturulmuştur. Hatta bu şiirleri yüzünden gözaltına alınıp tartaklandıktan sonra ortalıklarda pek görünmediği için, Murat Uraz onun 1934-35 yıllarında öldüğünü söyler.⁶⁴

Halbuki şaire ölmemiş, sadece sessizliğe gömülmüştür. Basında tekrardan bahsinin geçmesi, Basın Birliği tarafından 1948'de düzenlenen jübile vesilesiyle olmuştur. Basın hayatımıza elli yıl önce yazılarıyla girmiş olanlar için düzenlenen bu jübilede, Selim Sırrı Tarcan ile Ercüment Ekrem Talû gibi isimlerle birlikte yer almıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı'nın, İstanbul valisinin, milletvekillerinin, üniversite profesörlerinin ve basın çevresinden isimlerin hazır bulunduğu törende yapılan konuşmaların ardından Yaşar Nezîhe de bir şiirini okumuştur.⁶⁵

A. Cerrahoğlu'nun belirttiğine göre, Yaşar Nezîhe kendi el yazısıyla yazdığı bir otobiyografisinin⁶⁶ sonuna, en doğru "tercüme-i hâli"nin *Son Asır Türk Şairleri*'nde ve *Nevsâl-i Millî*'de yer aldığı notunu düşmüştür.⁶⁷ Fakat başta da belirttiğim gibi, Yaşar Nezîhe'nin hayatı hakkında bilgi veren kaynakların çoğu benzer cümleler kurar.

⁶³ İlknur Tatar (Kırılmış), *a.g.e.*, s. 193-213. 1869-1927 arasında dergilerde çıkan şiirleri için ayrıca bkz. Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası (1869-1927)*, Haz. Zehra Toska ve diğ. (İstanbul: Metis, 1993).

⁶⁴ Murat Uraz, "Yaşar Nezîhe", *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz* (İstanbul: Tefeyyüz, 1941), s. 144. Uraz'ın verdiği bilgiye güvenemeyen Taha Toros, aramalarını sürdürür ve Kadınlar Birliği Başkanı Nezîhe Muhittin'den şairenin adresini bulur. 4 Temmuz 1934'te çaldığı kapıyı, "yerlere kadar sarkan bol entarili, beli kuşaklı, kırmızı yanaklı, yorgun bakışlı, 55 yaşlarındaki bir kadın" açar; Toros'un, evin hizmetçisi sandığı kadın, Yaşar Nezîhe'dir. Bkz. Taha Toros, *a.g.e.*, s. 126 vd.

⁶⁵ T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü. *Ayın Tarihi: Ekim 1948*. [online]: <http://www.byegm.gov.tr/ayintarihidetay.aspx?Id=510&Yil=1948&Ay=10> [30 Temmuz 2009]. Bu jübile, 2 Ekim 1948 tarihinde düzenlenmiştir.

⁶⁶ Cerrahoğlu, bu biyografinin bir bölümüne ve çevrimyazısına kitabında yer vermiştir. Bkz. A. Cerrahoğlu, *a.g.e.*, s. 210-213.

⁶⁷ Cerrahoğlu, *a.g.e.*, s. 247.

Peki Yaşar Nezîhe neden sadece iki kitapta geçen hayat hikayesinin doğruluğuna güvenmemizi salık verir? Akla gelen ilk sebep, bu iki kitapta hayatı daha genel hatlarıyla anlatılırken, diğer metinlerde özel hayatına fazla girilmesinden duyduğu rahatsızlık olabilir. Hayatının çok da kolay geçmediğini biliyoruz, bunu kendisi de şiirleri aracılığıyla söylüyor zaten. Ancak yazılanları okuduğunda, verilen ayrıntıların arşivlerden bir gün çekip çıkarılacağı fikri hoşuna gitmemiş, bu yüzden de bu kitapların görmezden gelinmesini istemiş olabilir. Taha Toros'a evrakının bir bölümünü verirken, 1 Mayıs şiirleri yazdığı dönemden bahsedilmemesini rica etmiştir.⁶⁸ Bu ricayı, öncelikle kendisinin o dönemini silmek istediğine yorabiliriz. Karakola düşmek ve tartaklanmaktan duyduğu yılgınlık onu, hayatının bir dönemini tamamen silmek zorunda kalmaya itmiştir. O şiirlerinin hatırlatılmasını ve tekrardan tepki çekmeyi istemez. Ayrıca *Aydınlık* dergisindeki bu şiirleri konu edinen –hatta pek çok yazıda olduğu gibi, özellikle bu döneme odaklanan- bir metnin yayımlanmasının, siyasi açıdan çalkantılı bir dönemde oğlu Vedad'ı etkileyeceğini düşünmüş olabilir. Tabii tüm bunlar birer tahminden ibaret...

Zorlu bir hayat yaşayan ve verdiği mücadelelerden galibiyetle çıkmasını hatırlatırcasına kendine *Bükülmez* soyadını alan Yaşar Nezîhe 5 Kasım 1971'de ölür ve Küçükyalı Anıttepe Mezarlığı'na defnedilir.⁶⁹ Uğruna yılmadan çalışıp didindiği, okutup büyüttüğü ve evlenip kendisine bir torun veren oğlu Vedad ise 29 Eylül 1977'de hayatını kaybeder.⁷⁰

---

⁶⁸ İlknur Tatar (Kırılmış), *a.g.e.*, s. 35

⁶⁹ *Cumhuriyet*, 6 Kasım 1971. Ayrıca bkz. Ekler-Fotoğraflar.

⁷⁰ Taha Toros, *a.g.e.*, s. 142.

Eserleri

Hayat hikayesinde de belirtildiği gibi, Ahmet Rasim'in yazdığı bir şarkıdan etkilenerek şiir yazmaya heveslenen Yaşar Nezîhe'nin ilk şiirleri Mazlûme, Mahmûre ve Mehcûre imzalarıyla *Malûm[â]t* dergisinde çıkmıştır. Kadın dergilerinin yeni filizlenip sayıca arttığı dönemde *Terakkî, Hanımlara Mahsus Gazete, Envâr-ı Vicdân, Kadın, Kadınlar Dünyası, Rübâb, Nâzikter, Şehir, Türk Kadın Yolu* ve *Menekşe* gibi pek çok dergide onlarca şiiri ve birkaç da düzyazısı yayımlanmıştır.⁷¹ Şairenin şiirlerini bir araya toplayan, basılmış iki kitabı vardır: *Bir Deste Menekşe* (1915) ve *Feryâdlarım* (1924).

Bir Deste Menekşe (1915)

Yaşar Nezîhe'nin ilk kitabı *Bir Deste Menekşe*, 1915 yılında İstanbul'da Cihan Matbaası tarafından yayımlanır.⁷² Bu kitap oğlu Vedad'a ithaf edilmiştir:

“Eserimi okuyan mahrem-i melâlimdir
Eserimi okuyan âşinâ-yı hâlimdir
Eserim bana kıymetlidir hayâtımdan
Eserlerim benim âlâm-ı kalb-i zârımdır
Fakat Vedâd'ıma bir gamlı yâdigârımdır”

Bu şiirin ardından gelen “Mukaddime”de şaire, bir deste menekşeye benzettiği kitabındaki şiirlerin menekşeler kadar latif, rengîn ve râyihadâr olduğunu iddia etmemekle beraber ve bütün kusurlarına rağmen hayal bahçesinin goncası olduğunu söyler. Kitapta ayrıca Münîre ve İbnü'l-Rıfat Sâmih imzalı iki şiirle şaire tanıtılmıştır.

⁷¹ Yaşar Nezîhe'nin yazı ve şiirlerinin kronolojik listesi için bkz. İlknur Tatar (Kırılmış) (basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 1997), sf. 193-213.

⁷² Yaşar Nezîhe (Bükülmez), *Bir Deste Menekşe* (İstanbul: Cihan Matbaası, 1331).

Bir Deste Menekşe'de aruz vezni ile yazılmış 20 gazel bulunmaktadır.

Gazelleri, bu dönemdeki değişikliği yansıtır şekilde, "Bu Gece", "İştikâ-yı Rûh", "Ben de bilmem nedendir" gibi başlıklar taşır. Kitaptaki tek nazire de "Muallim Nâci Merhûmun Bir Gazeline Nazîre" başlığını taşımaktadır.

Feryâdlarım (1924)

Dokuz yıllık bir aradan sonra, 1924 (1340) yılında Vatan Matbaası'ndan ikinci kitabı *Feryâdlarım* çıkar.⁷³ Bu kitabı, ilkinden daha çok şiir içermektedir. Kitabın hemen girişinde Yaşar Nezîhe'nin "Soñ Resmi" notu düşülmüş bir fotoğrafı bulunur. Bu kitabın başında da şaireyi anlatan Rıfat Necdî imzalı bir mukaddime ve Cenâb Muhyiddin imzası taşıyan "Feryâdlar Şâiresine!" başlıklı bir şiir yer almaktadır. Yaşar Nezîhe'nin kitaptaki ilk şiiriyse "Rıfat Necdî Bey'e" ithaf edilmiştir.

Feryâdlarım 5 bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm de çoğunlukla serbest ölçü ya da hece ölçüsüyle yazılmış şiirlere yer verilmiştir. "Vedâd İçin" başlıklı bölümde oğluna yazılmış 7 şiir vardır. Diğer şiirler ise biçimlerine göre "Gazeller", "Nazîreler" ve "Şarkılar" başlıklarını taşıyan bölümlerin altında yer alır.

Feryâdlarım'da aruz vezni ile yazılmış 49 gazel bulunur. Ayrıca 11'li (6+5) hece ölçüsüyle yazılmış bir gazel de yer alır. Uyak düzeni ve konusu bakımından aruzla yazılanlara benzeyen bu gazeli, şiirde bir yenilik arayışı olarak yorumlayabiliriz. Gazellerin 8'ine başlık atılmıştır. "Nazîreler" bölümünde de Fuzûlî'ye yazılmış dört; Adile Sultân'a, Şeref Hanım'a, M. Refik Bey'e, Kesriyeli Mehmed Sıdkı'ya ve Adanalı Mehmed Ziya'ya yazılmış birer nazire bulunmaktadır.

⁷³ Yaşar Nezîhe (Bükülmez), *Feryâdlarım* (İstanbul: Vatan Matbaası, 1340).

Yaşar Nezihe'nin bu ikinci kitabı yaygın şekilde okunmuştur. Hakkındaki bir çalışma, şairenin adına Urfa yöresinde sık sık rastlandığını belirtir.⁷⁴ Gazelhanlık geleneğini sürdüren kişilerin repertuarında şarkıları bulunmaktadır. Bunun sebebi olarak da Urfalı gazelhanlardan birisinin 1930'lu yıllarda İstanbul'da yaptığı askerliğinden dönerken *Feryâdlarım*'ı da yanında götürmesi ve meşk meclislerinde okuması gösterilir. Ayrıca Sennur Sezer, *Feryâdlarım*'ın Nizip Gazete ve Matbaası sahibi Mehmet Sağlam tarafından 1984'te ikinci bir baskısının yapıldığını söyler.⁷⁵

17 Eylül 1948 tarihli bir mektubunda, yayımlanan iki kitabı hakkındaki sıkıntıların dile getirmiştir:

Bir Deste Menekşe'm 1331 senesinde Marifet Kütüphanesi tarafından neşredildi. Fakat o pastirmacı **Bir Deste Menekşe**'min rengini rayihasını bırakmadı. **Feryatlarım** 1340'ta neşredildi. Vatan Matbaası, Sudi'ye devretti. O da baştan başa mürettip sehviyatı... 312 senesinden bugüne kadar dört dosya dolusu şiir yazmışım. 250'den fazla şarkım vardır. Bunların bazıları bestelenmiş, radyoda söyleniyor.⁷⁶

Yaşar Nezihe, bu iki kitabının dışında başka şiir kitabı çıkarmaz. Bunun sebebi, yukarıda da belirttiği üzere, daha önceki kitaplarının basımına gerekli özenin gösterilmemiş olması ve bundan sonra da aynı durumla karşılaşacağı düşüncesidir.

⁷⁴ İbrahim Halil Çelik, *Yaşar Nezihe Hanım - Hayatı Sanatı Gazelleri* (Şanlıurfa: Dal Yayıncılık, 1987), s. 3-16.

⁷⁵ Sennur Sezer, "İlk Kadın İşçi Şairimiz", *Dergi* (Ocak-Nisan 1992), s. 37. Görme şansı bulamadığım bu ikinci baskının yapılmasını, *Feryâdlarım*'ın İstanbul'dan giden kopyası sayesinde şairenin o yıllarda bölgede hâlâ bilinmesi ve belki şarkılarının hâlâ söylenmesi sağlamış olmalıdır.

⁷⁶ A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925* (İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1968), s. 246. [Alıntıdaki vurgular, metnin kendisinde yer almaktadır.] Cerrahoğlu, bu mektubun kime yazıldığını belirtmemiştir.

Dili ve Üslubu

Yaşar Nezîhe'nin gazellerinin özelliği, sade bir dil ve samimi duygularla, ahenkli bir anlatıma sahip olmalarıdır. Bu üç unsurun bileşimi, gazelleri etkileyici kılar.

Gündelik dilin hakim olduğu bu gazellerde kullanılan Arapça ve Farsça sözcükler, yazıldıkları dönemde kullanılan ve herkesin rahatlıkla anlayabileceği sözcüklerdir.

Uzun terkiplere fazla rağbet edilmemiştir ancak divan şiirinden gelen belli başlı terkip ve temaları kullanmıştır. Aşağıdaki beyitlerde yer alan *külbe-i ahzân*, *dîvâne* ve *dil-i sengîn* gibi sözcüklere, divan şiirinden örneklerde sıklıkla rastlarız:

“Gam, keder, hicrân, elem, mihnet, enîsim, hem-demim,
Girmedi bir gün meserret **külbe-i ahzân**ıma.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 30)

“Sabr u ârâm u tahammülden de mehcûrum bugün,
Şübhesiz **dîvâne** zannetmektedir dünyâ beni.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 29)

“**Dil-i sengîni**ne etmez mi eser efgânım,
Taş mı, âhen mi, ya pûlâd mı nesiñ cânânım.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 13)

Şairenin hayal dünyası zengindir. Tasvirlerinde canlı ve hoş hayallere yer vermiş; bazen bir beyitte *mendil* ile *yâdigâr* sözcükleri arasında ilişki kurmuş, başka bir beyitte sevgiliyi ilkbahar perisine benzetmiş, bir diğesinde ise sıkıntıların peşini bırakmamasının sebebi *hüsn-i talil* ile açıklamıştır.

“Bir elde **mâi mendil**, bir elde gonca bir gül
Bakar ağlar dem-â-dem o solmuş **yâdigâra**”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 7)

“Güşâde sîne gözler reh-i dildâra ma^ctûf
Müşâbihdi bu dilber **perî-yi nev-bahâra**”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 7)

“Gam, keder, mihnet, elem etrâfımı almış bugün,
Zann edersem **cân u dilden cümlesi meftûn** baña.”
(*Feryâdlarım*, Nazire 4)

Sözcüklerin İstiflenmesi

Gazellerde en çok dikkat çeken unsur, yakın anlamdaki sözcüklerin art arda sıralanması ve bu yolla anlatılmak istenenin kuvvetlendirilmesidir. Aynı dizede ya da beyitte bu şekilde kullanılan sözcüklerin genelde keder, sıkıntı ve dert bildiriyor olmasını şairenin hayat hikayesiyle ilişkilendirmemiz mümkündür. En çok karşılaştığı, sürekli mücadele etmek durumunda kaldığı bu dertler, hayatı boyunca da hep üst üste gelmiştir. Ancak bu art arda dizilme, bir nevi istifleme yöntemi sadece sıkıntı bildiren sözcüklerin kullanımıyla sınırlı kalmamış, mutluluk bildiren sözcükler de zaman zaman istiflenerek çoğalmıştır.

“**Garîb u gam-zede** mağlûb-ı ye’s ü hüzn-vârım
Kalem elimde saña senden eylerim şekvâ!”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 11)

“Fakîriñ ‘ömr-i bed-bahtı geçer zilletle her yerde,
Fakat eshâb-ı servet **hânesiz, kâşânesiz** olmaz!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 23)

“Seniñle ben ikimiz **pür-neşât-ı şevk ü sürûr**
Erenköyü’nde gezerdik o gün **bilâ-pervâ**”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 9)

Ses ve Sözcük Tekrarları

Aynı anlama gelen sözcüklerin art arda kullanılması gibi, ses ve sözcük tekrarları da gazellerde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. İstiflenen sözcüklerin anlamı ve hissiyatı kuvvetlendirmesi gibi, bu tekrarlar da beyitlerin ahengini güçlendirir:

“Bir zamân gülşende diñlerken **hezârîñ zârını**,
Şimdi bir vîrânede **bâykûş** sesi **gûş** eylerim.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 24)

“Eğer ister isefî olmak belâ-yı ‘aşkdan **âzâde**,
‘Nezîhe’ **terk-i cân** et, **terk-i cevr** etmezse **cânânıñ**.”
(*Feryâdlarım*, Nazire 1)

“Lerzişinden rûhumuñ bak cism-i **zârım** titriyor
Süzme ey âhû-**nazar** sen **nâz** ile çeşmânıñı”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 5)

“Beni lütfuñla bu **zindân-ı** belâdan kurtar,
Daha kopmaz mı bu **zincîr-i** esâret yâ Rab!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 36)

“Vatan **nerde**, o gün **nerde**, sen ü ben **nerde**
Bugün garîbeyim her şeyden oldum işte cüdâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 11)

Kadın Sesi

Yaşar Nezîhe’nin gazellerinde duygulu ve kederli bir kadın sesinin varlığı kendini belli eder. Bir kadın, bir anne ve bir eş olarak yaşadıklarına yer verdiği gazelleri ortak bir üsluba sahiptir. Gazellerinde zaman zaman dertli bir anne (*mâder-i zâr*) ya da terk edilmiş bir eş (*firâk-ı zevc*) olarak ortaya çıkarken, bazen de ironik bir üslup kullanarak sıkıntılara direnen bir kadın oluverir.

“Seniñ melâl ü gamıñdır eden beni berbâd,
Nasıl güler seni me’yûs görür de **mâder-i zâr**?”
(*Feryâdlarım*, Gazel 39)

“**Firâk-ı zevc** ile mahkûm iken kan ağlamaya
Nasıl safâ duyarım hande-i Sedâd’ımdan?”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 17)

“Bir **mühendis** hedm edip gitti binâ-yı hâtırım,
Yeniden inşâsına **elbette mi‘mar** isterim!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 11)

“Görüp de handemi zannetmeyiñ ki şâdımdan,
Güler güler dururum muttasıl **‘inâdımdan’**
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 17)

Bu gazellerde bahsi geçen tek kadın şairenin kendisi değildir. Gazellerin birinde sevgilisinin ayrılığıyla harap olan bir aşık, yetimler gibi ağlar. Uzun bir dertleşmeyi aktardığı 27 beyitlik gazelinde, bir gülzarda karşılaşan iki kadından bedbaht olanı, halinin sebebini “Hemşire, dinle...” diyerek diğerine anlatır. Başka bir gazelinde, zamanın her şeyi değiştirme gücünden dem vurulurken nice aşık erkeklerin ve kadınların (âşıkalar) birbirinden, bir garibe olarak da kendisinin her şeyden ayrı düştüğü söylenir. Bir gazelde de âşık, aşkının büyüklüğünü ispat için mukayeseye giriştiğinde, destansı âşıklardan Mecnûn’u ya da Ferhâd’ı değil, bir kadını, Azrâ’yı seçer. Sözcük seçimlerindeki bu tarz hassasiyetler, gazel yazarının bir kadın olduğunu ele verir.

“Perîde renk-i elem pür-fütûr u pejmürde,
Yetîmeler gibi ağlar o heykel-i hüsrân”
(*Feryâdlarım*, Gazel 33)

“Dedi **‘Hemşire** dinle bu yerde üç ay evvel
Oturdum şöyle tenhâ kenâr-ı cûy-bâra”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 7)

“Tebeddül eyledi her şey, zemîn, zamân, insân
Ne ‘âşık, **‘âşıkalar** birbirinden oldu cüdâ”

Vatan nerde, o gün nerde, sen ü ben nerde
Bugün **garîbeyim** her şeyden oldum işte cüdâ
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 11)

“Bugün meşhûr-ı âlem oldum ‘aşk-ı bî-nihâyemle
Unutturdum cihâna kıssa-ı dilsûzuñ **‘Azrâ’nıñ.**”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 18)

Beyitlerdeki Anlam Bütünlüğü

Bazı gazellerde anlatım tek bir beyitle sınırlı kalmaz. Birkaç beyit, uzun bir cümle oluştururcasına art arda sıralanarak anlatımı tamamlar. Yek-âhenk gazellerden aldığım aşağıdaki örneklerin ilkinde âşık ve sevgiliyi tebrik eden yer ve gök cisimlerinden; ikincisinde ise terk edilmenin verdiği acının âşığı ne hale getirdiğinden bahsedilmektedir.

“O mevceler, o defîizler, o kumlar, o kayalar
O çiçekler, o dağlar, hâsılı bütün eşyâ

“O nev çimler, o kuşlar, o bâd, o sahrâlar
Ederdi hep bizi tebrîk o gün zemîn ü semâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 9)

“Bu sergüzeşt-i tahassür, şu mâcerâ-yı garâm,
O an mâzî-yi ‘aşk-ı şebâb-ı hoş-cereyân

“Tecessüm eyleyerek ufk-ı târ-ı firkatte;
Olur o yoldaki pîş-i basîretimde ‘ayân.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 33)

Deyimler

Gazellerde deyimlerin kullanılmış olması, o zamanın gündelik dili hakkında da bize bilgi verdiği gibi, anlatımı da güçlendirir. Bugün de sıklıkla kullandığımız dil vermek (gönül vermek), kıyam etmek (kalkışmak), gün görmek, damenine kapanmak (eteğine kapanmak), efsane olmak ya da efsane dinlememek (masal dinlememek), şehperi kırılmak (kanadı kırılmak) ve taş yürekli olmak gibi deyimlerle gazellerde sıklıkla karşılaşırız:

“Âh u feryâdımı ta‘yîbe **kıyâm etme** sakın,
Yanıyor âteş-i firkat ile her lahza canım.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 13)

“O gündü işte hayâtımda **gördüğüm bir gün**
Cihân, cihân-ı sürûrdu zamân, zamân-ı safâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 9)

“**Yüreğim taş**, benim âhen mi tahammül edeyim,
Bu kadar mihnete tâ rûz-ı kıyâmet yâ Rab?”
(*Feryâdlarım*, Gazel 36)

“**Kapanıp dâmenine** hûn-ı sirişkim dökerek
Beni terk etme dedim sevgili dildâr bu gece”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 4)

“Tut eliñ bedbaht **Nezîhâ’nıñ kırılmış şehperi**,
Bâd-ı lütfüñdur benim-çin varsa bir cây-ı penâh.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 17)

Zaman Öğeleri

Beyitlerde zaman bildiren öğelerin çok sık yer alması, şairenin zaman konusunda hassas olduğunu gösterir.⁷⁷ Şairenin hayatı, yoksulluktan kurtulmayı umduğu günleri, saatleri, dakikaları saymakla geçmiştir. Özellikle sıkıntı bildiren sözcüklerle birlikte kullanılan *ta-be-seher*, *leyl-i firkat*, *haşre dek*, *rûz-ı mâtem*, *günler haftalar aylar*, *ân-ı mâzî* gibi öğeler, ister aşk acısı çekiliyor olsun ister fakirlik, zamanın ne kadar zorlukla geçtiğini vurgular.

“Ol vefâsız güzeli yâd ederek **tâ-be-seher**
Göklere çıktı benim eylediğim zâr bu gece”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 4)

“**Haşre dek mi** edeceksin baña sen cevri ü cefâ,
Haşre dek mi ‘acaba ağlayacak çeşmânım?”
(*Feryâdlarım*, Gazel 13)

Zaman bildiren öğeler sadece sıkıntı, keder, gam gibi sözcüklerin olduğu beyitlerde kullanılmamıştır. Neşeli zamanlardan bahseden beyitlerde de *vakt-i civânî*,

⁷⁷ Yaşar Nezîhe’nin iki kitabındaki gazellerinde zaman bildiren hangi sözcüklerin kullanıldığını görmek için Ekler bölümündeki “Tablo 8. Gazelerde Kullanılan Zaman Öğeleri”ne bakabilirsiniz.

mevsîm-i bahâr, eyyâm-ı şetâret, leyl-i vuslat, subh-ı safâ gibi sözcükler

kullanılmıştır. Ancak bu beyitlerde bir ‘geçmiş zaman’a vurgu vardır; o güzel günler de çabucak geçmiş, bir daha geri gelmeyecektir. *Şâm u seher, leyl ü nehâr, dem-be-dem* gibi sözcükler de sürekli bir tekrarı, geri dönüşsüzlüğü, bir anlamda da kısırdöngüyü işaret eder.

“Kim derdi kader dûr edecek birbirimizden,
Eyyâm-ı sa’adet dönecek böyle hayâle.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 19)

“Geçti bir bir hâtırimdan ol **zamân-ı pür-mesâr**
Dildeki âlâm ile ekdâra baktım ağladım”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 1)

Âlâm-ı tahassürle geçer **leyl ü nehârım**,
Bîçâre göñül ne ile def’-i keder etsin?
(*Feryâdlarım*, Gazel 34)

Yaşar Nezîhe’nin gazellerindeki üslubu konusunda şu son eklemeyi yapmak istiyorum. Bu gazellerde istiflenen sözcükler vasıtasıyla duygular daha yoğun şekilde aktarılır, ses ve sözcük tekrarlarıyla ahenk güçlendirilir. Kadınlar da bu şairenin yazdıklarında kendilerine bir yer bulur. Zamana yapılan vurgu, şairenin/âşığın çaresizliğini, kapana kısılmışlığını ve eski günlere duyduğu özlemi daha da etkili bir şekilde aktarır. Ancak samimi bir dille yazılan bu gazeller, yaşanan acının ortasından seslenmez bize. Şaire, tüm bu yaşadıklarının bir adım önünde, onları hiç değilse bir adım geride bırakarak yazmıştır gazellerini. Bu gazellerde asilik, isyan değil; geçim sıkıntısı yaşayan, terk edilen, gündelik diller konuşan, zamanı saniyelerine varıncaya dek sayan, yaşadıklarını yazdıklarına yediren, kaybeden ama yılmayan bir kadının gururu önplandadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GAZEL İNCELEMESİ

Biçim Açısından Gazeller

Yaşar Nezîhe'nin iki kitabında, gazel formunda yazılmış toplam 70 şiir bulunur.⁷⁸ Bunların 20 tanesi naziredir. 29 gazele başlık atılmış ve bazılarının altına tarih düşülmüştür. Gazeller toplamda 585 beyitten oluşmaktadır.⁷⁹ En az dört, en çok da otuz iki beyit kullanılmıştır. Gazellerin 17 tanesinde 10 ve üzeri beyit bulunur. Bu beyit sayısı, genel olarak gazellerin ortalama beyit sayısı ile karşılaştırıldığında biraz fazladır. Ancak bu durum, şairenin hikaye anlatmayı seven tarafını ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 1. Vezin İnceleme

Kullanılan aruz vezni	Gazel sayısı
fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	32
mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	10
mefûlü mefâilü mefâilü feûlün	10
feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa ^ç lün)	7
mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa ^ç lün)	7
mefûlü mefâilün feûlün	2
mefâilün feûlün mefâilün feûlün	1

⁷⁸ Gazellerin kitaplarda hangi sayfada yer aldığını, beyit sayılarını, kafiye ve rediflerini, vezinlerini ve başlıklarını Ekler bölümündeki "Tablo 2. *Bir Deste Menekşe*'deki Gazeller" ve "Tablo 3. *Feryâdlarım*'daki Gazeller"den takip edebilirsiniz.

⁷⁹ *Bir Deste Menekşe*'nin 3. gazeli, bir beyit ile değil, 3 dize ile bitmektedir. Toplam beyit sayısına bu fazladan 1 dize eklenmemiştir.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, gazellerin neredeyse yarısı, şiirimizde en çok kullanılan kalıplardan biri olan *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* vezni ile yazılmıştır.⁸⁰ Bundan başka *mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün* ve *feilâtün feilâtün feilün* kalıplarının da sıkça kullanılması hem şiir zevkimize uygunluğundan hem de gazel yazımına görece kolaylık sağlayan düz kalıplar olmalarından ileri gelir.

Vezin Sorunları

Gazellerde biçim açısından dikkati ilk çeken durum, bazı dizelerin ya da beyitlerin vezne uymamasıdır. Bunun öncelikli sebebi, Yaşar Nezîhe'nin de belirttiği gibi, "mürettip sehviyatı"dır.⁸¹ Baskı aşamasında bazı sözcükler hatalı ya da eksik yazılmış, bu da vezne uyumsuzluğa yol açmıştır. Hataların hangilerinin baskıdan kaynaklandığı, hangilerinin şaireye ait olduğu bir soru işareti olmakla birlikte, ben transkripsiyon metninde elimden geldiğince bunları telafi etmeye çalıştım.

Bazı beyitlerin vezne uyumsuzluğunun bir diğer sebebi, şairenin eğitimsiz oluşundan dolayı aruz veznini kullanma konusunda zaman zaman yetersiz kalışıdır. Her ne kadar şiirleri vasıtasıyla kurduğu hayal dünyası geniş olsa da bu dünyanın sözcüklerle desteklenmesi gerekir. Gazellerde, vezne daha uygun olacağı düşünülen Arapça ve Farsça sözcükler yoğun şekilde yer almaz, çok daha sade bir dille yazar ve bu dil de zaman zaman aruza geçit vermez. Ancak eğitiminin sadece bir yıllla sınırlı kaldığı ve kendi kendisini yetiştirdiği düşünüldüğünde, birtakım hatalarına rağmen, şairenin aruzu kullanmak konusunda iyi olduğunu bile söyleyebiliriz.

⁸⁰ Cem Dilçin, *Türk Şiir Bilgisi* (Ankara: Türk Dil Kurumu, 1983), s. 104 vd.

⁸¹ A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925* (İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1968), s. 246.

Aruz veznine uyum sağlayabilmek için bazen sözcükleri yadırgayacağımız şekillerde kullanır. Örneğin aşağıdaki beyitlerin ilk dizesinde muhatap ikinci tekil şahıskan, ikinci dizede ikinci çoğula döner:

“Gül ruhlarıñı gonce-i zîbâya değışmem,
Endâm-ı dil-ârâñızı tûbâya değışmem.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 5)

“Firkatiñdir subha dek her şeb beni bîdâr eden,
İhtiyâc-ı rû'yet-i didârıñızdır zâr eden.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 11)

“Bî-vefâsıñ bilirim de seni hâlâ severim
‘Aceb ‘âşıklarıñız ben gibi dîvâne midir”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 8)

Noktalama

Yaşar Nezîhe'nin kitaplarında noktalama işaretlerinin kullanıldığını görürüz.⁸² Bu dönem bir geçiş dönemi olduğu için noktalamalarda tutarsızlık görülür. Düzyazıda okumaya yardımcı olan noktalama işaretleri, şiir metninde kullanılınca işin rengi değişmektedir. Bazen vezin icabı ulama yapmanız gereken bir yerde virgülle karşılaşabiliyorsunuz. Noktalamaya göre beyiti okumak, ulama yapılacak yerde virgül sebebiyle duraklamak, vezne uyumu imkansız kılıyor. Aşağıdaki beyitlerde virgül, belki dizeleri daha ahenkli kılıyor ama vezne uydurabilmek için virgülleri yok sayıp ulama yapmak gerekiyor. Bu işaretlerin kitapları yayıma hazırlayanlar tarafından baskı öncesi eklenmiş olduğunu düşünüyorum.

Vîrâne-nişîn olsam, emîn ol ki seniñle,
Ben meskenimi târem-i bâlâya değışmem.
(*Feryâdlarım*, Gazel 5, *mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün*)

⁸² Tanzimat döneminde ses değişiklikleri, noktalama ve eklerin değişimi gibi yazım kuralları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet B. Ercilasun, “Tanzimat Gramerlerine Göre Tanzimat Döneminin Dili”, *Tanzimat Edebiyatı* (Ankara: Akçağ, 2006), s. 29-68.

Sabret **göñül**, **eyyâm**-ı safâ yâre de kalmaz,
Gam çekme ki vuslat dahı ağyâra da kalmaz.
(*Feryâdlarım*, Gazel 18, *mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn*)

Aylar, seneler böyle firâkıñla geçer de,
Hâlâ seni **zâlim**, **edemem** Hakk'a havâle!
(*Feryâdlarım*, Gazel 19, *mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn*)

Ulamada Yutulan Ünsüz Harf

Burada bahsedilmesi gereken ilginç bir husus da bazen ulama yapmak için *h* sesinin yutulması gerektiğidir. Ulama yaptığımız iki sözcükten ikincisi *h* harfi ile başlıyorsa, *h* sesi yutulur ve sözcük sanki *h*'den sonra gelen sesli harfle başlıyormuş gibi okunup vezne uyum sağlanır. Örneğin aşağıdaki ilk beyitin ikinci dizesini hecelerine ayırırsak şöyle bir sonuç ortaya çıkar:

Ge-çen-ha-yâ-tı-mı-rü-yâ-sı-z(**h^v**)â-ba-beñ-zet-tim.

H sesini günlük konuşmada da zaman zaman yuttuğumuzdan, beyitlerde ulamayı yapabilmek adına *h* sesinin yutulmasını, şiiri okurken yadırgamayız.

“Sevip söylemeyerek biñ belâ-yı mihnetle,
Geçen hayâtımı rüyâsız **h^v**âba beñzettim.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 16)

“Nâle-i kalbimden **herkes** hasret-i **h^v**âb u huzûr,
Merhametsiz! Bir dakîka terk-i **h^v**âb etmez misiñ?”
(*Feryâdlarım*, Gazel 21)

“Kederler, giryeler, gamlar, teessürler enîsimdir,
Baña mihnetten **hicrândan** ‘aceb pervâ mı kalmıştır.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 25)

“Geçti aylar, yıllar **hep** kahr-ı firâkıñla seniñ,
Görmediñ şâyân-ı lütf u merhamet hâlâ beni.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 29)

Tematik Açıdan Gazeller

Sade bir dille yazan, Arapça ve Farsça sözcüklerden oluşan uzun terkiplere yer vermeyen ve zaman zaman beyit sayısını fazla tutarak şiir yoluyla hikayeler anlatan Yaşar Nezîhe'nin gazellerinde ele aldığı temaları üç ana başlık altında toparlayabiliriz. İlk sırada **Geçim Sıkıntısı** gelir. Âşığa, çektiği ve çekeceği zorlukları hatırlatan ve onu umutsuzluğa sürükleyen “yarın endişesi”, buradaki gazellerde geçim sıkıntısı bağlamında farklı bir boyut kazanır. İkinci sırada **Aşk ve Ayrılık** temalı gazeller gelir. Kadın dilinin ve sesinin en çok hissedildiği **Kadınlık, Zevcelik ve Annelik** temalı gazellerse üçüncü sırayı almaktadır.

Geçim Sıkıntısı

Yaşar Nezîhe, hayatı hakkında yazılanlardan yola çıkarak kendisiyle özdeşleşmiş olduğunu söyleyebileceğimiz geçim sıkıntısını gerek “Ekmek ve Kömür İhtiyacı” gerekse “Râh-ı Ma'îşet” gibi, dergilerde yayımlanan ya da kitaplarına aldığı şiirleri vasıtasıyla işlemiştir. Bu konuyu gazel formundaki şiirlerinde de dile getirmiştir. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği üzere, *âlam-ı maişet* ile harap olan, *endîşe-i ferdâ* ile acziyet içinde kıvranan ve geleceğine bile korkuyla bakan kişi, şairenin kendisidir.

“Şimdi *âlam-ı ma'îşetle* harâb olmakdayım,
Çâresi bilmem nedir bu *hâl-i bedbahtâneniñ*.”
(*Feryâdlarım*, Nazire 7)

“Erdi pâyâna Nezîhe tutduğum *râh-ı sebât*,
‘Acz içinde ağlatır *endîşe-i ferdâ* beni!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 29)

“Bütün hayatımı sarsar bugün bu **hâl-i elîm**
Neler hazırlıyor âtî daha neler °acaba!
(Bir Deste Menekşe, Gazel 11)

Divan şiirinin geleneksel kalıpları içerisinde düşünürsek *fıkr-i ferdâ* ve *endişe-i hicrân*, âşık için bir türlü sonu gelmeyen ayrılığın bir yansımasıdır. Klasik şiirde âşık için günün en zor geçen zamanı gecedir ve her gece bir diğerinden zorludur. Gecenin gündüze döndüğü saatlerde âşığı, hasretle geçecek bir başka gecenin endişesi sarar. Gazelde âşık ile şaire iç içe geçtiğinde, âşık için zor zamanları anlatan *fıkr-i ferdâ*, bu defa şairenin zor zamanlarının bir temsiline dönüşür. Nasıl ki âşık, yine yalnız geçireceği bir diğer gecenin düşüncesi ile feryat ederse, şaire de yarının kendisine ne gibi sıkıntılar getireceğini düşünerek feryat eder.

Hayat hikayesinden de bildiğimiz üzere, yokluk çekmesinin önemli sebeplerinden biri, kocası tarafından terk edilmiş, çocuklarıyla bir başına kalmış olmasıdır. Bu ayrılık ve ayrılığın yol açtığı sıkıntı gazellerde iç içe geçmiştir. Gerçek bir ayrılık acısının anlatıldığını ve gidenin kocası olduğunu bildiğimiz için, *fıkr-i ferdâ*’dan yakınılmasının sebebini yine şairenin hayatında, kocasının terk edişinde ararız. Aşağıdaki beyitlerde bahsi geçen “yarın endişesi”ni, yine bu terk edilişi / ayrılığı göz önünde bulundurarak yorumlamamız yerinde olacaktır.

“Selb edip ârâmımı encâm öğrettiñ baña:
Gam nedir? Mihnet nedir? **Endişe-i ferdâ** nedir?!”
(Feryâdlarım, Gazel 8)

“Açar firkat oku her lahza kalbe bir başka yara
Zehirler °ömrümü **endişe-i hicrânı** ferdânıñ.”
(Bir Deste Menekşe, Gazel 18)

“Ben ne firkatden, ne mihnetden şikâyet eylerim,
Fıkr-i ferdâdır hayatımdan beni bîzâr eden!”
(Feryâdlarım, Gazel 11)

Yaşar Nezîhe zaman zaman çektiği sıkıntılara yaşadığı yerin fakirliğini de ekler. Bir dönem geleceğin kendisine getireceklerinden umutlu olsa da çektiği sıkıntılar onu geleceğinden korkmaya, ‘virâne’de ya da ‘zindan’da sürdüğü hayatsa hayal kırıklığına iter. Bu gazellerinde bazen kapalı istiareye başvurmuş ve kendisini ‘baykuş’a benzetmiştir.

“Gıpta eylerken felek kâşâne-i ikbâlîme,
Sâkini oldum nihâyet **gamlı bir vîrâneniñ.**”
(*Feryâdlarım*, Nazire 7)

“Sürûr u şevk ile herkes eder i‘lân-ı hürriyet,
Esîri sade ben mi kaldım Allâhım bu **zindânıñ?**”
(*Feryâdlarım*, Nazire 1)

“Bir zamân gülşende diñlerken hezârıñ zârını,
Şimdi bir **vîrânede bâykûş sesi** gûş eylerim.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 24)

Toplumsal sınıflar arasındaki uçurumun farkındadır ve buna tepkisini göstermek için sözünü sakınmaz. Bu duruma en büyük tepkisini 1 Mayıs şiirlerinde göstermiştir. Bu şiirlerden ve yankılarından hayat hikayesinde bahsettiğim için burada tekrar etmiyorum. Gazellerinde ise tek bir yerde de olsa zengin-fakir tezatını açıkça dile getirerek serzenişte bulunur.

“**Fakîriñ** °ömr-i bed-bahtı geçer **zilletle** her yerde,
Fakat **eshâb-ı servet** hânesiz, **kâşânesiz** olmaz!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 23)

Aşk ve Ayrılık

Yaşar Nezîhe’nin gazellerinde bir tema olarak aşk, soyut bir kavram olmaktan çıkmıştır. Aşk temalı gazellerinde daha çok kendi başından geçenleri anlatmış, ayrılık ve aldatılma da bu gazellerde aşkla birlikte yer almışlardır.

Aşk temalı şiirlerde konu, genellikle divan şiirinin klasik motifleri aracılığıyla işlenmiştir. Çoğunlukla alışıktığımız motiflerle sınırları çizilen âşık ve sevgili ilişkisinde yine hasret, ayrılık ve hüsrân önplandadır. Âşık sevgilinin cevriyi çeker, sevgili âşığa yüz vermez. Ancak bu gazellerde çektiklerine kafa tutan bir âşıkla karşılaşırız. Âşık, vicdansız diye bildiğimiz sevgiliye, kendisine çektirdikleri yüzünden bir vicdan muhasebesine girişmesini ister; sadece acı çeken bedeninin değil, hayalinin bile ona azap vereceğini söyler.

“Bir sen misin âlemde tabib, illet-i aşka,
Teşhis-i dile başka etibbâ mı bulunmaz?”
(Feryâdlarım, Gazel 32)

“Maksadın öldürmek amma tîr-i cevriyle beni
Bil hayâlim her zamân ta’zîb eder vîcdânını”
(Bir Deste Menekşe, Gazel 5)

Âşık bu gazellerde de dayanılmaz hasreti yüzünden uykusuz kalır ve inleyişleriyle de cümle âlemi uykusuz bırakır; sevgili ise feryadından etkilenmez.

“Nâle-i kalbimden herkes hasret-i h’âb u huzûr,
Merhametsiz! Bir dakika terk-i h’âb etmez misin?”
(Feryâdlarım, Gazel 21)

“Çeşm-i bî-h’âbım dem-â-dem girye-bâr olmazdı âh!
Kalb-i zârım nâr-ı hicrânıyla mâlî olmasa.”
(Feryâdlarım, Gazel 35)

Gazellerde *telmih* sanatına da sıklıkla başvurulur. Âşık kendisini Mecnûn’la, sevgilisini ise Leylâ’yla mukayese eder. *Mübalağa* eden âşık, aşkını Mecnûn’unkinden, sevgilinin güzelliğini ise Leylâ’nınkinden üstün kılar.

“Ruy-ı cânanı göreydi bir kere Mecnûn eğer,
Şübhesiz etmezdi râğbet sevdiği Leylâ’sına!”
(Feryâdlarım, Gazel 9)

“Düştüm encâm-ı firâkıyla beyâbân-ı gama,
Hâl-i mecnûnâneme **Mecnûn’u hayrân eyledim.**”
(*Feryâdlarım*, Nazire 8)

Üslubundan bahsederken Yaşar Nezîhe’nin zaman konusundaki hassasiyeti ve mutlu geçirdiği zamanları uzaktan gözleyen tavrı üzerinde durmuştum. Onun gazellerinde aşk, geçmişte bir anlığına da olsa yakalanan ancak sonrasında kaybedilen, bir daha da elde edilemeyecek olan bir duygudur. Aşağıdaki beyitler, o mutlu günleri büyük bir özlemle yâd eden birinin kaleminden çıkmıştır.

“O gün başka idi, sen de ben de başka idik
Garîk-i şevk ü meserretti ser-te-ser dünyâ

“Edeydi bir dahâ ‘avdet hayâtımda
Ederdim ‘ömrümü biñ yıl devâmı olsa fedâ

“O günde başlayan ‘ömrüm o günde bitse idi
Kader bu firkatî hakkımda görmeseydi revâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 9)

Âşığın duygularının önplanda olduğunu söylediğimiz bu gazellerde sadece keder ve üzüntüyle değil pişmanlıkla da karşılaşırız. Şarabın verdiği mestliğe, gam sakisinin sunduğu gümüş renkli kadehi yani gözyaşını tercih eden âşık; kendisine değil de ellere yâr olan sevgiliye duyduğu aşktan dolayı pişman da olur. Yine Yaşar Nezîhe’nin hayat hikayesiyle örtüşen bu pişmanlık duygusu gazelde âşığa, gerçek hayatta ise şaireye aittir.

“**Peymâne-i sîm** nûş ederim sâkî-yi gamdan,
Bir katresini **bir dolu sahbâya** değişmem.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 5)

“Cefâ-kârsıñ, riyâ-kârsıñ, baña el, ellere yârsıñ,
Seni sevdiğime yüz biñ kere şimdi **peşîmânım!**”
(*Feryâdlarım*, Gazel 27)

Bu gazelerde soyut kavramların kişileştirilmesine (*teşhis*) başvurularak, âşıklığın doğasına ve âşığın kaderinde olana vurgu yapılır.

“Tıfl iken sabr u sebât ta’lîm ederdi gûşuma,
Salladıkça mehd-i ‘aşkta dâye-i sevdâ beni!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 29)

Yaşar Nezîhe’nin gazelerinde aşk bir esaret olarak da görülmüştür. Burada da yine kocalarıyla ilişkisini göz önünde bulundurmamızda fayda vardır. Yaşadığı dönemde şiire yeni girmiş olan sözcükleri kullanarak bu esareti betimlemesine, motifleri incelediğim bir sonraki bölümde daha ayrıntılı şekilde değindiğim için, burada yalnızca bir örnek veriyorum.

“Bugün nâ’il-i hürriyyet oldu halk-ı cihân
Esîr-i ‘aşkınum ey zevc-i bî-vefâ hâlâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 11)

Yukarıdaki örneklerden de görüleceği gibi, şairenin gazelerindeki aşk teması, ayrılığı ve hüsrânı da beraberinde getirir. Aşk, âşık için uykusuz geceler, sevgili içinse cefâ çektirme anlamı taşır, aynen klasik anlatımda olduğu gibi. Âşık zaman zaman halinden pişmanlık duyar, esarete kapıldığını hisseder. Şairenin hayatı hakkında bildiklerimizse bu aşkların, hüsrânların ve esaret hissini bizzat yaşanmış olduğunu düşünmemize olanak tanır.

Kadınlık, Zevcelik ve Annelik

Şiir incelemesi yaparken dikkat edilen hususlardan biri, şairin kendisini şiirine ne şekilde yerleştirmiş olduğudur. Gazel yazan bir kadın şairden bahsederken bu hususta biraz daha dikkatli olmamız gerekir. Divan şiirinin kodlarının, bildiğimiz

şairlerin büyük bir çoğunluğu erkek olduğundan olsa gerek, erkekler tarafından belirlendiği inancı hâkimdir. Bu sebepten kadınların bu kodlardan hangilerini kendi lehlerine çevirdikleri, kendi dillerini şiirlerinde ne şekilde kodladıklarını anlamaya çalışmak keyifli olduğu kadar zorlayıcıdır da... Söz konusu Yaşar Nezîhe olunca, şunları söylememiz mümkün: Onun gazellerindeki hâkim sesin bir kadına ait olduğu kendini gayet belli eder. Öyle ki bir kadın şairin kaleminden çıktığı belli olan, özellikle kadınlığa, anneliğe ve bir eş oluşa vurgu yapılan şiirleri, ortak bir başlık altında toplayabileceğiniz kadar fazladır.

Hayat hikayesinden de bildiğimiz üzere, Yaşar Nezîhe kocalarından yana şanssızdır. Kendisine ihanet eden ya da terk edip giden kocalarına şiirlerinde de rastlarız. Çünkü şiirlerinde hayatından pek çok sahneye yer vermiştir. Örneğin aşağıdaki iki beyitte, âşığın Yaşar Nezîhe'nin kendisi olduğunu, mühendisin ise kocalarından biri olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Burada sevgiliyi anlatacak göstergenin seçimi önemli rol oynar. Gazellerdeki sevgililer, dilberler muhayyeldir. Ancak Yaşar Nezîhe 'sevgili' ya da 'dilber' sözcüklerinin yerine 'mühendis' sözcüğünü yerleştirmiş; muhayyel sevgiliye bir somutluk kazandırmıştır.

“Rahm eyleyecektir o **mühendis** baña bir gün
Hedm eylediği kalbimi âbâd edecektir”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 10)

“Bir **mühendis** hedm edip gitti binâ-yı hâtırım,
Yeniden inşâsına elbette mi'mar isterim!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 11)

Yukarıdaki beyitlerin ikincisinin altına ise ayrıca kitapta şu not düşülmüştür:

“Şâireye ihânet ve hastahânede vefât eden zevci”.⁸³

⁸³ Gazelin sonundaki bu not çok büyük ihtimalle şairenin hayat hikayesini bilen ve *Feryâdlarım*'ın yayımlanmasını önayak olan Rıfat Necdet tarafından konulmuştur.

Bazı gazellerin başında da “O’na” ya da “Zevcime” gibi ithaflar bulunmaktadır. “Baña refik-i hayâtım ederse zulm ü cefâ” ya da “Firâk-ı zevc ile mahkûm iken kan ağlamaya” gibi dizelerinde de kocasının ayrılığı ya da vefasızlığı dolayısıyla çektiği sıkıntıya şahit oluruz.

Yaşar Nezîhe’nin gazellerindeki gerçek hayat kesitlerinden biri de anneliği ve çocuklarıyla olan ilişkisidir. Bir anne olarak gazellerin içinde yer alır ve şiirlerini çocuklarına seslenmekte bir araç olarak kullanır. Gazellerinde bir annenin sıkıntıları ve çocuklarından ayrı düşme korkusuyla karşılaşırız. Aşağıdaki beyitlerde çaresizlikle inleyen bir anne (*mâder-i zâr, dûçâr-ı belâ*) olarak bizzat kendisini anlatmaktadır.

“Seniñ melâl ü gamıñdır eden beni berbâd,
Nasıl güler seni me’yûs görür de mâder-i zâr?”
(*Feryâdlarım*, Gazel 39)

“Baña refik-i hayâtım ederse zulm ü cefâ
Nasıl ümîd-i vefâ eylerim ‘Vedâd’ımdan’

“Firâk-ı zevc ile mahkûm iken kan ağlamaya
Nasıl safâ duyarım hande-i ‘Sedâd’ımdan’?”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 17)

“Etme evlâdlarımı ben gibi dûçâr-ı belâ
Saña olsunlar o ma’sûmlar emânet yâ Rab!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 36)

Şairenin hayatından izler taşıyan bu gazelleri temalarına göre bu üç ana başlık altında inceleysek de bu temaların birbiriyle doğrudan bağlantılı olduğu gözardı edilmemelidir: Terk edilişi, yalnızlığı ona aşk ve ayrılık temalı gazeller yazdırmış; bu yalnızlık onu geçim sıkıntısına sürüklemiş; bu sıkıntı ise çocuklarını gözetmek durumundaki bir anne olarak korkuya ve endişeye kapılmasına sebep olmuştur.

Motif ve Sanatsal Anlatım Açısından Gazeller

Yaşar Nezîhe gazellerinde çoğunlukla klasik divan şiirinin söz dağarcığını ve kalıplarını kullanmıştır. Bu bölümde de onun söz dağarcığına, gelenekle ne şekilde ilişki kurduğuna ve hangi noktalarda gelenekten ayrılıp farklı sözcüklerle yeni bir anlatım biçimi yakaladığı açıklanmaya çalışıldı. Sevgili ve âşık tiplerinin bu gazelerde ne şekilde nitelendiklerine, hangi sözcüklerle temsil edildiklerine bakarak şairenin söz dağarcığının ve hayal dünyasının sınırlarını ortaya koyarken söz dağarcığının ardından verilen örneklerle şairenin motifleri gelenekten farklı kullandığı noktalara değinmeye çalıştım.⁸⁴

Sevgili

Yaşar Nezîhe'nin gazellerindeki sevgili, geleneksel anlatımda tasvir edildiği gibidir: Nazlanarak, gözlerini süzerek yürür. Nazının, istîğnasının, güzelliğinin bir sınırı yoktur. Aynı şekilde cevrinin cefasının da... Âşığın iniltilerine, âhına feryadına kulaklarını tıkamıştır. Ağyar ile *hem-bezm-i ülfet* olur, ona 'sevdiğim' diye hitap eder. Tutmayacağı sözler verir, yeminler eder. Acımasızdır, âşığın ağlamasına güler. Sesini bülbüller, boyunu tûbâ ağacı kıskanır. Visali ve kokusu *cân-bahşâ'* dir.

Gazelerde sevgili için şu sözcükler kullanılmıştır: Cân, cânan, cânım, dilber (*dilber-i ranâ*), sevdiğim, yâr (*yâr-i cân-şikâr*, *yâr-i füsunkâr*), sevgilim, rûhum, şûh, zâlim, güzelim, dildâr, nigâr, meh, ferîşte ve âfet (*âfet-i bî-dâd*, *âfet-i bî-amân*); mühendis, refîk (*refîk-i hayat*) ve zevc (*zevc-i bîvefâ*).

⁸⁴ Yaşar Nezîhe'nin sözdağarcığını ortaya koymak için bahsi geçen sözcükler gazellerinde 1 ya da 1'den fazla yerde geçmektedir. Sözdağarcığına dair ayrıntıları, Ekler bölümündeki "Yaşar Nezîhe'nin Sözdağarcığı" ana başlığını taşıyan tablolardan da ayrıca takip edebilirsiniz.

Sıfatları ise şunlardır: *Bî-vefâ, nâ-mihr-bân, nûr-ı dîde, nûr-ı çeşmân, şîvekâr, vefâ-şîâr, cân-şîkâr, cefâkâr, çâre-sâz, riyâkar, gül-ruhsâr, meh-veş, sitemkâr ve âhû-nazar.*

Sevgili acımasızlığıyla **avcıya** (*bî-rahm sayyâd*), bakışıyla **âhûya** (*âhû-nazar*), parlak yüzüyle **Ay'a** (*meh-veş, meh-likâ*) ve de **güle** (*verd-i istignâ, verd-i ranâ*) benzetilmiştir.

Yüzü için **vech** (*vech-i dirahşân, vech-i isfirâr, vech-i tâbân, vech-i müstesnâ, vech-i pertevbâr*), **çehre** (*çehre-i gülfâm, melek-çehre, çehre-i tâbân*), **sîma** ve **rûy**; yanağı için **ruh** (*gül-ruh*) ve **ruhsâr**; dudağı içinse **leb** sözcüğü kullanılmıştır. Gözleri için **çeşm** ve **göz**; bakışı için **gamze** (*gamze-i cellâd*) ve **nigâh** (*nigâh-ı nâzik*) sözcükleri tercih edilmiştir. Saçı için sadece **gîsu**, **saç** ve **zûlf** sözcükleri; boyu içinse **endâm** (*endâm-ı dilârâ*), **kâmet** (*kâmet-i bâlâ*) ve **kadd** (*kadd-i bâlâ*) sözcükleri kullanılmış; ayvatüyelerinin (*hatt*) ya da benlerinin (*hâl*) bahsi hiç geçmemiştir. Kalbi için de **dil** (*dil-i cânân, dil-i pûlâd, seng-dil, âhen-dil*) ve **kalp** (*kalb-i seng, taş kalp*) sözcükleri seçilmiştir.

Yukarıdaki sözcükleri inceleyecek olursak, sevgilinin kendisi için kullanılan sözcüklerin ve sıfatlarının fazla sayıda olduğunu, *sevgilim* ve *sevdiğim* gibi sözcüklerin gazellerde sıklıkla karşımıza çıkmasından da şairenin göstergelerde tercihini Türkçe sözcüklerden yana kullandığını söyleyebiliriz. Aynı şekilde sevgilinin uzuvları için de pek çok farklı sözcük kullanılmıştır ancak benzetilenlerine geldiğimizde elimizde kısıtlı sayıda sözcük kalmıştır. Sevgilinin kalbi içinse *pûlâd, seng* ve *âhen* gibi farklı sözcüklerin sıklıkla kullanılması dikkat çekicidir.

Geleneksel anlatıda gül sevgiliyi, bülbül ise aşığı temsil eder. Oysa şairenin bir gazelinde bülbül ile âşık değil sevgili mukayese edilmiş; bülbüller, sevgilinin şevk dolu sesini duyunca kıskançlığa kapılmışlardır. Gelenek, âşığın sevgilinin

hasreti yüzünden âh çekip inlemeleri ile bûlbûllerin güller için feryat figan ötüşü arasında bir bağ kurar. Bu beyitte ise duyulan sesin güzelliği söz konusudur ve bu konuda sevgilinin bûlbülle yarışır hale gelmesi ilgi çekici bir farktır.

“Bir zamanlar nâz ile va^cd-i visâl etdikçe siz,
Reşk ederdi ^candelibân savt-ı şevk-efzânıza.”
(Feryâdlarım, Gazel 4)

Âşık

Gazellerde âşığı için şu sıfatlar kullanılmıştır: Âşık (*âşık-ı yektâ*, *âşık-ı şeydâ*, *zavallı âşık*), garîb, dîvâne, bî-çâre, garîb, garîbe, gam-h^vâr, giriftâr-ı belâ-yı aşk, esîr (*esîr-i derd u hicrân*, *esîr-i aşk*), haste-i aşk, üftâde, nâ-kâm, perîşân, bî-mâr-ı hicrân, bî-dâr, bî-mecâl, serdâr, münkâd-ı fermân, refik-i nevhât, lâıyk-ı düşünâm, âteş-i seyyâr, yetîme ve mâder-i zâr. Geleneksel anlatıdan alışık olduğumuz üzere, âşığın kendisi **bûlbüle** (*hezâr-ı zâr*, *bûlbül-i nâlen*) benzetilmiştir.

Âşığın bedeni **cism** (*cism-i zâr*, *cism-i nâ-tüvân*) ve ten sözcükleriyle anlatılmış; gamdan kederden eğrilmesi sebebiyle **hilâle** benzetilmiştir. Yüzü için **vech** (*vech-i mahzûn*) ve **rûy**; gözleri için **dîde** (*dîde-i giryân*, *dîde-i pür-hûn*) ve **çeşm** (*çeşm-i giryebân*, *çeşm-i giryebâr*, *çeşmân*); gözyaşı içinse **sirişk** (*hûn-ı sirişk*, *sirişk-i al*, *sirişk-i hüsrân*, *sirişk-i âlâm*, *sirişk-i tahassür*), **eşk** (*eşk-i al*, *eşk-i meserret*, *hûnî eşk*, *eşk-i firkât*), **giry** (*hücûm-ı giry*) ve **hûn-ı elem** sözcükleri kullanılmıştır. Burada dikkat çeken nokta, göz için sıklıkla kullanılan ‘ayn’ sözcüğünün hiç kullanılmamış olmasıdır. Aynı zamanda âşığın mutluluk gözyaşı (*eşk-i meserret*) dökmesi de ilginçtir. Bu kullanımı, gazellerde anlatılanların gerçek hayatla ilişkili olmasına bağlayabiliriz.

“Dökerdim **eşk-i meserret** hafice kalbimden
Ederdim Hâlik’e şükrânımı o dem ifâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 9)

Aşğın gönlünü anlatan sözcüklerde sıfatlar yoğunluktadır: **Kalp** (*kalb-i nâlişkâr, kal-i pür-keder, kalb-i sûzân, kalb-i bî-karâr, kalb-i zâr, kalb-i mürde, kalb-i nâlekâr, kalb-i nâ-şâd, kalb-i zâr-ı vîrân*), **dil** (*dil-i zâr, dil-i vîrâne, dil-i mecrûh, dil-i nâ-şâd, dil-i sûzân*), **gönül** (*hasta gönül, zavallı*) ve **derûn** (*derd-i derûn, âlâm-ı derûn*). *Kasr-ı dil* ve *binâ-yı hâtır* gibi kullanımlarında aşğın gönlü bir **eve**; *murg-ı dil* ve *murg-ı gam* gibi kullanımlarda ise **kuşa** benzetilmiştir.

“Zavallı **murg-ı dil** bâlâlara yükselmek isterken,
Nihâyet bî-mürüvvet, bî-rahm sayyâda düşmüştür.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 27)

Âşık bu gazellerde de geleneksel anlatıda olduğu gibi sevgiliden ve ayrılıktan yakınır. Dertlerinin neler olduğunu şöyle sıralayabiliriz:

Bahtı (*tali-i gaddâr, baht-ı zâlim, girdâb-ı bedbahtı, felek*);

Durumu ve sıkıntıları (*pençe-i mihnet, tehâcüm-i elem, sayyâd-ı elem, ömr-i hazîn, hâl-i bedbahtâne, cevri-i cân-sûz, zincîr-i esâret, âlâm-ı ciğer-sûz*);

Ayrılık (*gazâb-ı firkat, âteş-i firkat, havf-ı firâk, havf-ı tahassür, endîşe-i hicrân, derd-i müdhiş, zehr-i hicrân, nâz-ı firkât, derd-i hicrân, râh-ı firkât, elem-i kahr-ı firâk, azâb-ı firkat, nâr-ı hicrân*);

Geçim sıkıntısı ve yarın endişesi (*endîşe-i ferdâ, fikr-i ferdâ, derd-i maîşet*).

Tüm bu yukarıdakilere ek olarak âşık, gazellerde yine bildiğimiz ‘âşıklık halleri’ içerisinde: Âh ve figân ederek zaman geçirir, âleme geldiğinden beri mutlu olmamıştır, yârin ayağının toprağından uzaktır, inleyen kalbi gamla doludur ve âhı göklere yükselir, uykuya hasrettir, hüsrânla döktüğü gözyaşları deryaya benzer ve kâfirleri bile ağlatır, aşk hastası olduğu için dermanı yoktur ve Hazreti Lokmân da

dahil olmak üzere hiçbir tabip ona çare bulamaz, dünyadaki en bedbaht kişidir, elinde gamdan ve kederden başka bir şey kalmamıştır, kan ağlar, sevgilisi ne kadar cevretse de şikayet etmez, zehr-i gamı içtiği için lezzet-i sahbâyı bilmez, bu yüzden de sâkinin göz süzerek sunduğu şarabı geri çevirir; câm-ı aşkı ezelden nûş ettiği için âlemin sâkisine ve sahbâsına yüz vermez, gam döşeginde ölümü bekler, sinisini yakan ateşi gözyaşları söndürmeye yetmez, künc-i meyhanede aşk kadehini içip mest olmuştur, ayrılığın elemiyle vücudu hilale dönmüştür, halinden ancak ehl-i diller anlar, âhıyla sevdasını ifşa eder ve nâre-i mestânesi ile de etrafı taciz eder.

Yaşar Nezîhe âşığın dertlerini anlatırken hoş hayallere de başvurmuştur. Örneğin bir beyitte âhı tâ göğün dördüncü katına dek çıkar ve bunu duyan İsâ peygamber âşığın haline üzülür. İki farklı gazelinin birinde ise âşık sevgilinin askerlerine karşı savaş verirken, diğer gazelinde kendisini cümle âşıkların komutanı ilan eder. Bu yolla iki farklı gazelde, aşk meydanında süregiden savaş, güzel ve bütünlüklü bir şekilde konu edilir.

“Melekler âsumânda nâle-i ʿaşkımdan inlerler
Eder feryâd-ı ʿaşkım **kalbini rencîde ‘İsâ’nın.**”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 18)

“Şimdi cânândan temennî-i vefâ etmek muhal
ʿÂşıkı tebʿîd için **biñ peyki biñ serhengi** var!”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 16)

“Giriftâr-ı belâ-yı ʿaşkıyım bir kadd-i bâlânıñ
Bugün **serdârıyım meydân-ı ʿaşkta** cümle şeydânıñ.”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 18)

Yaşar Nezîhe’nin şiirlerinde kadın sesinin kendini belli ettiğine ve gazellerinde de hayatından pek çok kesitin yer aldığını önceki bölümlerde ayrıntılı olarak belirtmiştim. Motif kullanımındaki değişiklik açısından burada kısaca bir örnekten bahsetmek istiyorum. Geleneksel anlatıda âşık kendisini Mecnûn ya da

Ferhâd gibi aşkı efsane olmuş kişilerle kıyaslar. Aşağıdaki örnekte de telmih ve *leff ü neşr* sanatları kullanılarak aşkı sayesinde tüm âlemce tanınan bir kişiye yer verilmiş ve âşık kendisini onunla mukayese etmiştir:

“Bugün meşhûr-ı âlem oldum ‘aşk-ı bî-nihâyemle
Unutturdum cihâna **kıssa-ı dilsûzuñ ‘Azrâ’nıñ.**”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 18)

Geleneksel anlatıda bahsi geçen efsane kişi, olsa olsa Vamık’tır. Ancak burada yürek yakan aşk öyküsünün sahibi ve âşığın kendisini karşılaştırdığı kişi Azrâ’dır. Bu beyit şairin Vamık’ı (Mecnûn’u ya da Ferhâd’ı) seçmeyip Azrâ’yı (bir anlamda da Leylâ’yı veya Şîrîn’i) seçmiş olmasıyla, bir kadın tarafından yazıldığını belirginleştirdiği gibi, alışlagelmiş motiflerin alışılmadık şekilde kullanılmasına da örnek gösterilebilir.

Sevgili ve Âşık Arasındaki İlişki

Yukarıda örneklerini verdiğim motif kullanımları ile sevgili ya da âşık, klasik şiirin kalıplarının gerektirdiğinden farklı şekillerde anlatılmışlardır. Bu farklılığı sevgili ile âşık arasındaki ilişki söz konusu olduğunda da görürüz. Örneğin geleneksel anlatıda ‘çîn’ sözcüğünü gördüğümüzde hemen ‘saç’ı, ‘zül’ü ya da âşığın saçın kıvrımlarına dolanmış ‘gönlü’nü; binlerce âşığı temsil eden ‘zerre’yi gördüğümüzde ise zerrelere görünür kılan ‘Güneş’i ararız. Aşağıdaki gazellede ise çîn ya da zerre, beraberinde beklenen sözcükleri getirmemektedir:

“Buse-**çîn** olsam lebinden ruhlarından gâh gâh
Rûyunu rû’yetle gâhi def’-i ekdâr eylesem”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 13)

“Saçlarından bûse-**çîn** oldukça bâd-ı nevbahâr,
Gıpta eyler hep çiçekler bûy-ı cân-bahşâsına.”
(*Feryâdlarım*, Gazel 9)

“Saña kâr etmeyen zârım eder kâfirleri giryân,
O taş kalbiñde âh bilmem ki yok mu **zerre** îmânıñ?”
(*Feryâdlarım*, Nazire 1)

“Yok **zerre** tahammül, dil-i zârımda firâka,
Ya ver baña cânânı, ya al cânımı yâ Rab!”
(*Feryâdlarım*, Nazire 5)

Farklı bir motif kullanımıyla devam edelim. Geleneksel anlatıda bülbülün ilişkisi daima gül ile. Bülbül âşığın, gül ise sevgilinin göstergesidir. Bazı zamanlarda, sevgilinin yanağının rengi ya da dudaklarından bahisle anılan goncanın, kıpkırmızı ve kapalı oluşuyla âşığın kan oturmuş gönlü ile de ilişkilendirildiğini biliyoruz. Aşağıdaki beyitte ise bülbül ve gül ikilisine bir üçüncü katılır.

“Subha dek **bir gül** için etmede feryâd u figân,
Nergisin kıymetini **bülbül-i şeydâ** ne bilir?”
(*Feryâdlarım*, Gazel 3)

Bülbül ve gülün dışında, beyitteki üçüncü motif, nergistir. Gül yine bildiğimiz şekilde sevgilinin, bülbül ise âşığın temsili iken nergis kimi temsil etmektedir? İkinci bir âşığı elbette. Beyitte bülbül yine gülün uğruna feryat etmektedir ve gül de ona yüz vermemektedir. Ancak bu defa bu duruma tepki, beyitin içinden gelir: Nasıl bülbül güle âşıkse nergis de bülbüle âşıktır ve bülbülün kendisi için değil gül için feryat etmesini, kıymet bilmezlik olarak görür.

Yaşar Nezîhe'nin hayatından örneklendirerek açıklayacak olursak, bülbül sevgilisini/kocasını, gül ise 'başka bir kadını' temsil ederken, nergis de şairenin ta kendisidir. Gül, klasik anlatıda olduğu gibi bu beyitte de uğruna feryat edilendir ancak bu defa nergis gibi bir rakip karşısına çıkarılmıştır. Her ne kadar bildiğimiz

g l-b lb l ilişkisi bozulmuyor olsa da işin iÇine üçüncü bir kiŐiyi temsil eden motifin katılmış olmasıyla, nergisin g l n rakibi olarak gösterilmesiyle pek sık karŐılaŐmadığımızı düşünüyorum. Bu durum, şairenin bir kadın olarak yaşadığı sıkıntıyı gazeline, kullanılagelen kalıpları da bir ölçüde koruyarak, güzel ve alışılmadık Şekilde yansıtmıŐ olduğunu gösteriyor.

‘AŞk ve Ayrılık’ teması altında da kısaca bahsettiğim gibi, Yaşar Nezîhe’nin gazellerinde daha önceleri kullanıldığına pek de şahit olmadığımız yeni motiflerle karşılaşırız. Bu motifler, Tanzimat döneminin bir getirisi olmalıdır. Bu dönemde tedavüle giren hürriyet ve miras gibi sözcükler, gazellerde de kendilerine yer bulmuŐtur. Ancak beyitin ve gazelin anlam bütünlüğünü bozmamaktadırlar. AŞağıdaki ilk beyitte aşık/Şaire, ne kadar gem ve keder varsa hepsini israf etmeyi yani bunları çekmeyi göze alarak, çocuklarına bir miras olarak bırakmamayı diler. İkinci beyitte de çektiklerini ya da durumu için ‘zindan’ göstergesini kullanırken, bundan kurtulma isteğini ‘hürriyetini ilan etmek’ olarak dile getirir. Son beyitte ise aşk bir esaret olarak gösterilmiştir. Ve aşık, sıkça rastlamadığımız üzere, bu esareten kurtulmayı, ‘hürriyet’ine kavuŐmayı dilemektedir.

“Ne kadar varsa keder, girye, gam isrâf edelim,
Kalmasın b ri **m ras** sevgili evl dımıza!”
(*Feryâdlarım*, Gazel 20)

“Sürûr u şevk ile herkes eder i l n-ı **hürriyet**,
Esîri sade ben mi kaldım Allâhım bu zind n ?”
(*Feryâdlarım*, Nazire 1)

“Bugün n ’il-i **hürriyet** oldu halk-ı cihân
Esîr-i ‘aŐkı ım ey zevc-i b -vefâ hâlâ”
(*Bir Deste Menekşe*, Gazel 11)

Yukarıdaki örneklerden de görüldüğü üzere, Yaşar Nezîhe divan şiirinin gösterenlerine ve hayal dünyasına büyük ölçüde bağlı kalmış, ancak geleneğin içinde yer alan sözcükleri, farklı birer motif haline de getirmiştir. Ayrıca dönemini yansıtan yeni sözcükleri de birer motif olarak şiirine sokmuştur.

Gazellerini temalarına göre gruplandırırken söylediğim gibi, yazdıklarında hayatından izler bulmak mümkündür. Şiirlerine geçim sıkıntısı, aşkı ve ayrılığı, bir kadın ve anne olmayı konu edinmiş; kullandığı motiflerde de yine bu temalara uyumu gözetmiştir. Her ne kadar cevri cefası çoksa da sevgilinin güzelliğinin, klasik divan şiiriyle kıyaslandığında, daha az sözcükle anlatıldığını görüyoruz. Buna karşılık, kendi hayatından yola çıktığı için, âşığın özellikle acziyetini belirten sıfatların fazla olduğunu ve yine âşıklık hallerine de vurgu yapıldığını söyleyebiliriz.

Yaşar Nezîhe, gazellerinde âşıklığı değil ayrılığı anlatmaktadır. Bu yüzden anlatımında aşkın coşkusu değil, ayrılığın acısı önplandadır. Yaşadığı aşkı değil, bir zaman yaşanmış bir aşkın acısını dile getirir. Yine ayrı sebepten –ister muhayyel bir dilber olsun, ister mühendis kocası- sevgilinin tasvirleri çok daha azken, -bizzat yaşadığı- âşıklık hallerine vurgu yapmıştır. Şiirinden en çok etkilendiği ve “Günlerce okusam doymam” dediği şair Fuzuli ile de yolları bu noktada kesişmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Yaşar Nezîhe Bükülmez'in hayat hikayesi hakkında söylenenler birbirini tekrar etmiş olduğundan, *Nevsâl-i Millî* ya da *Son Asır Türk Şairleri* gibi, ondan bahseden ilk kaynaklara bakmak, mümkün olan en doğru bilgiye ulaşmanın bir yolu olmuştur. Hayatı büyük kayıplarla ve yoksullukla geçen Yaşar Nezîhe, tüm yaşadıklarını şiirlerine dökmüştür. Bu çalışmada, onun *Bir Deste Menekşe* ve *Feryâdlarım* adlı kitaplarındaki gazelleri odağa alınmış, Divan Edebiyatı'nın güçten düştüğü bir dönemde yazdığı gazellerin klasik şiir geleneği ile ilişkisi incelenmiştir.

Yaşar Nezîhe'nin gazelleri akıcı bir dille, samimi duyguları ifade eden biçimde yazılmışlardır. Bu samimiyetin, şairenin genellikle yaşadıklarını şiire dökmekten, yani şiir malzemesinin bizzat gerçek bir hayat olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Kişiliği üslubuna son derece etki eden şairenin gazellerinin, bir kadının elinden çıktığı kendini belli etmektedir. Bu etkiyi kuvvetlendiren unsurlar, özellikle duyguları bildiren benzer sözcüklerin tekrarlanması, ses ve sözcük tekrarlarıyla ahengin güçlendirilmesi, günlük konuşma dilinin ve deyimlerin kullanılmış olması ve yine anlatımı güçlendirir şekilde zaman belirten öğelerin sıklıkla karşımıza çıkmasıdır.

Yaşar Nezîhe'nin kendi kendisini yetiştiren bir şair olarak vezinlere bir dereceye kadar hakim olduğunu söyleyebiliriz. Gazellerinde çoğunlukla tercih ettiği düz vezin kalıplarında hatalarla pek karşılaşmadığımız halde karışık kalıplarda hatalar yapmıştır. Dizelerde eksik hecelerin olduğunu da göz önünde bulundurursak, hataların bir kısmının şaireye ait olduğunu, bir kısmında -kendisinin de belirttiği gibi- mürettip sehviyatı olduğunu öne sürmemiz mümkündür.

Gazelleri, tematik anlamda üç bölüme ayrılarak incelenebilir. Bu temaların hepsi hem şairenin hayatıyla hem de birbirleriyle ilişki içerisinde. Gazellerin büyük bir bölümü 'geçim sıkıntısı' nı odağına almıştır. Geçim sıkıntısı, 'aşk ve ayrılık' temalı şiirlerinde yer alan sevgilinin, yani -muhayyel bir dilber olmayan-kocanın yokluğunun bir sonucudur. Bu yokluk ve sıkıntılar da şairin üslubundaki kadın sesinin tonunu belirginleştirerek 'kadınlık, zevcelik ve annelik' teması altındaki toplayabileceğimiz gazellerinin yazımına önayak olmuştur. Klasik şiirin muhayyel acıları, şairenin gazellerinde gerçek acılara dönüşmüştür; hayat, geçim sıkıntısını; aşk, ayrılığı; kadınlık ve annelik ise terk edilmeyi ve çocukları için endişelenmeyi beraberinde getirdiği için, bu gazellere âşığın ses tonu ve duyguları hâkimdir.

Yaşar Nezîhe gazellerinde çoğunlukla klasik divan şiirinin söz dağarcığını ve kalıplarını kullanmıştır. Geleneksel anlatımın göstergelerine büyük oranda bağlı kalmış, ancak geleneğin içinde yer alan sözcükleri zaman zaman farklı birer motif olarak kullanmıştır. Motif kullanımında temalarla uyumu gözetmiştir. Hayatından izler taşıyan gazellerinde, sevgilinin güzelliği klasik şiirde olduğundan çok daha az sözcükle anlatılırken, âşığın dertlerine ve çektiklerine, âşıklık hallerine daha çok ağırlık verilmiştir. Bu gazellerde aşkın coşkısına değil, ayrılığın acısına yer verilmiştir. Şairenin çok sevdiği ve pek çok nazire yazdığı Fuzuli ile bu noktada benzeştiğini söyleyebiliriz. Ayrıca Tanzimat sonrasında edebiyatta kendine yer bulan miras, hürriyet gibi sözcükler de gazellerin temalarına uygun biçimde kullanılmıştır.

Yaşar Nezîhe'nin, Osmanlı kadın toplumunda önemli bir hareketlenmenin yaşadığı 1900'lü yılların başında pek çok dergide şiirleri yayımlanmıştır. Üyesi olduğu Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'nde bir dönem idari heyette de yer almıştır. Derginin yayım organı sayılan *Kadınlar Dünyası*'ndaki şiirleri,

diğerlerine kıyasla daha fazladır. Amele Cemiyeti'nin de üyesi olmuş, *Aydınlık* dergisinde ilk 1 Mayıs şiirleri yayımlanmıştır.

1930'lara dek üretken bir şekilde şiir yazan ve cemiyet faaliyetlerini sürdüren Yaşar Nezîhe, bu dönemden sonra suskunluğa bürünmüştür. Bu suskunluğun en önemli sebebi, kapatılan *Aydınlık* dergisinde yazdığı için gözaltına alınması ve tartaklanmasıdır. Bu olaylardan sonra şaireye dergilerde eskisi kadar sık rastlamayız; mürettip sehviyatından yıldığı için de iki kitabından sonra bir yenisini yayımlamaz. Hayatının bu döneminden bahsedilmesini istemez ve kendisi de bu dönemlerini anmaz.

Susturulan bir kadın şair olan Yaşar Nezîhe, topluma, düzene ve hayata olan tepkisini şiirleri yoluyla göstermiştir. Onun 'toplumcu' şiirlerinin *Aydınlık* dergisinde yayınlananlarla sınırlı olduğunu düşünmek, gazellerinde ortaya koyduğu tepkiyi görmezden gelmek olur. Bu gazellerde geçimin zorluklarını, sevgili-âşık ilişkisi bağlamında kadın-erkek/karı-koca ilişkisini, anneliği, aşkı ve ayrılığı dile getirmiştir. Üstelik de tüm bunları, divan şiirinin belli başlı kalıplarına bağlı kalarak, divan edebiyatının bahçesindeki bir ağacın altına sığınarak yapmıştır. Şairliğinin, yılgınlığa kapıldığı son dönemine kadar, kendi başına hayat ve şiir sahalarında var olmayı başarmıştır.

Seslerini duyurmaya çalışan Osmanlı kadın şairlerinden birinin, Yaşar Nezîhe'nin divan edebiyatı bağlamında ortaya koyduklarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın, bu kadınların sesine kulak vermek isteyen diğer araştırmacılara yardımcı olmasını diliyorum.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Feroz. "Cumhuriyet Türkiye'si'nde Sınıf Bilincinin Oluşması 1923-45," *Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler 1839-1950*. Der. Donald Quataert, Erik Jan Zürcher; Çev. Cahide Ekiz. İstanbul: İletişim, 1998.
- Alkan İspirli, Serhan. *Kadın Divan Şairleri ve Geleneğin Uzantısı*. Ankara: Salkımsöğüt, 2007.
- Ay, Taha. "Hayatı Sefaletle Geçen Bir Kadın Şairimiz: Yaşar Nezîhe Hanım." *Yedigün*, 72 (1934): 7-8.
- Aydınlık-Fevkalâde Amele Nüshaları (olağanüstü işçi sayıları)*. Der. Ali Ergin Güran. İstanbul: Katkı, 1975.
- Atuf, Nafi. *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme*. İstanbul: y.y., 1932.
- Bekiroğlu, Nazan. "Osmanlı'da Kadın Şairler." *Osmanlı*. Ankara: Semih Ofset, 1999 (802-812).
- Bezirci, Asım. *Temele Gül Dikenler*. İstanbul: Evrensel, 1993.
- [Bükülmez], Yaşar Nezîhe. "1 Mayıs İçin." *Aydınlık*, 15 (Mayıs 1923).
- [Bükülmez], Yaşar Nezîhe. "1 Mayıs." *Aydınlık*, 21 (Mayıs 1924).
- [Bükülmez], Yaşar Nezîhe. *Bir Deste Menekşe*. İstanbul: Cihan Matbaası, 1331 [1915].
- [Bükülmez], Yaşar Nezîhe. *Feryâdlarım*. İstanbul: Vatan Matbaası, 1340 [1924].
- Cerrahoğlu, A. *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925*. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1968.
- Çakır, Serpil. *Osmanlı Kadın Hareketi*. İstanbul: Metis, 1994.
- Çelik, İbrahim Halil. *Yaşar Nezihe Hanım - Hayatı Sanatı Gazelleri*. Şanlıurfa: Dal Yayıncılık, 1987.
- Dilçin, Cem. *Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1983.
- Doğramacı, Emel. *Türkiye'de Kadının Dünyası ve Bugünü*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1992.
- Ercilasun, Ahmet B. "Tanzimat Gramerlerine Göre Tanzimat Döneminin Dili." *Tanzimat Edebiyatı*. Ankara: Akçağ, 2006.
- Ergin, Osman. *Türkiye Maarif Tarihi*. c.2. İstanbul: Osmanbey Matbaası, 1940.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Divan Şiiri - XIX. Yüzyıl*. İstanbul: Varlık, 1955.
- Güçlü, Sinem. "İlk İşçi Kadın Şairlerimizden Birisi... Yaşar Nezîhe Bükülmez." *Güney* (Ocak Şubat Mart 2000): 52-53.

- Hür, Ayşe. 5 Temmuz 2009. *Cumhuriyet'in terör aygıtı: İstiklal Mahkemeleri*. [online]: <http://taraf.com.tr/makale/6398.htm> (Erişim: 5 Temmuz 2009)
- İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal. *Son Asır Türk Şairleri*. c.4. İstanbul: MEB, 1969.
- İnalcık, Halil ve Mehmet Seyitdanlıoğlu. *Tanzimat: Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*. İstanbul: Phoenix, 2006.
- Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası (1869-1927)*, haz. Zehra Toska ve diğ. İstanbul: Metis, 1993.
- Karaca, Şahika. "İlk Kadın Yazarlar ve Trajedileri." *Türk Edebiyatı*, 387 (2006): 63-66.
- Kızıltan, Mübeccel. "Divan Edebiyatı Özelliklerine Uyarak Şiir Yazan Kadın Şairler." *Sombahar Kadın Şairler Altarı*, 21-22 (Ocak-Nisan 1994): 104-163.
- Mazıoğlu, Hasibe. "Türk Edebiyatı, Eski." *Türk Ansiklopedisi*. c.32. Ankara: MEB, 1983.
- Nevsâl-i Millî*. İstanbul: Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası, 1332.
- Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Haz. Ferit Devellioğlu. Ankara: Aydın Kitabevi, 2001.
- Özen, Hatice. *Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990)*. İstanbul: y.y., 1994.
- Pala, İskender. 14 Temmuz 2009. *Şiirimizin Tarih Yolculuğu*. [online]: <http://zaman.com.tr/yazar.do?yazarno=1040>. (Erişim: 15 Ağustos 2009)
- Parlatır, İsmail. "Giriş." *Tanzimat Edebiyatı*. Ankara: Akçağ, 2006.
- Sezer, Sennur. "İlk Kadın İşçi Şairimiz." *Dergi* (Ocak-Nisan 1992): 36-37.
- Sılay, Kemal. "Erkeğin Ağzıyla Söylenen Gazel: Osmanlı Kadın Şairler ve Ataerkilliğin Gücü." *Modernleşmenin Eşiğinde Osmanlı Kadınları*. Çev. Necmiye Alpay. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000.
- Tatar (Kırılmış), İlknur. "Yaşar Nezihe Bükülmez Hayatı ve Şiirleri." Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1997.
- T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü. *Ayın Tarihi: Ekim 1948*. [online]: <http://www.byegm.gov.tr/ayintarihidetay.aspx?Id=510&Yil=1948&Ay=10>. (Erişim: 30 Temmuz 2009)
- "Toplumsal Sorunların İlk Şairi." *Kadınlar Dünyası*, 10 (2000): 14.
- Toros, Taha. *Mâzi Cenneti*. İstanbul: İletişim, 1992.

Toska, Zehra. "Çağdaş Türk Kadını Kimliğinin Oluşumunda İlk Aşama: Tanzimat Kadını." *Tarih ve Toplum*, 124 (Nisan 1994).

Toska, Zehra. "Divan Şiirinde Kadın Şairlerin Sesi." *Türk Edebiyatı Tarihi*. c.2. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2006.

Tunçay, Mete. *Eski Sol Üzerine Yeni Bilgiler*. İstanbul: Belge, 1982.

Turkish and English Lexicon. Ed. Sir James Redhouse. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2001.

Uraz, Murat. *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz*. İstanbul: Tefeyyüz, 1941.

Ünver, İsmail. "XIX. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı." *Büyük Türk Klasikleri*. c.8. İstanbul: Ötüken, 1988.

"Vefat" *Cumhuriyet*, 6 Kasım 1971.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN VE DÜZYAZISI

Transkripsiyonda İzlenen İmla Kuralları

- Düz ve dar bir ünlüyle (ı, i) başlayan ya da ilk hecesinde düz ve dar bir ünlü (ı, i) bulunan fiiller geniş düz ve geniş bir ünlüyle (a, e) başlar ya da devam eder hale getirildi, yani küçük ünlü uyumu gözetildi: Örn. it- > et-, idüb > edip.
- Zarf-fiil yapım ekinde (-ıp/-ip/-up/-üp) günümüz imlasına göre küçük ünlü uyumu gözetildi: Örn. kapanub > kapanıp, çıkub > çıkıp, yanub > yanıp, sevüb > sevip, gelüb > gelip.
- Emir kipi üçüncü tekil ve çoğul şahıs eklerinde günümüz imlasına göre küçük ünlü uyumu gözetildi: Örn. gizlensün > gizlensin, utansun > utansın.
- Metinde ayrı olan bu gün, göz yaşı, hiç bir, git gide, bu gün gibi sözcükler günümüz imlasına uygun olarak **bugün, gözyaşı, hiçbir, gitgide, bugün** şeklinde bitişik yazıldı.
- Zaman eklerinin yazılışında küçük ünlü uyumu kuralları gözetildi: Örn. döküldi > döküldü, koydı > koydu.
- Metinde ‘tı’ (ط) harfi kullanılan ata, tuyenca, tağ, tur-, toğ- gibi sözcükler, bugün kullandığımız şekilleriyle **ada, duyunca, dağ, dur-, doğ-** olarak değiştirildi.
- Metinde ‘gayn’ (غ) harfinin bulunduğu sözcüklerde günümüz imlasına uygun olarak ‘ğ’ harfi kullanıldı: Örn. taglar > dağlar, dökdiğün > dökdüğün, sevdiğim > sevdiğim, gördüğim > gördüğüm, agladım > ağladım.

- Bağlaç olan ‘de’ günümüz imlasına uygun olarak, kendisinden önceki sözcükten ayrı yazıldı: Örn. ben **de**, gel **de**, eylesin **de**.
- İsmın akuzatif (-i) halinde küçük ünlü uyumu gözetildi: Örn. Mecnûn’ı > Mecnûn’u, güli > gülü, gönlümi > gönlümü.
- İyelik eklerinde küçük ünlü uyumu gözetildi: Örn. derûnım > derûnum, agûşı > agûşu, rûhına > rûhuna, cürmi > cürmü.
- Metinde bitişik yazılan **vasl-için**, **yıllardan-beri**, **nâle vü zâr-ile**, **hier-ile**, **senin-çin** gibi sözcüklerde arada kısa çizgi (-) kullanıldı.
- Bileşik sözcüklerde ve ‘bî-’ ve ‘nâ-’ olumsuzluk öneklerinin geldiği sözcüklerde, arada kısa çizgi (-) kullanıldı. Örn. Bî-nihâyet, bî-vefâ, nâ-şâd, hüzn-efzâ, pür-envâr, mâh-tâb.
- Metinde günümüz imlasının sert sessiz benzeşmesi kuralına uyuldu: gurbetde > gurbette, vuslatda > vuslatta, dökmekde > dökmekte, hayretde > hayrette, oldukca > oldukça, edecekdük > edecektik, yazıkdur > yazıktır, dedikce > dedikçe.
- Çünkü bağlacı, niçün soru zarfı, için/-çün edatı ve gice gibi sözcükler bugünün imlasına uygun olarak **çünkü**, **niçin**, **için/-çin** ve **gece** şeklinde yazıldı.
- Hakk sözcüğü hariç tutularak, **semm**, **muhall**, **femm**, **mesarr** gibi aynı iki ünsüz harfle biten sözcüklerde, sondaki ünsüz harf transkripsiyonda gösterilmedi.
- Metnin tıpkıbasımında bazen noktalama işaretleri kullanılmış. Ancak birkaç noktalama işaretini, hatalı ya da gereksiz şekilde kullanıldığı için ve okumaya engel teşkil etmemesi için çıkardım.

- Sorunlu vezinleri mümkün olduğunca transkripsiyon üzerinde göstermeye çalıştım. Vezin hatasını gidermek için bir sözcük eklediğimde ya da sözcüğün bir hecesini çıkarmak durumunda kaldığımda, değişikliğe uğrayan sözcüğü köşeli parantez içine aldım. Yine vezin hatası olan ancak bir çözüm getiremediğim noktalarda sayfanın sonuna dipnot koyarak sorunun mahiyetini belirtmeye çalıştım.

Metnin Düzyazıya Geçirilmesinde İzlenen Yöntemler

- Yaşar Nezihe'nin üslubuna değindiğim bölümde de belirttiğim üzere, şairenin gazellerinin kışide bıraktığı ilk izlenim, akıcı bir şekilde ve sade bir dille yazılmış olmalarının verdiği okuma rahatlığıdır. Ben de onun bu rahat havasını düzyazıya geçirirken elimden geldiğince korumaya çalıştım.
- Metni düzyazıya aktarırken göz önünde bulundurduğum ilk şey, tutarlı olmaktı. Aynı anlama gelen sözcüklerin kullanıldığı beyitleri düzyazıya çevirirken tek bir sözcüğü seçerek kullanmaya çalıştım. Örneğin sevgili için kullanılan yâr, sevgili, cânım gibi sözcüklerden düzyazıda sevgiliyi; gözyaşını anlatan sirişk, gözyaşı, eşk gibi sözcüklerden de gözyaşını seçtim.
- Düzyazıda mümkün olduğunca bugünkü konuşma dilimizi kullanmaya çalıştım. Ancak visâl, istignâ, hicrân, vahdet gibi, divan şiirine aşina kişilerin kolaylıkla bildiği sözcüklerin günümüz dilindeki karşılıklarını kullanmamayı tercih ettim.
- Düzyazıya aktarırken beyitlerdeki sözcüklerin tümünü kullanmaya çalıştım. Cümle, bir bağlaç ya da bir edat gerektiriyorsa, anlamı tamamlaması için eklediğim bu sözcükleri köşeli parantez içine aldım.

- Gazellerin hepsine, Ekler bölümündeki tablolardan da rahatlıkla takip edilebilmesi için bir numara verdim.
- Bazı beyitlerdeki olumsuz ifadeleri ya da soru cümlelerini düzyazıya çevirirken cümlenin ifadesini korumaya çalıştım; olumlu bir cümle ya da cevap cümlesi haline getirmekten kaçındım.
- Transkripsiyonda rüya ve neşe sözcüklerinin farklı farklı yazılmış olduğunu göreceksiniz. Bu iki sözcüğün yazımı metnin tıpkıbasımında da pek çok farklı şekilde (hemzeli, uzun harfli, vav eklenmiş halde vb.) gösterildiği için, tıpkıbasıma uygun olarak transkripsiyonunu yaptım.

BİR DESTE MENEKŞE

GAZEL 1

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ağladım

Salih Muzaffer Bey Kardeşime

Pây-ı yâre yüz süren ağyâra baktım ağladım
Gizli gizli ol perî-ruhsâra baktım ağladım

*Gizli gizli o peri yüzlü [sevgili]ye ve
onun ayağına yüz süren ağyara bakıp
ağladım.*

Açtım evrâk-ı perîşânı kemâl-i hüzn ile
Yâdigâr-ı yâr olan ezhâra baktım ağladım

*Perişan haldeki sayfaları büyük bir
hüzünle açtım ve sevgilinin yadigarı
olan çiçeklere bakıp ağladım.*

Gâh temâşâ eyledim tasvîr-i cânânı bu şeb
Gâh teessürle hayâl-i yâre baktım ağladım

*Bu akşam gâh sevgilinin resmine, gâh
teessürle hayaline bakıp ağladım.*

Bir zamân her şeb telâkîgâhımızdı yâr ile
Subha dek ol sâye-i eşcâra baktım ağladım

*Bir zamanlar her gece sevgili ile
buluşma yerimiz olan ağaçların
gölgesine sabaha dek bakıp ağladım.*

Geçti bir bir hâtırımdan ol zamân-ı pür-mesâr
Dildeki âlâm ile ekdâra baktım ağladım

*O neşe dolu zamanlar bir bir aklımdan geçti
de [şimdi] gönlümdeki elem ve kederlere
bakıp ağladım.*

Şâhid-i aşkım olan kühsâra baktım ağladım
Giryemi tasvîr eden enhâra baktım ağladım

*Aşkımın şahidi olan tepeye, gözyaşımı
resmeden nehirlere bakıp ağladım.*

Hâlik'i ettim tefekkür sâkitâne bir zamân
Bir zamân bir necm-i pertevbâra baktım ağladım

*Bir zaman sessizce Allah'ı düşündüm,
bir zamansa ılık saçan bir yıldıza bakıp
ağladım.*

Bir zamân bî-hûş olup kaldım hüçûm-ı giryeden
Bir zamân da kalb-i nâlişkâra baktım ağladım

*Bir zaman gözyaşlarının hücumuna
uğrayıp serseme döndüm, bir zaman da
inleyen kalb[im]e bakıp ağladım.*

Geldi yârîñ ettiği °ahdlar yemînler yâdıma
Bir zamân da tâli°-i gaddâra baktım ağladım

*Sevgilinin verdiği sözler, ettiği
yeminler aklımda kaldı; bir zaman da
gaddar talihe bakıp ağladım.*

Kâ'inât h'âbîde, her yer pür-sükûn, ben pür-elem
Bir baña bir tâ'ir-i bîdâra baktım ağladım

*Kainat uykuda, her yer sessizlik içinde,
bense elem dolu iken, bir kendime bir de
uykusuz kuşa bakıp ağladım.*

Gâh semâda mâh-ı pür-envâra baktım ağladım
Gâh gülistânda hezâr-ı zâra baktım ağladım

*Gah semadaki nur dolu Ay'a, gah
gülistanda inleyen bûlbüle bakıp
ağladım.*

Her neye °atf-ı nigâh ettimse oldum giryenâk
Güllere bûlbüllere, gülzâra baktım ağladım

*Güllere, bûlbüllere, gülzara; her neye
bakarsam bakayım ağladım.*

GAZEL 2

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa' lün)

Ümîd

Edince mâziyi yâd böyle girzebâr olurum
Geline hâtıra yâr böyle zâr u zâr olurum

*Geçmişî hatırladığımda böyle ağlarım,
sevgili aklıma geldiğinde böyle inim
inim inlerim.*

Emînîm eylemez ʿavdet o pür-sürûr demler
Yazık ki âh u figânla zamân-güzâr olurum

*O neşe dolu zamanların geri
gelmeyeceğine eminim, yazık ki âh ve
figan ederek zaman geçiririm.*

Dem-i gurûbda garîbâne yâri yâd ederim
Dem-i seherde sefilâne nâlekâr olurum

*Gurub vaktinde garip bir halde
sevgiliyi düşünür, seher vaktinde sefil
bir şekilde inlerim.*

Bu kalb-i pür-kederimden kopar bir âh-ı hazîn
O leyl-i vuslatı andıkça bî-karâr olurum

*Keder dolu bu kalbimden hazin bir âh
kopar, o vuslat gecesini andıkça
huzursuz olurum.*

Atıldı kûşe-i nisyâna ʿahd ü peymânlar
Firâk-ı yâr ile hayfâ ki bîmedâr olurum

*Sözler ve yeminler unutulma köşesine
atıldı, sevgilinin ayrılığı yüzünden ne
yazık ki yönümü şaşırırım.*

Bugün rakîb ile hembezm-i ülfet olmada yâr
Tahayyül eyleyip âtîmi demgüzâr olurum

*Bugün sevgili, rakip ile arkadaşlık
ediyor, [bense] geleceğimi hayal
ederek vakit geçiririm.*

Nezîhe bir gün olur yâri terk eder ağyâr
O yâr ile o zamân ben de bahtiyâr olurum

*Nezihe! Ağyar o sevgiliyi bir gün terk
eder, [işte] o zaman sevgiliyle ben de
bahtiyar olurum.*

GAZEL 3

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Gazel

Ey perî her-dem hayâlîñ pîş-i çeşmânımdadır
Âteş-i ʿaşkıñ[sa] hâlâ kalb-i sûzânımdadır

*Ey peri [sevgili]! Hayalin daima
gözümün önünde, aşkının ateşiyse hâlâ
yanan kalbimdedir.*

Olmadım şâd ʿâleme ben geldiğim günden beri
Pençe-i mihnet benim her ân girîbânımdadır.

*Sıkıntının pençesi her an gömleğime
yapışır, âleme geldiğim günden beri
mutlu olmadım.*

Bir gece yâdıñda mı ey bî-vefâ hâlâ benim
Döktüğün gözyaşları pâyımda, dâmânımdadır

*Ey vefasız! Bir gece döktüğün
gözyaşlarının hâlâ benim ayağında,
eteğimde olduğu aklında mı?*

Biñ vefâ vaʿd eylediñ yüz biñ yemîn ettiñ o şeb
Savtınñ ʿaks-i hazîni beyt-i ahzânımdadır

*O gece vefa göstereceğini bin defa vaat
etmiş, yüz bin yemin etmiştin; sesinin
hazin yankısı hüznün [dolu] evimdedir.*

Ben cüdâ-yı hâk-ı pâyn olduğum günden beri
Bence ʿaşkın pek muʿazzezdır emîn ol sevdiğim
Gâh dil-i zârımdadır, gâh saklarım cânımdadır...

*Sevgilim! Emin ol ki bence pek kıymetli
olan aşkını, ayağının toprağından ayrı
düştüğüm günden beri kah inleyen
kalbimde, kah canımda saklıyorum.*

GAZEL 4

feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa°lün)

Bu Gece

Oldu müzdâd o kadar dildeki ekdâr bu gece
Ağladı hâl-i perîşânıma ağyâr bu gece

*Bu gece gönlümdeki kederler o kadar
arttı ki perişan halime ağyar [bile]
ağladı.*

Ol vefâsız güzeli yâd ederek tâ-be-seher
Göklere çıktı benim eylediğim zâr bu gece

*Bu gece seher vaktine dek o vefasız
güzeli anarak ettiğim feryadım göklere
çıktı.*

Kapanıp dâmenine hûn-ı sirişkim dökerek
Beni terk etme dedim sevgili dildâr bu gece

*Bu gece eteğine kapanıp kanlı yaşlar
dökerek “Sevgili dildâr, beni terk
etme” dedim.*

Ben nasıl ağlamayım ki yine mâh etti tulû°
Eyledi °âlemi müstagrak-ı envâr bu gece

*Bu gece Ay’ın yine doğarak âlemi
nurla doldurduğunu [görüp de] ben
nasıl ağlamayayım!*

Baňa etmekte iken dün gece yâr va°d-i visâl
Ediyor ellere ol sözleri tekrâr bu gece

*Dün gece bana visali vaat ederken, bu
gece de o sözleri ellere tekrar ediyor.*

Bâri siz rahm edip ey sabr u tahammül geliniz
Beni mahv eylemeden hâtıra-ı yâr bu gece...

*Ey sabır ve tahammül! Sevgilinin
hatırası beni bu gece mahvetmeden
önce, bari siz acıyıp [yardımına] gelin.*

GAZEL 5

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

İştikâ-yı Rûh

Diñlemezsîñ °aşıkıñ bir lahzacık efgânını
Seyr edersîñ handelerle dîde-i giryânını

*Aşığın figanlarını bir lahzacık olsun
dinlemez, gülümseyerek onun ağlayan
gözlerine bakarsın.*

Ol kadar râhat idim ki görmeden evvel seni
Bir nigâhıñla diliñ mahv eylediñ sâmânını

*Seni görmeden önce ne kadar rahattım,
bir bakışında gönlün rahatını bozdun.*

Dâhil-i bezm-i visâliñ ettiñ ağyârı baña
Lutf edip bir kerrecik öptürmediñ dâmânıñı

*Visal bezmine benimle birlikte ağyârı
da dahil ettin, lütfedip eteğini bir
kerecik öptürmedin.*

Sen niçin ağyâra bezl-i lutf edersîñ sevdiğim
Ben temennî eyledikçe lutfuñu ihsânıñı.

*Sevdiğim, ben senden lütuf ve iyilik
etmeni dilerken, sen niçin ağyara
lütfedip durursun?*

Ettiğîñ va°d-i vefâlar nerde kaldı bî-vefâ!
Pek çabuk ettiñ ferâmûş °aşık-ı nâlânıñı

*Ey vefasız! Bu inleyen aşığını pek
çabuk unuttun, ettiğin vefa vaatlerin
nerede kaldı?*

Künc-i mihnette fakat yâd eylerim bî-ihyâr
İstedikçe ben o mes°ûd demleriñ nisyânını

*Sıkıntı köşesinde o mutlu zamanları
unutmak isterken, istemeden [de olsa
bunları] hatırlarım.*

Geldiği dem yâdıma savt-ı latîfiñ sevdiğim
Sâkinâne diñlerim bûlbûlleriñ elhânını

*Sevdiğim, latif sesin aklıma geldiğinde,
sessizce bûlbûllerin nağmelerini
dinlerim.*

Eylerim tercih emîn ol biñ leyâl-i vuslata
Ben hayâliñle geçen bir leyle-i hicrânıñı

*Emin ol, hayalinle geçen bir tek ayrılık
gecesini, bin vuslat gecesine tercih
ederim.*

Ey tabîb beyhûdedir tedbiriñ el çek sîneden
Sanma âsândır bu mühlik derdimiñ dermânını

*Ey doktor! Tedbirin boşunadır, sinemden
elini çek, bu helak edici derdimin
dermanı[nı bulmak] kolaydır sanma.*

Bister-i hicrâna düşmüş bir zavallı ʿâşıkıñı
Eyle teşrîfe tenezzül külbe-i ahzânını

*Ayrılık döşeğine düşmüş zavallı bir
aşığın hüznü dolu kulübesini teşrîfe
tenezzül et.*

Bir sehâb altına gizlensin hicâbından kamer
Sevdiğim lutf eyle göster çehre-i tâbânını

*Sevdiğim! Lütfedip parlak yüzünü
göster de Ay, utancından bir bulutun
altına gizlensin.*

Lerzişinden ¹ rûhumuñ bak cism-i zârım titriyor
Süzme ey âhû-nazar sen nâz ile çeşmânıñı

*Ey âhu bakışlı! Gözlerini naz ile süzme,
[bunu görünce] titreyen ruhum yüzünden
inleyen bedenim de titriyor.*

Maksadıñ öldürmek ammâ tîr-i cevriñle beni
Bil hayâlim her zamân taʿzîb eder vicdânıñı

*[Senin] maksadın cevri okunla beni
öldürmektir ama bil ki [bunu yaparsan]
hayalim her zaman vicdanına azap verir.*

Makber-i bî-sengime gel de kemâl-i fahr ile
Pây-ı nermîniñle çiğne ʿaşkıñıñı kurbânını

*Gururlanarak bir taşı olmayan
mezarıma gel de aşkın kurbanını
yumuşak adımınla çiğne.*

Ol kadar meftûnuñ olmuş ki Nezîhâ sevdiğim,
Râh-ı ʿaşkıñda fedâ eyler emîn ol cânını.

*Sevdiğim! Nezihe sana o kadar
tutulmuş ki emin ol canını aşkın
yolunda feda eder.*

¹ Metinde 'lerziş' yerine yanlışlıkla 'lezriş' yazılmış. Baskı hatası olsa gerek.

GAZEL 6

mefûlû mefâilün feûlün

Şîr-i Hazîn¹

Nerde o zamân-ı pür-mesârım
Nerde o vefâsı yok nigârım

*O neşe dolu günlerim, o vefası olmayan
sevgilim nerde?*

Bir zevrak içinde kâmkârım
Nezdimde idi o şîvekârım.

*O işveli sevgilim yanımdaydı, bir
kayığın içinde mutluydum.*

Çeşminde dü-çeşm giryebârım
Destinde dü-dest lerzedârım

*Senin gözünde iki göz [iki çeşme]
ağlıyorum, senin elinde iki elim [bir
arada] titriyorum.*

Eylerdi nevâzişiyle şâdân
Üftâdesini vefâ-şîârım.

*Vefalım, [bu] aşığını iltifatıyla mutlu
ederdi.*

İşte o zamân meserretimden
Çarpar idi kalb-i bî-karârım

*İşte o zaman bu huzursuz kalbim
sevincinden [deli gibi] çarpardı.*

Eylerdi hased bu hâle ağyâr
Artardı benim de iftîhârım.

*Ağyar bu hali kıskanırken, benim de
övüncüm artardı.*

Râkiddi deñiz semâ idi sâf
Gelmiş idi mevsîm-i bahârım

*Deniz durgun, gökyüzü berrak idi,
bahar mevsimim gelmişti.*

¹ Metinde bu gazelin tek sayılı beyitlerinin dizeleri yan yana, çift sayılı beyitlerinin dizeleri alt alta yazılmıştır. Ben burada hepsini alt alta yazdım.

Gitti o perî, o rûz-ı şâdî
Hicrân ile şimdi dâğdârım

*O mutlu günde o peri [sevgili] gitti,
şimdi [bu] ayrılık ile yaralıyım.*

Ben dûr olalı o meh-veşimden
Feryâd ile nâle oldu kârım.

*Ben o Ay gibi güzelden uzak
düştüğümden beri, işim gücüm feryat
edip inlemek oldu.*

Eyler mi idim bu rütbe feryâd
Olsaydı elimde ihtiyârım?

*Eğer elimde seçeneğim olsaydı, bu
derece feryat eder miydim?*

Bî-h^vâb geçiyor leyâlîm eyvâh,
Bî-neşve güzâr eder nehârım

*Eyvah! Gecem uykusuz, gündüzüm
keyifsiz geçiyor.*

Hayfâ ki tehâcüm-i elemle
Ben şimdi garîb ü gam-güsârım.

*Ne yazık ki elemin bu saldırısı
[karşısında], ben garip ve gamlıyım.*

Olmakta yüzümden âh nümâyân
Kalbimdeki ye's ü iğbirârım

*Âh! Kalbimdeki keder ve dargınlık
yüzümden belli oluyor.*

Sevdim o mehi ne kârım oldu
Mâlî yine gamla kalb-i zârım

*O Ay gibi sevgiliyi sevdim de ne elde
ettim, inleyen kalbim yine gamla doldu.*

Etti beni firkati perişân,
Hiç kalmadı dilde iktidârım

*Ayrılığı beni perişan etti, gönlümün hiç
gücü kalmadı.*

Ağyâr yine nâ'il-i visâli
Ben ye's ü elemle dem-güzârım

*Ağyar onun visaline ulaşmışken, benim
vaktim kederle ve elemle geçiyor.*

Hicri ile terk-i cân edersem
Pür-derd edecek onu mezârım,

*Ayrılığı yüzünden canımı terk edersem,
mezarım onu kederle dolduracak.*

Olsun o vefâsıza Nezihe
Bu şî'r-i hazîn yâdigârım.

*Nezihe! Bu hazin şiirim o vefasıza
yadigârım olsun.*

GAZEL 7

mefâîlün feûlün mefâîlün feûlün

Leyâl-i İntizâr

Hemşîrem Sa'âdiye İclâl Hanım'a

Bu şeb yalnızca ettim °azîmet kûhsâra
Sükûn-ı leyl içinde oturdum bir kenâra

*Bu gece yalnız halde kırlara çıktım,
gecenin sessizliği içinde bir kenara
oturdum.*

Duyunca °andelîbiñ sadâ-yı rûh-nevâzîñ
Dilim müstagrak oldu o dem şevk ü mesâra.

*Bülbülün o ruhu okşayan sesini
duyduğumda gönlüm şevke ve
mutluluğa boğuldu.*

Oturdum hayli müddet o yerde sâkitâne
Tahayyürle bakardım meh-i pertev-nisâra.

*O yerde, ılık saçan Ay'a hayretle
bakarak, hayli uzun süre sessizce
oturdum.*

Çiçeklerle donanmış bütün dağlar sahârâ
Göñül olmuştu meftûn bu sun°-ı Kird-gâr'a

*Bütün kırlar, çöller çiçeklerle
donanmış; gönül Allah'ın bu eserine
tutulmuştu.*

Letâfetler içinde gülümserdi tabî°at
Cihân dönmüştü gûyâ bu şeb bir hande-zâra

*Tabiat [türlü türlü] güzellik içinde
gülümserdi, cihan bu gece sanki bir
gülümseme bahçesine dönmüştü.*

Hazîn bir ses gelirdi ağaçlıklar içinden
O ses beñzerdi lâkin enîn-i ihtizâra

*Ağaçlıklar içinden can çekişme
iniltisine benzeyen hüzünlü bir ses
gelirdi.*

Taharrî maksadıyla o savt-ı cân-güdâzı
Kıyâm ettim yerimden giderdim ol civâra

*O can yakıcı sesi aramak için,
yerimden kalkıp o tarafa gittim.*

Gezerken vâlihâne o yerde bir de gördüm
Oturmuş bir perî bir kenâr-ı sâyedâra

Bu bir kızdı henüz genç on üç on dört yaşında
Siyâh saçlar dökülmüş cebîn-i cezbedâra

Güşâde sîne gözler reh-i dildâra ma^ctûf
Müşâbihdi bu dilber perî-yi nevbahâra

Umardı sanki göklerden imdâd u tesellî
Ederdi ^catf-ı enzâr nücûm-ı şu^cle-dâra

Bir elde mâi mendil, bir elde gonca bir gül
Bakar ağlar dem-â-dem o solmuş yâdigâra

Beni etti mükedder bu hâli ol perîniñ
Sürûr u neş'em oldu mübeddel iğbirâra

Nevâzişle şu yolda hitâb ettim o mâha
Var elbet ihtiyâcîñ bu şeb bir gam-güsâra

Seni hangi vefâsız güzel koydu bu hâle
Sebeb kim oldu söyle bu rütbe âh u zâra

*Boş boş / şaşkınca gezerken bir de
gördüm ki gölgelik bir kenara bir peri
oturmuş.*

*Bu, cezbeli alnına siyah saçları
dökülmüş, henüz on üç on dört yaşında
genç bir kızdı.*

*Açık sineli ve gözleri dildârın yoluna
doğru çevrilmiş olan bu dilber, bir
ilkbahar perisine benzerdi.*

*Gökyüzünden sanki yardım ve teselli
umar, alev alev yanan yıldızlara
bakardı.*

*Bir elinde mavi mendil, bir elinde
gonca bir gül [tutar], o solmuş
yadigâra bakıp sürekli ağlardı.*

*O perinin bu hali beni de kederlendirdi,
sevencim ve neşem kırınlığa dönüştü.*

*Gönlünü almaya çalışarak o mâha şu
şekilde hitap ettim: "Bu gece mutlaka
bir dert ortağına ihtiyacın var."*

*"Hangi vefasız güzel seni bu hale
koydu, bu derece âh edip inlemene kim
sebep oldu, söyle."*

Hazîn bir âh-ı sevdâ çıkıp gonca-feminden
Döküldü eşk-i firkat o vech-i isfirâra

Dedi "Hemşîre diñle bu yerde üç ay evvel
Oturdum şöyle tenhâ kenâr-ı cûy-bâra"

"Seher vaktiydi kuşlar öterdi pür-şetâret
Uçardı âsumânda bulutlar pâre pâre"

"Çiçekler pür-tarâvet, çimenler pür-hazâret
Latîf bir bûy-ı ezhâr karışmış rûzigâra"

"Bakıp arz u semâya ederken Hakk'ı takdîs
Müsâdif oldu nâgâh nigâhım bir nigâra"

"Görür görmez gözümden nihân oldu o dilber
Giriftâr oldu 'aşka zavallı dil ne çâre"

"Niçin bilmem ki benden tevahhuş etti öyle
Ne yapmışdım 'aceb ben o yâr-i cânşikâra"

"Bu yerde ağlarım ben onuñ yâdıyla her ân
Üç aydır uyku girmez bu çeşm-i giryebâra"

*Gonca gibi ağzından hazin bir sevdâ
âhı çıktı, sararmış yüzüne ayrılığın
gözyaşları döküldü.*

*"Dinle kardeşim. Üç ay evvel burada
ırmağın şöyle تنها bir kenarına
oturdum" dedi.*

*"Seher vaktiydi, kuşlar neşeyle öterdi,
gökyüzünde parça parça bulutlar
gezinirdi."*

*"Çiçekler taptaze, çimenler hazır
haldeydi, rüzgara hoş bir çiçek kokusu
karışmıştı."*

*"Yere ve göğe bakıp Allah'[ın
yarattıklarını] hayranlıkla izlerken,
ansızın bakışım bir güzele tesadüf etti."*

*"O güzel onu gördüğüm gibi gözüm[ün
önün]den uzaklaştı, ne çare ki zavallı
gönül aşka tutuldu."*

*"Acaba o can avlayan sevgiliye ben ne
yapmıştım, benden niçin öyle ürktü,
bilmem."*

*"Ben burada her an ondan uzak
oluşumla ağlarım, bu ağlayan
gözlerime üç aydır uyku girmez."*

“Bu hâlimden olaydı habîr insâf ederdi
Beni yakmazdı böyle lehîb-i intizâra”

“Bu şeb kuşlar, çimenler, çiçekler, cûylardan
Tesellî gelmiyor hiç bu kalb-i nâlekâra”

“Baña ol bî-vefâdan şu solmuş gonca kaldı
Elindeydi düşürmüş giderken reh-güzâra”

“Onuñ aşkı ölünce baña etsin refâkat
Benimle girsin aşkı ölürsem de mezâra”

*“Bu halimden haberdar olsaydı insaf
ederdi, beni böyle bir bekleyiş ateşiyle
yakmazdı.”*

*“Bu gece kuşlardan, çimenlerden,
çiçeklerden, ırmaklardan bu inleyen
kalbime hiçbir teselli gelmiyor.”*

*“O vefasızdan bana, elinde [olup] yola
giderken düşürdüğü şu solmuş gonca
kaldı.”*

*“Ölünce bana onun aşkı refakat etsin,
ölürsem de mezara benimle [birlikte]
girsin.”*

GAZEL 8

feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa°lün)

Âlâmına bîgâne midir

Gülüſüñ göz süzerek dîde-i giryâna mıdır

Geliſiñ nâz ederek külbe-i ahzâna mıdır

Göz süzerek ağlayan gözlere mi gülersin,

*naz ederek hüznler kulübesine mi
gelirsin?*

Bu kadar nâz u tegâfûl bu kadar cevri ü sitem

Seni sevmekte olan °aşık-ı nâlâna mıdır?

Bu kadar nazı, tegafülü, cevri ve sitemi,

*seni sevmekte olan inleyen aşğa mı
gösterirsin?*

Sen gülersiñ güzelim hicr ile ben ağlar iken

Yoksa feryâd u figânım saña efsâne midir?

Güzelim! Ben ayrılık yüzünden ağlarken

*sen gülersin, yoksa feryadım figanım senin
için [bir] efsane midir?*

Bî-vefâsıñ bilirim de seni hâlâ severim

°Aceb °aşıklarınız ben gibi dîvâne midir

Vefasız olduğunu bildiğim halde seni hâlâ

*severim, acaba [diğer] aşıkların [da]
benim gibi divane midir?*

Beni sayyâd-ı elem etmede ta°kîb her ân

Ben de bilmem ki dilim murg-ı gama lâne midir

Gönlüm gam kuşunun yuvası mıdır ben de

*bilmem; elem, avcı [gibi] beni her an takip
ediyor.*

Kes Nezîhe nâleleriñ halkı ederken ta°cîz ¹

O perî hüznüñe âlâmına bîgâne midir...

Nezihe [inlemeyi] kes! İnlemelerin halkı

*taciz ederken o perî hüznüne elemlerine
yabancı [kalmış] mıdır?*

¹ Bu dize vezne uymuyor.

GAZEL 9

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa' lün)

O Gün

-zevcime-

Gelir mi yâdıña ol gün seniñle ben cânâ
Mayıstı böyle mayıs hem biraz sıcaktı hevâ

*Ey cânım! O günü hatırlar mısın?
Şimdiki gibi mayıstı ve hava biraz
sıcaktı.*

Seniñle ben ikimiz pür-neşât-ı şevk ü sürûr
Erenköyü'nde gezerdik o gün bilâ-pervâ

*O gün seninle ben, ikimiz, neşe, şevk ve
mutlulukla Erenköy'de geziyorduk.*

Yeşil çimenleri tezyîn eden çiçeklerden
Koparmış etmiş idiñ bir demet baña ihdâ

*Yeşil çimenleri süsleyen çiçeklerden bir
demet koparıp bana hediye etmiştin.*

Bu iltifât bu nevâziş beni bitirmişdi
Bu merhamet, bu teessür, bu aşk değildi riyâ

*Bu iltifat ve gönül almalar beni
bitirmişti (çok keyiflendirmişti), bu
merhamet, bu keder ve bu aşk yalan
değildi.*

Biraz da yan yana sâhilde eylemişdik ârâm¹
Bu bir hakikat idi âh değildi bir rû'yâ

*Yan yana biraz da sahilde dolaşmıştık.
Âh! Bu bir rüya değil hakikatti.*

O gündü işte hayâtımda gördüğüm bir gün
Cihân, cihân-ı sürûrdu zamân, zamân-ı safâ

*O, hayatımda gün gördüğüm bir
gündü; cihan mutluluk cihanı, zaman
ise sefa zamanı [haline gelmişti] idi.*

¹ Vezin için bu sözcüğün ilk hecesinin açık okunması gerekiyor.

Katardı neş'eme neş'e yeşil çimenlerle
Sarı, mor,² pembe, beyâz, al şükûfeli sahrâ

*Yeşil çimenlerle sarı, mor, pembe,
beyaz ve kırmızı çiçekli kırlar neşeme
neşe katardı.*

Hafif hafif oluyordu mayıs nesîmi vezân
Öterdi şevkle kuşlar civâr idi tenhâ

*Etraf tenhaydı, mayıs rüzgarı hafif hafif
esiyor, kuşlar şevkle ötüyordu.*

Semâ sâf³ idi hem pür-rekûd idi deryâ
Nazîr-i ^caşkımız olmuştu her taraf gûyâ

*Her taraf sanki aşkımıza benzemişti;
gökyüzü berraktı, deniz [çarşaf gibi]
durgundu.*

Uzaktaki adalar lâciverdî⁴ sislerle
Dururdu mâzi-i muzlim gibi melâl-efzâ

*Uzaktaki adalar lacivert sisler ardında,
karanlık mazi gibi sıkıntılı halde
dururdu.*

Sıkardı rûhumu müdhiş eliyle havf-ı firâk
Neler hazırlayacaktı bize ^caceb ferdâ

*Ayrılık korkusu müthiş eliyle ruhu
sıkardı, acaba yarın bize neler
hazırlayacaktı?*

Güler[di] şüphesiz adam zamân-ı mâtemde
Sürûr da ettirir insâna ba^czen âh u bükâ

*İnsan şüphesiz matem zamanı da güler,
mutluluk da bazen insanı âh ettirip
ağlatır.*

Gözüm önündedir⁵ hâlâ o demdeki hâliñ
Femiñ gülerdi fakat pek hazîn idi o sîmâ⁶

*Ağzının güldüğü fakat yüzünün pek
hüzünlü olduğu o zamanki halin hâlâ
gözümün önündedir.*

² Dizenin ilk üç hecesi vezne uymuyor.

³ Vezin için bu sözcüğün açık okunması ve kendisinden sonra gelenle ulama yapılması gerekiyor.

⁴ Vezin için sözcüğün son hecesinin açık okunması gerekiyor.

⁵ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

⁶ Vezin için bu sözcüğün açık okunması gerekiyor.

Ederdiñ ⁷ havf-ı tahassürle muttasıl giryân
Samîmiyetle yemîn-i sadâkat, °ahd ü vefâ

O °işveler, o yemînler, o °ahd ü peymânlar
Dakîkada beni biñ kerre gaşy eden o sadâ

O iltifât, o nevâzîş, o sâhirâne gülüş
O terbiye, o nezâket, bütün o nâz u edâ

O hilmiyet, o sükûnet, o tavr-ı müstesnâ
Emîn oluñ ki beni eylemişti bir şeydâ!..

Benim [de] rûhumu tehzîz eden o gözlerde
İlahi neydi o gün gördüğüm o nûr-ı zekâ

Sevip sevilme, ümîd, soñra va°d-i istikbâl
Bu kalb-i mürdemi etmişti bunlar ⁸ hep ihyâ.

Büyüktü °aşkımız °ulvî, samîmi, sâf u nezîh
Sığıp bu kalbe olunmazdı âh o °aşk ihfâ

O gün[de] rûhlarımız çırpınırdı şâdîden
O gün dudaklarımızdı cihâna hande-nümâ

Hasret kalmaktan korktuğumuzdan
sürekli ağlayarak samimiyetle sadakat
yeminleri eder, vefâ sözleri verirdin.

[Takip eden üç beyit birlikte]
Emin olun ki o işveler, yeminler,
verilmiş sözler, beni her dakika bin
kere kendimden geçiren o ses; o iltifat,
o nevazîş, o büyüleyici gülüş, o terbiye,
o nezaket, bütün o naz ve eda, o
yumuşaklık, o sakinlik ve o benzersiz
tavır beni çılgına çevirmişti.

İlâhi! Benim de ruhumu ürperten o
gözlerde o gün gördüğüm zeka ışığı da
neydi?

Sevmek, sevilme, istikbal vaadi; benim
cansız kalbimi hep bunlar
canlandırmıştı.

Büyük, yüce, samimi, temiz ve pak olan
aşkımız bu kalbe sığıp gizlenemezdi.

O günde ruhlarımız sevinçten çırpınır,
dudaklarımız cihana gülerdi.

⁷ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

⁸ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

O mevceler, o denizler, o kumlar, o kayalar
O çiçekler, o dağlar, hâsılı bütün eşyâ⁹

O nev¹⁰ çimler, o kuşlar, o bād, o sahrâlar
Ederdi hep bizi tebrîk o gün zemîn ü semâ

O dem bu sözleri kalben eder idim tekrâr
°Aceb benim gibi mes°ûd cihânda var mı daha

Dökerdim eşk-i meserret hafice kalbimden
Ederdim¹¹ Hâlik'e şükrânımı o dem îfâ

Bütün meserret-i kalbim °ayândı vechimden
Teveccüh etmiş idi tâli°im baña zîrâ

O gün[de] duyduğum¹² her ses sadâ-yı şâdiydi
Okurdu sanki tabî°at neşîde-i sevdâ

O gün [de] başka idi, sen de ben de başka idik
Garîk-i şevk ü meserrettdi ser-te-ser dünyâ

Edeydi bir daha °avdet hayâtımda
Ederdim °ömrümü biñ yıl devâmı olsa fedâ

[Yandaki iki beyit birlikte]

O dalgalar, denizler, kumlar, kıyılar,
çiçekler, dağlar, o yeni bitmiş çimler,
kuşlar, rüzgar, kırlar, kısacası yerdeki
ve gökteki her şey bizi tebrik ederdi.

O zaman sürekli kalbimden, acaba
cihanda benim gibi mutlu biri daha var
mı, diye geçirirdim.

Gizli gizli sevinç dökerek kalbimden
Allah'a olan şükran borcumu öderdim.

Kalbimdeki bütün mutluluk yüzümden
belli oluyordu, zira talihim bana iyilik
etmişti.

O gün duyduğum her ses bir mutluluk
sedasıydı, sanki tabiat sevda şiiri
okurdu.

O gün de bambaşkaydı, sen ve ben de
başkaydık, dünya baştan başa şevke ve
mutluluğa batmıştı.

Bir kez daha o güne dönebilmek için,
[daha yaşayacak] bin yılım da olsa
hayatımı feda ederdim.

⁹ Bu dize vezne uymuyor.

¹⁰ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

¹¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

¹² Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

O günde başlayan ömrüm o günde bitse idi
Kader bu firkati hakkımda görmeseydi rev  

Bugün ¹³   şkımız   m  limiz bütün me  r  ^c
Cih  nda kimse beni böyle sevmedi asl  

T  r  b ¹⁴ olsa da cismim sever seni rûhum
Bütün [bu] rûhumu etmiştir   şk  n ist  l  !...

*O günde başlayan ömrüm o gün
bitseydi [de] kader bu ayrılığı bana
reva görmeseydi.*

*Bugün   şkımız ve emellerimiz bütün
[herkesçe] biliniyor, cihanda beni
kimse asla böyle sevmedi.*

*Bedenim toprak olsa da ruhum seni
sever,   şkın bütün ruhumu ele
ge  cirmi  tir.*

¹³ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

¹⁴ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

GAZEL 10

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Belki

Bahtım beni bir gün gelecek şâd edecektir
Elbette baña sevdiğim imdâd edecektir

*Bir gün gelecek bahtım beni
sevindirecek, sevdiğim de elbette bana
yardım edecektir.*

Şimdi baña zulm eyleyen ¹ hâ'inler eminim
Ta^czîm ² ile hürmetle beni yâd edecektir

*Eminim ki şimdi bana zulüm eden
hainler [o gün geldiğinde] beni
saygıyla anacaklardır.*

Gözyaşlarıma şevk ü şetâretle gülünler
Gördükte benim handemi feryâd edecektir

*Gözyaşlarıma şevkle ve sevinçle
gülünler, benim güldüğümü
gördüklerinde feryat edecektir.*

Rahm eyleyecektir o mühendis baña bir gün
Hedm eylediği kalbimi âbâd edecektir

*O mühendis bana bir gün acıyacaktır,
yıkıp harap ettiği kalbimi yeniden
yapacaktır.*

Kıl Hakk'a tevekkül Nezîhe³ kesme ümîdîñ
Gün doğmadan Hâlik neler îcâd edecektir

*Nezihe! Allah'a tevekkül et, [ondan]
ümidini kesme; O, gün doğmadan neler
ortaya koyacaktır.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor

² Bu sözcükte baskı hatası olarak 'y' (ي) harfi yerine 'p' (پ) harfi yazılmış.

³ Vezin için bu sözcüğün ikinci hecesi açık okunmalıdır.

GAZEL 11

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa' lün)

Bugün

“Yine O’na”

°Aceb kaderde mi bilmem ki bende mi bu hatâ
Felek ne müdhiş eder zulmünü bugün icrâ

*Felek bugün [bana] ne müthiş zulüm
eder, acaba hata kaderde midir yoksa
bende mi bilmem.*

O günkü neşveye, zevke bedel bu göñlümde
Derîn bir¹ hüzn ü sükûnet bugün hüküm-fermâ

*Gönlümde o gün [ne kadar] neşe ve zevk
[varsa], bugün de bir o kadar derin
hüzün ve sükunet hüküm sürüyor.*

Vatan² nerde, o gün nerde, sen ü ben nerde
Bugün garîbeyim³ her şeyden oldum işte cüdâ

*Vatan nerde, o gün nerde, sen nerdesin,
ben nerde; bugün her şeyden uzak
kalmış bir garibim.*

Sorar sorar dururum bir soru su’âl baña ben
Yine su’âllerime eylerim cevâp i’câ

*Kendime bir soru sorar sorar dururum,
cevabı da yine kendim veririm.*

O ân-ı mâziyi andıkça giryelerle bugün
Olur dilimde niçe biñ teessürât peydâ

*Geçmişteki o ânı hatırladıkça bugün
gözyaşlarıyla gönlümde binlerce
üzüntü meydana çıkar.*

Gumûm-ı nâle enîsim bu künc-i vahdette
Felek kan ağlatıyor her dakîka şimdi baña

*Bu vahdet köşesinde ben inlerken
gamlar da bana arkadaşır, felek şimdi
her dakika bana kan ağlatmaktadır.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki ‘h’ sesinin yutulması gerekiyor.

² Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

³ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki ‘h’ sesinin yutulması gerekiyor.

Bakar bakar da bugün hande-i cihâna derim
Felâketimle mi etmekte 'âlem istihzâ

*Bugün cihanın gülmesine bakıp da,
âlem benim felaketimle mi alay ediyor,
derim.*

Tamâm⁴ dört senedir ağlarım o bir gün için
Hitâm-ı ^cömre kadar ağlasam da böyle sezâ!

*O bir gün için tam dört senedir
ağlıyorum, ömrümün sonuna dek böyle
ağlasam da olur.*

Bütün hayâtımı sarsar bugün bu hâl-i elîm
Neler hazırlıyor âtî daha neler 'acaba!

*Bu acikli halim bugünkü hayatımı
sarsar, gelecek acaba daha neler
hazırlıyor?*

Bugün [de] sızlıyor⁵ hicriñle hep cerîhalarım
Hazîn hazîn ederim her dakîka vâveylâ

*Bugün ayrılığınla bütün yaralarım
sızlıyor, her dakika hazin hâzin feryat
ederim.*

Tahayyülâtım, ümîdim, bütün düşüncelerim
Tahavvül eyledi bir renk-i mâteme hayfâ

Ne yazık ki hayallerim, ümidim ve bütün düşüncelerim bir matem rengine büründü.

Garîb u gam-zede mağlûb-ı ye's ü hüzn-vârim
Kalem elimde saña senden eylerim şekvâ!

*Garibim, gamla yaralanmışım,
üzüntüye yenilmiş ve hüznüliyüm;
elimdeki kalemle sana seni şikayet
ederim.*

Tebeddül eyledi her şey, zemîn, zamân, insân
Ne câşık, câşıklar birbirinden oldu cüdâ

*Zemin, zaman ve insan, her şey değişti;
ne [kadar çok] aşık erkekler ve
kadınlar birbirinden ayrı düştü.*

Bugün⁶ nâ'il-i hürriyyet oldu halk-ı cihân
Esîr-i 'aşkıñım ey zevc-i bî-vefâ hâlâ

*Cihan halkı bugün hürriyete kavuştu ey
vefasız koca! Bense hâlâ aşkının
esiriyim.*

⁴ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

⁵ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

⁶ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

Geçer de haftalar, aylar  az b-ı fırsatle
Yine  s n⁷ değil etmek bu  aşktan isti f 

*Haftalar, aylar ayrılığın azabıyla geçse
de bu aşktan istifa etmek kolay değil.*

Vefâ, vefâ diye ettikçe senden istimdâd
Yazık ki oldu bu ömrüm tahass r nle heb 

*Yazık ki senden vefa göstermeni istediğim
halde bu ömrüm hasretinle heba oldu.*

Bu intiz rı bitir bitmeden bu   mr-i haz n
Ric ⁸ eyliyorum g zyaşımla işte sağa

*Bu hazin ömrüm bitmeden bu bekleyişe
bir son ver, g zyaşımla senden bunu
rica ediyorum.*

⁷ Vezin için sözcüğün ilk hecesi a ık okunmalıdır.

⁸ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

GAZEL 12

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Allah ʿAşkına

Ey sabâ ʿarz eyle hâlim yâre Allah ʿaşkına
Gayrı bulsun derdime bir çâre Allah ʿaşkına

*Ey saba! Sevgiliye halimi anlat da artık
Allah aşkına [şu] derdime bir çare
bulsun.*

Târ olur rûz-ı şebim rahm eylesin de sevdiğim
Dökmesin gîsûlarıñ ruhsâra Allah ʿaşkına

*Sevdiğim merhamet etsin de saçlarını
yüzüne dökmesin, [o böyle yapınca]
benim gecem gündüzüm kararır.*

Bitti sabrım gayrı cevrenden ferâgat eylesin
İltifât göstermesin ağyâra Allah ʿaşkına

*Artık ağyara iltifat göstererek bana
cevretmeyi bıraksın, sabrım tükendi.*

Serde sevdâ, dilde zahm-ı iftirâk vermez huzûr
Görmesin lâyıf beni âzâra Allah ʿaşkına

*Başımda sevdâ, gönlümde ayrılığın
açtığı yara [bana] huzur vermez,
[sevgili] beni azara layık görmesin.*

Rû'yet-i dîdârı pür-lerze ederken cismimi
Var mı hâcet ʿaşkıma tekrâra Allah ʿaşkına?

*Yüzünü görmek [bile] bedenimi tir tir
titretirken, aşkıma tekrar tekrar
söylememin gereği var mı?*

Üzme beyhûde Nezîhe nâlelerle kendini
Rahm eder mi şâd olan gam-h^vâra Allah ʿaşkına?

*Nezihe! Boş yere inleyerek kendini
üzme, mutlu olan gamlı olana hiç acır
mı?*

GAZEL 13

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Mümkün Olsa

Bir gece yârimle tenhâ °azm-i gülzâr eylesem
Gül gibi gülsem de bülbüller gibi zâr eylesem.

*Bir gece sevgilimle تنها olan gül
bahçesinde dolaşıp gül gibi gülsem de
bülbüller gibi inlesem...*

Yâr °aceb insâf eder mi hâl-i bed-bahtâneme
Pâyımı bûs¹ eyleyip sevdâmı izhâr eylesem!

*Acaba ayağını öpüp sevdâmı göstersem
sevgili benim bu bedbaht halimi
[görüp] insafa gelir mi?*

Dem-be-dem destim ile dildâra sunsam bâdeyi
Nûş eder mi bûseler² va°diyle icbâr eylesem.

*Kendi elimle sevgiliye sürekli içki
sunup biraz üstelesem öpücükler vaat
ederek [içkiyi] içer mi?*

Düşse şöyle mest olup âgûş-ı hâr-ı °aşkîma
Soñra güllerden oña bir bister ihzâr eylesem.

*Şöyle sarhoş olup aşkımın dikenli
kucağına düşse, sonra da ona
güllerden bir yatak hazırlasam...*

Buse-çîn olsam lebinden ruhlarından gâh gâh
Rûyunu rû'yetle gâhi def°-i ekdâr eylesem

*Ara ara dudağından ve yanağından
öpsem; bazen de yüzüne bakarak
kederlerimi defetsem...*

Etdiği cevre mukâbil lutfumu ibzâl edip
Etsem isbât-ı vefâ [da] yâri şermsâr³ eylesem

*Sevgilinin [bana ettiği] cevre karşılık [ben
ona karşı] lütufta cömert davransam da
vefâmı ispat edip onu utandırsam...*

Şüphesiz herkes gibi ben de gülerdim ol zamân...
Âh yalnız bir şebi cânânla emrâr eylesem

*Âh! Yalnızca bir geceyi sevgiliyle
geçirsem, şüphesiz o zaman ben de
herkes gibi gülerdim.*

¹ Metinde 'bûs' sözcüğünde 'b' (ب) harfi yerine 'p' (پ) harfi kullanılmış.

² Bu sözcükte de 'b' (ب) harfi yerine 'p' (پ) harfi tercih edilmiş.

³ Bu sözcükte de sondaki 'r' (ر) harfi yanlışlıkla yazılmamış.

GAZEL 14

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bu Şeb

-yine o'ña-

Hâtırım-çin nûr-ı dîdem terk-i ağyâr et bu şeb
Gel dil-i vîrânemi lütfuñla i'câm et bu şeb,

*Gözümün nuru! Hatırım için bu gece
ağyarı terk edip gel de virane gönlümü
şenlendir.*

Ben seni sevdim de oldum derde dûcâr, dilber[â]
Bî-şümâr zahm-ı derûnum gel de tîmâr et bu şeb,

*Dilber! Ben seni sevdiğim için her
[tür] derde tutuldum, gönlümdeki
sayısız yarayı gel de iyileştir.*

Mâh-tâbıñ nûruna gark olmuş 'âlem ser-te-ser
Sensiz ¹ her yer târ baña sen 'arz-ı dîdâr et bu şeb,

*Âlem baştan başa mehtabın ışığına
boğulduğu halde bana sensiz her yer
karanlık, sen yüzünü göster.*

Gâh kenâr-ı cûda diñle bülbülüñ elhânını
Gâh yine ister iseñ 'azm-ı çemenzâr et bu şeb,

*Gah nehrin kıyısında bülbülün şîirini
dinle, gah istersen yine çemenzarda
gezin.*

Bir iki sâ'at beni lütfuñla eyle kâm-yâb
Git yine ağyâra soñra 'aşkıñ ezhâr et bu şeb,

*[Hiç değilse] bir iki saat lütfunla beni
mutlu et de sonra yine ağyara gidip
aşkıyı göster.*

Pâyına dâmânına yüz sürmeğe ben râzıyım
Gayra var ister iseñ takdîm-i ruhsâr et bu şeb,

*İstersen yanağını ağyara göster; ben
[senin] ayağına, eteğine yüz sürmeye
razıyım.*

Cân u dilden işte her bir emrine âmâdeyim
İster öldür sevdiğim isterseñ âzâd et bu şeb,

*Sevdiğim! Ben bütün emirlerine candan
ve gönülden amadeyim; [beni] ister
öldür, istersen serbest bırak*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

İ'tirâf et böyle dil-gîr eyleyen kimdir seni
Yaslanıp âgûşuma tevdîc-i esrâr et bu şeb.

*Kucağıma yaslanıp [bana] sırlarını
anlat, seni böyle gücendirenin kim
olduğunu söyle.*

GAZEL 15

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ben de bilmem nedendir!

Çektiğim türlü meşakkat baht-ı zâlimden midir
Döktüğüm gözyaşları hüzn ü melâlimden midir?

*Çektiğim türlü türlü derdin sebebi
zalim bahtım, döktüğüm gözyaşlarının
sebebiyse hüznüm ve sıkıntım mıdır?*

Gördüğüm zulm-ı hakâret çektiğim cevr ü cefâ
Ben de bilmem meskenetle ibtihâlimden midir?

*Gördüğüm zulüm ve hakaret, çektiğim
cevr ve cefa fakirlikten dolayı
yakarmalarımın mıdır ben de bilmem.*

Beñzetir bir âteş-i seyyâra kim görse beni
Âteş-i firkatle her ân işti^câlimden midir?

*Beni her görenin gezinen bir ateşe
benzetmesi, ayrılık ateşiyle her an
tutuşup yanıyor olmamdan mıdır?*

Yok soran lütfen enîn-i kalbimiñ esbâbını
Şiddet-i ^caşktan mı gönülümle cidâlimden midir?

*Lütf edip de kalbimin inleyişinin sebebi
aşkın şiddetinden mi yoksa gönülümle
olan kavgamdan mı diye soran yok.*

Kesret-i gamdan mı bilmem h^vâba hasret olduğum
Yâ hayâl-i yârla her şeb iştigâlimden midir?

*Gamımın çokluğundan mı yoksa her
gece sevgilin hayaliyle meşgul
olmamdan mı uykuya hasretim bilmem.*

Handelerle sunduğuñ sâkî dolu peymâneler
^cAks-i ruhuñdan¹ mı rengîn eşk-i alımdan² mıdır?

*Saki! Gülümseyerek sunduğun dolu
peymanelere kırmızı rengini yanağının
aksi mi verir yoksa kanlı gözyaşım mı?*

Münfi^caldir hayli müddettir ki cânânım baña
Yoksa yârîñ infi^câli infi^câlimden midir?

*Sevgilim bana hayli zamandır dargındır,
[acaba] sevgilim, ben [ona] dargın
olduğum için mi [bana] dargındır?*

¹⁻² Vezin için ilk heceyi kapalı okumak gerekiyor.

GAZEL 16

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Var

°Aşkımın gam leşkeriyle âh ne müdhiş cengi var
Na°ramın dest-i belâda pek hazîn âhengi var,

*Aşkın gamın askerlerine karşı müthiş
bir savaş veriyor, bağırışım bela elinde
pek hazin bir sese dönüşüyor.*

Sanmayın gamdan beni âzâdeyim gam-dîdeler
Şimdi bende mihnetin her türlü her rengi var!

*Gam çekenler! Beni gam çekmiyorum
sanmayın, bende şimdi sıkıntıların her
türüsü, her rengi bulunuyor.*

İsterim dildâra gitmek °arz-ı hâl etmek için
Dâmenim tutmuş bırakmaz iftirâkın çengi var,

*Halimi anlatmak için sevgiliye gitmek
isterim ancak ayrılığın pençesi
gömleğimi tutmuş bırakmaz.*

Şimdi cânândan temennî-i vefâ etmek muhal
°Âşıkı teb°id için bin peyki bin serhengi var!

*Şimdi canandan vefa göstermesini istemek
imkansız, çünkü aşığı uzak tutmak için bin
tane habercisi ve askeri var.*

Yâr neden âgûş-ı ağyâra tenezzül eylesin!
Ben gibi bir °âşıkı sînem gibi evrengi var,

*Benim gibi bir aşığı ve sinem gibi bir
tahtı varken sevgili ağyaran kucağına
neden tenezzül etsin!*

°Âleme ifşâ-yı zâr etmekten ey dil et hazer
Herkesin şimdi saña karşı melâmet sengi var

*Ey gönül! Âleme inleyişini
duyurmaktan sakın çünkü herkesin
şimdi şana [atacağı] melamet taşı var.*

Bahs ederse yâr eğer nezdinde ağyardan saña
Eyleme hiddet Nezîhe her sözün persengi var...

*Nezihe! Eğer sevgili senin yanında
ağyardan bahsederse sinirlenme, her
sözün bir karşılığı vardır.*

GAZEL 17

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa^clün)

Esrârım

Görüp de handemi zannetmeyiñ ki şâdımdan,
Güler güler dururum muttasıl ʿinâdımdan

*Sevincimden gülümsediğimi sanmayın,
inadımdan dolayı sürekli gülüp
dururum.*

Ne etti lutfе sezâvâr ne gamdan etti azad
Ne elde ettim vefâsızla ittihâdımdan

*[Bir] vefasızla birlikteliğimden ne elde
ettim ki? Ne [beni] bir lütfüne layık
gördü, ne de gamdan azat etti.*

Baňa refîk-i hayâtım ederse zulm ü cefâ
Nasıl ümîd-i vefâ eylerim “Vedâd’ımdan”

*Bana hayat arkadaşım zulüm ve cefa
ederse, Vedad’ımın vefa göstermesini
nasıl umarım?*

Firâk-ı zevc ile mahkûm iken kan ağlamaya
Nasıl safâ duyarım hande-i “Sedâd’ımdan”?

*Koca[mın] ayrılığı yüzünden kan
ağlamaya mahkumken Sedad’ımın
gülümseyişinden nasıl mutlu olurum?*

Yazık ki seng-i sitem yağdırır baňa herkes
Zulm-i¹ cefâ görürüm yâre inkıyâdımdan

*Ne yazık ki sevgiliye boyun eğdiğim
için herkesten zulüm ve cefa görürüm,
herkes bana sitem taşları yağdırır.*

Hayâl-i yâr bile gelmez bu beyt-i vahdetime
Tevahhuş etmedeyim hâl-i infirâdımdan

*Bu yalnız evime sevgilinin hayali bile
uğramaz, bu [yapa]yalnız halimden
korkuyorum.*

Şikâyet eyledi ʿâlem gumûm-ı nâlemden
O yâr etmedi bir kerre dâd dâdımdan

*Âlem inleyişlerimin gamlılığından
şikâyet ettiği halde o sevgili
sızlanmalarına bir kere insaf etmedi.*

¹ İlk iki hece vezne uymuyor.

Yanıp da âteş-i firkatle olsam² hâkister
Çıkar enîn-i muhabbet yine remâdımndan...

*Ayrılık ateşiyile yanıp toprak olsam da
küllerimden yine sevgimin iniltileri
yükseilir.*

² Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor

GAZEL 18

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

°Aşkımıñ Feryâdları

Giriftâr-ı belâ-yı °aşkıyım bir kadd-i bâlânıñ
Bugün serdâriyım meydân-ı °aşkta cümle şeydânıñ.

*Bir uzun boylunun aşkının belasına
tutuldum, bugün aşk meydanında bütün
çulgın [aşıkların] başıyım.*

Melekler âsumânda nâle-i °aşkımdan inlerler
Eder feryâd-ı °aşkım kalbini rencîde °İsâ'nıñ.

*Aşkımın feryadı gökyüzündeki melekleri
inletir, İsa'yı kalbini incitir.*

Kime derd-i dili şerh eyleyim bilmem ki °âlemde
Olur derd-i derûnum bâdi-i hüznü etibbânıñ.

*Gönlümün derdini [şu] âlemde kime
anlatayım bilmem ki, bu dert
doktorların [bile] hüznülenmesine
sebepler olur.*

Sa°âdetden, safâdan bahs ederken bir zamân halka
Yazık ki şimdi eñ bedbahtı ben oldum bu dünyânıñ.

*Bir zamanlar halka mutluluktan ve
sefadan bahsederken, ne yazık ki şimdi bu
dünyanın en bedbahtı ben oldum.*

Ezelden câm-ı °aşkı nûş edip mest olmuşum sâkî
Baña şimden-geri yokdur lüzûmu meyle sahbânıñ.

*Saki! Ben ezelde aşk kadehini için
sarhoş olmuşum, benim için bundan
sonra içkiyle şarabın bir lüzumu yok.*

Zevâle ermez °aşkım hüsnü yârıñ olsa da zâil
Mürûr ettikçe günler, şiddeti artmakta sevdâmıñ.

*Sevgilinin güzelliği geçse de benim
aşkım tükenmez, günler geçtikçe
sevdamın şiddeti artar.*

Bugün meşhûr-ı âlem oldum °aşk-ı bî-nihâyemle
Unutturdum cihâna kıssa-ı dilsûzuñ °Azrâ'nıñ.

*Bugün sonsuz aşkımla âlemin diline
düştüm, cihana Azra'nın yürek yakan
hikayesini unutturdum.*

Edermiş halka fâş rüsvâ-yı ʿaşkı olduğum cânân
Şükür maʿşûkunu yâr halka bildirmiş bu rüsvânî.

*Sevgili, onun aşkına düştüğümü halka
açıklamış. Şükür ki onun aşkından
rüsva olan bu kişinin sevgilisinin kim
olduğunu da halka bildirmiş.*

Esîr-i ʿaşk olan ey dil cefâ-yı yâre sabreyler
Ne hâle koydu Kays'ı etti mecnûn ʿaşkı Leylâ'nı.

*Ey gönül! Aşkın esiri olan sevgilinin
cefasına sabreder; [bak] Leyla'nın aşkı
Kays'ı ne hale koydu da Mecnun etti.*

Çekersenî firkatî soñra bilirsîñ vuslatıñ kadriñ
Fîrâk-ı yârdan ağyâra lüzûmu var mı şekvânî.

*Ayrılığı çekersen sonra birlikteliğin
değerini bilirsin, sevgiliden ayrı
olduğunu ağyara şikayet etmenin
lüzumu var mı?*

Benim feryâdımı ey ehl-i diller etmeyîñ taʿyîb
Hezâr-ı zârıym çoktan beri ol verd-i raʿnânî.

*Ey ehl-i diller! Çoktan beridir o güzel
gülün inleyen bülbülüym, benim
feryadımı ayıplamayın.*

Açar firkat oku her lahza kalbe başka bir yara
Zehirler ʿömrümü endîşe-i hierânı ferdânî.

*Ayrılığın oku her an kalbime başka bir
yara açar, yarınki ayrılığın endişesi
ömrümü zehirler.*

Eğer bir gün verirsem ʿâlemi seylâba maʿzûrum
Sirişk-i hüsrânım¹ çünkü nazîri oldu deryânî

*Eğer bir gün âlemi sele verirsem beni
mazur görün, hüsrân gözyaşım deryaya
benzedi.*

Sînemde² muhtefîdir türlü gamlar, türlü mihnetler
ʿAceb gönlüm müdür bilmem karargâhı belâyânî.

*Türlü türlü gamlar ve sıkıntılar sineme
saklanmıştır, acaba gönlüm belaların
karargahı mıdır?*

¹ Vezin için sözcüğün ikinci hecesinin açık okunması gerekiyor.

² Vezin için sözcüğün ilk hecesinin açık okunması gerekiyor.

Yetiş imdâdıma nisyân, kapansın yâre-i hicrân
Hayâlimden hayâli gitmiyor zîrâ o sîmânî

*Unutuş imdadıma yetişsin, hicran
yaram kapansın, zira o yüzün hayali
hayalimden gitmiyor.*

Bu derd-i müdhişî dermânını kimden talep etsin?
Derûnda bî-hesâbdır zahmı bî-çâre Nezîhâ'nı

*Gönlünde sayısız yarası olan biçare
Nezihe, bu müthiş derdin dermanını
kimden istesin?*

GAZEL 19

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Neşîde-i Gam

Görenler vech-i pertev-bârını dîvâne kalmıştır
Sürenler zevk-i vaslîñ leyle-i hicrâna kalmıştır

*Parlak yüzünü gören divane olmuş,
vaslının zevkini sürenler hicran
gecesine kalmıştır.*

Cüdâ-yı hâk-ı pâyıñ olduğum günden beri cânân
Yanar kalbe su dökmek dîde-i giryâna kalmıştır

*Sevgilim! Ayağının toprağından uzak
düştüğüm günden beri yanan kalbime su
dökme işi ağlayan gözlerime kalmıştır.*

Safâ-yâb olmuyor gayrı gönül meyhâneden, meyden
Zavallı hayli demdir neş'eye bîgâne kalmıştır

*Artık gönül meyhaneden de meyden de
keyif almıyor, zavallı hayli zamandır
neşeye yabancı kalmıştır.*

Müdebdeb hâneler ¹, kâşâneler pîş-i nigâhımda
Yazık ki mesken-i baykuş gibi vîrâne kalmıştır

*Debdebeli evlerle köşkler benim
gözümde ne yazık ki baykuşun meskeni
gibi [birer] viranedir.*

Tabîbler çâresinden derdimiñ kat^c-i ümîd etti
Devâ-yı zahm-ı sînem Hazret-i Lokmân'a kalmıştır

*Doktorlar derdimin çaresini bulmaktan
ümidi kesti, sinemin yarasının devasını
sadece Hazret-i Lokman bulabilir.*

Neye mâlik isem hep râh-ı ʿaşkımda fedâ ettim
Kederden giryeden başka baña cânâ ne kalmıştır!

*Sevgilim! Sahip olduğum her şeyi
aşkının yolunda feda ettim, bana
kederden ve gözyaşından başka ne
kaldı!*

Saʿâdetlerle, şâdîlerle imrâr ettiğim demler
Seniñ ʿaşkıñ gibi ey bî-vefâ efsâne kalmıştır

*Ey vefasız! Mutluluklar ve neşelerle
[bana] geçirttiğin o zamanlar [şimdi]
senin aşkın gibi efsane olmuştur.*

¹ Bu sözcüğün sonunda bir 'güzel he' (◌) vardı ancak vezin ve anlam uygunluğu açısından çıkarılması gerekti.

Bugün girdâb-ı bed-bahtîde kaldım zâr u nâlânım
Halâsım şüphesiz bir sâhib-i vicdâna kalmıştır.

*Bugün bedbahtlık girdabına tutuldum,
inleyip feryat ediyorum; şüphesiz ki
kurtuluşum bir vicdan sahibine kaldı.*

NAZİRE 1

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Mu^callim Nâci Merhûmuñ Bir Gazeline Nazîre

Yâre ben tevdi^c-i esrâr eyledim meyhânede
Bî-muhâbâ ^caşkım izhâr eyledim meyhânede

*Ben meyhannede sevgiliye sırlarımı
emanet ettim, sakınmadan aşkımı
ortaya koydum.*

Gâh şikâyet eyledim çektiklerimden gâh yine
Pây-ı yâre eşkim îsâr eyledim meyhânede

*Meyhannede gâh çektiklerimden şikayet
ettim, gâh yine sevgilinin ayağına
gözyaşlarımı sundum.*

Handelerle sâkiye ettikçe cânân iltifât
Hiddetimden nâle vü zâr eyledim meyhânede

*Meyhannede sevgili sakiye gülümseyerek
iltifat ettikçe, [ben] hiddetimden inleyip
durdum.*

Ol kadar nûş eyledim ol bî-vefânıñ ^caşkına
Herkesi nâlemlerle bîzâr eyledim meyhânede

*Meyhannede o vefasızın aşkı [şerefine] o
kadar içtim ki herkesi inlemelerimle
rahatsız ettim.*

Kalmadı dilde Nezihe hüzn ü mihnetten eser
Nûş-ı meyle def^c-i ekdâr eyledim meyhânede

*Nezihe! Meyhannede içki içerek
kederleri def ettim, gönlümde hüzn ve
sıkıntıdan eser kalmadı.*

Mayıs 1318

GAZEL 1

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Kalbimi yıktıñ temelden, pek harâb ettiñ bu şeb,
Dide-i giryânımı mahrûm-ı h^vâb ettiñ bu şeb.

*Bu gece kalbimi temelden yıktın, pek
harap ettin; ağlayan gözlerimi uykudan
mahrum bıraktın.*

İçtiğim her bir kadeh, bir zehr-i hicrân oldu âh!
Sen niçin ağyâr ile nûş-ı şarâb ettiñ bu şeb?

*Âh! Bu gece sen niçin ağyar ile şarap
içtin? [Sen böyle yapınca] içtiğim
kadehlerin her biri, bir ayrılık zehri oldu.*

Geldiğim dem nezdiñe görmek için dîdârıñı,
Rûyuña gîsûlarıñ döktüñ, nikâb ettiñ bu şeb.

*Bu gece yüzünü görmek için yanına
geldiğimde, saçlarını bir peçe gibi
yüzüne döktün.*

Muntazırken bir cevâb-ı lutfuña bî-çâre dil,
“Sevdiğim, rûhum!” diye gayra hitâb ettiñ bu şeb.

*Biçare gönlüm bir cevap lütfetmeni
beklerken, sen bu gece “sevdiğim,
ruhum” diye gayra hitap ettin.*

Neş’elerle hande-rîz-i ‘aşk olup ağyârı sen,
Bâdeler sunduñ eliñle, neş’e-yâb ettiñ bu şeb.

*Bu gece sen aşkın neşesiyle gülüp
durarak, ağyara elinle badeler sundun,
onu keyiflendirdin.*

Penbe penbe oldu ruhsârıñ görünce hâlimi,
Soñra kendi ettiğinden, sen hicâb ettiñ bu şeb.

*Bu gece halimi gördüğünde yanağın
pembe pembe oldu; sonra da [bana]
ettiğinden kendin utandın.*

Olmadım bir lutfâ şâyân, ağladım pek çok zamân,
Vuslatıñla sen rakîbi kâm-yâb ettiñ bu şeb.

*Sen bu gece vuslatınla rakibi mutlu
ederken, [ben] bir lütfuna layık
olmadım, pek çok zaman ağladım.*

Hep seniñ yâdıñla ben tâ subha dek kan ağladım,
Sen ise ellerle seyr-i mâh-tâb ettiñ bu şeb.

*[Ben] bu gece senden uzak olduğum
için sabaha dek kan ağladım; sense
yabancılarla mehtabı seyrettin.*

Kollarım bâlîn, kucağım bisteriñken her gece,
Sîne-i ağıyârı zâlim câme-h^vâb ettiñ bu şeb!

*Zalim! [Ben senin için] her gece
kollarımı yastık, kucağımı döşek
[yapar] iken, sen bu gece ağıyarın
sinesini [kendine] yatak ettin.*

GAZEL 2

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Olmadı yârim ile bir şeb nasîb vuslat baña,
Kanlı yaşlar döktürür şâm u seher firkat baña.

*Sevgilim ile bir gece vuslat[a ermek]
nasip olmadı, [bu] ayrılık bana sabah
akşam kanlı yaşlar döktürür.*

Çek, elin çek, etme rencîde dil-i mecrûhumu,
Ey tabîb! Şimden-geri lâzım değil sıhhat baña.

*Ey tabip! Yaralı gönlümden elini çek,
[onu] incitme; bundan sonra bana
sağlık[lı olmak] gerekmez.*

İştikâ etmem ne rütbe cevri ederse sevdiğim,
Çünkü vermekte ümîd-i vuslatı gayret baña.

*Sevdiğim bana ne kadar cevretse de
yakınmam, çünkü ona kavuşma ümidi
bana gayret verir.*

Mısra^c-ı âtiyi dâ'im söylerim bî-iẖtiyâr,
Cevrini çekmek, visâîinden büyük ni^cmet baña!

*Elimde olmaksınız hep şu sözü
söylerim: Benim için [sevgilinin]
cevrini çekmek, [ona] kavuşmaktan
daha büyük nimettir.*

GAZEL 3

feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa°lün)

“Vâmık”ıñ âteş-i cân-sûzunu “Azrâ” ne bilir,
“Kays”ıñ aşk-ı elem-efzâsını “Leylâ” ne bilir?

*Vâmık’ın yüreğini yakan ateşi Azrâ ne
bilir, Kays’ın elemi artıran aşkını
Leylâ ne bilir?*

Subha-dek bir gül için etmede feryâd u figân,
Nergisiñ kıymetini bülbül-i şeydâ ne bilir?

*Sabaha dek bir gül için feryat ve figan
eden çılgın [aşık olan] bülbül nergisin
kıymetini ne bilir?*

Künc-i meyhânede hep °ömrü sefihâne geçer,
Ne bilir, sarhoş olan mihnet-i dünyâ, ne bilir?

*Ömrü meyhane köşelerinde zevk ve
eğlence düşkünlüğüyle geçen sarhoş,
dünyanın sıkıntısını ne bilir?*

Verme sâkî baña şimden-geri mey, göz süzerek,
Nûş eden zehr-i gamı lezzet-i sahbâ ne bilir?

*Saki! Bana bundan sonra göz süzerek
içki verme. Gamın zehrini içen, şarabın
lezzetini ne bilir?*

Neye beyhûde tabîbe açayım derd-i dili,
Haste-i aşk olana çâre, etibbâ ne bilir?

*Beyhude yere gönlümün derdini tabibe
neden açayım? Aşk hastasının çaresini
doktorlar ne bilir?*

Dökerek gözyaşı ahvâliñi °arz etmez iseñ,
O perî çektiğîñ âlâmı “Nezîhâ” ne bilir!

*Nezihe! Sen gözyaşı dökerek halini
belli etmezsen, o peri çektiğın elemi
ne bilir?*

GAZEL 4

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Kârîñız cevır eylemektir ʿaşık-ı yektâñıza,
Nâlekârım düşdüğüm günden beri sevdâñıza.

*İşiniz gücünüz biricik aşığınıza
cevretmektir; sevdanıza düştüğüm
günden beri inliyorum.*

Bir zamânlar nâz ile vaʿd-i visâl ettikçe siz,
Reşk ederdi ʿandelibân savt-ı şevk-efzâñıza.

*Siz bir zamanlar naz ile visali vaat ettikçe,
şevk dolu sesinizi bülbüller kıskanırdı.*

Hâk-i pâyıñdan baʿdim şimdi [ben] ey mâh-likâ!
Kimler etmekte perestiş hüsn-i bî-hemtâñıza?

*Ey ay yüzlü! Ben ayağınızın
toprağından uzakken kimler sizin
benzersiz güzelliğinize tapıyor?*

Nâz-ı firkat yaktı ârâm-ı dili etti remâd,
Gelmiyor hâlâ nihâyet nâz u istiğnâñıza.

*Gönlün huzurunu ayrılığın nazı yakıp
kül etti, ama hâlâ nazınız ve
istiğnanızın sonu gelmedi.*

Âsumâna sevdiğim etme sakın ʿatf-ı nigâh,
Hep surûşân ¹ şüphesiz meftûn olur sîmâñıza.

*Sevdiğim! Asumana sakın bir bakış
atma, şüphesiz [bunu gören] meleklerin
hepsi yüzünüze meftun olur.*

Bir nazar kâfidir artık terk-i nâz et sevgilim,
Varsın ağyâr nâʿil olsun vasl-ı cân-bahşâñıza.

*Sevgilim! Can bağışlayan vaslınıza varsın
ağyar ulaşsın, artık naz yapmayı bırakıp
bir nazar atfetmeniz [bana] yeter.*

Bister-i gamda Nezîhâ mevte eyler intizâr,
Sevdiğim sizde mürüvvet yok mudur şeydâñıza?

*Sevdiğim! Nezihe gam döşeğinde
ölümü gözler, bu çılgın [aşık]a
insaniyet gösteremez misiniz?*

¹ Bu sözcük İ. Halil Çelik tarafından 'serv ü şân' (boyuyla nâm salan serviler) olarak okunmuş. Ancak servilerle gökyüzü arasında bir bağ kurulması beyit için anlam ifade etmiyor. Bkz. İ. Halil Çelik, *Yaşar Nezihe Hanım: Hayatı, Sanatı, Gazelleri* (Şanlıurfa: Dal, 1987) sf. 32-33.

GAZEL 5

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Gül ruhlarını gonce-i zîbâya değişmem,
Endâm-ı dilârâñızı tûbâya değişmem.

*Gül yanaklarını süslü goncaya, gönlü
süsleyen endamınızı tubaya değişmem.*

Vîrâne-nişîn olsam, emîn ol ki seniñle,
Ben meskenimi târem-i bâlâya değişmem.

*Emin ol, seninle viranede oturuyor
olsam, yerimi en yüksek kubbeye
değişmem.*

Tenhâ gecelerde beni eyler müteselli,
Baykuş sesini bülbül-i şeydâya değişmem.

*Beni تنها gecelerde teselli eden
baykuş sesini, çılgın bülbülün sesine
değişmem.*

Peymâne-i sîm nûş ederim sâki-i gamdan,
Bir katresini bir dolu sahbâya değişmem.

*Gam sakisinden içtiğim gümüş renkli
kadehin bir damlasını, bir [kadeh]
dolu[su] şaraba değişmem.*

Sen nâz ile gözler süzüp ettikçe tebessüm,
Bir handeñi vallâhi bu dünyâya değişmem!

*Sen nazla gözlerini süzüp
gülümsedikçe, bir gülümsemeni vallâhi
bu dünyaya değişmem!*

GAZEL 6

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Çektiğim âlâmı çeşm-i giryebânım söylesin,
Şiddet-i sevdâmı kalb-i nâlekârım söylesin.

*Çektiğim elemeleri, ağlayan gözlerim;
sevdamın şiddetini, inleyen kalbim
söylesin.*

Ey tabîp! Sorma baña, derd-i diliñ esbâbını,
Bî-mecâlim, git o yâr-i cân-şikârım söylesin!

*Ey tabip! [Ben] mecal sizim, gönlümün
derdinin sebebini bana sorma, canımı
avlayan o yârim söylesin.*

Öyle bir me'nûs sevdânıñ esîri olduğum,
°Âlemi tâ'cîz eden feryâd u zârım söylesin!

*Âlemi taciz eden feryadım ve
inlemelerim, öyle bilindik bir sevdanın
esiri olduğumu söylesin.*

Ben bu mihnetlerle ifnâ-yı hayât eyler isem,
Mevtimi cânânıma hâk-ı mezârım söylesin!

*Ben bu sıkıntılarla ömrümü tüketirsem,
mezarımın toprağı sevgilime öldüğümü
söylesin.*

GAZEL 7

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Yaralandı kalb-i zârım hançer-i müjgân ile,
Geçmede leyl ü nehârım nâle vü efgân ile.

*İnleyen kalbim kirpiklerin hançeri ile
yaralandı, gecem gündüzüm figan edip
inlemekle geçiyor.*

Rahm eder görse emînîm hâl-i bed-bahtânemi,
°Arz-ı hâle [yâre] gitsem dîde-i giryân ile.

*Ağlayan gözlerimle sevgiliye
durumumu anlatmaya gitsem, bedbaht
halimi gördüğünde eminim [bana]
acı.*

Gam, keder, benden tebâ°üd eyler işte ol zamân,
Bir gece hem-bezm-i nûş olsam eğer cânân ile.

*Eğer bir gece sevgili ile birlikte aynı
sofrada içersen, gam ve keder benden
uzaklaşır.*

Geldiğim günden beri dünyâya, rûyum gülmedi,
Geçmedi hiçbir dakîkam râhat-ı vicdân ile!

*Dünyaya geldiğim günden beri yüzüm
gülmedi, hiçbir dakikam vicdan
rahatlığı içinde geçmedi.*

GAZEL 8

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

°Âşıkı mahv eylemek mi maksadıñ cânâ nedir?

Lütfuñ eylerken temennî nâz u istignâ nedir?

Ey sevgili! Maksadın aşığı mahvetmek

midir; lütf göstereceğini temenni

ederken [bu] naz ve istigna nedir?

Sen gülersiñ, ben dökerken hûnî eşkim pâyıña,

Hiç demezsiñ maksadıñ ey °âşık-ı şeydâ nedir?

Ben senin ayağına kanlı gözyaşlarımı

dökerken sen gülersin; ey çılgın aşık,

maksadın nedir diye sormazsın.

Sevmeseydim sen gibi bir bî-mürüvvet dilberi,

Hissederdim ben de -elbet- neşve-i dünyâ nedir?

Senin gibi acımasız bir dilberi

sevmeseydim, ben de elbette dünyanın

neşesi nedir hisseder / bilirdim.

Hem diyorsuñ: “ °Âşıkım ben, °aşkı takdîs eylerim”,

Hem gidip ağyâra °aşktan ettiğini şekvâ nedir?

Hem “Ben aşığım, aşk benim için

kutsaldır” diyorsun; hem de ağyara

gidip neden aşktan yana sızlanıyorsun?

Âhımı ta°yîb edenler bilmiyorlar, şüphesiz,

°Aşk nedir? Firkat nedir? Sâfiyyet-i sevdâ nedir?

Benim âh etmemi ayıplayanlar şüphesiz

aşkın, ayrılığın, sevdanın saflığının ne

demek olduğunu bilmiyorlar.

Lezzet-i meyden baña bahsetme sâkî dem-be-dem!

Zehr içen âdem ne bilsin lezzet-i sahbâ nedir?

Saki! Bana sürekli içkinin lezzetinden

bahsetme! Zehir içen kişi şarabın

lezzetini ne bilsin!

Selb edip ârâmımı encâm¹ öğrettiñ baña:

Gam nedir? Mihnet nedir? Endîşe-i ferdâ nedir?!

Rahatımı zorla elimden alıp bana

sonunda, gam nedir, sıkıntı nedir,

yarından endişe [duymak] nedir

öğrettin.

¹ Vezin için bu sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

GAZEL 9¹

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ol perîniñ düştüğüm günden beri sevdâsına,
Etmedim °atf-ı nazar bir dilberiñ sîmâsına.

Nâz ile gülşende oldukça hırâman ol nigâr,
Reşk eder tûbâ-yı cennet kâmet-i bâlâsına.

Saçlarından bûse-çîn oldukça bâd-ı nevbahâr,
Gıpta eyler hep çiçekler bûy-ı cân-bahşâsına.

Rûy-ı cânânı göreydi bir kere Mecnûn eğer,
Şüphesiz etmezdi râğbet sevdiği Leylâ'sına!

H'âb-gâhımda enîsimdir hayâli her gece,
Gözlerim bakmakla doymaz vech-i müstesnâsına.

°Âşıkım dîdâr-ı dil-âşûbuna, etvârına,
Cevrine, âzârına, hem nâz u istignâsına.

Pây-ı yâre yüz sürüp i°lân-ı hâl etmek için,
Muntazır göñlüm bu leyl-i firkatîfi ferdâsına!

Gözyaşım etmez kifâyet ağlasam da rûz u şeb,
Sînemi ihrâk eden bu âteşiñ itfâsına!

*O perinin sevdasına düştüğüm günden
beri, [başka] bir güzelin yüzüne
bakmadım.*

*Naz ile gülşende salındığımı gördükçe
Cennetteki Tuba [ağacı] o sevgilinin
uzun boyunu kıskanır.*

*İlkbahar rüzgârı [onun] saçlarını
öptükçe, bütün çiçekler can bahşeden
kokusuna gıpta eder.*

*Mecnun bir kere sevgilinin yüzünü
görseydi, sevdiği Leylâ'sına şüphesiz ki
râğbet etmezdi.*

*Hayali her gece yatak odamda bana
arkadaştır, gözlerim müstesna yüzüne
bakmaya doyamaz.*

*[Onun] gönlü meftun eden yüzüne,
tavırlarına, cevrine, azarlamalarına,
nazına ve istignâsına aşığım.*

*Gönlüm, sevgilinin ayağına yüz sürüp
halimi anlatmak için, bu ayrılık
gecesinin sabahını gözlüyor.*

*Gece gündüz ağlasam da gözyaşım sinemi
yakan bu ateşin söndürülmesine yetmez.*

Ben ezelden câm-ı aşkı nûş edip mest olmuşum,
Rağbet etmem âlemiñ sâkîsine, sahbâsına.

*Ezelden [beri] aşk kadehini içip mest
olan ben, âlemin sakisine de şarabına
da rağbet etmem.*

Nâle vü feryâd ile geçti bahârı ömrümüñ,
Her günüm beñzer hazânıñ rûz-ı hüzn-efzâsına.

*Ömrümün baharı inleyip feryat etmekle
geçti, her günü sonbaharın hüznü dolu
bir gününe benzer.*

Dün gece ellerle eylerken safâ-yı mâh-tâb,
Bir nigâh-ı merhamet atf etmedi şeydâsına.

*[Sevgili] dün gece yabancılarla mehtabın
sefasını sürerken, [bu] çılgın aşığına
merhametli bir bakış atfetmedi.*

İstemezdim âleme izhâr-ı sevdâ eylemek,
Ey kalem! Sensin sebep sen, aşkı mıñ ifşâsına!

*Ey kalem, ben âleme sevdamı
göstermek istemezken, sen aşkı mıñ
ifşâsına sebep oldun.*

Gülmedim ol bî-vefâyı gördüğüm günden beri,
Bî-nihâyet cevri eder bilmem niçin yektâsına?!

*O vefasız gördüğüm günden beri gülmedim,
[o ise] niçin bu biricik aşığına sonu gelmez
bir eziyet eder bilmem.*

¹ Gazelin altına şöyle bir not düşülmüştür: "Bu gazel 'Yektâ Nezîh' imzâsını taşıyordu".

GAZEL 10

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sun pey-â-pey sâkîyâ! Ben câm-ı serşâr isterim,
Et beni mest ü harâb, sahbâyı her-bâr isterim.

*Ey saki! Beni mest ve harap et, sürekli
şarap istiyorum; bana art arda, ağzına
kadar dolu kadehler sun.*

Bir mühendis hedm edip gitti binâ-yı hâtırım,
Yeniden ¹ inşâsına elbette mi^cmâr isterim! ²

*Bir mühendisin yıkıp gittiği gönül
binamın yeniden yapılması için elbette
bir mimar isterim.*

Bir tabîb-i hâzika var ihtiyâcı gönlümüñ,
Zahmdâr-ı tîr-i ^caşkım gayrı tîmâr isterim.

*Aşk okuyla yaralı gönlümün istediğim
bakımı yapacak, işinin ehli bir doktora
ihtiyacı var.*

Ey sabâ git yâre ^carz et derd-i bî-pâyânımı,
Hâl-i zârımdan o yâr olsun haberdâr isterim.

*Ey saba! Gidip yâre bitmez tükenmez
derdimi anlat ki şu inleyen halimden
haberi olsun.*

Şimdi her zevk ü safâdan rûhuma kasvet gelir,
Ne sürûr-ı ^candelîb, ne seyr-i gülzâr isterim.

*Şimdilerde ne bülbülün neşesini, ne de
gülzarı seyretmek istiyorum; bu türlü
zevk ve sefadan ruhum sıkılıyor.*

Gayrı dil vermem güzeller pâyımı bûs etseler,
Ne vefâyâ ihtiyâcım var, ne dildâr isterim.

*Güzeller ayağımı öpseler de artık
onlara gönül vermem, [bundan böyle]
ne vefaya ihtiyacım var ne de bir
sevgiliye...*

¹ Bu sözcük vezne uymuyor.

² Bu beyit için gazelin sonuna şöyle bir not düşülmüştür: “Şâ‘ireye ihânet ve hastahânedede vefât eden zevci”.

GAZEL 11

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Firkatîfdir subha dek her şeb beni bî-dâr eden,
İhtiyâc-ı rû'yet-i dîdârınızdır zâr eden.

*Beni her gece sabaha dek uykusuz
bırakan, ayrılığın; inleyen ise yüzünüzü
görme ihtiyacımdır.*

Sen gülümsün ben seniñ bir bülbül-i nâlendeñim,
Çeşm-i ağyâra beni sensiñ vefâsız hâr eden.

*Vefasız! Beni ağyarın gözüne diken gibi
gösteriyorsun. [Oysa] sen gülümsün,
bense senin inleyen bülbülünüm.*

Eylerim dâ'im şikâyet sevdiğim senden saña,
Sensiñ, hep sensiñ belâ-yı mihnete dûçâr eden.

*[Beni] sıkıntı belasına uğratan hep sen
olduğün için seni daima sana şikayet
ederim.*

Bir zamân gözyaşlarıyla sen değil miydiñ baña,
Her dakîka ʿaşk-ı bî-pâyânıñı tekrâr eden?

*Bir zamanlar her dakika gözyaşlarıyla
sonsuz aşkını bana tekrar tekrar
söyleyen sen değil miydin?*

Ya neden şimdi terahhum etmiyorsuñ hâlime,
Böyle zulm etmez, cefâ etmez Hudâ'dan ʿâr eden.

*Peki ya neden şimdi halime
acımiyorsun? Allah'tan korkan böylesi
bir zulüm ve cefa etmez.*

Ben ne firkatden, ne mihnetten şikâyet eylerim,
Fikr-i ferdâdır hayâtımdan beni bîzâr eden!

*Ben ne ayrılıktan, ne sıkıntıdan şikayet
ederim; beni hayatımdan bıktıran
yarın[ın nasıl olacağı] endişesidir.*

GAZEL 12

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Derd-i hicrânîfla bî-âram eden sensiñ beni,
Nakz-ı peymâneñle pür-âlâm eden sensiñ beni.

*Beni ayrılığının derdiyle huzursuz
eden, kadehini kırarak beni elemle
dolduran sensin.*

Yüz verip ağyâra, benden yüz çevirdiñ bî-vefâ,
Şimdi râh-ı firkate i^czâm eden sensiñ beni.

*Vefasız! Ağyara yüz verip benden yüz
çevirdin; şimdi de beni ayrılık yoluna
gönderen sensin.*

Bezm-i vaslından ba^cîdim zârımı ma^czûr¹ gör,
Kesr edip âmâlimi nâ-kâm eden sensiñ beni.

*Ümitlerimi kırıp beni mutsuz eden
sensin, visal bezminden uzak olduğum
için inlememi mazur gör.*

Dikkati celbetmez âhım bâ^cis-i nefrîn olur,
Her taraftan lâıyk-ı düşnâm eden sensiñ beni.

*Dikkat çekmeyip [bana] ilenilmesine sebep
olan âhım yüzünden, her taraftan sövgüye
layık olmama sebep olan sensin.*

Ben, vefâsız olduğunı i^clân ederken âleme,
Bî-vefâlıkla yazık ithâm eden sensiñ beni!

*Ben senin vefasız olduğunu âleme ilan
ederken, yazık ki sen beni vefasızlıkla
itham ediyorsun.*

¹ Vezin için sözcüğün ikinci hecesini 1,5 okumak gerekiyor.

GAZEL 13

feilâtûn feilâtûn feilâtûn feilûn (fa'lûn)

Dil-i sengîniñe etmez mi eser efgânım,
Taş mı, âhen mi, ya pûlâd mı nesîñ cânânım.

*Sevgilim, taştan kalbini figanlarım hiç
mi etkilemez; sen taş mısın, demir
misin, çelik misin, nesin?*

Künc-i gurbette garîbim, baña yok rahm edenim,
Acısın hâlîme Allah-ı ʿazîmü'ş-şânım.

*Gurbet köşelerinde garibim, bana
merhamet eden yok; bu halime şanı
büyük Allahım acısın.*

Bir [zamân] şevk u şetâretle güler, söylerdiñ,
Şimdi feryâd u figânla geçiyor her ânım.

*Bir zamanlar keyif içinde güler
konuşurdun, şimdi her anım feryat ve
figanla geçiyor.*

Gamlar âgûşunu açmış da firâr eyleyemem,
Dört taraftan tutuyor dest-i belâ, dâmânım!

*Gamlar kucakını açmış, belanın eli
dört taraftan eteğimi tutuyor,
kaçamıyorum.*

Âh u feryâdımı ta'îbe kıyâm etme sakın,
Yanıyor âteş-i firkat ile her lahza cânım.¹

*Ayrılık ateşiyle canım her an yanıyor,
[bu yüzden] âhımı ve feryadımı sakın
ayıplamaya kalkma.*

Haşre dek mi edeceksiñ baña sen cevr ü cefâ,
Haşre dek mi ʿacaba ağlayacak çeşmânım?

*Sen bana kıyamete dek mi cevr ve cefa
edeceksin, gözlerim kıyamete dek mi
ağlayacak?*

Güzelim yâdıma geldikçe geçen günlerimiz,
Titriyor kalbim o dem çırpınıyor vicdânım.

*Güzelim, geçen günlerimizi
hatırladıkça kalbim titriyor, vicdanım
çırpınıyor.*

¹ Vezin için sözcüğün ilk hecesinin açık okunması gerekiyor.

Lutfuña, rahmîña şâyân oluyor da eller,
Cevriñe, zulmüñe bilmem niye ben şâyânım?

*Yabancılar lütfuna, merhametine layık
olurken; zulmüne neden ben layık
oluyorum bilmem.*

Gülüyorsuñ dökülen gözyaşımı gördükçe,
Vermemiş mi saña insâf ^cacaba Yezdânım?

*Acaba Allahım sana insaf vermemiş mi
ki dökülen gözyaşlarımı gördükçe
gülüyorsun.*

Cevr-i cân-sûzuñ ile cândan usandı Nezihe,
Her sâ^cat ² tâli^c-i nâ-sâzıma l^canet-h^vânım!

*Nezihe can yakan cevriñ yüzünden
canından usandı, her saat kötü talihime
lanet okuyorum.*

² Bu sözcük vezinlerde ilk hecesi açık olarak yer almaktadır.

GAZEL 14

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Hasretim hayli zamândır çehre-i gülfâmıña,
Dil nasıl etsin tahammül iftirâk, âlâmına.

*Gül renkli yüzüne hayli zamandır
hasretim; gönlüm ayrılığına,
elemlerine nasıl tahammül etsin.*

Öyle bir hâle getirdi kim gam-ı ʿaşkıñ beni,
Şimdi beñzer her günüm bir rûz-ı mâtem şâmına.

*Aşkınun gamı beni öyle bir hale getirdi
ki şimdi her günüm bir matem gününün
akşamına benzer.*

Gayrı insâf et ki şâyân-ı mürüvvet haldeyim,
Yok mu rahmıñ bir garîbîñ yoksa istirhâmına

*Bir garibin yalvarışına [gösterecek]
merhametin yok mu? Artık insaf et,
insaniyete muhtaç haldeyim.*

Artık âzâd et bu zincîr-i esâretten beni,
Çünkü erdi tâkatım, sabrım bugün encâmına.

*Beni artık bu esaret zincirinden azat et,
çünkü takatim de sabrım da bugün
sona erdi.*

Nâ'il-i lütf-i visâliñken bütün ʿâşıklarıñ,
Nâ'il olmam ben niçin bir yılda bir peygâmına.

*Bütün aşıkların senin visaline nail
olurken, ben niçin bir yılda bir haberini
[bile] alamam?*

Dâ'ima dest-i felekten içtiğim semdir benim,
Sâki-i dehrîñ yok artık iltifâtım câmina.

*Benim feleğin elinden içtiğim daima
zehirdir, devrin/zamanın sakisinin
[sunduğu] kadehe iltifatım artık yok.*

Başka bir şey istemez senden Nezîhâ sevdiğim,
Bir nigâh-ı merhamet ʿatf et yeter nâ-kâmına!

*Sevdiğim, bu mutsuza merhametli bir
bakış atfet yeter, Nezihe senden başka
bir şey istemez.*

GAZEL 15

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Ey dil nice bir hicr ile feryâd edeceksiñ,
Feryâd ederek °ömrünü berbâd edeceksiñ!

*Ey gönül, ne kadar süre bir ayrılığa
feryat edecek, feryat ederek ömrünü
berbat edeceksin!*

Yârim dediğîñ açtı saña yâre-i firkat,
Hâlâ onu hürmet ile sen yâd edeceksiñ?

*Sevgilim dediğın sana ayrılık yarası
açtı, sen hâlâ onu hürmetle [mî]
anacaksın?*

Kes nâleni bir parça sükût eyle ki zîrâ,
Düşmanlarımıñ şevkini müzdâd edeceksiñ.

*İnlemeyi kesip biraz sessiz ol, zira
[böyle inleyerek] düşmanlarının şevkini
artıracaksın.*

Etmez eser, ol seng-dile âh u figânıñ,
Zannetme ki cânânıñ münkâd edeceksiñ.

*Sevgilinin boyun eğceğini sanma, âhın
ve figanın o taş kalbi etkilemez.*

Âlâm-ı firâkıñla harâb oldu Nezîhâ,
Bilmem beni zâlim ne zamân şâd edeceksiñ!

*Zalim! Nezihe ayrılığının elemiyle
harap oldu. Beni ne zaman mutlu
edeceksin bilmem.*

GAZEL 16

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'lün)

Sirişk-i alımı renk-i şarâba beñzettim,
Enîn-i kalbimi savt-ı rebâba beñzettim.

*Kırmızı gözyaşımı şarabın rengine,
kalbimin iniltisini rebabın sesine
benzettim.*

O rütbe dil muntazır¹ ki zevk-i ʿâlemden,
Sadâ-yı bülbülü bûm u gurâba beñzettim.

*Gönül dünyanın zevkine öylesine uzak
kalmış ki bülbülün sesini baykuşla
kargaya [sesine] benzettim.*

Sevip söylemeyerek² biñ belâ-yı mihnetle,
Geçen hayâtımı ruyâsız³ h'âba beñzettim.

*Sevdiğimi söylemeyerek bin bela ve
sıkıntıyla geçirdiğim hayatımı rüyasız
bir uykuya benzettim.*

Hayâle munkalib oldu bütün hakikatler,
Sürûr u zevkini dehrîñ serâba beñzettim.

*Bütün hakikatler hayale dönüştü,
dünyanın zevk ve neşesini seraba
benzettim.*

Dökünce vechine cânân, [siyâhî] saçlarımı,
Sehâb içinde kalan âfitâba beñzettim.

*Siyah saçlarını yüzüne döken sevgiliyi,
bulutların ardında kalan güneşe
benzettim.*

Nezîhe kesret-i gamdan mıdır, nedir bilemem?
Dün iltifâtını yârîñ ʿitâba beñzettim.

*Nezihe, gamın çokluğundan mıdır
bilmem, dün sevgilinin iltifatını azara
benzettim.*

1330

¹ Bu sözcük vezne uymuyor.

² Bu sözcüğün vezne uyması için ilk hecesi açık okunmalıdır.

³ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 17

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Etmediñ üftâdeñe bir kerrecik °atf-ı nigâh,
Derd-i hicrânıñla oldu gitgide °ömrüm tebâh

*Aşığına bir kere olsun bir bakış
atfetmedin, ayrılığın derdi ile ömrüm
gitgide harap oldu.*

Her kimi sevdimse çıkdı bî-mürüvvet, bî-vefâ,
Neyleyim, bir lahzacık güldürmedi baht-ı siyâh?

*Her kimi sevdimse acımasız, vefasız
çıktı; kara bahtım bir an olsun
güldürmedi, neyleyim.*

Ben bu mihnet-hânede hayfâ ki dil-şâd olmadım,
Geçmede ömrüm kederler, giryeler, gamlarla âh!

*Ah! Ben bu dert yuvasında bir an olsun
mutlu olmadım; ömrüm kederler,
gözyaşları, gamlarla geçiyor.*

Bir taraf[t]an tâli°iñ zulmüyle mekhûrum bugün,
Bir taraftan sen de zahm açma, dile artık günâh.

*Bugün bir taraftan talihin zulmüyle
kahrolmuşum, bir taraftan da sen [bu]
gönüle yara açma artık, günah[tır].*

Terk-i cevri et sevdiğim bak da perîşân hâlîme,
Öldürür bir gün firâkıñ aşıkı bî-iştibâh.

*Sevdiğim, perişan halime bak da
cevretmeyi bırak, şüphesiz bu ayrılığın
aşığı bir gün öldürür.*

Tut eliñ bed-baht Nezîhâ'nıñ kırılmış şehperi,
Bâd-ı lütfüñdur benim-çin varsa bir cây-ı penâh.

*Kanadı kırılmış, bedbaht Nezihe'nin
elini tut; benim için bir sığınak varsa o
da senin lütuf rüzgârındır.*

GAZEL 18

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Sabret gönûl, eyyâm-ı safâ yâre de kalmaz,
Gam çekme ki vuslat dahı ağyâra da kalmaz.

*Gönûl sabret, çünkü safa dolu günler
sevgiliye kalmaz; gamlanma çünkü
vuslat da ağyara kalmaz.*

Güller solar, ezhâr dağılır bâd-ı hazânda,
Gülzâra, hezâra, gül-i pür-hâra da kalmaz.

*Hazan rüzgârında güller solar, çiçekler
dağılır; gülzara, bûlbûle, ateş [topu]
gibi [kıpkırmızı] güle de kalmaz.*

Sür'atle geçer vakt-i civânî keder etme,
Elbet[te] bu hüsn, yâr-i füsûnkâra da kalmaz.

*Kederlenme, gençlik zamanı süratle
geçer; elbette büyücü/büyüleyici
sevgilinin bu güzelliği de kalmaz.*

Çek cevriini, cânâna sakın etme şikâyet,
Bir gün gelir âhın o sitemkâra da kalmaz.

*Cevrini çek [ama] sevgiliye sakın
şikayet etme; âhının o sitemkara
kalmayacağı bir gün gelir.*

Mevt, cismini kalb ettiği gün hâka Nezîhâ,
Gam, girye biter tâlî^c-i gaddâra da kalmaz!

*Nezihe! Ölüm bedenini toprağa
dönüştürdüğü gün, gam keder biter;
gaddar talihe de kalmaz.*

GAZEL 19

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

°Aşkım ebedîdir, erecek sanma zevâle,
Dönsem elem-i kahr-ı firâkıñla hilâle.

*Ayrılığının kahrı ve elemiyle hilale
dönsem de aşkım ebedidir, sona erecek
sanma.*

Bîgâne-i gamdım seni ben görmeden evvel
Ettiñ bugün eğlencemi feryâd ile nâle.

*Ben seni görmeden evvel gamı
bilmezdim, bugünse eğlencemi feryat
ile inlemek ettin.*

Sevdimse seni safvet-i vicdân ile sevdim,
Bir lahza bile düşmedim ümmîd-i visâle.

*Seni sevdimse saf bir vicdan ile sevdim,
visal ümidine bir an bile düşmedim.*

Etmez mi eser kalbiñe feryâd-ı hazînim?
Kâfir bile giryân oluyor şimdi bu hâle.

*Kafir bile şimdi [benim] bu halime
ağlıyor. Hazin feryadım [senin] kalbine
eser etmez mi?*

Kim derdi kader dûr edecek birbirimizden,
Eyyâm-ı sa°âdet dönecek böyle hayâle.

*Kaderin [bizi] birbirimizden
uzaklaştıracağını, mutlu günlerin böyle
hayale döneceğini kim söylerdi?*

Aylar, seneler böyle firâkıñla geçer de,
Hâlâ seni zâlim, edemem Hakk'a havâle!

*Zalim! Aylar, seneler böyle ayrılığınla
geçer de seni hâlâ Hakk'a havale
edemem!*

Feryâd ederek ağlar ise çok mu Nezîhe,
Düştü yine bir sâhili yok bahr-ı melâle!

*Nezihe sahili olmayan bir sıkıntı
denizine düştü, feryat ederek ağlarsa
çok mu?*

GAZEL 20

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

O geçen günlerimiz geldiği dem yâdımıza,
Hadd u pâyân mı olur nâle vü feryâdımıza.

*O geçen günlerimizi hatırladığımızda
inleyişlerimiz ve feryadımız bir son
bulur mu?*

Ne kadar varsa keder, girye, gam isrâf edelim,
Kalmasın bâri mîras ¹ sevgili evlâdımıza!

*Ne kadar keder, gözyaşı, gam varsa
israf edelim [ki] sevgili çocuklarımıza
[bunlar] miras kalmasın.*

Feleğin kahr u gamından kime şekvâ etsek,
O da bir yâre açar bu dil-i nâ-şâdımıza.

*Kime feleğin kahrından ve gamından
şikayet etsek, o da mutsuz kalbimize bir
yara açar.*

Neyle tahfif-i teessür edecektik bilemem,
Lütf edip gelmese gözyaşları imdâdımıza.

*Gözyaşları lütfedip yardımımıza
gelmeseydi acımızı neyle
hafifletecektik, bilemem.*

Nezîhâ! Kimseye dil vermemeğe ^cahd edelim,
Sebep oldu kimi sevdik ise berbâdımıza!

*Nezihe! Kimi sevdiysek berbat
olmamıza sebep oldu, [bundan sonra]
kimseye gönül vermemeye yemin
edelim.*

GAZEL 21

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ettiğin cevri, cefâkâr bir hesâp etmez misin?

Çektiğim artık yeter, Hakk'tan hicâb etmez misin?

Cefakar! Ettiğin cevri bir hesap etmez

*misin? Çektiğim artık yeter, Allah'tan
da utanmaz mısın?*

Ben ʿazâb-ı firkatî ile böyle zârûzâr iken,

Kalb-i sengîniinde hiss-i ıztırâb etmez misin?

Ben ayrılığının azabıyla böyle inleyip

*dururken, taş kalbinde ıstırap
hissetmez misin?*

Nâle-i kalbimden ¹ herkes hasret-i h^vâb u huzûr,

Merhametsiz! Bir dakîka terk-i h^vâb etmez misin?

Merhametsiz! Kalbimin inlemelerinden

*herkes uykuya ve huzura hasret, [sense]
bir dakika uykundan olmaz mısın?*

Ağlarım yâdî ile zâlim böyle yıllardan beri,

Gözyaşım teskîn için bir an şitâb etmez misin?

Zalim! Uzağında olduğum için yıllardır

*böyle ağlıyorum, gözyaşımı dindirmek için
bir an [olsun] acele etmez misin?*

Bitti sabrım, bitti ʿömrüm, bitmedi cevriñ henüz,

Niʿmet-i vaslî ile bir şeb kâm-yâb etmez misin?

Sabrım ve ömrüm bitti, henüz cevrin

*bitmedi; bir gece visalini lütfederek
[beni] mutlu etmez misin?*

İnkisârından Nezîhe'niñ hazer etmez misin?

Berk-i âhından da söyle ictinâb etmez misin?

Nezihe'nin bedduasından çekinmez,

*âhının şimşeginden de mi sakınmazsın,
söyle!*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 22

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

°Aşkî müşkil gizlemek, halka °ayân etmek de güç,
Zahm-ı hicrân-ı dili lakin nihân etmek de güç.

*Aşkî gizlemek zor, halka açıklamak
güç, lakin gönüldeki ayrılık yarasını
gizlemek de güç.*

Hâk-pâyından cüdâyım gerçi ol şûhuñ, fakat,
Vasl-için ağyâra °arz-ı imtinân etmek de güç.

*Gerçi o şuhun ayağının [bastığı]
topraktan ayrı düştüm fakat visal için
ağyardan iyilik istemek de güç.*

Eylerim belki dil-i cânânı rencîde diye,
Her sa°at, her lahza feryâd u figân etmek de güç.

*Belki sevgilinin gönlünü incitirim diye
her saat, her an feryat ve figan etmek
de güç.*

Yâre ta°lîm-i vefâ ettikçe cevri eyler baña,
Neyleyim nâ-mihr-bânı, mihr-bân etmek de güç!

*[Ben] sevgiliye vefa gösterdikçe [o]
bana cevri eder; neyleyim, merhametsiz
olanı merhametli kılmak da güç.*

Kahr u zilletle sürünmek –doğrusu– âsan değil,
Bir elim mevki°deyim ki terk-i cân etmek de güç.

*Doğrusu kahır ve zillet içinde sürünmek
kolay değil, [ama] öyle elim bir
durumdayım ki canı terk etmek de güç.*

Neş'elerden gam, sürûrlardan [cefâ] hiss eyliyor,
Kalb-i nâşâdı Nezihe şâd-mân etmek de güç!

*Nezihe! Neşeleri gam, sevinçleri cefa
gibi hissedeni mutsuz kalbi mutlu etmek
de güç.*

GAZEL 23

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Felâket-dîdeler hem meysiz¹, hem meyhânesiz olmâz,
Safâ-yı bezm-i ʿişret naʿre-i mestânesiz olmaz.

*Felakete uğramışlar ne meysiz ne de
meyhanesiz olmaz, işret bezminin sefası
sarhoş narası olmaksızın olmaz.*

Fakîrîñ ʿömr-i bed-bahtı geçer zilletle her yerde,
Fakat eshâb-ı servet hânesiz, kâşânesiz olmaz!

*Fakirin bedbaht ömrü her yerde hor
görülerek geçer, fakat servet sahipleri,
evsiz ve malikanesiz olmaz.*

Safâsından, sürûrundan cihânıñ gayrı el çektim,
Gönül baykuş misâli, kûşe-i vîrânesiz olmaz.

*Cihanın sefasından, mutluluğundan artık
elimi çektim; gönül baykuş gibi, virane
bir köşe olmadan yapamaz.*

Bugün vallâhi çıkmaz hâtırimdan nâmı [c]ânânıñ
Sanırdı her gören evvel, beni cânânesiz olmaz.

*Bugün vallahi sevgilinin namı
aklımdan çıkmaz, evvelden beni her
gören sevgilisiz yapamam sanırdı.*

Demâdem sâkiyâ sun handelerle câm-ı gülfâmı!
Nezihe hüzn ile âlûdedir, peymânesiz olmaz.

*Saki! Sürekli gülümseyerek gül renkli
kadehi sun; Nezihe hüzne bulaşmıştır,
kadehsiz yapamaz.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 24

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sâki-i gamdan yine sahbâ-yı sem nûş eylerim,
Neşve-i dünyâyı elbette ferâmûş eylerim.

*Gam sakisi[nin eli]nden yine zehir
şarabı içerken, dünyanın neşesini
elbette unuturum.*

Necm-i bahtım böyle kalmaz ebr-i zulmette nihân,
Gün gelir cânânımı elbet der-âgûş eylerim.

*Bahtımın yıldızı böyle kara bulutlarla
gizlenmez, gün gelir elbette [ben de]
sevgilimi kucaklarım.*

Bir zamân gülşende diñlerken hezârîñ zârını,
Şimdi bir vîrânede bâykûş sesi gûş eylerim.

*Bir zamanlar gülşende bülbülün
inleyişlerini dinliyorken, şimdi bir
viranede baykuşun sesini dînliyorum.*

Zâra başlarsam o gül ruhsârîñ hicrânıyla ger,
Şüphesiz bülbülleri nâlemle hâmûş eylerim.

*Eğer o gül yanaklıdan ayrı kaldığıma
inlemeye başlarsam, şüphesiz
bülbülleri feryadıyla sustururum.*

Çıkmasın bir âh, dudağımdan Nezihe hüzn ile,
Biñ dil-i sengîni bir âhımla bî-hûş eylerim!

*Nezihe, dudağımdan hüzn ile bir âh
çıkmasın, bir âhımla bin taş kalpliyi
serseme çeviririm.*

GAZEL 25

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Dil-i nâşâdımıñ ne sabrı, ne ârâmı kalmıştır,
Ne yâriñ lutfu, ne bahtıñ baña in^câmı kalmıştır.

*Mutsuz kalbimin ne sabrı ne de
rahatı kalmıştır; ne sevgilinin lütfu ne
de bahtın bana iyiliği kalmıştır.*

Felek bezm-i safâ-yı ^cişreti gam-gâha döndürmüş,
Ne sâkîsinde var neş'e, ne rengîn câmı kalmıştır.

*Felek işret ve safa bezmini gam
yerine döndürmüş; ne sakisinde neşe,
ne de renkli kadehi kalmıştır.*

Ne gül kalmış, ne gonca hepsi pâ-mâl-ı fenâ olmuş,
Ne gülzâr-ı fenânıñ bûlbûl-i nâ-kâmı kalmıştır.

*Yok olan gülzarın ne gül[ü] kalmıştır ne
gonca[sı], hepsi ayak altına alınmış; ne de
bedbaht bûlbûlü kalmıştır.*

Unutturdu baña derd-i ma^cişet her şeyi billâh,
Ne yâriñ hâtırında çehre-i gûlfâmı kalmıştır.

*Billah geçinme derdi bana her şeyi
unutturdu, hatırında sevgilinin gül
renkli yüzü [bile] kalm[am]ıştır.*

Sa^câdetlerle imrâr ettiğim eyyâm-ı şâdîniñ,
Bugün pâyânı yok hüznü, gamı, âlâmı kalmıştır.

*Saadetlerle geçirdiğim mutlu günlerden
bugün [geriye] sonu olmayan hüznün, gam
ve elem kalmıştır.*

Kederler, giryeler, gamlar, teessürler enîsimdir,
Baña mihnetten ¹ hicrândan ^caceb pervâ mı kalmıştır.

*Kederler, gözyaşları, gamlar, teessürler
dostumdur, bana acaba sıkıntıdan,
ayrılıktan [geriye] korku mu kalmıştır.*

Nezîhâ! Bekleme subh-ı visâli, kat^c-ı ümmîd et,
Geçen subh-ı safânıñ bu siyâh akşâmı kalmıştır!

*Nezihe! Visal sabahından ümidi kes,
bekleme; geçen safa sabahından
[geriye] bu siyah akşam kalmıştır.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 26

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Karârgâhım, gamıñla kûşe-i meyhâne olmuştur,
Fırâkıñla enîsim, hem-demim peymâne olmuştur.

*Gamın [yüzünden] karargahım (yerim)
meyhane köşesi; ayrılığın [yüzünden]
arkadaşım, dostum kadeh olmuştur.*

Seni ağyâr ile mesrûr u şâdân gördüğüm dem âh!
Yıkılmış kasr-ı dil bir ânda bir vîrâne olmuştur.

*Ah! Seni ağyar ile mutlu mesut
gördüğüm an, gönül sarayım yıkılmış,
bir anda bir virane olmuştur.*

Dolar hûn-ı elemle gözlerim aındıkça mâzîyi,
O şâdîler, sürûrlar, neş'eler efsâne olmuştur.

*Maziyi andıkça gözlerim elemin kanlı
yaş[ı]yla dolar; o mutluluklar, neşeler
[artık] efsane olmuştur.*

Kime âlâm-ı kalb-i zârımı °arz eyleyim bilmem?
Yazık ki âşinâlar da baña bîgâne olmuştur.

*Yazık ki tanıdıklarım bile bana yabancı
olmuştur, inleyen kalbimin elemelerini
kime anlatayım bilmem.*

Seni ta°cîz ederse nâle vü zâr-ile ma°zûr gör,
Nezîhe hasretiñle sevdiğim, dîvâne olmuştur!

*Sevdiğim! Nezihe hasretinle divane
olmuştur, feryatları ve inlemeleri ile
seni taciz ederse [onu] mazur gör.*

GAZEL 27

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Nihânsıñ hayli demdir dîdeden ey nûr-ı çeşmânım!

Nihâyet ver firâka, bitti zîrâ sabr u sâ mânım.

Ey gözlerimin nuru! Hayli zamandır

gözden uzaksın, bu ayrılığa bir son

ver, zira sabrım da rahatım da tükendi.

Tabîpler çâresinden derdimiñ kat^c-ı ümîd etti,

Yetiş, mevt gelmeden evvel ki ben bîmâr-ı hicrânım.

Doktorlar derdimin çaresinden

ümidi kesti, ben ayrılık hastasıyım,

ölüm gelmeden evvel [sen] yetiş.

Melâmet sengi ağyârıñ, vücûdum eyledi tahrîb,

Seniñ ta^cmîriñe muhtâc bu kalb-i zâr-ı vîrânım.

Ağyarın kınama taşları vücudumu

harap etti; bu inleyen viran kalbim

senin tamirine muhtaç.

Niçin bilmem gülersiñ nâle vü feryâdına karşı,

Değil mi câlib-i rikkat ^caceb hâl-i perîşânım?

İnleyişime ve feryadına niçin gülersin

bilmem, acaba perişan halim [sende]

merhamet uyandırmıyor mu?

Geçirttiñ ^cömrümü gurbette biñ türlü meşakkatle,

Saña cânım dedikçe sen de olduñ düşmân[ım]¹ cânım.

Canım! Ömrümü gurbette bin türlü

zahmetle geçirttin, sana “canım”

dedikçe sen de [bana] düşman oldun.

Firâş-ı gamda hicrânıñla gün günden tebâh oldum,

Tenezzül etmediñ teşrîfe bir gün beyt-i ahzânım.

Ayrılığınla gam yatağında günden

güne harap oldum, bir gün [olsun]

hüzün dolu evimi şereflendirmeye

tenezzül etmedin.

Cefâkârsıñ, riyâkârsıñ, baña el, ellere yârsıñ,

Seni sevdiğime yüz biñ kere şimdi peşmânım!

Cefakarsın, ikiyüzlüsün, bana el

[gibi], ellere sevgili [gibi]sin, seni

sevdiğime şimdi yüz bin kere

pişmanım!

¹ Vezin için sözcüğün ikinci hecesinin açık okunması gerekiyor.

Ya eyle vuslatıfla şâd, ya gamdan et beni âzâd,
Yeter cevriñ terahhum et düşün ki ben de insânım.

*Ya beni vuslatınla mutlu eyle ya da
bu gamdan azat et. Cevrin yeter!
Benim de insan [olduğumu]
düşünüp merhamet et.*

Habîbim yok, tabîbim yok, nasîbim gerçi gamdan çok,
Garîbim, bî-kesim, bî-çâreyim, muhtâc-ı dermânım.

*Sevgilim yok, doktorum yok, buna
karşın gamdan [yana] nasibim çok;
garip, kimsesiz, biçare ve dermana
muhtacım.*

Beni bir lahza şâd etmez nedendir baht-ı meş'ûmum?
Dem-i vuslatta mahzûnum, dem-i firkatte giryânım.

*Uğursuz bahtım neden beni bir an
olsun mutlu etmez, vuslat zamanı
mahzun, ayrılık zamanı ağlamaklıyım.*

Başımda 'aşk belâsı, dest-i firkat dâmenim tutmuş,
Nezîhe, 'âlemi bîzâr ederse çok mu efgânım?

*Nezihe! Aşk belası başımda, ayrılığın
eli eteğimi tutmuş, figanlarım âlemi
rahatsız ederse çok mu?*

GAZEL 28

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Gönül bir bî-vefâ bir âfet-i bî-dâda düşmüştür,
Halâsı gayr-ı mümkün gamze-i cellâda düşmüştür.

*Gönül vefasız ve zalim bir afete;
[elinden] kurtuluşun mümkün olmadığı
cellat bir gamzeye düşmüştür.*

Nice 'âşıklar¹ hem-bezm-i visâl olmuş o dilber[le],
Nice üftâdeler de hicr-ile feryâda düşmüştür.

*Birçok aşık o dilberle visal
bezminde bir araya gelmiş, nicesi
de ayrılık yüzünden feryat etmiştir.*

Zavallı murg-ı dil bâlâlara yükselmek isterken,
Nihâyet bî-mürüvvet, bî-rahm sayyâda düşmüştür.

*Zavallı gönül kuşu yukarılara yükselmek
isterken, sonunda insaniyetten yoksun,
acımasız bir avcıya düşmüştür.*

Cihân bîzâr olursa çok mudur feryâd u zârımdan,
Geçen eyyâm-ı şâdî hâtır-ı nâ-şâda düşmüştür.

*Geçen mutlu günler mutsuzun
hatrına düşmüş, cihan feryat ve
inleyişimden bıksa çok mu?*

Belâ-yı 'aşk-ı Leylâ, Mecnûn'ı zâr etti dağlarda,
Cebel kazmak, leb-i Şîrîn için Ferhâd'a düşmüştür.

*Leylâ'nın aşkının belası Mecnun'u
dağlarda inletti, Şirin'in dudağı için
dağ kazmak Ferhad'a düştü.*

'Aceb dünyâda kim sevmiş, sevilmiş, hurrem olmuştur,
Kederden giryeden kim makbere, âzâde düşmüştür.

*Acaba dünyada kim sevmiş, sevilmiş,
mutlu olmuş; mezara hiç keder
çekmeden, ağlamadan girmiştir?*

Bugünlerde yine bir lahza gülmez vech-i mahzûnu,
Nezîhe, zannedersem bir dil-i pûlâda düşmüştür!

*Nezihe zannedersem çelik yürekli
birine düşmüştür, bugünlerde bir
an olsun mahzun yüzü gülmez.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 29

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bir nigâh-ı nâzik etti °aşık-ı şeydâ beni
Lutf edip güldürmediñ ey dilber-i ra°nâ beni.

*Nazik bir bakış beni çılgın bir aşık etti.
Ey ikiyüzlü (güzel) dilber! Lütfedip beni
güldürmedin.*

Ben niyâz ettikçe sen nâzıñda ısrâr eylediñ,
Bak, ne hâle koydu nâzıñ verd-i istignâ beni.

*Ey istigña gülü! Ben yalvardıkça sen
naz yapmakta ısrar ettin, bak nazın
beni ne hale koydu.*

Geçti aylar, yıllar ¹ hep kahr-ı firâkıñla seniñ,
Görmediñ şâyân-ı lutf u merhamet hâlâ beni.

*Aylar, yıllar hep senin ayrılığının kahrı
ile geçti, hâlâ beni lütfuna ve
merhametine layık görmedin.*

Vuslatıñdan eyledim kat°-ı ümîd ey bî-vefâ!
Gitgide etmekte zîrâ firkatiñ ifnâ beni.

*Ey vefasız! Vuslatından ümidi kestim. Zira
ayrılığın gitgide beni yok etmektedir.*

Dâimâ dest-i felekten zehr-i hicrân içtiğim,
Neş'e-yâb eyler mi sâkî sunduğuñ sahbâ beni?

*[Ben] daima feleğin elinden ayrılık
zehri içmişim. Saki, sunduğun şarap
beni [hiç] neşelendirir mi?*

Sabr u ârâm u tahammülden de mehcûrum bugün,
Şüphesiz dîvâne zannetmektedir dünyâ beni.

*Bugün sabırdan, rahattan ve tahammül
etmekten uzağım, şüphesiz dünya beni
divane zannetmektedir.*

Tıfl iken sabr u sebât ta°lîm ederdi gûşuma,
Salladıkça mehd-i °aşkta dâye-i sevdâ beni!

*Çocukluğumda sevda anası beni aşk
beşiğinde sallarken kulağıma sabır ve
sebatı öğretirdi.*

Erdi pâyâna Nezihe tuttuğum râh-ı sebât,
°Acz içinde ağlatır endîşe-i ferdâ beni!

*Nezihe! Tuttuğum sebat yolu sonlandı,
yarın endişesi beni [artık] acz içinde
ağlatır.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 30

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ra^cnâ Eklîl Hânım'a

Firkatîñle yâreler açtñ dil-i sûzânıma,
Yok mu rahmñ merhametsiz âhuma, efgânıma?

*Merhametsiz! Yanan gönlüme
ayrılığınla yaralar açtın, âhuma
efganıma acıman yok mu?*

Gördüğüm günden beri dîdârıñ dîvâneyim,
Çâre-sâzım çâre bul gel derd-i bî-pâyânıma.

*Yüzünü gördüğüm günden beri
divaneyim; çare bulanım, gel [de]
tükenmeyen derdime çare bul.*

Öyle bir derde düşürdñ kim ser-i âzâdemi,
Kaldı hayrette etıbbâ-yı cihân dermânıma.

*Dertsiz başımı öyle bir derde düşürdün ki
[tüm] cihanın doktorları dermanım
[konusunda] şaşkınlığa düştü.*

İmtidâd-ı iftirâkıñ öldürür bir gün beni,
Girme –Allah aşkına olsun– yazıktır kanıma.

*Ayrılığının [böyle] uzayışı bir gün
beni öldürür, Allah aşkına kanıma
girme, yazıktır.*

Sevdiğim °afv et beni, cürmüm seni sevmek ise,
Bir zavallı °aşıkım, bakma benim °isyânıma.

*Sevdiğim, suçum seni sevmek ise beni
affet, [ben] bir zavallı aşığım, [sen]
benim isyanıma bakma.*

Olduğum gündenberi mehcûr-ı dîdârıñ inan,
Uyku girmez bir dakîka ağlayan çeşmânıma!

*İnan, yüzünden ayrı kaldığım günden
beri, bir dakika [olsun] ağlayan
gözlerime uyku girmez.*

Gam, keder, hicrân, elem, mihnet, enîsim, hem-demim,
Girmedi bir gün meserret külbe-i ahzânıma.

*Gam, keder, hicran, elem, mihnet
dostum, arkadaşımıdır; hüznün [dolmuş]
kulübeme bir gün mutluluk girmedi.*

Zâr u zârım künc-i gamda yok halâs imkânı âh!
Pence-i mihnet sarılmış pâyıma, dâmânıma.

*Âh! Gam köşesinde ağlıyorum,
kurtulma imkanım yok; ayağıma,
eteğime sıkıntının pençesi sarılmış.*

Bak Nezihe'yi ne hâle koydu derd-i hasretiñ,
Gayrı cevır etme emîn ol safvet-i vicdânıma!

*Bak, hasretinin derdi Nezihe 'yi ne
hale koydu; vicdanımın saflığından
emin ol [da] artık cevır etme!*

GAZEL 31

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Her gören dîdâr-ı dil-°âşûbunu meftûn olur,
°Aşkına dîvâne diller düşmesin, mecnûn olur.

*Gönül karıştıran yüzünü her gören
meftun olur; divane diller aşkına
düşerse mecnun olur.*

Kadriñi bilmezlere ettikçe bezl-i iltifât,
Gözlerim yaşlar döker, vallâhi kalbim hûn olur.

*[Sen, senin] kadrini bilmeyenlere bol
bol iltifat ettikçe, vallahi gözlerim
yaşlar döker, kalbim kan içinde kalır.*

Sen baña cevır u cefâ ettikçe böyle dâimâ,
Bendeki °aşk u muhabbet ol kadar efzûn olur.

*Sen bana bu şekilde daima cevır ve cefa
ettikçe bendeki aşk ve muhabbet de o
kadar artar.*

İster öldür, ister et cevriñle ifnâ cismimi,
°Âşıkıñ, senden gelen her mihnete memnûn olur.

*İster öldür, ister cevrinle bedenimi yok
et; aşığın senden gelen her
derde/sıkıntıya memnun olur.*

Olmasın mehcûr-ı dîdârıñ Nezihe sevdiğim!
Firkatiñ kan ağlatır bî-çâreyi mahzûn olur!

*Sevdiğim, Nezihe [senin] yüzünden ayrı
düşmesin, ayrılığınla kan ağlayan [bu]
biçare mahzun olur.*

GAZEL 32

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

“Mecnûn iseñ ey dil saña Leylâ mı bulunmaz?”

Bu goncaya bir bûlbûl-i şeydâ mı bulunmaz?

Ey gönül! [Sen] Mecnun isen sana

*Leylâ mı bulunmaz, bu goncaya çılgın
bir bûlbûl mü bulunmaz?*

Sun şerbet-i la‘l-i lebiñ ağıâra vefâsız,

Sâkî mi bulunmaz baña, sahbâ mı bulunmaz.

Vefasız! [Sen] dudağının kızıl şerbetini

*ağıara sun; bana saki mi, sahba mı
bulunmaz?*

‘Arz etmiyorum ‘âleme âlâm-ı derûnum,

Yoksa baña bir mahrem-i sevdâ mı bulunmaz?

Âleme gönlümün elemelerini

*anlatmıyorum, anlatsam sevdama
mahrem olacak kimse mi bulunmaz?*

Bir sen misin ‘âlemde tabîb, ‘illet-i ‘aşka,

Teşhîs-i dile başka etıbbâ mı bulunmaz?

Âlemde aşk illetinin doktoru bir tek sen

*misin, gönül [derdininin] teşhisine
[senden] başka doktor mu bulunmaz?*

Al ‘aşkını, ver gönlümü Allah için olsun,

Dil vermek için dilber-i ra‘nâ mı bulunmaz?

Allah için al aşkını, ver gönlümü; gönül

*vermek için [başka bir] güzel mi
bulunmaz?*

Mes‘ûd edecek kimse seni yoksa Nezîhe!

Meşgûl edecek bir sürü hülyâ mı bulunmaz?

Nezihe, seni mesut edecek kimse yoksa

*meşgul edecek bir sürü hayal [de] mi
bulunmaz?*

GAZEL 33

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'lün)

Firâk-ı Ebedî

Gönül bugün ebedî bir firâk ile giryân,
Gözümden âh o ferîşte müebbeden pinhân,

*Gönül bugün ebedi[yen sürececek] bir
ayrılığa ağlıyor. Ah! O melek sonsuza
dek gözümünden gizli (uzak) kalacak.*

Benim şu hâlîme hep giryê-rîz¹ rikkatten,
Ufuklarımda sehâb-ı serâir-i hicrân.

*Ayrılığın ufuklarımdaki görünmez
bulutu, benim şu halime [duyduğu]
merhametle hep ağlıyor.*

Bu sergüzeşt-i tahassür, şu mâcerâ-yı garâm,
O an² mâzi-i aşk-ı şebâb-ı hoş-cereyân

*[Yandaki iki beyit için]
Bu hasretlik sergüzeşti, şu sevdâ macerası,
hoş şekilde geçmiş bir gençlik aşkının
mazisi, ayrılığın karanlık ufkunda belirerek,
o yolda gözümün önünde canlanır.*

Tecessüm eyleyerek ufk-ı târ-ı firkatte;
Olur o yoldaki pîş-i basîretimde ayân.

Perîde reng-i elem pür-fütûr u pejmürde,
Yetîmeler gibi ağlar o heykel-i hüsrân.

*O hüsrân heykeli, elemden solmuş
rengiyle ümitsiz ve pejmürde halde,
yetim kızlar gibi ağlar.*

Seher zamânlarının hacle-i niyâzında,
Şikeste dalların üstünde hâsir ü uryân

*[Yandaki iki beyit için]
Seher zamanlarının dualarında, kırık
dalların üzerindeki çırılçıplak bir garip
bûlbûl, hasretle Allah'ın rahmetinin
[kendine yönelmesini] bekler.*

Bir andelîb-i garîb, infîâl-i hasretle
Nigâh-ı fâtir-i ma'tûf-ı rahmet-i Rahmân?

¹⁻² Vezin için sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

O hâl-i hey'et ile lerzedâr u pür-halecân,
Eder iken o kesik nevhalarla âh u figân!

*O halde kesik ağlayışlarla ah ve figan
ederken [bir yandan da] kalp çarpıntısı
içinde titrer.*

Hezâra ben olurum bir refîk-i nevhât³
Eder sirişk-i tahassürle bir baña feyzân

*Ben ağlamakta bûlbûle arkadaş olurum,
benim bu halime bir tek o ağlar.*

Bu yolda dem-güzerânım, bu yolda geçme[de]dir
Bütün fusûl-ı hayâtım, bütün dem-i ezmân!

*Ben bu yolda ilerliyorum, hayatımın
dört mevsimini, tüm zamanımı bu yolda
geçmektedir!*

³ Bu dizede eksik hece bulunuyor.

GAZEL 34

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Elem Dakîkaları

Lâyık mı bu hicran ile °ömrüm güzer etsin?
Gelsin melekü'l-mevt beni mahv u heder etsin.

*Ölüm meleği gelsin de beni mahvetsin,
ömrüme bu hicranla geçmesi yaraşır
mı?*

Bâr oldu hayâtım baña, çıksın bu tenimden,
“Bir °âlem-i kudsiyyete doğru sefer etsin!”

*Bana bir yük olan hayatım bu tenimden
çıksın, kutsal bir âleme doğru gitsin.*

Âlâm-ı tahassürle geçer leyl ü nehârim,
Bî-çâre gönül ne ile def°-i keder etsin?

*Gecem gündüzüm hasretin elemiyle
geçer, biçare gönlüm kederleri ne ile
(nasıl) def etsin?*

Beyhûde figân etme gönül, rahm edecek yok,
Mümkün müdür âhen-dile feryâd eser etsin?

*Gönül! Beyhude yere figan etme,
[sana] rahm edecek [kimse] yok. Âhen-
gönüllüye feryadın eser etmesi mümkün
müdür?*

Kim eyler ise âhımı, feryâdımı ta°yîb,
Allah dilerim hâlini benden beter etsin!

*Âhımı, feryadımı kim ayıplar ise
Allah'ın [onun] halini benden beter
etmesini dilerim.*

GAZEL 35

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Nevhalarımından-1

Çeşm-i bî-h'âbım dem-â-dem giryebâr olmazdı âh!
Kalb-i zârım nâr-ı hicrânıñla mâlî olmasa.

*Ah! İnleyen kalbim ayrılığın ateşi
ile dolu olmasa, uykusuz gözlerim
her vakit ağlamazdı.*

Vâkıf olmazdı emînim zârıma halk-ı cihân,
Ağlamazdım göñlümüñ hüzn ü melâli olmasa.

*Gönlümün hüznü ve sıkıntısı
olmasa ağlamazdım, [böylece]
eminim cihan halkı benim
inleyişimi duymazdı.*

Böyle dünyâyı münevver mi görürdü gözlerim,
Gözlerimde vechiñiñ herdem hayâli olmasa?

*Gözlerimde sürekli yüzünün hayali
olmasa bu dünyayı böyle parlak mı
görürdüm?*

Kendi destimle hayâtım mahv ederdim sevdiğim,
Âh seni dünyâda görmek ihtimâli olmasa!

*Ah sevdiğim! Seni dünyada görmek
ihtimali olmasa kendi elimle
hayatımı mahvederdim.*

GAZEL 36

feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'lün)

Nevhalarım-dan-2

-hasta iken-

Hâl-i düşvârıma sen eyle 'inâyet yâ Rab!
Yeter artık baña çektirme sefâlet yâ Rab!

*Ya Rab! Şu zor halime sen lütf eyle,
bana artık sefalet çektirme, yeter!*

Kalmışım kûşe-i mihnette garîb ü nâcâr,
Edemem kimseye [ahvâli] hikâyet yâ Rab!

*Sıkıntı köşesinde garip ve çaresiz
kalmışım, kimseye halimi anlatamam.*

Günlerim, aylarım, etmekte mürûr hasretle,
Nerde evvelki o eyyâm-ı şetâret yâ Rab!

*Günlerim, aylarım hasret ile geçiyor. O
neşe içindeki eski günler nerede?*

Zâr u [zâr] bister-i mevte bugün lutf ederek,
Nezdime kimse gelip etmez 'iyâdet yâ Rab!

*Bugün ölüm döşeginde inliyorum ama
lütf edip de kimse yanıma gelip hatrımı
sormuyor.*

Düşman-ı cânım olur her kime etsem hürmet,
Kimi sevsem görürüm zulm ü hakâret yâ Rab!

*Her kime hürmet etsem canımın düşmanı olur,
kimi sevsem [ondan] zulüm ve hakaret
görürüm.*

Beni sâyem gibi her yerde gam eyler ta'kîb,
Açar âgûşunu karşımda felâket yâ Rab!

*Gam, gölgem gibi beni her yerde takip
eder; felaket, karşımda kollarını açar.*

Böyle biñ türlü meşakkatle mi 'ömrüm bitecek?
Gama pâyân, eleme yok mu nihâyet yâ Rab!

*Ömrüm böyle bin türlü meşakkatle mi
bitecek? Gamin, elemin bir sonu yok mu?*

Bî-mecâlim o kadar ki elem-i firkatle,
Silmeğe gözyaşımı kalmadı tâkat yâ Rab!

*Ayrılığın elemiyle o kadar mecal-sizim ki
gözyaşımı silmeye takat[ım] kalmadı.*

Bitmiyor çektiğim âlâm-ı ciğer-sûz hâlâ,
Yok mu 'âlemde baña zerrece râhat yâ Rab!

*Çektiğim bu yürek yakıcı elem bitmiyor,
âlemde bana zerrece kadar rahat yok mu?*

Yüreğim taş, tenim âhen mi tahammül edeyim,
Bu kadar mihnete tâ rûz-ı kıyâmet yâ Rab?

*Yüreğim taştan, tenim demirden mi ki bu
kadar mihnete, ta kıyamet gününe dek
tahammül edeyim?*

Her ne sûya nazar etsem yok ¹ halâsa imkân,
Her cihetten kapalı bâd-ı sa^câdet yâ Rab!

*Mutluluk rüzgarı/yolu her taraftan
kapalı, ne tarafa baksam bir kurtuluş
imkanı yok.*

Beni lütfuñla bu zindân-ı belâdan kurtar,
Daha kopmaz mı bu zincîr-i esâret yâ Rab!

*Bu esaret zinciri artık kopmayacak mı?
Beni bu bela zindanından lütfunla kurtar.*

Vâkıf-ı hâl ü dilimsiñ baña sen et imdâd,
Çektiğimden saña haddim mi şikâyet yâ Rab!

*Allahım, çektiğimden şikâyet etmek
haddim midir?! [Ama] halimi ve
gönlümü sen bilirsin, bana yardım et.*

Yâ İlâhi baña rahm [et] ki penâhım sensiñ,
Sen et ² hâinlere icrâ-yı ^cadâlet yâ Rab!

*İlahi! Sığınağım sensin, bana merhamet
et, hainlere sen adalet ver.*

Böyle bî-baht olarak ^câleme ben geldiğime,
Ederim biñ kere izhâr-ı nedâmet yâ Rab!

*Âleme böyle bahtsız olarak geldiğime
bin kere pişmanım.*

Etme yâ Rabbi beni yavrularımdan mehcûr,
Sebeb-i mahvım olur soñra bu hâlet yâ Rab!

*Beni yavrularımdan ayrı koyma, sonra
bu durum benim mahvıma sebep olur.*

Etme evlâdlarımı ben gibi dûcâr-ı belâ
Saña olsunlar o ma^csûmlar emânet yâ Rab!

*Evlâtlarımı da benim gibi belaya
uğratma, o masumlar sana emanet
olsunlar.*

¹⁻² Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

GAZEL 37

feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa°lün)

Gönlüme Hitâb

Düşme beyhûde yazıktır bu kadar zâra göñül!
Hâliñi °arz edemezsiñ yine dildâra göñül!

*Gönül! Beyhude yere bu kadar inleme,
yazıktır; halini dildara yine de arz
edemezsin.*

Gülüyor hüznüñe, âlâmıña cânân yine sen,
Ne için yalvarıyorsuñ o sitemkâra göñül?

*Canan senin hüznüne, elemlerine
gülüyor, yine de sen o sitemkâra niçin
yalvarıyorsun?*

Etme feryâd ile bîgânelere sırrıñı fâş,
Acımaz kimse seniñ hâliñe bî-çâre göñül!

*Biçare gönül! Feryadınla yabancılara
sırrını açıklama, kimse seniñ haline
acımaz.*

Sanma kim hûn-ı sirişkiñ edecektir tesîr,
O sitemkâr, o cefâkar, o riyâkâra göñül!

*O sitemkar, cefakar ve riyakara [senin]
kanlı gözyaşın tesir edecektir sanma.*

Gördüñ ol mâh¹-likâyı yine rû'yâda bu şeb,
°İtirâf eyler iken °aşkıñı ağyâra göñül!

*Bu gece rüyanda yine o ay yüzlüyü,
ağyara aşkıñı itiraf ederken gördün.*

Eyleme gayrı Nezihe bu kadar nush u °itâb,
Kendini etme esîr âfet-i hûn-h°âra göñül!

*Nezihe artık "Gönül! Kendini kan içen
bir âfetin esiri etme" [diye] bu kadar
nasihat edip azarlama.*

¹ Vezin için sözcüğü 1,5 okumak gerekiyor.

GAZEL 38

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Ne Hâcet!

-gönlüme hitâb-

Ey dil! Yâr için minnete, ağyâra ne hâcet
Bir gonca için hidmete, biñ hâra ne hâcet

*Ey gönül! Sevgili için sıkıntıya, ağyara ne
hacet! Bir gonca için hizmete, bin dikene
[kılanmaya] ne hacet!*

Bir gün gelecek, kalmayacak nâm u nişânıñ
Feryâd ile eyyâmıñı emrâra ne hâcet

*Bir gün gelecek, ismin ya da izin
kalmayacak. [O halde] feryat ederek
günlerini geçirmene ne hacet!*

Yıktıysa “mühendis” seni, ta‘mîr edecektir
Sabr et hele biraz daha, mi‘mâra ne hâcet

*Bir mühendis seni yıktıysa da tamir
edecektir, biraz sabret, mimara ne hacet!*

Sem nûş ederim, mey yerine dest-i felekten
Şimden-geri peymâne-i serşâra ne hâcet

*Feleğin elinden içki yerine zehir içerim,
bundan sonra dolu kadehe ne hacet!*

Dil verdim ise saña devindim mi dinimden,
Ver gönlümü zâlim baña âzâda ne hâcet

*Zalim! Sana gönül verdİYsem dinimden mi
dönmüş oldum? Bana gönlümü [geri] ver,
azat [etmene] ne hacet!*

Vechimden ‘ayan mı değil âlâm-ı derûnum
Cânâ saña derd-i dili tekrâra ne hâcet

*Canım! Gönlümün derdi yüzümden belli
olmuyor mu? Bu derdi sana tekrar etmeye
ne hacet!*

Hem va‘d-i vefâ eylediñ hem etmedin incâz
Şâhiddir Hüdâ sevdiğim inkâra ne hâcet

*Hem vefa vaat edip hem de sözünü
tutmadın, [ama] Allah [verdiğin söze]
şahittir, inkar etmene ne hacet!*

Zârîñ, dil-i zârîñ ediyor zârîñî müzdâd
Bûlbûl bu kadar bir gül için zâra ne hâcet

*Ey bûlbûl! Bir bûlbûl için bu kadar
inlemeye ne hacet! Senin inleyişin
gönlümün inleyişlerini de artırıyor.*

Çek gayrı tabîbâ! Eliñi zahm-ı sînemden
Biñ türlü eziyyet, dil-i bîmâra ne hâcet

*Ey doktor! Elini sinemin yarısından çek,
hasta gönle bin türlü eziyete ne hacet!*

Gül oyna geçir vaktiñi şâd ile Nezîhâ
Beyhûde yere eşkiñi înâra ne hâcet

*Nezîhe! Beyhude yere gözyaşını dökmeye
ne hacet! Gül, oyna, vaktini mutlulukla
geçir.*

GAZEL 39

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Şâ'irin mektûbuna cevâb

“Bir pîr-i perîşân ile bir dilber-i handân”
Olmakta imiş pîş-i hayâlînde nümâyân

“Perişan haldeki bir yaşlı ile gülen bir
güzel” hayalinde canlanıyormuş.

Dur, aflatayım ben saña ey şâ'ir-i nâlân
“Dilber” dediğin gamda bir mâder-i giryân

Ey inleyen şair! Dur da ben sana
anlatayım: O dilber dediğin, üzüntüyle
ağlayan bir annedir.

Saçlar beyâz olmuş, yüzü solmuş, lebi lertzân
Bir kupkuru çehre, ferî sönmüş iki çeşmân

Saçları beyazlamış, yüzü solmuş, dudakları
titriyor, çehresi kurumuş, gözlerinin ferî
sönmüştü.

Yakmış senelerce onu da âteş-i hicrân
Vehinden olur kalbiniñ âlâmı nümâyân

Ayrılık ateşi onu senelerce yakmıştır,
kalbinin elemeleri yüzünden belli olur.

Fakrîñ eli soymuş da bırakmış onu üryân
Bî-çâreyi kim görse sanır heykel-i hüsrân

Fakirliğin eli onu soyup çıplak bırakmıştır,
bu biçareyi kim görse bir hüsrân heykeli
sanır.

Sen zann ediyorsun onu bir âfet-i devrân
Hayfâ ki onun cismi gibi kalbi de virân

Sen onu bir âfet-i devran zannediyorsun
ancak onun bedeni gibi kalbi de virandır.

Endîşe-i âtî ile pür-havf u hırsân
Bir iğne elinde çalışıyor rûz u şeb her ân

Gelecek endişesi ile korku dolu bir halde,
bir elinde iğneyle gece gündüz her an
çalışıyor.

Ba^czı gece bulmaz o zavallı kuru bir nân
Bilmez kadere karşı nedir ettiği ^cisyân

*O zavallı bazı geceler [yemeğe] kuru bir
ekmek [bile] bulamaz, kadere karşı ne suç
işledi bilemez.*

Bulmaz senelerce çekilen mihneti pâyân
Görmez onu bir kimse yazık lutfuna şâyân

*Senelerdir çektiği sıkıntıları son bulmaz,
ne yazık ki tek bir kişi bile ona lütufta
bulunmaz.*

Gözyaşlarını silmeğe bir sâhib-i vicdân
Olmaz onun imdâdına hayfâ ki şitâbân

*Gözyaşlarını silmeye bir vicdan sahibi
bulamaz, kimse onun imdadına yetişmez.*

Etmekte yine Hâlik'ine hamd firâvân
Sâbir kulunu çünkü sever Hazret-i Yezdân

*Yine de Allah'a bin şükreder, çünkü o
sabırlı kulunu sever.*

Ümîd ile ^câlemde mi^cmâr olur insân
Bir gün açılır gamlarına makber-i nisyân

*İnsan âlemde ümit ederek yaşar (hayatını
kurar), bir gün gamlar unutulmuş mezarına
gömülür.*

Olsaydı bu mihnetleri çekmek eger âsân
Geçmezdi onun rûz u şebi böyle pür-efgân

*Bu sıkıntıları çekmek kolay olsaydı, gecesi
gündüzü böyle figan içinde geçmezdi.*

Dökmekte iken yaş yerine dîdesi al kan
Hâlâ siper etmekte onu mihnete devrân

*Gözleri yaş yerine kan dökerken, sıkıntı
dünya onu hâlâ sıkıntılara siper eder.*

Eyvah ki tahayyül edilen dilber-i nâzân
Dünyâya bile geldiğine şimdi peşimân

*Eyvah ki o nazlı bir dilber [olduğu] hayal
edilen [kadın], şimdi dünyaya geldiğine
bile pişmandır.*

GAZEL 40

11'li (6+5) hece vezni

Gönlüm

Düştü bir vefâsız cânâna gönlüm,
Başladı feryâd u efgâna gönlüm.

*Gönlüm vefasız bir canana düştü de
feryat figan etmeye başladı.*

Her güzelden aldı bir derin yâre,
Uslanmadı gitti dîvâne gönlüm.

*Divane gönlüm her güzelden derin bir
yara aldı da [yine de] uslanmadı gitti.*

Encâm, derdini tabîbe açtı,¹
Çünkü muhtâc oldu dermâna gönlüm.

*Sonunda derdini tabibe açtı, çünkü
dermana muhtaç oldu.*

Baîa bahsetmesin kimse sevdâdan,
Dinlemiyor artık efsâne gönlüm.

*Kimse bana sevdadan bahsetmesin,
gönlüm artık efsane dinlemiyor.*

Meyden, meyhâneden lezzet almıyor,
Şimdi her neş'eye bîgâne gönlüm.

*Şimdi her neşeye yabancılaşan gönlüm
[ne] meyden [ne de] meyhâneden lezzet
alıyor.*

°Âlemi zârîfîla eyleme ta°cîz,
Gelmez o bî-insâf îmâna gönlüm.

*Gönlüm! O insafsız imana gelmez, âlemi
[bu uğurdaki] inlemelerinle [boşuna]
taciz etme.*

¹ Bu dizede eksik hece bulunuyor.

GAZEL 41

mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'c'lün)

Vedâd İçin

Seniñ hüzünleriñiñ açtığı cerîha, Vedad!
Bu kalb-i zâr-ı makedderde her dakîka kanar.

*Vedad! Bu kederle inleyen kalpte senin
hüzünlerinin açtığı yara her dakika
kanar.*

Seniñ melâl ü gamıñdır eden beni berbâd,
Nasıl güler seni me'yûs görür de mâder-i zâr?

*Senin sıkıntın ve gamın beni berbat
eder, seni ümitsiz [bir halde] gören
kederli anne[n] nasıl güler?*

Teessürüñ, elemin, ye'simi eder müzdâd,
Eder hayâtımıñ¹ her ânı giryelerle güzâr.

*Teessürün, elemin, benim üzüntümü
artırır; hayatımın her ânı gözyaşları ile
geçer.*

Bak, işte her satırı eñ acıklı bir feryâd,
Seniñ için ne kadar varsa yazdığım eş'âr.

*Bak! Senin için yazdığım ne kadar şiir
varsa [tümünün] her satırı en acıklı bir
feryattır.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

NAZİRE 1

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Fuzûlî'ye

Dilimde sad-hezâr zahm açtı cânâ tîr-i müjgânî,
Dem-â-dem gözlerim dökmekte şimdi yâremiñ kanın.

*Ey sevgili! Kirpiklerinin oku gönlümde
yüz bin yara açtı, şimdi gözlerimden bu
yara[ları]mın kanı dökülüyor.*

Ne mühlik derde düştüm, sabrı müşkil, çâresi düşvâr,
-Emînim- fâ'ide vermez baña tedbîri Lokmân'ın,

*Sabretmesi ve çaresi zor olan, helak
edici bir derde düştüm; eminim
Lokman'ın tedbiri bana fayda vermez.*

Şermsâr eyledim bülbülleri nâlemle gülşende,
Bütün güller kızardı, °andelîbân kesti efgânî,

*Nalemle gülşende bülbülleri
utandırdım, bütün güller kızardı,
bülbüller figan etmeyi kesti.*

Cefâsından safâlar hissederken bir zamân dehrîñ,
Sadâsı rûhuma vermekte kasvet şimdi murgânî.

*Bir zamanlar dünyanın cefasını
sefaymış gibi hissederken, şimdi
kuşların sesi ruhuma kasvet verir.*

Saña ben isterim derd-i dili şerh eylemek am mâ,
Elim değmez sirişkim silmeden tutmağa damânî.

*Gönlümün derdini sana açıklamak
isterdim ama elim gözyaşımı silmeyi
bırakıp da damenini tutamaz.*

Senin hüsnüñ, benim °aşkım cihâna şâyi° olmuştur,
Gülü sensîñ, hezârı ben miyim gülzâr-ı °irfânî?

*Bu irfan gülzarının gülü sensin,
bülbülü de ben miyim [ki] senin
hüsnün, benim aşkım cihanda
herkesçe bilinir?*

Neler çektim, neler çekmekteyim hâlâ seniñ-çin ben,
Hayâtım buldu pâyân, ermedi pâyâna hicrânî.

*Senin için neler çektim, hâlâ [da] neler
çekmekteyim, hayatım son buldu, [senin]
ayrılığın sona ermedi.*

İşittim bûse-çîn olmuş femînden dün gece ağyâr,
Yine va^cd-i vefâ etmiş leb-i la^cl-i dür-efşânî.

Şikâyet etme âhımdan sakın, ağyâra bî-insâf,
Ne mümkün zabt-ı âh etmek görünce vech-i tâbânî!

Vefâlar va^cd edip sonra revâ mı kahr u zulm etmeñ,
Dökerken eşk-i firkat titremez mi söyle vicdânî?

Bugün sen nerdesiñ, ben nerdeyim, nerde geçen demler?
Akar çeşmim yaşı, geldikçe yâda ^cahd u peymânî.

Geçersen destime bil ki halâsîñ gayr-ı mümkündür,
Bırakmam sâ^cidim kat^c etseler elden girîbânî.

Baňa beñzer emînim sevdiğim, ^câşıklarîñ çoktur,
İçinde var mı bilmem ben gibi münkâd-ı fermânî?

Saña kâr etmeyen zârım eder kâfirleri giryân,
O taş kalbiñde âh bilmem ki yok mu zerre îmânî?

*Duydum ki dün gece ağyar
ağzından öpmüş, inci gibi sözler
söyleyen kırmızı dudacağın yine
vefa göstereceğini vaat etmiş.*

*İnsafsız! Sakın ağyara âhımdan
şikayet etme, parlak yüzünü
görünce ahımı zapt etmem ne
mümkün!*

*Vefa vaat edip sonra kahr ve
zulüm etmen reva mıdır, [ben]
ayrılığın yaşını dökerken vicdanın
titremez mi, söyle.*

*Sözlerin ve yeminlerin aklıma
geldikçe gözyaşım akar. Bugün
sen nerdesin, ben nerdeyim, o
geçen zamanlar nerde?*

*Bil ki elime geçersen kurtulman
mümkün değildir, kolumu kesseler
de gömleğini bırakmam.*

*Sevdiğim, eminim bana benzer
aşıkların çoktur, [ama] içinde
fermanına benim gibi boyun eğen
var mıdır, bilmem.*

*Sana kâr etmeyen inlemelerim
kafirleri ağlatır. Ah! O taş
kalbinde zerre [kadar] imanın
yok mudur, bilmem.*

Fedâ-yı cân edersem râh-ı aşkında eğer bir gün,
Tefâhürlerle göster, bî-vefâ ağyâra kurbânıñ.

Emîn ol gözlerim mevti, dem-i vuslat gibi her dem,
Lüzûmı kalmadı sensiz baña şimden-geri cânıñ.

Yetiş ey mevt yetiş, kurtar beni gamdan, tahassürden!
Çekilmez oldu zîrâ mihneti, âlâmı devrânıñ.

Sürûr u şevk ile herkes eder i'ân-ı hürriyet,
Esîri sâde ben mi kaldım Allâhım bu zindânıñ?

Eğer ister iseñ olmak belâ-yı aşkdan âzâde,
“Nezihe” terk-i cân et, terk-i cevri etmezse cânânıñ.

*Vefasız! Eğer bir gün aşkının
yolunda canımı feda edersem,
ağyara [bu] kurbanını övünerek
göster.*

*Şimdiden sonra sensiz cana
lüzum kalmadı, emin ol sürekli
vuslat vaktiymiş gibi ölümü
gözlerim.*

*Ey ölüm! Yetiş de beni bu gamdan
ve hasretten kurtar, zira devranın
sıkıntısı ve elemeleri çekilmez
oldu.*

*Allahım! Mutluluk ve şevk ile
herkes hürriyet[ini] ilan eder, bu
zindanın tek esiri ben mi kaldım?*

*Nezihe! Eğer cananın cevri etmeyi
bırakmazsa, aşk belasından azade
olmak için [sen] canımı terk et.*

NAZİRE 2

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Fuzûlî'ye

SİNEME Bİİ YÂRE AÇTI TİR-İ MÜJGÂNINI SENİN,
YEK NAZARDA OLDU DİL MEFTÛN U HAYRÂNINI SENİN.

*Senin kirpiklerinin oku sineme bir yara
açtı, gönül bir bakışta senin meftunun ve
hayranın oldu.*

NEŞ'EYE, EĞLENCEYE BİGÂNE OLDUM EY PERİ,
GÖRDÜĞÜM GÜNDEN BERİ VECH-İ DİRAHŞÂNINI SENİN!

*Ey peri! Senin parlak yüzünü gördüğüm
günden beri neşeye, eğlenceye
yabancılaştım.*

RÛZ U ŞEB, BEN İFTİRÂKINI EDERKEN ÂH U VÂH,
ŞEVK Ü ŞÂDİYLE MÜRÛR ETMEKTE HER ÂNINI SENİN.

*Ben ayrılığınla gece gündüz ah vah
ederken, senin her anın şevk' ve
mutlulukla geçmekte.*

KÂFİR OLSA RAHM EDER GÖRDÜKTE EŞK-İ ALIMI,
YOK MU RÛHUM ZERRECE İNSÂF U İMÂNINI SENİN?

*Ruhum! Kırmızı gözyaşımı görse kafir
[bile bana] acır. Senin zerre kadar
insafın ve imanının yok mu?*

EYLEDİ ARTIK ETİBBÂ, ÇÂREDEN KAT^c-İ ÜMİD,
HASTA GÖNLÜM İNİLİYOR, MUHTÂC-İ DERMÂNINI SENİN.

*Tabipler [bana] çare bulmaktan ümidi
kesti, senin dermanına muhtaç [olan]
hasta gönlüm inliyor.*

BEN GİBİ BİNLERCE ^cUŞŞÂKINI FIGÂN ETMEKTEDİR,
CÜMLESİ OLMUŞ ESİR-İ DİRD U HİCRÂNINI SENİN.

*Benim gibi binlerce aşığın figan
etmektedir, hepsi senin derdinin ve
hicranının esiri olmuştur.*

İFTİHÂR EYLER NEZİHE EYLESEİ TERK-İ HAYÂT,
BÎ-VEFÂ BİR SENG-DİLDİR ÇÜNKÜ CÂNÂNINI SENİN.

*Nezihe! [Sen] hayatını terk eylersen
senin cananın [bununla] övünür çünkü o
taş kalpli bir vefasızdır.*

NAZİRE 3

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Fuzûlî'ye

Sabâ! °Aşkım hafîce sevgili dildâra izhâr et,
Habersiz yârımı sevdâ-yı sâfımdan haberdâr et.

Eğer nâim ise vakt-i seherdir h°âb-gâhında,
Feminden, ruhlarından bûse-çîn ol öyle bîdâr et.

Öpüp ta°zîm ile dâmânını, hem pâyna yüz sür,
Neler çektim, neler çekmekteyim havf etme tekrâr et.

Devâ iste, dil-i mecrûhuma, °arz et de ahvâlîm,
Ricâ eyle biraz da, dinlemezse nâle vü zâr et.

Bu cism-i nâtüvânım derd-i [firkatle] harâb oldu,
Îlâhî ya canım al, ya beni hem-bezm-i dildâr et.

Kader her ne ise bir gün gelir elbet zuhûr eyler,
Nezîhâ! Rabt-ı kalb eyle Hüdâ'ya def°-i ekdâr et.

*Saba! Aşkımı gizlice sevgili
dildara göster, habersiz yarimi saf
sevdamdan haberdar et.*

*Eğer yatağında uyuyor ise seher
vaktidir; ağzından, yanaklarından
öp de öyle uyandır.*

*Saygı ile eteğini öpüp ayağına yüz
sür, neler çektim ve çekmekteyim
korkmadan tekrar et.*

*Halimi arz ederek yaralı gönlüme
deva iste, biraz yalvar, dinlemezse
inleyerek ağla.*

*Bu zayıf bedenim, ayrılığının
derdiyle harap oldu. Allahım, ya
canımı al ya da beni sevgili ile bir
araya getir.*

*Nezihe! Hüdâ'ya gönülden
bağlanarak kederleri kov. Kader[de
olan] her ne ise bir gün elbette
ortaya çıkar.*

NAZİRE 4

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Fuzûlî'ye

Mihneti eğlence etti °âkıbet gerdûn baña,
Bir dakîka vermedi râhat bu çarh-i dîn baña.

*Sonunda felek bana mihneti eğlence etti,
bu aşağılık dünya bir dakika rahat
vermedi.*

Ağlamaktan bir sâ°at olsun ferâgat eyleyip,
°Âlemi göstermemiştir dîde-i pür-hûn baña.

*Kan dolu gözlerim, ağlamayı bir saat
olsun bırakıp âlemi bana
göstermemiştir.*

Gam, keder, mihnet, elem etrâfımı almış bugün,
Zann edersem cân u dilden cümlesi meftûn baña.

*Bugün gam, keder, mihnet, elem etrafımı
almış, sanırım hepsi bana candan ve
gönülden tutulmuştur.*

Düştüğüm günden beri bu vâdi-i hüsrâna âh!
Eylemez tesîr hikâyât-ı gam-ı Mecnûn baña.

*Ah! Bu hüsrân vadisine düştüğüm
günden beri, Mecnun'un gamının
hikayesi bana tesir etmez.*

Artırır derd-i derûnum neş'e vermez sâkiyâ!
Handelerle sunduğuñ peymâne-i gülğün baña.

*Saki! Bana gülücüklerle sunduğun gül
renkli kadeh, gönlümün derdini artırır,
bana neşe vermez.*

°Ömrümüñ bir ânı şâd ile Nezîhe geçmedi,
Ölmeden gösterse bir gün tali°-i şeb gün baña!

*Nezihe! Ömrümün bir ânı mutlulukla
geçmedi, kara talih bana [hiç değilse]
ölmeden bir gün gösterse.*

NAZİRE 5

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Şâ'ire Şeref Hânım'a

Âhen mi yarattıñ, dil-i cânânımı, yâ Rab!
Gördükçe güler dîde-i giryânımı, yâ Rab!

*Ya Rab! Sevgilimin gönlümü ahenden mi
yarattın [ki] ağlayan gözlerimi gördükçe
güler.*

Ol seng-diliñ kalbine ver rikkat İlâhî!
Ağlatma benim hâlîme, akrânımı yâ Rab!

*İlahi! O taş kalpliye merhamet ver,
benim halime akrânımı ağlatma.*

Bilmem ki niçin yârîmi ağyâr ile görsem,
Zabt eyleyemem âhımı, efgânımı yâ Rab!

*Sevgilimi ağyar ile gördüğümde, âhımı,
efgânımı bilmem niçin zapt edemem.*

Tenhâda da görsem o melek-çehreyi hayfâ!
°Arz eyleyemem hâl-i perîşânımı yâ Rab!

*Ne yazık ki o melek yüzlüyü tenhada
görsem de ne fark eder, perişan halimi
[ona] arz eyleyemem.*

Çoktan beridir bister-i mihnette esîrim,
Senden dilerim derdime dermânımı yâ Rab!

*Sıkıntının kucagında çoktan beridir
esirim, senden derdime derman dilerim.*

Kurtar beni girdâb-ı felâketten İlâhî!
Bu hâlîme güldürme rakîbânımı yâ Rab!

*Beni bu felaket girdabından kurtar,
rakiplerimi [benim] bu halime
güldürme.*

Ettimse cehâletle eğer bilmeyerekten,
°Afv eyle benim cürmümü, °isyânımı yâ Rab!

*Eğer cehaletle, bilmeyerek [sana karşı]
suç işlediysem, isyan ettiysem beni affet.*

Yârabbi, geçirme kerem et, âh u figânla,
Her leylimi, her rûzumu, her ânımı yâ Rab!

Yok zerre tahammül, dil-i zârımda firâka,
Ya ver baña cânânı, ya al cânımı yâ Rab!

*Her gecemi, her günümü, her ânımı ah
ve figan ederek geçirtme; [bana] kerem
et yarabbi!*

*İnleyen gönlümün ayrılığa zerre kadar
tahammülü kalmadı, ya bana sevgiliyi
ver, ya da canımı al!*

NAZİRE 6

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

°Âdile Sultân'a

Felek gaddârınıñ zulm ü cefâsı artar, eksilmez,
Felâket-dîdeniñ derd u belâsı artar eksilmez.

*Gaddar feleğin zulmü ve cefası, felaket
görenlerin/felakete uğrayanların derdi
ve belası artar, eksilmez.*

Ağardı saçlarım, vakt-i şebâbım geçti de hâlâ,
Serimde zülf-i dildârıñ hevâsı artar, eksilmez.

*Saçlarım ağardı, gençlik çağım geçti
de hâlâ yârin zülfüne [olan] hevesim
(arzum) artar eksilmez.*

Baňa hep âşinâlar gitgide bîgâne olmakta,
Fakat yârin dem-â-dem âşinâsı artar eksilmez.

*Bütün tanıdıklarım bana gitgide
yabancı olurken sevgilinin tanıdıkları
sürekli artar, eksilmez.*

Niyâz-ı merhamet etse[m]¹ de cânândan vefâ görmem,
Ele lütfü, baňa cevri ü ezâsı artar eksilmez.

*Merhamet için yalvarsam da sevgiliden
vefa görmem, ele lütfü banaysa cevri ve
ezası artar, eksilmez.*

Nezihe gülmedi, şâd olmadı bir lahza °âlemde,
Anıñ-çün tâli°inden iştikâ[sı] artar, eksilmez!

*Nezihe âlemde bir lahza [olsun]
gülmedi, mutlu olmadı, onun için
talihinden [yana] şikayeti artar,
eksilmez.*

NAZİRE 7

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

M. Refik Beg'e

Neş'esinden bî-haber dil, °âlem-i meyhâneniñ,
Zehr içenler lezzetinden anlamaz peymaneniñ.

*Gönül, meyhane âleminin neşesinden
habersiz [çünkü] zehir içenler kadehin
lezzetinden anlamaz.*

Anladım âlâm-ı kahrından halâs imkânı yok,
Hâsılı mihmânı oldukça bu mihnethâneniñ.

*Sonunda anladım ki bu mihnet-hanenin
misafiri oldukça elem ve kahırlardan
kurtuluş imkanı yok.*

Dâ'imâ cevır ü cefâdır âşinâdan çektiğim,
Lütfunu çok gördüm inkâr eylemem bîgâneniñ.

*Tanıdıklardan çektiğim daima cevır ve
cefadır, yabancılardan lütfünü çok
gördüğümü [ise] inkâr etmem.*

Her kime ta°zîm-i hürmet eyledimse bî-riyâ,
Dinledim onlardan¹ her bir türlüşün efsâneniñ.

*Her kime riyasızca saygı ve hürmet
eylediysem, onlardan efsanenin
(yalan) bin türlüşünü dinledim.*

Sor baña kahr-ı meşâkk-ı gurbeti, ben söyleyim,
Arkasından çünkü çok gezdim o âb u dâneniñ.

*Gurbet sıkıntısının kahrını bana sor, ben
söylerim, çünkü o kısmetin peşinden çok
gezdim.*

Ben de sevmiştim, sevilmiştim emîn ol bir zamân,
Ben de çekmiştim gamın sevdâ-yı Mecnûnâneniñ.

*Emin ol ben de bir zaman sevmiş ve
sevilmiştim, Mecnun'un ki gibi bir
sevdanın gamını çekmiştim.*

Aldı encâm-ı ecel benden ne müdhiş intikâm,
Kalmadı nâm u neşâtı sevgili cânâneniñ.

*Ecel en sonunda benden ne müthiş
intikam aldı, sevgili cananenin isminden
de sevincinden de eser kalmadı.*

¹ Vezin için burada ulama yapılırken aradaki 'h' sesinin yutulması gerekiyor.

Bir sadâ-yı hâtifi bu mısra^cı tekrar eder,
-Hâka düşmektir nasîbi dâ'imâ dürdâneniñ.-

Gıpta eylerken felek kâşâne-i ikbâlîme,
Sâkini oldum nihâyet gamlı bir vîrâneniñ.

Şimdi âlâm-ı ma^cişetle harâb olmaktayım,
Çâresi bilmem nedir bu hâl-i bed-bahtâneniñ.

Âlemi bîzâr eder miydım Nezîhâ bî-sebeb,
Zabtı mümkün olsa feryâd-ı dil-i dîvâneniñ!

*Gaipten bir ses bu mısrayı tekrar eder:
İnci tanesinin nasibi daima toprağa
düşmektir.*

*Felek ikbalimdeki konağa gıpta ederken,
sonunda gamlı bir viranenin sakini
oldum.*

*Şimdi geçim dertleri ile harap
olmaktayım, bu bedbaht halin çaresi
nedir bilmem.*

*Nezihe! Divane gönlümün feryadını zapt
etmek mümkün olsaydı, âlemi sebepsiz
[yere] usandırır mıydım.*

NAZİRE 8

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Kesriyeli Mehmed Sıdkı'ya

Bir perîniñ ʿaşkına düştüm, çok efgân eyledim,
Zâr-ı ʿaşkı çok zamân kalbimde pinhân eyledim.

*Bir perinin aşkına düştüm [de] çok
feryat ettim, aşkın iniltisini uzun
zaman kalbimde izledim.*

İstemezdim ʿâleme ifşâ-yı sevdâ eylemek,
Zabtı mümkün olmayan âhımla iʿlân eyledim.

*Sevdamı ifşa etmek istemezdim [ama]
zaptı mümkün olmayan âhımla
[bunu] âleme ilan ettim.*

Dâhil-i bezm-i visâli olmadım ol dilberin,
Sînemi beyhûde sûzân, eşkimi kan eyledim.

*Ol dilberin visal bezmine dahil
olamadım, beyhude [yerè] sinemi
yaktım, gözyaşımı kana döndü.*

Gelmedi ol seng-dil bilmem nedendir rikkate?
Ağladım, “âh” ettim, istimdâd-ı dermân eyledim!

*Ağladım, âh ettim, derman istedim de
o taş kalpli neden merhamete gelmedi
bilmem.*

Düştüm encâm-ı firâkıyla beyâbân-ı gama,
Hâl-i mecnûnâneme Mecnûn'u hayrân eyledim.

*Ayrılığının neticesinde gam çölüne
düştüm [de] bu Mecnun-vari halime
Mecnun'u [bile] hayran ettim.*

Her kimi sevdimse cevri etti Nezîhâ bî-sebeb,
Ben bu baht-ı zâlîme bilmem ne ʿisyân eyledim?

*Nezihe! Ben bu zalim bahta ne isyan
ettim [de] her kimi sevdimse sebepsiz
yere [bana] cevri etti, bilmem.*

NAZİRE 9

mefûlû mefâilün feûlün

Adanalı Mehmed Ziyâ'ya

Gül soldu ise hezâr utansın!
Cürmü ne ki bâğbân utansın?

*Gül soldu ise bülbül utansın, [bunda]
bağbanın suçu ne ki [o] utansın?*

Duysun da figân-ı kalb-i zârım,
Zâr etmeğe bülbülân utansın.

*İnleyen kalbimin figanını bülbül duysun
da inlemeye utansın.*

Bir ahter-i şû'ledâr idim ben,
Düştüm yere âsumân utansın!

*Ben şuledâr/parlak bir yıldız idim, yere
düştüğüm için asuman utansın!*

Çiğnenmedeyim cüyûş-ı gamla,
Bu hâlîme hâk-dân utansın!

*Gam askerleri [tarafından]
çiğnenmekteyim, [benim] bu halime
dünya utansın!*

Şimdi siperim belâ-yı kahra,
Bî-lâneyim hân-mân utansın!

*Şimdi kahr belasına siper oldum,
[benim] yuvasız olmamdan evi/yuvası
olanlar utansın!*

Fâş etmez idim bu râz-ı aşkı,
Âfâka çıkan efgânım¹ utansın!

*[Ben] bu aşk sırrını açıklamaz idim,
afaka çık[ıp bunu ortaya koy]an
efganım utansın!*

Feryâdım ederse halkı bîzâr
Bundan başı ne? Cihân utansın.

*Feryadım halkı usandırırsa bundan
bana ne! Cihan utansın!*

¹ Burada 'figan' sözcüğünü kullansak vezin bozulmaz.

“Şu hâliñe bak, utan!” diyorlar,
Ol âfet-i bî-amân utansın.

*“Şu haline bak, utan” diyorlar, [beni bu
hale koyan] o aman bilmez âfet utansın.*

Çeşmimden akan sirişk-i ala,
Baksın da sebep olan utansın.

*Gözümden kırmızı gözyaşının akmasına
sebep olan, [bu halime] baksın da
utansın.*

Bu şi‘r hazîneñi Nezîhâ!
Duysun yine şâ‘irân utansın.

*Nezihe! Şairler bu şiir hazineni duysun
da utansın.*

Yaşar Nezihe Bibliyografyası

- Ahmad, Feroz. "Cumhuriyet Türkiye'si'nde Sınıf Bilincinin Oluşması 1923-45," *Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler 1839-1950*. Der. Donald Quataert, Erik Jan Zürcher; Çev. Cahide Ekiz. İstanbul: İletişim, 1998.
- Alkan İspirli, Serhan. *Kadın Divan Şairleri ve Geleneğin Uzantısı*. Ankara: Salkımsöğüt, 2007.
- Ay, Taha. "Hayatı Sefaletle Geçen Bir Kadın Şairimiz: Yaşar Nezihe Hanım." *Yedigün*, 72 (1934): 7-8.
- Aydınlık-Fevkalâde Amele Nüshaları (olağanüstü işçi sayıları)*. Der. Ali Ergin Güran. İstanbul: Katkı, 1975.
- Barutçu, Burak. "Bedbaht Bir Şairin Feryatları", *Nar*, 6 (1995): 15-26.
- Bezirci, Asım. *Temele Gül Dikenler*. İstanbul: Evrensel, 1993.
- Bükülmez, Yaşar Nezihe. *Bir Deste Menekşe*. İstanbul: Cihan Matbaası, 1331.
- Bükülmez, Yaşar Nezihe. *Feryâdlarım*. İstanbul: Vatan Matbaası, 1340.
- Canberk, Eray; Gülsüm Cengiz (haz.). *Ellerimiz Günişığı: Emek Şiirleri-2*. İstanbul: Evrensel, 2001.
- Cerrahoğlu, A. *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925*. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1968.
- Cunbur, Müjgan; Neriman Saryal (Duranoğlu). *Türk Kadınının Şiiri*. c.1. Ankara: 1996.
- Çakır, Serpil. *Osmanlı Kadın Hareketi*. İstanbul: Metis, 1994.
- Çelik, İbrahim Halil. *Yaşar Nezihe Hanım: Hayatı, Sanatı, Gazelleri*. Şanlıurfa: Dal, 1987.
- Çolak, Güldane ve Lâle Uçan. *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Basında Kadın Öncüler*. İstanbul: Heyamola, 2008.
- Doğanay, Esen. "Yaşar Nezihe Bükülmez: Sanatı ve Eserleri" Basılmamış Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2004.
- Güçlü, Sinem. "İlk İşçi Kadın Şairlerimizden Birisi... Yaşar Nezihe Bükülmez." *Güney* (Ocak Şubat Mart 2000): 52-53.
- Işık, İhsan. "Bükülmez, Yaşar Nezihe". *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*. Ankara: Uyum Ajans, 2001.
- İnan, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal. *Son Asır Türk Şairleri*. c.4. İstanbul: MEB, 1969.

- Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası (1869-1927)*, haz. Zehra Toska ve diğ. İstanbul: Metis, 1993.
- Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, *Yeni Harflerle Kadın Yolu Türk Kadın Yolu (1925-1927)*, haz. Nevin Yurdasever Ateş. İstanbul: 2009.
- Karaca, Nesrin Tağızade. *Edebiyatımızın Kadın Kalemleri*. İstanbul: Vadi, 2006.
- Karaca, Şahika. "İlk Kadın Yazarlar ve Trajedileri." *Türk Edebiyatı*, 387 (2006): 63-66.
- Kızıltan, Mübeccel. "Divan Edebiyatı Özelliklerine Uyarak Şiir Yazan Kadın Şairler." *Sombahar Kadın Şairler Altarı*, 21-22 (Ocak-Nisan 1994): 104-163.
- Nevsâl-i Millî*. İstanbul: Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası, 1332.
- Özege, M. Seyfettin. *Eski Eserlerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*; Forma 10 ve 26. İstanbul: Baha Matbaası, 1973.
- Özkırımlı, Atilla. "Yaşar Nezihe (Bükülmez)". *Türk Edebiyatı Tarihi*. c.2, İstanbul: İnkılap, 2004.
- Polat, Abdullah. "Yaşar Nezihe Hanım ve Feryatları (Gazelleri Dışındaki Şiirleri)". Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1994.
- Sert, Ali. "Yaşar Nezihe Hanım ve Feryatları". Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1994.
- Sezer, Sennur. "İlk Kadın İşçi Şairimiz." *Dergi* (Ocak-Nisan 1992): 36-37.
- Tamsöz, Bedihan. *Osmanlılardan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi*. Ankara: Ayyıldız, 1994.
- Tatar (Kırılmış), İlknur. "Yaşar Nezihe Bükülmez Hayatı ve Şiirleri." Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1997.
- T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü. *Ayın Tarihi: Ekim 1948*. [online]: <http://www.byegm.gov.tr/ayintarihidetay.aspx?Id=510&Yil=1948&Ay=10>. (Erişim: 30 Temmuz 2009)
- "Toplumsal Sorunların İlk Şairi." *Kadınlar Dünyası*, 10 (2000): 14.
- Tunçay, Mete. *Eski Sol Üzerine Yeni Bilgiler*. İstanbul: Belge, 1982.
- Uraz, Murat. *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz*. İstanbul: Tefeyyüz, 1941.
- Üstel, Füsun. "1930 Belediye Seçimlerinde Kadın Faktörü". *Argos*, 19 (1990): 71-76.
- "Yaşar Nezihe Hanım: 'Asla affedemem!'". *Sanat Olayı* (1985).

“Yaşar Nezihe Hanım”. *Sombahar Kadın Şairler Altarı*, 21-22 (Ocak-Nisan 1994): 168.

“Yaşar Nezihe”. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*. c.2. İstanbul: YKY, 2001.

Yıldız, Nezahat. “Yaşar Nezihe Hanım ve Bir Deste Menekşe”. Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1996.

Fotoğraflar

FOTO 1: *Feryâdlarım*'dan.

Bu fotoğraf ayrıca *Kadın Yolu* dergisinde de yayımlanmıştır.
(*Kadın Yolu*, 10 Teşrîniyvel 1926, sayı 21, sf.11)

FOTO 2: Yaşar Nezihe Hanım
(<http://www.abdera.com/yasar-nezihe-id86.html>)

FOTO 3: Ressam Avni Memedoğlu'nun çizgileriyle şaire Yaşar Nezîhe.
(A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925*)

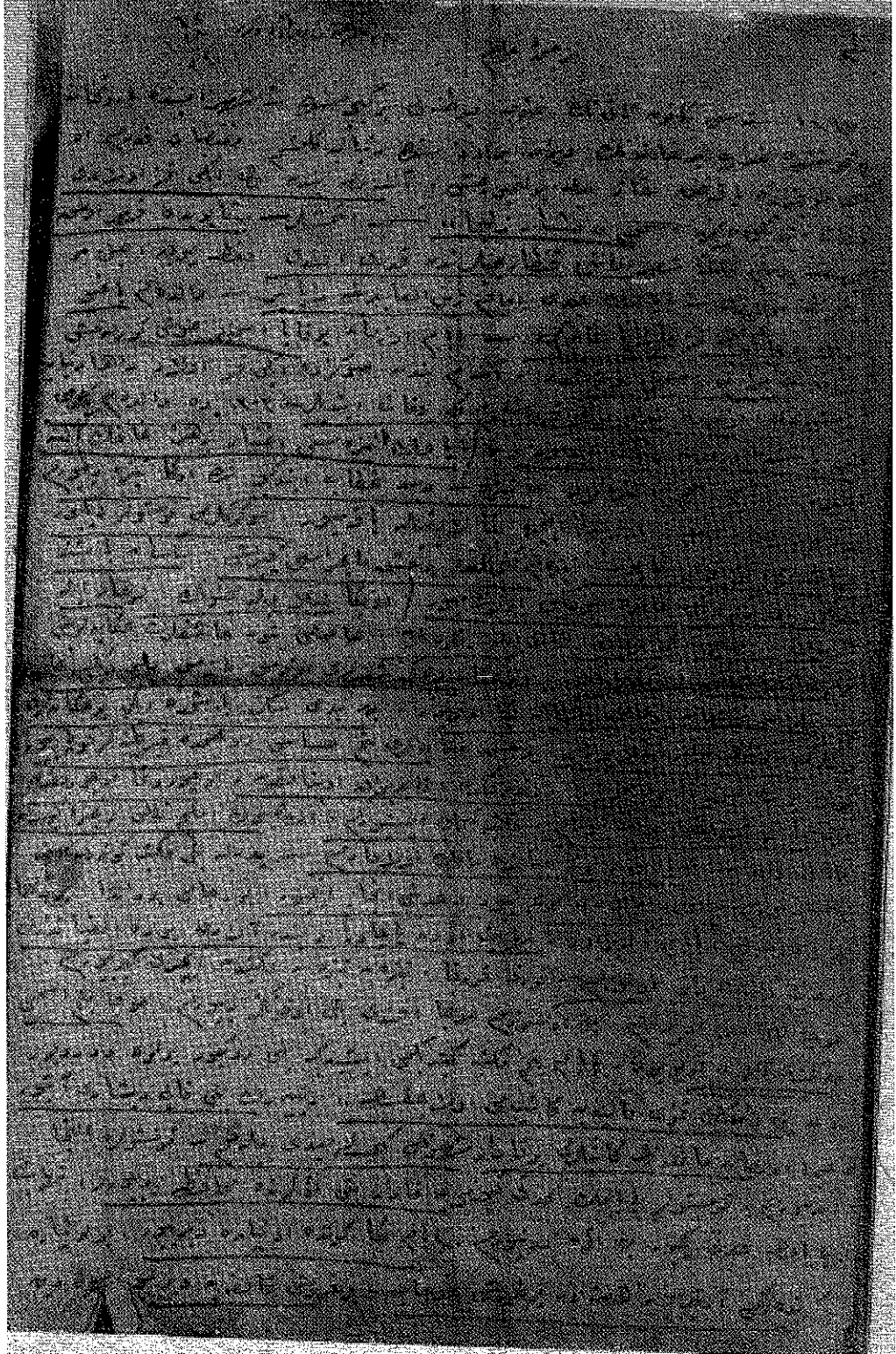

FOTO 4: Yaşar Nezîhe'nin bıraktığı elyazısı otobiyografiden bir sayfa.
(A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm 1848-1925*)

FOTO 5
(Güldane Çolak & Lâle
Uçan, *II. Meşrutiyet'ten
Cumhuriyet'e Basında Kadın
Öncüler*).

FOTO 6
Yaşar Nezihe'nin vefat ilanı
(*Cumhuriyet*, 6 Kasım'71, sf. 7).

TABLÖLAR

Tablo 2. Bir Deste Menekşe'deki Gazeller

Gazel / Nazire No	Sayfa No	Beyit Sayısı	Kafiye + Redif	Vezin	Başlık
G1	14-15	12	-âra bakum ağladım	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Ağladım
G2	18	7	-âr olurum	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'îlün)	Ümîd
G3	59	5 ½	-ânımdadır	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Gazel
G4	62	6	-âr bu gece	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'îlün)	Bu Gece
G5	63-64	15	-ânını	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	İhtikâ-yı Rûh
G6	70-71	18	-ârım	mefûlû mefâilün feilün	Şi'r-i Hazîn
G7	73-76	27	-âra	mefâilün feilün mefâilün feilün	Leyâl-i İntizâr
G8	119	6	-ânA mldır	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'îlün)	Âlâmına bigâne midir
G9	121-124	32	-â	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'îlün)	O Gün
G10	125	5	-âd edecektir	mefûlû mefâilû mefâilû feilün	Belki
G11	126-127	17	-â	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'îlün)	Bugün
G12	136	6	-ârA Allah aşkına	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Allah 'Aşkına
G13	137	7	-âr eylesem	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Mümkün Olsa
G14	138	8	-âr et bu şeb	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Bu Şeb
G15	139	7	-âlimden midir?	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Ben de bilmem nedendir!
G16	140	7	-engî var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Var
G17	141	8	-âdımdan	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'îlün)	Esrârım
G18	145-146	16	-ânın	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	'Aşkının Feryâdları
G19	151	8	-ânA kalmıştır	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	Nesîde-i Gam
N1	23	5	-âr eyledim meyhânede	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Mu'âllim Nâci Merhûmun Bir Gazeline Nazîre

Tablo 3. *Feryâdlarım*'daki Gazeller

Gazel / Nazire No	Sayfa No	Beyit Sayısı	Kafiye + Redif	Vezni	Başlık
G1	156-157	9	-âb ettiñ bu şeb	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G2	158	4	-At baña	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G3	159	6	-â ne bilir	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'ün)	-
G4	160	7	-âñıza	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G5	161	5	-âya değışmem	mefûlü mefâilü mefâilü feûlün	-
G6	162	4	-ârım söyleyin	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G7	163	4	-ân ile	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G8	164	7	-â nedir	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G9	165-166	13	-âsına	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G10	167	6	-âr isterim	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G11	168	6	-âr eden	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G12	169	5	-âm eden sensiñ beni	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G13	170-171	10	-ânım	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'ün)	-
G14	172	7	-âmına	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G15	173	5	-âd edeceksiñ	mefûlü mefâilü mefâilü feûlün	-
G16	174	6	-âba benzettim	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'ün)	-
G17	175	6	-âh	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G18	176	5	-âra da kalmaz	mefûlü mefâilü mefâilü feûlün	-
G19	177	7	-âle	mefûlü mefâilü mefâilü feûlün	-
G20	178	5	-âdımıza	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'ün)	-
G21	179	6	-âb etmez misin	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G22	180	6	-ân etmek de güç	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G23	181	5	-ânesiz olmaz	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
G24	182	5	-ûş eylerim	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G25	183	7	-âmı kalmıştır	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
G26	184	5	-âne olmuştur	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
G27	185-186	11	-ânım	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
G28	187	7	-âda düşmüştür	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
G29	188-189	8	-â beni	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G30	190-191	9	-ânıma	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G31	192	5	-ün olur	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
G32	193	6	-â mı bulunmaz	mefûlü mefâilü mefâilü feûlün	-

G33	21-22	10	-ân	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'îlün)	Firâk-ı Ebedî
G34	30	5	-er etsin	mefûlû mefâilû mefâilû feûlün	Elem Dakıkları
G35	57	4	-âli olmasa	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	Nevhalarından 1
G36	58-60	17	-et yâ Rab	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'îlün)	Nevhalarından 2
G37	61	6	-ârA göñül	feilâtün feilâtün feilâtün feilün (fa'îlün)	Göñlüme Hitâb
G38	92-93	10	-a ne hâcet	mefûlû mefâilû mefâilû feûlün	Ne Hâcet
G39	101-103	15	-ân	mefûlû mefâilû mefâilû feûlün	Şâ'irin Mektûbuna Cevâb
G40	109	6	-âna/âne göñlüm	11'li (6+5) hece vezni	Göñlüm
G41	134	4	-âr	mefâilün feilâtün mefâilün feilün (fa'îlün)	Vedâd İçin
N1	195-197	19	-ânın	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
N2	198	7	-ânın senin	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
N3	199	6	-âr et	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
N4	200	6	-ûn bana	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
N5	201-202	9	-ânımı yâ Rab	mefûlû mefâilû mefâilû feûlün	-
N6	203	5	-âsı artar eksilmez	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	-
N7	204-205	11	-ânenin	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
N8	206	6	-ân eyledim	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	-
N9	207-208	10	-ân utansın	mefûlû mefâilün feûlün	-

Yaşar Nezîhe'nin Sözdağarcığı

Tablo 4. Sevgili

Tablo 4a. Sevgilinin göstergeleri ve sıfatları

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
bî-vefâ	âfet-i bî-amân
cân	âfet-i bî-dâd
cânân	bî-insâf
dilber	bî-mürüvvet dilber
dilber	bî-rahm sayyâd
meh	bî-vefâ
meh-veş	câm-ı gül-fâm
mevsim-i bahâr	cânân
mühendis	cânım
nûr-ı dîde	cefâkâr
perî	çâre-sâz
perî-ruhsâr	dilber-i ranâ
refîk-i hayât	dildâr
sevdiğim	ferište
sevgili dildâr	gül ruhsâr
şîve-kâr	güzelim
vefası yok nigâr	illet-i aşkın tabîbi
vefâsız	mâh-likâ
vefasız güzel	merhametsiz
vefâ-şî'âr	nâ-mihr-bân
verd-i ra'na	nûr-ı çeşmân
yâr	perî
yâr-i can-şîkâr	riyâkâr
zevc-i bî-vefâ	rûhum
	sevdiğim
	sevgilim
	sitemkâr
	şûh
	vefâsız
	verd-i istignâ
	yâr
	yâr-ı canşîkâr
	yâr-ı füsunkâr
	zâlim

Tablo 4b. Sevgilinin Yanağı

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
ruhsâr	gül-ruh
Ruh	ruhsâr

Tablo 4c. Sevgilinin Dudağı

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
leb	(şerbet-i) lal-i leb
	leb-i (lal-i dūr-efşan)

Tablo 4d. Sevgilinin Saçı

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
gîsû	gîsû
	siyah saç
	zûlf-i dildâr

Tablo 4e. Sevgilinin Bakışı

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
nigah	gamze-i cellâd
âhû-nazar	nigâh-ı merhamet
	nigâh-ı nâzik

Tablo 4f. Sevgilinin Boyu

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
kadd-i bâlâ	endâm-ı dilâra
	kâmet-i bâlâ

Tablo 4g. Sevgilinin Yüzü

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
çehre-yi tâbân	çehre-yi gülfâm
vech-i isfirâr	didâr(-ı dil-âşûb)
	melek-çehre
	sîmâ
	rûy
	vech-i dırahşân
	vech-i müstesnâ
	vech-i tâbân

Tablo 4h. Sevgilinin Kalbi

<i>Feryâdlarım</i> (<i>Bir Deste Menekşe</i> 'de bu tabloya alınacak bir ifade bulunmamıştır.)
dil-i cânân
dil-i pûlâd
kalb-i seng
seng-dil
taş kalp
âhen-dil

Tablo 4i. Sevgilinin yaptıkları

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
ahdlar yeminler eder	güzelliği bî-hemtâdır
rakib ile hem-bezm-i ülfet olur	mürüvveti yoktur
	nâz ile yürür
	aşığı mahveder
	aşığın ağlamasına güler
	sesini bûlbûller kıskanır
	agyâr ile şarab içer
	naz ile göz süzer
	ağyâra 'sevdiğim' diye hitap eder
	ağyara aşktan şikayet eder
	nâz ve istiğnâsının sonu gelmez
	nâz ile göz süzer
	visali ve kokusu can-bahşâdır

Tablo 5. Âşık

Tablo 5a. Âşığın göstergeleri ve sıfatları

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
âşık-ı nâlân	âşık-ı yektâ
zavallı âşık	âşık-ı şeydâ
cism-i zâr	bûlbûl-i nâlede
meftûn	nâ-kâm
üftâde	üftâde
dîvâne	perîşân
şeydâ	bî-mâr-ı hicrân
gârîbe	zavallı âşık
esîr-i aşk	biçâre
gam-h(v)âr	münkâd-ı fermân
âteş-i seyyâr	esîr-i derd u hicrân
giriftâr-ı belâ-yı aşk	bî-dâr
serdârı	bî-mecâl
hezâr-zâr	dîvâne
bî-çâre	garîb
	hasta-yı aşk
	lâyık-ı düşnâm
	refîk-i nevhât
	mâder-i zâr

Tablo 5b. Âşığın Yüzü

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
vech	rûy
	vech-i mahzûn

Tablo 5c. Âşığın Gözleri

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
giryê-bâr	dide-yi giryân
pîş-i çeşmân	çeşm-i giryê-bân
dide-yi giryân	çeşmân
çeşm-i giryebâr	dide-yi pür-hûn
gözyaşı	dide

Tablo 5d. Âşığın Kalbi

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
Kalb-i nâlişkâr	bî-çâre dil
kalb-i pür-keder	dil-i mecrûh
kalb-i sûzân	kalb-i nâlekâr
dil-i zâr	kalb-i zâr
kalb-i bî-karâr	binâ-yı hâtır
kalb-i zâr	dil-i nâşâd
gönül	kalb-i nâşâd
murg-ı gam	kalb-i zâr-ı vîrân
kalb-i mürde	derd-i derûn
dil-i vîrâne	murg-ı dil
derûn	dil-i sûzân
	hasta gönül
	dil-i zâr
	dil-i dîvâne
	âlâm-ı derûn
	kasr-ı dil

Tablo 5e. Âşığın Gözyaşları

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
hûn-ı sirişk	hûnî eşk
eşk-i meserret	sirişk-i âlâm
eşk-i al	hûn-ı elem
sirişk-i hüsrân	eşk-i firkât
	eşk-i al
	sirişk-i al
	gözyaşı
	sirişk-i tahassür

Tablo 5f. Âşığın Bedeni

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
cism-i zâr	sîne
cism	hilal
Sîne	cism-i natüvan
	ten

Tablo 5g. Âşığın Dertleri

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
hücûm-ı giryeye	zehr-i hicrân
tali-i gaddar	nâz-ı firkat
pençe-yi mihnet	hâl-i bedbahtane
tehâcüm-i elem	endîşe-yi ferdâ
sayyâd-ı elem	fikr-i ferdâ
havf-ı firâk	derd-i hicrân
havf-ı tahassür	râh-ı firkat
kader, baht	âteş-i firât
felek	cevr-i cân-sûz
gazâb-ı firkat	zincîr-i esâret
ömr-i hazîn	âlâm-ı firak
baht-ı zâlim	elem-i kahr-ı firâk
âteş-i firkat	azâb-ı firkat
firkat oku	derd-i mâîşet
endîşe-yi hicrân	nâr-ı hicrân
derd-i müdhiş	âlâm-ı ciğer-sûz
girdâb-ı bed-bahtî	

Tablo 5h. Âşıklık Halleri

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
neye baksa, gizli gizli ağlar	kan ağlar
maziye yâd edince ağlamaklı olur	bir gece olsun vuslat nasip olmaz
ahla ve figanla zaman geçirir	sevgili ne kadar cevr ederse de şikayet etmez
geleceğini düşünerek vakit geçirir	vuslat ümidiyle gayretlenir
ağyar sevgiliyi terk ettiği zaman sevgiliyle bahtiyar olacaktır	sevgilinin cevri çekmek visalinden büyük nimettir
aleme geldiğinden beri mutlu olmamıştır	aşk hastası olduğu için dermanı yoktur
yarın ayağının toprağından uzaktır	gözyaşı döker
inlemeleri göklere çıkar	gam döşeginde ölümü bekler
inleyen kalbi gamla doludur	feryat figanla âlemi taciz eder
inleyişleriyle halkı taciz eder	mihnetle hayatını geçirir
kader ona ayrılığı reva görmüştür	doğduğundan beri yüzü gülmemiştir
inleyişlerinde arkadaşı gam olmuştur	vicdan rahatlığı yoktur
kalemle sevgiliyi gene sevgiliye şikayet eder	sinesini yakan ateşi gözyaşı söndüremez
uykuya hasrettir	aşk kadehini içip mest olmuş
her gece yarın hayali ile meşguldür	belanın eli yakasına yapışmıştır
aşk gam askerleri ile savaşmaktadır	ayrılık ateşiyle canı yanar
sırf diğerlerine inat olsun diye güler durur	gam zehrini içmiştir
hüsranla döktüğü yaşlar deryâya benzer	her saat talihine lanet eder
ağlayan gözleri yanan kalbine su döker	esaret zincirinden kurtulmak ister
tabipler derdinin dermanından ümidi kesmiştir	gözleri uykudan mahrumdur
sahip olduklarını aşk yolunda fedâ etmiştir	ayrılığın elemiyle vücudu hilale döner
elinde kederden giryeden başka şey kalmamıştır	vuslatı bekler gibi ölümü bekler
meyhanede içki içerek kederleri def eder	hüsran vadisine düşmüştür
dünyadaki en bedbaht kişidir	ahıyla sevdasını ifşa eder

Tablo 6. Ağyâr ve Bahsi Geçen Diğer Kişiler

Tablo 6a. Ağyârın Göstergeleri

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
Ağyâr	agyâr
Rakîb	gayr
el / il	eller / iller
hâinler	rakîb
	bütün aşıklar
	düşman
	hâin

Tablo 6b. Ağyârın Yaptıkları

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
sevgilinin ayağına yüz sürer	sevgiliyle nûş-ı şarap eder
dâhil-i bezm-i visâldir	nâil-i lütf-i visâldir
sevgiliyle aşığın birlikteliğine haset eder	sevgili ona badeler sunar
zulm ettiği aşığı yarın hürmetle anacaktır	sevgiliyle mehtabı seyrederek
aşığa seng-i sitem yağdırır	ağyârın sinesi sevgiliye yatak olur
	sevgilinin ağzından öper
	aşığın zavallı haline güler
	aşığa melamet taşı atar

Tablo 6c. Gazellerde Bahsi Geçen Diğer Kişiler

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
Kays (Mecnûn) - Leylâ	Vâmık - Azrâ
Azrâ	Kays (Mecnûn) - Leylâ
Hazret-i Lokmân [Âşığın derdinin dermanı ona kalmıştır]	Ferhâd - Şîrîn
İsâ [Âşığın feryadıyla kalbi kırılır]	Hazret-i Lokmân [Âşığın derdine bir tek o çare bulabilir]
Halk-ı cihân [Nâil-i hürriyet olurlar]	Mühendis & Mimar [Âşığın kalbini yıkan ve yeniden yapacak olanlar]
Gam leşkeri [Âşıkla savaşı]	Kâfir [Âşığın haline ağlar]
Peykler ve Serhengler [Âşıkla savaşırlar]	Vedâd ve Sedâd (oğulları), Evlâd [Masumdurlar; bütün gamlar, onlara miras kalmasın diye harcanır]
Ehl-i diller [Âşığı anlar ve ayıplamazlar]	Halk / Herkes [Âşığın inlemeleri ile uykusuz ve huzursuzdurlar]
Melekler	Fakir - Eshâb-ı servet
Tabîb / Etibbâ	Âşinâ - Bîgâne
	Tabîb / Etibbâ [Âşığın derdine çare bulamazlar]
	Melekü'l-mevt [Âşığı mahveder]

Tablo 7. Gazellerdeki Mekânlar ve Tenasüplü Kullanım

Tablo 7a. Meyhâne

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
bâde	künc-i meyhâne
mest	sarhoş
sâki	sâkî
peymâne	sâkî-yi gam
câm-ı aşk	mey, bâde, şarâb, sahbâ
mey	kadeh
sahbâ	lezzet-i sahba
	peymâne-yi sîm
	katre
	câm-ı ser-şâr
	mest ü harab
	dest-i felek
	câm-ı aşk
	saki-yi dehr
	bezm-i işret
	nare-yi mestâne
	câm-ı gülfâm
	sahbâ-yı sem
	rengîn câm
	peymane-i gülgûn

Tablo 7b. Doğa

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
ezhâr	bülbül-i şeydâ
eşcâr	gül
kûh-sâr	nergis
enhâr	andelibân
tâir-i bî-dâr	baykuş
gülistan	tûbâ-yı cennet
hezâr-ı zâr	bâd-ı nevbahar
gül	çiçekler
bülbül	gülbâr
gülbâr	bülbül-i nâlende
deniz	bûm u gurâb
andelib	bâd-ı lütuf
çiçekler	bâd-ı hazân
dağlar	gülbâr
sahâra	hezâr
ağaçlık	gül-i pür-hâr
gonca	sâhil
cûy-bâr	bahr(-ı melâl)
(yeşil) çimenler, (nev) çimler	berk(-i âh)
bûy-ı ezhâr	bülbül-i nâ-kâm
sâhil	gül-i ırfân
deryâ	bâğ-bân
mevceler	murgân
çemen-zâr	cebel
baykuş	dağlar

Tablo 7c. Gökyüzü

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
necm-i pertevbâr	mâh-tâb (mehtâb)
kainat	âsuman
semâ	sabâ
mâh-ı pür-envâr	âfitâb
gök	sehâb
Sehâb, bulut	necm(-i baht)
kamer	ebr(-i zulmet)
cihân	ahter-i şule-dâr
nücûm-ı şule-dâr	ufk-ı târ-ı firkat
asumân	hâk-dân
arz u semâ	
hevâ	
nesîm	
bâd(-ı sabâ)	
lâciverdî sisler	
zemîn ü semâ	
mâh-tâb	

Tablo 7d. Diğer Mekanlar

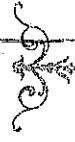
<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
kûşe-yi nisyân	bister-i gam
beyt-i ahzân	vîrâne
künc-i mihnet	târem-i bâlâ
bister-i hicran	h(v)âb-gâh
külbe-yi ahzân	künc-i gurbet
makber-i bî-seng	mihnet-hâne
zevrâk	cây-ı penâh
bister	kûşe-yi vîrâne
beyt-i vahdet	gam-gâh
müdebedeb hâneler	karargâh
kâşâneler	fîrâş-ı gam
mesken-i baykuş	beyt-i ahzân
vîrâne	külbe-yi ahzân
Erenköyü	künc-i gam
	zindân-ı belâ

Tablo 8. Gazellerde Kullanılan Zaman Ögeleri

<i>Bir Deste Menekşe</i>	<i>Feryâdlarım</i>
zamân(-ı pür-mesâr)	bu şeb
dem-i gurûb	subha dek
dem-i seher	şâm u seher
leyl-i vuslat	gece
ta-be-seher	leyl ü nehâr
gece	dem-be-dem
gün	ferdâ
şeb	leyl(-i firkat)
rûz(-ı şâdî)	rûz u şeb
dem	bahâr
leyâl(-i vuslat)	gün
leyle(-yi hicrân)	hazân
dem-â-dem	rûz(-ı hüzn-efzâ)
seher vakti	pey-â-pey
zamân(-ı safâ)	her şeb
ferdâ	haşre dek
zamân(-ı mâtem)	her saat
ân-ı mâzi	rûz(-ı matem şâmı)
bugün	bugün
bu şeb	bir yıl
dört sene	eyyâm(-ı safâ)
âtî	vakt-i civâni
haftalar	eyyâm(-ı saâdet)
ezel	aylar
ferdâ	seneler
leyle(-yi hicrân)	her lahza
mevsim-i bahar	eyyâm(-ı şâdî)
(sükûn-ı) leyl	subh(-ı visâl)
aylar	subh(-ı safâ)
	(siyah) akşâm
	dem(-i vuslat)
	dem(-i firkat)
	füsûl-ı hayât
	dem(-i ezmân)
	her-dem
	eyyâm(-ı şetâret)
	rûz-ı kıyâmet

خانی ایتم فکر سا کتانه برزمان
 برزمان برنجم بر توپاره باقدم آغلادم
 برزمان بیوش اولوب قالم. هجوم کریدن
 برزمانده قلب نالککاره باقدم آغلادم
 کلدی یارک ایندیکی عهدلر قینلر یاده
 برزمانده طالع غداره باقدم آغلادم
 کاشیات خوابیده ، هریر پرسکون ، بن و الم
 برنکا بر طائر بیداره باقدم آغلادم
 کاه سادده ماه پرانواره باقدم آغلادم
 کاه کستانده هزار زاده باقدم آغلادم
 هرینه عطف نگاه ایندیمه اولدم کریمه ناک
 کلله ببلاره ، کلزاره باقدم آغلادم

آغلادم

سایح منتظر یک حضور بودم

یاقوت یوز سوزن اغیاره بادم آغلادم
 کیزی کتولی اول پری رستاره باقدم آغلادم
 آچدم اوراق پریشتم کنگ خور زار
 بادکار یار اولان ازخاره باقدم آغلادم
 کاد قماشایلم تصویر حیاتی تر شیب
 کاه نثاره خیال یاره باقدم آغلادم
 برزمان هرشب تلافیکه مزیدی بر ایله
 حبسدهک اول سایه اشیراره بادم آغلادم
 یکدی برر خاطرمدن اول زبان رصبار
 دله کی آلام ایله اکداره باقدم آغلادم
 شاهد عشتم اولان کیمساره باقدم آغلادم
 کریمه تصویر این انهاره باقدم آغلادم

دریاده سنکله

ایندک بولد مرده می لعطفک ایله احیا
شکرانی یسلم که فصل ایله یم ایخا
کل کل کزوم ایتمه دن عشقک بی افنا

دریاده سنکله

روحم بی ترک ایله دی دون حزن ایله آلام
کام آلدی فصل اولدیده یسلم دل نا کام
پر شوق و شطارت کدران ایله دی ایلم

دریاده سنکله

دریاده سنکله بوشب ای ماهه ولا را

دریاده سنکله ایله لم ماهی قاشا

ماضی بی فراموش ایله لم بویله جه جانا

دریاده سنکله

امید

ایدیجه ماضی بی یاد بویله کریمه بار اولورم
کلانجه خاطره یار بویله زار وزار اولورم

امیم ایلز عودت او پر سرور دملر

یازق که آه و قناتله زمانگذار اولورم

دم غروبده غریبانه یاری یاد ایدرم

دم سحرده سفیلانه ناله کار اولورم

بو قلب پر کدرمدن قویار برآه حزن

او لیل و صافی آندقجه بی قرار اولورم

آندلی کوشه نسیانه عهد و پیمانلر

فراق یار ایله حیفا که بی مدار اولورم

بو کون رقیب ایله همبزم الفت اولاده یار

تخیل ایلنوب آتبی دمگذار اولورم

تزییه برکون اولور یاری ترک ایدر اغیار

او یار ایله او زمان بنده بختیار اولورم

سحرده سنکله

سماذ اچون

صراردی، صولدی اوياورو اسیر بستر
 ین وجودی یلم نه مدھش اژدر،
 سرور و نشهسی کیندی چپانه منبردر
 ذوالی رنج ایل آلوده پک مکدردر

غزل

ای بری هر دم خیالک پیش چشم نامده
 آتش عشقک حالا قلب سوزانده
 اولادم شاد عالمه بن کلدیکم کوندنبری
 نیجه محنت بن هر آن کریمانده در
 بر کیجه یاد کده می ای بی وفا حالا بن
 دو کدیکک کوز یا شلری یامده و نامانده
 بیک وفا وعد ایلک یوز بیک بین ایتدک اوشب
 صوکنک عکس حزینیت احوالانده
 بن جدای خاک بایک اولدیم کوندنبری
 نیجه عشقک پک معزز در امین اول سوزدیکم
 کاهل زار منده در، کاه ساقلازم جانمنده...

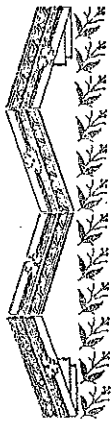
× ۵۸ ×

زمان کلیده اولورسه سعادتك مزدا
 طوتارسه دستک برکون ترجا پدرک،
 اودمده زائل اولور بتون غمک کدرک
 اونوته سوکیلی یاوروم اونوته یاد ایت یاد...
 بواضطراب و غمی.

زمان کلیده ایدره قدر سکا امداد
 سرور وشوقله یاوروم کچرسه روز وشبک،
 کولرسه شمدی فغان ایلین اوضنجه لبک .
 اونوته سوکیلی یاوروم آه اونوته یاد ایت یاد...
 بویاره ستمی.

یملر ایتدی، سیه بختمن بزه ایجاد
 ظلمله قهر ایله کچدی حیانت هیهات،
 ساعتده بیک کرم ایتدک غمی محات
 عذاب اچمنده حرمته ایلدم هپ یاد
 اوزوج محترمی.

اشعکای روح

دیکه مژسک عاشقک بر خطه جک افغانی
 سیر ایدرسک خنده لاله دیده کرایاتی
 اولقدر راحت ایدم که کورمردن اول سنی
 برنگاهکله دلاک محو ایلدک ساماتی
 داخل بزم وصالک استک اغیاری بکا
 لطف ایدوب بر کره جک اویدرمدک دامانکی
 سن نیچون اغیاره بذل لطف ایدرسک سودیکم
 بن تمنی ایلدکجه لطفکی احسانکی .
 استیکک وعد وفار زده قادی بیوفا !
 پاک جاپوق استک فراموش عاشق نالانکی
 کدیج عهته فقط یاد ایلرم بی اختیار
 ایستدکجه بن او مسعود دملرک لسیاتی.

بوکیجه

اولدی مرداد او قدر دلمه کی اکار بوکیجه
 آغلادی حال پریشانه اغیار بوکیجه ،
 او وفاسز کوزملی یاد ایدرک تا بسحر
 کوکلره چیقادی بنم ایلدیکم زار بوکیجه .
 قیاقوب دامنه خون سرشکم دوکدرک
 بنی ترک ایتمه دیدم سوکیلی دلدار بوکیجه
 بن فصل آغلام که بنه ماه استدی طلوع
 ایلدی عالمی مستغرق انوار بوکیجه
 بکا ایشکده ایکن دون کیجه یار وعد وصال
 ایدیسور ایلره او سوزلری تکرار بوکیجه .
 باری سن رحم ایدوب ای صبر و تحمل کلکیز
 بنی محو ایلدن خاطره یار بوکیجه ..

را کندی دکنر سا ایدی صاف

کلش ایدی موسم بهارم

کیتندی اویری، اووروشادی هجری ان یله تندی داغدارم

بن دور اولالی، اوهروشدن

فریاد ایله ناله اولدی کارم،

ایلریم ایدم بو بوتبه فریاد اولسیدی المده اختیارم؛

بی خواب کچور ییلم ایواه،

بی نشوة کذاو ایدر نهارم

حیفنا که تهاجم المله بن شمدی غریب و غمکسارم.

اولمقده یوزمندن آه نمایان،

قلبمدهکی یاس و اغیرارم.

سودم اوموشی نه کارم اولدی مالی بن غمله قنبلزارم

ایتدی بنی فرقی پریشان،

هسج قالمادی دلده اقتدارم.

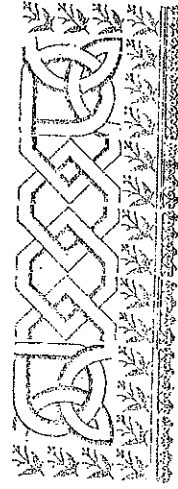
اغیارینه نائل وصلی بن یاسی والمه دمکندارم

هجری ایله ترک جان ایدر سهیم

پردرد ایدم حالک آتی صزارم،

اولسون اووروشه نزه به بوشن حزن یادکارم.

صحنه

شعر حزن

زده اوزمان پرسمارم

زده او و طاسی یوق نکارم

برذوق ایچنده کانکارم زدمدایدی او شیوه کارم.

چشمنده دو چشم کریم یارم

دستنده دودست لرزه دارم

ایلردی نوازشیله شادان افشاده سی وفاشدارم.

ایسته اوزمان مسرتمین

چاربار ایدی قلب بی قرارم

ایلردی حیدر بو حاله اغیار آرتاردی خنده افشدارم.

اوکوزلر

اوکوزلردر بی مقنون و حیران ایلین کوزلر
 اوکوزلردر بی مجبور افغان ایلین کوزلر ،
 اوکوزلردر بی بی صبر و سلمان ایلین کوزلر
 اوکوزلردر بی محو و بریشان ایلین کوزلر .
 ایدر هر نگاهي عاشقه الهام حسیات
 اوکوزلردر بکا سودایی اعلان ایلین کوزلر
 سوزلنجه او چشمان لطیفی روسی غشی ایلر
 اوکوزلردر بی مسحور فالان ایلین کوزلر .
 ایدر ایهای وصلت هر نگاه نازی عشاقه ،
 اوکوزلردر دل مایوسی شادان ایلین کوزلر .
 خیالی چشمنک بر لحظه کیتمز پیش چشمندن
 اوکوزلردر بی هر لحظه کریمان ایلین کوزلر .
 غضوبانه نگاه ایندکجه لرزمدار اولور روسم
 اوکوزلردر دل مجروحی ویران ایلین کوزلر .
 نکاهکدن بی محروم ایدرسنک نازی جانانم
 اوکوزلردر بکا دنیایی زندان ایلین کوزلر
 نریمان ترک جان ایتمز ایدم پت کیتج اینک بویله
 اوکوزلردر بی انجام قربان ایلین کوزلر .

لیال انتظار

عمشیدم سدیده اجلال خانده
 بوشب یالکمزجه ایندم عزیمت کوهساره
 سکون، لیل ایچنده او طوردم برکناره .
 طویخه عندلیک صدای روح نوازک ،
 دلم مستغرق اولدی اردم شوق و مساره .
 او طوردم ختلی مدت او یرده سا کتانه ،
 تخیرله بقاردم مه یرتو نثاره .

بی ایندی مکرر بوحالی اول پرستک ،
 سرور و نشیم اولدی مبدل اغیراره .
 نولزله شیر یولده خنطاب ایتیم او ماحه ،
 وار السته استیاجاک برشب بر شمسکساره .
 سق هاشک و قلتر کوزل قویدی بوحاله ،
 سبب کیم اولدی سوریه بو ربه آه وزاره .
 حزن بر آه سودا جیتوب غنجه فشدن ،
 دو کولسی انش فرقت او وجه اصفراره .
 دیدی « همشیره دیکله یورده اوج آی اول
 او طوردم شویله تنها کنار چو یباره »
 « سحر وقتیدی قوشلر اوتردی پر شطارت
 او چاردی آسمانده یولوطلر یاره یاره »
 « چچککلر پر طراوت ، چنار پر حضارت
 لطیف بر ببری ازهار قاریشمش روز کاره »
 « باقوب آرض وسایه ابدوکن حتی تقدیس
 مصادف اولدی ناکاه ناکاه بر ناکاره »
 « کورور کورمن کوزمدن نیان اولدی اولدی
 کرفار اولدی عشقه زوالی دلی نه چاره »

چچککلره دوناغش برون طانلر صهاری ،
 کوکل اولمندی مفتون بوستغ کر دکاره .
 طانانلر اینجده کولوسمندی طیمت ،
 جههان دوغشمندی کویا برشب بر خنده زاره .
 حزن بر سن کلیدی آغانجانلر اینجندن ،
 اوسس بکزدی لاکن اینی احتضاره .
 تحری مقصدیه اوصوت جانتکدازی ،
 قیام ایشلم برمدن کیدردم اول سیواره .
 کز زکن والهاه اویرده برده کوردم ،
 اولطورمش برری بر کنار سایه یاره .
 بو بر قزدی خنوزکنج اوز اوج اوندرت یاشنده ،
 سیاه ساچار دو کولش جبین جذبیه یاره .
 کشاده سینه کوزلر ره دلداره ، مطوف ،
 حشابهی بودلر پری نوبهاره .
 اوماردی صانکه کوکلردن امداد ونسل ،
 ایدردی عطف انظار نجوم شده یاره .
 برالنه مائی مندیبل ، برالنه غنجه رگل ،
 قنار آغلز مدام اوصولش یادکاره .

« نیچون بيلم که بندن توحش ايندي اويله
 نه پانچدم عجب بن او يار جاننکاره »
 « بو يرده آغلارم بن اونك ياديله هر آن
 اوج آيدر اويغو كيوش بو چشم کر به باره »
 « بو حالدن اوليدي خيو انصاف ايدردی
 بني ياقازدی بويله لهيب انتظاره »
 « بو شب قوشلر ، چنلر ، چيچکلر ، جورلردن
 تسلي کليور هيچ بو قلب ناله کاره »
 « بکا اول بوفادن شو صولاش غنچه قلدي
 النديهدي دوشوروش کيدر کن رکنداره »
 « اونك عشق اولنجه بکا ايتسون رفاقت
 بخله کيرسون عشق اولور سمد مزاره »

او قادين

او قادين که کنار دويادم
 سکا ماضيک آشکار ايندي ،
 باشلادی آه و زاره فرياده
 سني حزينه داغدار ايندي .

او قادين که او يرده بعض زمان
 اورا تيردي سکا دوداقلريني ،
 اولارق ديددن سرشکي روان
 پوس ايدردی لطيف آفاقلريني .

او قادين که چکله مشغوره
 آکارق ماضي بي ايدر فرياد ،
 نظر ايتسه او دمده مي زويه
 قلبي اولماز زوالينک هيج شاد .

او قادين که اينجه عطف نکاه
 او سنک پر شعر دوداقلرينه ،
 او زمان ايلبور درين آه
 آقيور کوز ياشي بناقلرينه .

الوړو پایانه اړسون چکدیکم جوړو چیفا
سودیکم سندن سکا ایتکهده یم بن اشکا .

سویله کیم ایتدی سنی دشمن بکا ای یار جان
بویله قالدیم کوشه وحدتده زار و ناتوان ،
بیکس و بی چاره یم یوقدر بکا بر حالدان
بیقیم ایلیم بهارنده حیاتدن اینان

نور دیدیم پیش چشماندن اولدکده نهان
شمدی کارم آغلامق یادکله هر کون هر زمان .

یوقیدر بر لحظه جاک کولک ایچون دارالصفا
آغلام عطف نکله انسم بوکون هر بریکا
هر طرف پوشیده ظلمت هر بر غمخزا

برک تقییب ایدر بر لحظه یوز بیک بلا
عکس فریاده لمی طولش نه در آرض وسما
سمعه بر صوت ماندر کلن هر بر صدا .

آلامنه بیکانه میدر

کولوشک کوز سوزدرک دیده کربانه میدر
کلشک ناز ایدرک کلبه احزانه میدر
بوقدر ناز و تفاقل بو قدر جور و ستم
سنی سو مکده اولان عاشق نالانه میدر ؟
سن کولرشک کوزلم هجرله بن آغلار ایکن
بوقسه فریاد و فغانم سکا افسانه میدر ؟
بیوفاشک بیلیرمده سنی حالا سو درم ؟
عجب عاشق کون بن کبی دیوانه میدر
بخی صیاد الم ایتمده تقییب هر آن
بنده بیلم که دلم مرغ غمه لانه میدر
کس تزیه ناله لک خاق ایدرکن تعجیز
او پری حزنه آلامکه بیکانه میدر ....

مقبومیدر اتمهای عشقك

بشمن بیلیم بلاسی عشقك
 كوكم ینه مبتلاسی عشقك
 كچمزدی زمانم آغلامقه
 بن اولماسم آشناسی عشقك
 محنتله كذار ایدن زماندر
 اتم فرحفراسی عشقك
 كلزاره هزاره رغبتیم یوق
 كوز یاشلری در صفاسی عشقك
 جوربله حذر ایدری یارك
 افتاده جاهداسی عشقك
 بر شعر حزین اولور بازاركن
 بيلم نخون اشتكاسی عشقك
 انجام وصال اولوری بوقسه
 مقبومیدر اتمهای عشقك ؟...

او كون

«زوجه»

كلیرمی یادكه اول كون سنكه بن جانا
 مایندی بوبله مایس هم بر آت صیباقدی هوا
 سنكه بن ایکنز پر نشاط شوق وسرور
 ارن کوینده كوردك او كون بلا پروا
 بشل چهلری تزیین ایدن چپچکلر دن
 قویلامش ایچس ایدك بر دمت بكا اهدا
 بو الشفات بو نوازش بی بتیرشدی
 بو مرحت ، بو ناطر ، بو عشق دكلدی ریا
 وازده بان یاقه ساحله ایلمدك آرام
 بو بر حقیقت ایدی آه دكلدی بر رؤیا

او التفات ، او نوازش ، او ساحرانہ کولوش
او توبہ ، او تراکت ، بتون او نواز وادا
او حلیت ، او سکونت ، او طور مستنا
امین اولک کہ بنی الہندی برشیدا ...

بنم روحی تہیز ایدن او کوزلده
الہی نہ ایدی اوکون کوردیکم او نور ذکا
سہووب ، سہویلمہ امید ، صوکرہ وعدہ استقبال
بو قلب مرده می ایشدی بونلر ہپ احیا .

بیو کدی عشقمنر علوی ، صمیمی ، صاف و نزیہ
صیقوب بو قلبہ او نازدی آہ او عشق اخفا
اوکون روحلریمز چیرینہ ی شادیدن
اوکون دوداقلریمزدی جہانہ خندہ نما .

او موجہلر ، او دکزلر ، او قوملر ، اوقیالر
او چیچکلر ، او طاغلر حاصل بتون اشیا
او نو چلر ، او قوشلر ، او باد ، او صحرالر
ایدردی ہب بزی تہریک اوکون زمین وسما .

او دم بو سوزلری قلباً ایدر ایدم تکرار
عجب بنم کچی مسعود جہانہ وارمی دہا
دو کردم اشک مسرت خفیجہ قلبیدن
ایدردم خانقہ شکرانی او دم ایضا

او کوندی ایشتہ حیائندہ کوردیکم برکون
جہان ، جہان سروردی زمان ، زمان صفا
قاتاردی نیشتمہ نیشہ یشیل چنلرلہ
صاری ، مورہ پنبہ ، بیاض ، آل شکوفہلی صحرا

خفیف خفیف اولیوردی مایس لسیسی وزان
اوتردی شوقلہ قوشلر جوار ایدی تنہا
سہا صاف ایدی ہم پر رکود ایدی دریا
نظیر عشقمنر اولشدی ہر طرف کویا

اوزاقدہ کی آطلر لاجوردی سبیلرلہ
طوروردی ماضی مظلم کی ملال افزا
صیقاردی روحی مدہش الہلہ خوف فراق
نہلر حاضر لہ جقدی بڑہ عجب فردا

کولر شہسز آدم زمان مانندہ
سروردہ ایندیرر انسانہ بعضاً آہ وبکا
کوزم اوکنندہ در حال او دمہ کی حالک
فلک کولردی فقط یک حزین ایدی او سہا

ایدرک خوف تخسرلہ متصل کریمان
صمیمتہ بین صداقت ، عہد و وفا
او عشوہ لہ ، او بینلر ، او تہد و پناہلر
دقیقہدہ بنی بیک کرہ غشی ایدن او صدا

بتون مسرت قلم عیاضی و جهمن
توجه اتمش ایدی طالع بکا زرا
او کون طویدین هر سس صدای شادی دی
او قوردی صانکه طبیعت نشیده سودا
او کون بانقه ایدی ، سنده ، بنده بانقه ایدک
غریق شوق و مسرتدی سر ترس دنیا
اییدی بر دها عودت او کون حیاتمه
ایدرم عمر می بیک یل دوا می اولسه فدا
او کونده باشلایان عمرم او کونده یتسه ایدی
قدر بو فرقی حقیده کور مسیدی روا
بو کون عشقنر آملار بتون مشروع
جهانده کیسه بی بوله سومدی اصلا
تراب اولسه ده جسم سور سنی روحم
بتون روحی انجمنر عشق استیلا...!

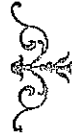

بانکه

بخت بی بر کون کلاهک شاد اید جهکدر
البتده بکا سودیم امداد اید جهکدر
شدی بکا ظلم ایلین خاشاک امین
تعظیم ایله حرمله بی یاد اید جهکدر
کوز باشلریه شوق شطارتله کونلر
کوردکده نیم خنده می فریاد اید جهکدر
رسم ایل جهکدر او مهندس بکا بر کون
هدم ایلدی کی قلبی آباد اید جهکدر
قیل حقه توکل نریه کسه امیدک
نون طوغمندن خالق نلو ایجاد اید جهکدر.

بتون جیانی صارصار بوکون بو حال ایم
 نه لر حاضرلیور آتی دها نه لر عجبیا !
 بوکون صیولایور حجرکله هب جریه لرم
 حزین حزین ایدرم هر دقیقه واویلا
 تخیلاتم ، امیدم ، بتون دوشونجه لرم
 تحول ایلدی بر زنگ مایه حفا
 غریب و غمزده ، مطلوب یاس و حزن و الم
 قلم الیمده سکا سندن ایلم شکوا !
 تبدل ایلدی هر شی ، زمین ، زمان ، انسان
 نه عاشق ، عاشقملر بربرندن اولدی جدا !
 بوکون نائل حریت اولدی خلق جهان
 اسبا . عشقم ای زوج بیوفا حالا
 کیم برده دفته لر آیلر عذاب فرقتله
 یته آسان دکل ایتک بو عشقندن استعفا
 وفا ، وفا دیه ایتدکجه سندن استمداد
 یانایق که اولدی بو عمرم تحسیرکله هیا
 بو انتظاری یشیر یتیمه دن بو عمر حزن
 دجا ایلوروم کوز باشله ایشته سکا

بوکون

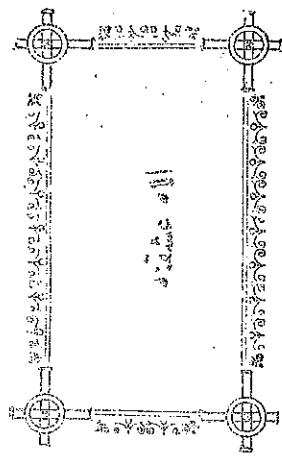
« یته اوکا »

عجب قدرده می ییلم که بنده می بو خطا
 فلک نه مداهش ایدر ظلفی بوکون اجرا
 او کوئی نشویه ، ذوقه بدل بو کوکلده
 درین بر حزن وسکونت بوکون حکمفرما
 وطن زده ، اوکون زده ، سن و بن زده
 بوکون غریبه می هرشین اولدم ایشته جدا
 صوراد صوراد طوروروم بر سور و سوال بکا بن
 یته سؤالدریمه ایلم جواب اعطا
 او آن ماضی بی آندقیجه کر یلرله بوکون
 اولور دلمه نیجه بیک تاثرات پیدا
 غموم ناله ایسم بو کنج و حدنده
 فلک فان آغلا نیور هر دقیقه شمعی بکا
 باقار باقارده بوکون خنده جهانه دیرم
 فلا کشته می ایتدکه عالم استهزا
 تمام درت سندر آغلام او برکون ایچون
 ختام غمزه قدر آغلا سه مده بویه سزا !

ممکن اولسه

بر کیم یارمله تنها حرم کلزار ایلمه ،
 کل کی کولسه بده بیلر کی زار ایلمه ،
 یار عجب انصاف ایدرمی حال بدیناومه
 یایی پرس ایلیوب سودامی اظهار ایلمه ا...
 دیمدم دستم ایله دلداره صونم بادهی
 نوش ایدرمی پوسهل وعده اجبار ایلمه .
 دوشمه شوبله دست اولوب آغوش غار عشقه
 صوکره کلردن اوکا بر بستر احضار ایلمه .
 پوسه چین اولسم لیندن رختلندن کاه کاه
 روینی رویتیه کاهی دفع اکدار ایلمه ،
 ایتدیکی جورده مقابل لطفی ابدال ایدوب
 اقسیم اثبات وفا یاری شرمسا ایلمه .
 شهسز هر کس کی بنده کولردم اولی زمان ...
 آه بالکتر بر تنی جانانه اصرار ایلمه

ای صبا عرض ایله حالم یاره اله عشقه ،
 غیری بولسون دردیه بر چاره اله عشقه ،
 تار اولوب روز شیم رحم ایلسونده سوددکم
 دوکسون کيسولرک رشتاره اله عشقه .
 یتدی صبرم غیری جورندن فراغت ایلمون
 انفات کوسترمسون اغیاره اله عشقه ،
 سرده سودا ، دله زخم افتراق ویرنش سوسور
 کورمسون لایق بی آزاره اله عشقه ،
 رویت دیداری بر لرزه ایدرکن جسمی
 واری حاجت عشقی تکراره اله عشقه ؟
 اوزمه بیوده نیه ناله کندیک
 رحم ایدرمی شاد اولان غمخواره اله عشقه ۱۰۰۹

بندھ بيلم نه ڏندو !

چڪڊيڪم ڊولو مشقت بختي ظالمنديرو
 دوکڊيڪم کوني پائري حزن وملالمنديرو ؟
 کورڊيڪم ظلم حقارت چڪڊيڪم جور وسفا
 بنده بيلم مسڪتله اڻهالمنديرو ...
 پکونهن بر آفتي سياره کيم کورسه نجي
 آفتي فرشتاهه هي آن اشتعالمنديرو ؟
 پوق سوران لطفاً اين قلبڪ اسبابي
 شدت عشقنمي کوکله جدالمنديرو ...
 کثرت مخدني بيلم خوابه حسرت اولديغ
 يا خيال ياره هر شب اشتعالمنديرو ؟
 خندمله سونديڪ صافي ملولو پيانهلو
 عڪس وحڪمني رنگين اشڪ آلمنديرو ؟
 منغلدر خيلي مددورکه جاتام بکا
 پوقسه يارڪ افعالي افعالمنديرو ...

بوشب

دنه اوکا
 خاطر مچون نور ڏيڏم ترك اغيار ايت بوشب
 گل دل ورائي لطفڪله اعمار ايت بوشب ،
 بن سني سودمده اولدم درده دوجاره دلبر
 بي شمار زخم درونم گلده تيار ايت بوشب ،
 ماهنالك نوريه خرق اولمش عالم سرفسر
 سنسزهر بر تار بکا سن عرض ديدار ايت بوشب ،
 گاه کنار جوده ديکله بيلڪ الحاتي
 گاه ينه ايستو ايسڪ اعزم چيزار ايت بوشب ،
 بر ايکي ساعت ني الحظڪله ايله کالسياب
 کيت ينه اغياره سوکده عشقڪ اظهار ايت بوشب ،
 پاينه دمانده يوز سورامکه بن راضي يم
 غيره وار ايستو ايسڪ تقديم رخسار ايت بوشب ،
 جان ودلن ايتنه هر بر امرينه آلاميم
 ايستو اولدو سوديڪم ايسترسڪ آزار ايت بوشب ،
 اعتراف ايت بويه دلڪير ايلان کيمدر سني
 باصلانوب آغوشه توديع اسرار ايت بوشب ،

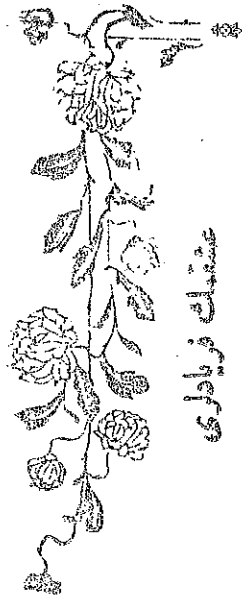
وار

عشقك غم لشكر به آه نه مدھش جنگي وار
 نمره مك دشت بلاهه پك حزين آھنگي وار ،
 صابريك خمدن بني آزاده يم غمديدلر
 شمدي بنده محنتك هر درلوسي هر رنگي وارا...
 ايسترم دلداره كينيك عرض حال ايتك ايجون
 دامم طومش برافاز افتراقك جنگي وار ،
 شمدي جانانن نئي وفا ايتك محال
 عاشق بيمد ايجون يك بيكي بيك سرھنگي وارا...
 يار نه دن آخوش اغياره نزل ايلسون !
 بن كې بر عاشق سينه كې اورنگي وار ،
 ماله افشاي راز ايتكدن اي دل ايت حذر..
 هر كك شمدي سكا قارشي ملامت سكي وار
 بحث ايدره يار اكو زنده اغياردن سكا
 ايله حدت نرپه هر سوزك پرنگي وارا...
 ~~~~~

اسراوم

كوروبده خنده مي ظن ايتيك كه شادمند ،
 كور ، كور طورورم متصل عنادمند ،
 نه ايتدي لطفه سزاوار ، نه ايتدي غمندن آزاد
 نه الله ايتدم او وفاسزله انخادمند .
 بكا رفيق حياتم ايدره ظلم وجفا
 فصل اميد وفا ايلرم « ودادمند »
 فراق زوج ايله محكوم ايكن قان آغلامنه
 فصل صفا دويارم خنده « سدادمند » ؟
 بازيق كه سنك ستم ياغدير بكا هر كس
 ظلم جنا كورورم ياره انقيادمند ،
 خيال يار بيه نظر بو بيت وحدت
 توحش ايتدميم حال انفرادمند ،
 شكاييت ايلدي عالم غموم نالامند
 او يار ايتدي بر كره داد ، دادمند ،
 ياتوبده آتش فرفته اولسدم خاكسز
 چيقار اين محبت بيه رمادمند ...
 ~~~~~

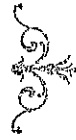

عشقتك فريادى

گرفتار بلاى عشقىم برقد يالانك ،
 بوكون سردارىم ، ميدان عشقه جمه شيدانك .
 ملكلر آسانده ناله عشقمدن ايكارلر
 ايدر فرياد عشقم قىلبي ونجيهده عيسانك .
 كيجه دود دلي شرح ايليم بيلمكه حالده
 اولور درد درونم بادى حزن اطيانك .
 سعادتم ، سفادن بحث ايدركن بر زبان خلقه
 يازيق كه شمدى اك بدىنجى بن اولدم بو دنيانك .
 ازلهن جام عشقى نوش ايدوب مست اولتم ساقى
 بكا شمدنكرى بو قدر لزومى ميله صهبانك .
 زواله ايرمن عشقم حصى يارك اولسهده زائل
 سرور ايتدكه كوتلر ، شدنى آوتقلده سودانك .
 بوكون مشهور عالم اولدم عشقى بي نهايهده ،
 اونونكردم صهبانه قصه دلسوزك عذرانك .

مست ۹۲۴

شمدى دلباس و خزنه مستغرق
 چاره سهر ايتدور بوکا آغزى
 صاريلور نچي خدالت حق
 ظلم ايدن الارك بيلككاريته
 يارب ايج بر قبر شتاب ايديم
 بارى تخفيف اضطراب ايديم
 پدرمدر فصل عتاب ايديم
 آجيم والدمك امكاريته
 اولدم بن فقط سوروديديم
 يته دنياه شن كوروديديم
 غلرمله بوكون تو كوروديديم
 دغتم يوق چهار چيچكاريته
 روى زردم مثال بك خزان
 قليمك غلرى يوزمندن عيان
 افتخار ايلسين اوي وجدان
 ايشته دوشدم ورم دوشكاريته

بسم الله الرحمن الرحيم

بر لایه جفا الجفا در بسته بر - جاوره
 یک درین آیه که جگر پارس جگر ده یاره
 هر دقیقه آغلانیه وونک بو بخت قاربه
 حقیقت ورودم سنی یاوروم قره طبر اقلره
 ایشک چشم بکرمه دی دایم آقان ایرماقلره

سن ایدک نور ایدم آسایم اخترم
 شاد ایدی هر آن سنکه قلب زار معیوم
 شمدی محتاج نسل بر زوالی مادوم
 حقیقت ورودم سنی یاوروم قره طبر اقلره
 ایشک چشم بکرمه دی دایم آقان ایرماقلره

شهره ججه دوندی حیفا که دوران آغلارم
 پادیه چککلرک کلاجه هر آن آغلارم
 نور دیدم بن سنگیون حشره دله قان آغلارم
 حقیقت ورودم سنی یاوروم قره طبر اقلره
 ایشک چشم بکرمه دی دایم آقان ایرماقلره

نشدی غم

کودنلر وچه یو یاربانی دیوانه قلشدیر
 سورنلر ذوق وصالک لایله عجزانه قلشدیر
 جدای خاکیانک اولدینگ کونخبری جانان
 بانو قلبه سو دوکدک دیده کریانه قلشدیر
 صغایب اولیور غیری کوکل میخاندهن ، مین
 زوالی خیلی دمدن نشیه یکانه قلشدیر ،
 مدیدب خانه لوه ، کاشانه ییشل نکاشدیر
 یاقوق که مسکن یاقوش کچی کو برانه قلشدیر ،
 طیلار چارمندن دودنک قطع امید ایتدی
 دوی زخم سیزم حضرت لقمانه قلشدیر ،
 نه به مالک ایسم هپ راه عشقده ودا ایتدم
 کوردن کربدن باشقه نکاشاناه قلشدیر .
 سعادتلرله ، شادیارله اسرار ایتدیکم دملر
 سنک عشقک کی ای بی وفا افسانه قلشدیر ،
 بو کون کوراب بدبختیه قالدیم زار و تالانم
 خزانم شهره سبز بر صاحب وجدانه قلشدیر .

معلم ناجی سرخونك برغزانه

نظيره

ياره بن توديع اسرار ايلدم ميخانهده
 بي محابا عشقم اظهار ايلدم ميخانهده
 كاه شكاييت ايلدم چكدرمندن كاه ينه
 پاي ياره اشكم ايشار ايلدم ميخانهده
 خنده لاله ساقيه ابتديكه چاتان التفات
 خدمندن ناله وزار ايلدم ميخانهده
 اولقدور نوش ايلدم اوله بيوقاك عشقنه
 هر كسي تالمله يزار ايلدم ميخانهده
 قالمدي دله زيه حزن ومختندن اثر
 نوش ميله دفع اكدار ايلدم ميخانهده
 ميس ۱۳۱۸

ايواه

دوشونديكه اوآن برصاري
 دل محزونك قللاز قراري
 مسرتله بگلر كن بهاري
 بهار بولدي بني بسترده : ايواه
 خزانه اونغراي وود بهارم
 فراش غمده شمدي ناله كارم
 حياتم يتيدي يشمز انتظارم
 بوگو بن زده بهار زده : ايواه
 تكارم ايلره يار اولدي شمدي
 جهان چشنامه ناز اولدي شمدي
 حياتمه بكا يار اولدي شمدي
 همچون يوق راحتم بربرده : ايواه
 مجروح قليمندن ال چكدي اطبا
 نهدر بوچكديكم آلام سوا
 وداع اينسه كده دنياه زنها
 كلير بر باشقه غم مقبرده : ايواه

۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱

۳۰۴

۱۳۴۰

فریدالدین

Bahā'ud-Dīn

تاریخ
(۱۸۸۲-)

A. U. İLÂHIYAT FAKÜLTESİ	
KİTAP	
AYRIM NO.	74
YERİ	

ایران

«وطن» مطبعه‌سی

۱۳۴۰

فریادلرم

اولامدم بر لطفه شایان ، آغلادم پک چوق زمان ،
وصلتکله سن رقیی کامیاب ایتدک بو شب .

هپ سنک یادکله بن تا صبحهدک قان آغلادم ،
سن ایسه ایملرله سیر ماهتاب ایتدک بو شب .

قوللرم بالین ، قوجاغیم یستزککن هر کیجه ،
سینه اغاری ظالم جامه خواب ایتدک بو شب !

فریادلرم

قلیمی ییقدک تملدن ، پک حراب ایتدک بو شب ،
دیده کریانی محروم خواب ایتدک بو شب .

ایچدیکم هر بر قدح ، بر زهر هجران اولدی آه !
سن یچین اغیار ایله نوش شراب ایتدک بو شب ؟

کلدیکم دم نزدیکه کورمک ایچون دیداریکی ،
زویکه کیسورک دوکدک ، نقاب ایتدک بو شب .

منتظرکن بر جواب لطفکله بی چاره دل ،
« سودیکم ، روحم ! » دییه غیره خطاب ایتدک بو شب .

نشهله خندهریز عشق اولوب اغیار سن ،
بادلهر صوندک آکله ، نشه یاب ایتدک بو شب .

پنبه پنبه اولدی زخسارک کورونجه حالی ،
صوکر ایتدک ککن ، سن حجاب ایتدک بو شب .

« وایم » ك آتش جانسوزنی « عذرا ، نه بیلیر ،
« قیس » ك عشق اُم افزاستی « لیلا » نه بیلیر ؟

صبحه دك بر كل ایچون ایتمده فریاد و فغان ،
تركك قیمتی بلبل شیدا نه بیلیر ؟

کنج میخانه ده هی عمری سفیانه کچر ،
نه بیلیر ، سرخوش اولان محنت دنیا نه بیلیر ؟

ویرمه ساقی ! بکا شمدنکری می ، کوز سوزده دك ،
نوش ایدن زهر غمی ، لذت صهبا نه بیلیر ؟

نه به پیوده طیبه آچیم درد دلی ،
خسته عشق اولانه چاره ، اطبا نه بیلیر ؟

دو کدرك کوز یاشی احوالکی عرض ایتمز ایسهك ،
او پری چکدیک آلامی « زیها » نه بیلیر !

اولمادی یارم ایله بر شب نصیب و صلت بکا ،
قانی یاشلر دو کدیرر شام و سحر فرقت بکا .

چك ، اَلَك چك ، ایتمه ریخیده دل مجروحی ،
ای طیب ! شمدنکری لازم دکل صحت بکا .

اشکا ایتم نه رتبه جور ایدرسه سودیکم ،
چونکه ویرمکده امید وصلتی غیرت بکا .

مصرع آقایی دایم سویلرم بی اختیار :
جورینی چکمك ، وصالندن بویوك نعمت بکا !

کارکنز جور ایلکدر عاشق یکتا کره ،
نالهارم دوشدیکم کوندن بری سودا کره .

بر زمانلر ، ناز ایله وعد وصال ایتدیکه سز ،
ریشک ایدردی عند لیان صوت شوق افزا کره .

خاک یایکدن یعیم شمدی ای ماه لقا !
کیملر ایتکده پرستش حسن بی همتا کره ؟

نار فرقت یاقدی آرام دلی ایتدی رماد ،
کلور حالا نهایت ناز و استغنا کره .

آسمانه سودیکم ایتمه صاقین عطف نگاه ،
همیشروشان شهسز مقنون اولور سیاه کره .

بر نظر کافیدر آرتقی ترک ناز ایت سوکیم ،
وارسین اغیار نائل اولسون وصل جانجشا کره .

بستر غمده زریها موته ایله انتظار ،
سودیکم سزده مروت یوقیدر شیدا کره !!

کل رخلریکی غنجه زیبایه دیکشهم ،
اندام دلارا کری طوبایه دیکشهم .

ویرانه نشین اولسم ، امین اول که سنکله ،
بن مسکنی طارم بالایه دیکشهم !

تها کجهدلرده بی ایله متسل ،
یاقوش سستی بلبل شیدایه دیکشهم !

پیمانه سمی نوش ایدرم ساقی غمذن ،
بر قطره سستی بر دولو صهبایه دیکشهم .

سن ناز ایله کوزلر سوزوب ایتدیکه تبسم ،
بر خنده کی والاهی بو دنیا به دیکشهم !

فریاد لرم

یاره لندی قلب زارم خنجر مژگان ایله ،
چکمه ده لیل و نهارم ناله و افغان ایله .

رحم ایدر کورسه امیغم حال بد بختانه می ،
عرض حاله ، یارم کیتسم دیده کریان ایله .

غم ، کدر ، بدن تبعدا ایلر ایشه اول زمان ،
بر کیجه همبزم نوش اولسم اکر جانان ایله .

کلدیکیم کوندن بری دنیاه ، رویم کوله دی ،
چکمه دی هیچ بر دقیقه راحت وجدان ایله !

فریاد لرم

چکدیکم آلامی ، چشم کریمبارم سوله سین ،
شدت سودامی قلب ناله کارم سوله سین .

ای طیب ! صورما بکا ، درد دلاک ایسانی ،
بی حجام ، کیت او یار جان شکارم سوله سین !

اوله بر مانوس سودانک اسیری اولدیم ،
عالی تعجیز ایدن فریاد و زارم سوله سین !

بن بو محترله افغای حیات ایلر ایسم ،
موتنی جانامه خاگ مزارم سوله سین !

عاشقِ محوِ ایلممکی مقصدکِ جانانِ نهدر ؟
لطفکِ ایلرکن تمنی ناز و استغنا نهدر ؟

هېچ دېزسك : مقصدك اى عاشق شيدا نه در...؟
سن كورسك ، بن دوكر كن خون اشك پايكه ،

حسن ایدرم بنده - البت - نشو دنیا قدر؟
سومسیدم سن کی بر بی مروت دلبری،

هم دیورسک : « عاشق بن ، عشق قدیس ایلم »
هم کدوب اغاره عشقدن ایتدیک شکوا ندر ؟

عشق نادر؟ فرقت نادر؟ صافیت سودا نادر؟
آہمی تعبیل انداز بیلیموزلر، شہسز،

لذت میدان بکا بحث ایتمہ ساقی دیمدم !
زہر ایجن آدم نہ یلسین لذت صہا ندر ؟

سلب ايدوب آرامي انجم او ڪرتڪ بکا :
عمر نهدر ؟ تحت نهدر ؟ انديشه فردا نهدر ؟

اول پرينك دوشديكم كوندن برى سوداسنه ،
 ايتهمد عطف نظر بر دلبرك سياهنه .

نواز ايله كلشنده اولدنجي خرامان اول نكار،
رشك ايدر طوباي جنت قلمت بالاسنه .

غبطه ایلر هپ جیجکلر بوی جانخوشاسنه
صاحبلرندن بوسه چین اولدنجی باد توهار ،

شبهه‌سز ایتمزدی رغبت سودیکی للالسنه !
روی جانانی کوریدی بر کره مجنون اگر ،

خواجگاهمه اینسدر خیالی هر کیجه،
کوزلرم باقچه دوغاز وجه مستثانه.

جوریته، آزاریته، هم ناز و استغنائسه.
عاشقم دیدار دل آشوبه، اطوارینه،

پای یارہ یوز سوروب اعلان حال ایتک ایچون،
منظر کوکم بولیل فروقتک دواسنه!

صون پیاپی ساقیا ! بن جام سرشار ایستم ،
ایت بی مست و خراب ، صهبایی هر بار ایستم .

مهندس
بر مهندس هدم ایلوب کتدی بنای خاطرم ،
یکیدن انشانسه البته معمار ایستم ! (۱)

بر طیب حاذقه وار احتیاجی کوکلك ،
زخمدار تیر عشقم غیری تیمار ایستم .

ای صبا کیت یاره عرض ایت درد بی پایانی ،
حال زارمندن او یار اولسون خبردار ایستم .

شیمندی هر ذوق و صفادن روحه قسوت کلیر ،
نه سرور عند لیب ، نه سیر کلزار ایستم .

غیری دل ویرتم کوز دللر پایمی بوس ایتسملر ،
نه وقایه احتیاج وار ، نه دلدار ایستم .

(۱) شاعره به اهانت و خسته خانه ده وفات ایدن زوجهی -

کوز یاشم ایتمز کفایت آغلامه ده روز و شب ، (۱)
سینه می احراق ایدن بو آتشك اطفاسنه !

بن آزلدن جام عشقی نوش ایدوب مست اولتم ،
رغبت ایتمم عالمك ساقیسنه ، صهباسنه .

ناله و فریاد ایله کچدی بهار عمرمك ،
هر کونم بکزر خزانك روز حزن افزاسنه .

دون کیجه ایللرله ایلرکن صفای ماهتاب ،
بر نگاه مرحمت عطف ایتمدی شیداسنه .

ایسته مزدم طاله اظهار سودا الملك ،
ای قلم ! سنسك سبب سن ، عشقنك افشاسنه .

کوله دم ، اول بی وفایی کوردیکم کوندن بری ،
بی نهایه جور ایدر بیلسم نیچون یکتاسنه !؟

(۱) بو غزل « یکتا نزه » امضاسنی طائیوردی -

درد حجرانكه بى آرام ايدن سنسك بى ،
تقص پيمانكه پر آرام ايدن سنسك بى .

يوز وروپ اغياره ، بندن يوز چوردرلك بى وفا ،
شيمدى راهه فرقته اعزام ايدن سنسك بى .

بزم وصلندن بيم زارى معذور كور ،
كسر ايدوب آمالي ناكم ايدن سنسك بى .

دقچى جلب ايتز اهم باعث تفرين اولور ،
هر طرفدن لايق دشنام ايدن سنسك بى .

ين ، وفاسز اولديغك اعلان ايدركن عاله ،
بى وفاقله يازيق اتهام ايدن سنسك بى !

قورقكدر صبحهك هر شب بى بيدار ايدن ،
ااحتياج رؤيت ديدار كيزدر زار ايدن .

سن كولسك ، بن سنك بر بلب نالندكم ،
چشم اغياره بى سنسك وفاسز خار ايدن .

ايلرم داتم شكاييت سويدكم سندن سكا ،
سنسك ، هي سنسك بلاى محنته دوچار ايدن .

بر زمان كوز ياشلريله سن دكيدك بكا ،
هر دقيقه عشق بى پايانكى تكرار ايدن ؟

يا نه دن شيمدى ^{teçkin} رحم ايتيورسك حاله ،
بوله ظلم ايتز ، جفا ايتز ، خدادن عار ايدن .

ين نه فرقندن ، نه محنتدن شكاييت ايلرم ،
تفكر فردادر حياتندن بى يزار ايدن !

لطفکه ، رحمة شایان اولوبورده ایلر ،
جوریکه ، ظلمکه بیلم نه به بن شایانم ؟

کولیورسک دوکین کوز یاشی کوردکجه ،
ورمه مشی سکا انصاف عییا یزدانم ؟

جور جانسوزک ايله جاندن اوصاندي نزيهه ،
هر ساعت طالع ناسازيه لغتخوانم !

سر لېکچر

Hidayat

serenine

دل سنگينه ايتري اثر ، افغانم ،
طاشی ، آهنی ، يا پولادی نمسك جانانم .

کنج غریبده غریبم ، بکا یوق رحم ایدهم ،
آجسین خانه الله عظیم الشانم .

بر زمانلر شوق و شطارتله کولر ، سويلرکن ،
شیمدی فریاد و فغانله کیچور هر آنم .

غملر آغوشنی آجشده قرار ایلهم ،
درد طرفدن طوتیور دست بلا ، دامانم .

آه و فریادی تعیبه قیام اتمه صاقین ،
یانبور آتشی فرقت ایله هر لحظه جاتم .

حشردهمکی ایده جکسک بکا سن جور و جفا ،
حشردهمکی عییا آغلايمحق چشمانم ؟

کوزلم یادیبه کلدکجه کین کونلریمز ،
تیتیریور قلم او دم چیرینبور وجدانم .

ای دل نیجه بر هجر ایله فریاد ایدم جکسک ،
 فریاد ایدرک عمری بر باد ایدم جکسک !
 یارم دیدیکک آچدی سکا یاره فرقت ،
 حالا اونی حرمتله سن یاد ایدم جکسک ؟
 کس ناله ی بر پارچه سکوت ایله که زرا ،
 دشمنلرینک شوقی مر داد ایدم جکسک .
 ایتر اثر ، اول سکدله آه و فغانک ،
 ظن ایتمه که جانانکی مقباد ایدم جکسک .
 آلام فراقکله خراب اولدی تزیها ،
 بیلم بنی ظالم نه زمان شاد ایدم جکسک ؟

حسرتم خیلی زماندر چهره کلفامکه ،
 دل ناصل اینسون تحمل افتراق ، آلامه .
 اوله بر حاله کتیدی کیم غم عشقک بنی ،
 شیمدی بکزر هر کونم بر روز ماتم شامنه .
 غیری انصاف ایت که شایان مروت خالدهم ،
 یوقی رحمتک بر غریبک یوقسه استرحامنه .
 آرتیق آزاد ایت بو زنجیر اسارتدن بنی ،
 چونکه ایدی طاقم ، صبرم بو کون انجامنه .
 نائل لطف و صلاک کن بوتون عاشقو رک ،
 نائل اولام بن نچین بر پیله بر پیغامنه .
 دائماً دست فلکدن اچدیکم سمدربنم ،
 ساقی دهرک یوق آرتق التفاتم جامنه .
 باشقا برشی ایسته من سندن تزیها سودیکم ،
 بر نگاه مرحمت عطف ایت یتر نا کامکه !

ایتمه دك افتاده كه بر كره جك عطف نكاه ،
 درد حجر از نكاه اولدی كیت كیده عمرم تباه .

هر کیمی سودمه چقدی بی مروت ، بی وفا ،
 تیهیم ، بر لحظه جك کولدریمه دی بخت سیاه ؟

بن بو محتخانه ده حفا که دلشاد اولمادم ،
 کچمه ده عمرم کدرلر ، کریملر ، غمدرله آه !

بر طرفك طالعك ظلمیه مقهورم بو کون ،
 بر طرفدن سن ده زخم آچه ، ذله آرآق کناه .

ترك جور ایت سودیکم باقده پریشان حاله ،
 تولدیرد بر کون فراقك عاشق بی اشتباه .

طوت اُلك بدبخت زهاتك قیرلش شهری ،
 باب لطفکدر بنچون وارسه بر جای پناه .

سرشك آلتی رنك شرابه بکزه تدم ،
 این قلمی صوت ریابه بکزه تدم .

اورتبه دل منتظر که ذوق عالمدن ،
 صدای بلبل بوم و غرابه بکزه تدم .

سوروب سولیه ريك بیلای حستله ،
 کچن حیاتمی رؤیاسز خوابه بکزه تدم .

خیاله منقلب اولدی بوتون حقیقلر ،
 سرور و ذوقنی دهرک سرابه بکزه تدم .

دوکونجه وجهنه جانان ، سیاه صاچلرینی ،
 سحاب ایچنده قالان آفتابه بکزه تدم .

تریه کثرت غمندن مندر ، ندر بیهیم ؟
 دون التفاتی یارک عتابه بکزه تدم .

عشقم ایدی در، ایره جک صائازواله ،
دولسم ألم قهر فراقکه دلاله .

بیگانه غمدم سنی بن کورمهدن اول ،
ایتدک بو کون اکلنجه می فریاد ایله ناله .

سودمه سنی صفوت وجدان ایله سودم ،
بر خطه بیله دوشدم امید وصاله .

ایتمی اثر قلبکه فریاد حزیم ؟
کافر بیله کریان اولوبور شیمدی بو حانه .

کیم دیردی قدر دور ایده جک بربریزدن ،
ایام سعادت دونم جک بویله خیاله .

آیلر ، سنملر بویله فراقکه کچرده ،
حالاسنی ظلم، ایده مم حقه حواله !

فریاد ایدرک آغلارایسه چوقنی تزیه ،
دوشدی ینه بر ساحل یوق بحر مالاله !

صبرایت کوکل ! ایام صفا پارمده قاللاز ،
غم چکمه که وصلت دی اغیارمده قاللاز .

کلر صولار ، ازهار داغیلر باد خزانله ،
کلزاره ، هزاره ، کل پرخارمده قاللاز .

سرعتله کچر وقت جوانی کدر ایتمه ،
آلت بو حسن ، یار فسونکارمده قاللاز .

چک جورینی ، جانانه صاقین ایتمه شکایت ،
برکون کلبر آهک او ستکارمده قاللاز .

موت ، جسمکی قلب ایتدیکی کون خاکه تزیه ،
غم ، کره بستر طالع غدارمده قاللاز !

فریاد لرم

ایندیك چوری ، جفا کار بر حساب ایتمیسیك ،
چكديكم آرتیق یتر ، حقندن حجاب ایتمیسیك ؟

ین عذاب فرقتکله بویله زار و زاری اکین ،
قلب سکنیکده حس ، اضطراب ایتمیسیك ؟

ناله قلمندن هر کس حسرت خواب و حضور ،
مرحتسز ! بر دقیقه ترک خواب ایتمیسیك ؟

آغلارم یادکله ظالم بویله ییلردنیری ،
کوزناشم تسکین ایچین بر آن شتاب ایتمیسیك ؟
بیتدی صبرم ، بیتدی عمرم ، بیتدی جورک هنوز ،
نعت وصلکله بر شب کامیاب ایتمیسیك .

انکسارندن تزییه نیک حذر ایتمیسیك ،
برق آهندن ده سویله اجتناب ایتمیسیك ؟

فریاد لرم

اوچن کونلریز کلدیکی دم یادیتمز ،
حد و پایانی اولور ناله و فریادیتمز .

نه قادیار وارسه کدر ، کریمه ، غم اسراف ایتم ،
قاللایین باری میوات سوکی اولادیتمز !

فلنک قهر و غمندن کیمه شکوای ایتسه ک ،
اوده بر یاره آچار بو دل ناشادیتمز .

یه یله تخفیف تاثر ایده جکدک بیاهم ،
لطف ایدوب کلمه کوز یاشلری امدادیتمز .

تزیها ! کیمه یه دل ویرمه عهده ایتم ،
سبب اولدی کیمی سودک ایسه بریادیتمز !

فلا کتدیده لر هم می تنز ، هم میخانه سز اولماز ،
صفای بزم عشرت نعره مستانه سز اولماز .

فقیرک عمر بدیخی کچر ذلتله هر یرده ،
ققط اصحاب ثروت خانه سز ، کاشانه سز اولماز !

صفا سندن ، سرورندن جهانک غیری ال چکدم ،
کوکل باقوش مثالی ، کوشه ویرانه سز اولماز .

بو کون واللهی کچمز خاطرمدن نامی خانانک ،
صانیدی هر کورن اول ، بی جانه سز اولماز

دندم ساقیا صون خنده لرله جام کلفامی !
تزییه سخن ایله آلوده در ، پیانه سز اولماز .

de
10019312

عشقی مشکل کیزلمک ، خالقه عیان اینکده کوچ ،
زخم هجران دلی لکن نهان اینکده کوچ .

خاکایندن جدایم کرچه اول شوخک ، فقط ،
وصل ایچون اغیاره عرض اعتنان اینکده کوچ .

ایلم بلکه دل خانانی ریجیده دییه ،
هر ساعت ، هر لحظه فریاد و فغان اینکده کوچ .

یاره تعلیم وفا ایندیکه جور ایلم بکا ،
نیلیم نامهربان ، مهربان اینکده کوچ !

قهر و ذلتله سورونک - دوغروسی - آسان ده کیل ،
رأیم موقعده میم که ترک جان اینکده کوچ .

mevdi de zim
نشدلردن غم ، سرورلردن صفا حس ایلیور ،
قلب ناشادی تزییه شادمان اینکده کوچ !

لیکن صبح جھٹکائی ہو سیام آقشامی قالندرو !
 نریمہ ! بکلامہ صبح وصالی ، قطع امید ایت ،

زیرا ! بکلامه صبح وصالی ، قطع امید ایت ،

بکا محتندن، هجراندن عجب پروای قائلشدر.

کدو، کریم، غمل، تاشیر، افسندر،

سعادتلوله امرار ايتديكم ايام شاددينك ،
بوكون پاياني يوق حزننى ، غمى ، آلامى قالماسدور .

سعادتلوله امرار ایتدیکم ایلم شادینک ،

اوتونق تېزدى بىكارد مېغىست ھى شېئى بالله ،
نە يارك خاطر مەدە چەورە كىفامى قاشىدەر .

نه يارك خاطر مده چهره كفای قابله در .

نه کلزار فتانک بلبیل نا کامی قاشدر .

نه کل قلمش ، نه غنچه هسی پامال فنا اولمش ،

1

فلك برم صفای عشق تمکله دوند برمش ،

به يارك لطيف ، به بخشك بكا العامى قالمشدر .

دل نالاشادىمك نه صبرى ، نه آرامى قائلشيدىر ،

فصل اول

جسمائیں بر آہ، دھاتوں ترہہ خزن ایلہ،
یلک دل سنکینی بر احمہ پھوش ایلرم !

بیک دل سنکینی در آغوش بیهوش ایلم !

inquis
304.9
304.9

شہبہ سز بلبلری تالامہ خاموش ایلرم .
زارہ ہشلا رسم اوکی رخسار کھجرائیہ کی ،

زاده بشلا رسم او کی رخسار کجی انیله کی،

بر زمان گلشنه دیکلر کن هزارک زارین ،
شیمدی بر ویرانده باقوش نسی کوش ایلوم

بر زمان گلشنه دیکلر کن هزار ک زارینی ،

کون کلر جانانی آبت در اغوش ایلم.
نجم بویله قلندر ابو ظلمتد سہان.

نجم نجم بویه قلل از بر ظلمت در بیان

ساقی عمدن بیه صهای سم نوش ایلرم ،
نشوه دنیای البته فراموش ایلرم .

سابقہ محمد بن یسہ صہبای سم نوش ایلم،

نهاسك خيلى دمدر ديمه دن اى نور چشتم!

نهايت وير فراقه، بيتدى زيرا صبر وساماتم.

طيبيل چاره سندن دريمك قطع اميد ايتدى،

يتيش، موته كله دن اول كه، بن بچار هجرانم.

ملا مت سنكى اغيارك وجودم ايله دى تخریب،
سنگ تعميريكه محتاج بو قلب زار ويرانم.

نيچون بيلم كورسك ناله و فریادیه قارشى،

دكلى جالب وقت عجب حال پریشام؟

كچيرتدك عمرى غربته بىك تورلو مشغله،

سكا «جام!» ديككه سنده اولدك دشمن جام.

فراش غمده هجرانكه كون كوندن تپاه اولدم،

تيزل اتمدك تشريفه بر كون بيت احزانم.

جفاكارسك، ریاكارسك، بكا ایل، ایلره یارسك،

سنی سوديكه يوز بيك كره شيمدى پشیم!

قراكارام، غمكه كوشه ميخانه اولشدر،

فراقكه آيسم، همدم پناه اولشدر.

سنی اغیار ایله مسرور و شادان کوردیکم دم آه!

ييقلمش قصر دل برآنده بر ویرانه اولشدر.

دولار خون الله کوزلرم آكدجه ماضی،
او شادیلر، سرورلر، تشعلر افسانه اولشدر.

کیمه آلام قلب زاری عرض الیم بيلم؟

یازیق که آشنالرده بکا بیگانه اولشدر.

سنی تعجیز ایدرسه ناله و زاریله معذور کور،

تزییه حسرتکه سودیکم، دیوانه اولشدر!

کوکلی بر بیوفا بر آفت سیداده دوشمشدر ،
عقله

خلاصی غیر ممکن غمزه جلاده دوشمشدر .
عقله

نیجه عاشقار همبزم وصال اولوش او دلبرلره ،
nembezm

نیجه افتاده لرده هجر ایله فریاده دوشمشدر .
عقله

زواللی مرغ دل بالالاره یوکسلمک ایسترکن ،
نهلیت بی مروت ، بی رحم صیاده دوشمشدر .

جهان یزار اولورسه چوقیدر فریاد و زارمدن ،
کچن ایام شادی خاطر نانشاده دوشمشدر .

بلای عشق لایلا ، مجنونی زار ایتدی داغلرده ،
جبل قازمق ، لب شیرین ایچون فرهاده دوشمشدر .

عجب دنیاده کیم سوش ، سولش ، خرم اولمشدر ،
کدردن کره دن کیم مقبره ، آزاده دوشمشدر .

بوکونلرده ینه بر لحظه کولار وچه محزونی ،
تزییه ، ظن ایدر سه بر دل پولاده دوشمشدر !

یا ایله وصلتکه شاد ، یا غمدن ایت بی آزاد ،
یتر جورک ترحم ایت دوشون که بنده انسانم .
+erhim

حسین یوق ، طلیح یوق ، نصیم کرچه غمدن چوق ،
غریب ، بیکیم ، بی چاره یم ، محتاج درمام .
Beykadem

بی بر لحظه شاد ایتمز نه دندر یخت مشوم ؟
دم وصلته محزونم ، دم فرقدده کریاتم .

باشمده عشق بلاسی ، دست فرقت دامن طوتش ،
تزییه ، عالمی یزار ایدر سه چوقی افغانم ؟
۱۳۴۰

صالادجقه مهد عشقه دایه سودا بی !

ایردی پایانه تزیه طوتدیغ راه شبات ،

عجز ایچنده آغلایر اندیشه فردا بی !

بر نگاه نازک ایتدی عشق شیدا بی ،

لطف ایدوب کولدیرمهك ای دلبر رعنا بی .

بن نیلز ایتدیجه سن نازکده اصرار ایلهدك ،

باق ، نه‌حاله قویدی نازک ورد استغنا بی .

کجدی آیلر ، ییلر هب قهر فراقکه سنك ،

کورمدهك شالیان لطف و مرحمت حالا بی .

وصلتکدن ایلهم قطع امید ای بیوفا !

کیت کیده اتمکده زیرا فرقك افنا بی .

دائماً دست فلکدن زهر عجران ایچدیکم ،

نشه‌یاب ایلری مافی صوندینك صبا بی ؟

صبر و آرام و تحملندن ده مه‌جورم بوکون ،

شبه‌سز دیوانه ظن اتمکده‌در دنیا بی .

طفل ایکن صبر و شبات تعلیم ایلردی کوشنه ،

Kaseme

فریاد لرم

غم ، کدر ، هجران ، الم ، محنت ، انیس ، همدم ،

کیرمندی بر کون مسرت گلنه اخزانمه

(فصلنامه)

زار و زارم کنج غمده یوق خلاص امکافی آه !

پیجه محنت صاریش پایعه ، دامامه .

یاق تزیه بی نه حاله قویدی درد حسرتک ،

غیری جور ایتمه امین اول صفوت وجدانمه !

فریاد لرم

الله
- رعنا الکلین خانمه -

فرقتکه یاره لر آچدک دل سوزانمه ،

یوقی رحک مرحتسز آهه ، افغانمه ؛

کوردیکم کوندنبری دیداریکی دیوانمه ،

چاره سازم چاره بول ، کل درد بی پایانه .

(Goreklu)

اوله بر درده دوشوردک کیم سر آزاده می ،

قالدی حیرتده اطباء جهان درماتمه .

امتداد افتراقک تولدیر بر کون بی ،

کیرمه - الله عشقنه اولسون - یازقدیر قاتمه .

سودیکم عفوایت بی ، جرم سنی سومک ایسه ،

بر زواللی عاشقم ، باقا بنم عصیانمه .

اولدیغ کوندنبری مهجور دیدارک اینان ،

اوقو کیرمن بر دقیقه آغلایان چشمانمه !

三

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1

عشقکہ دیوانہ دلتلر دوشمه سون، مخجون اولور.
هر کورن دیدار دل آشوبکی مقنون اولور،

1220. "Whit" 1

قَدْرِي كِي يِلْمَزْلَرِه اَيْتْدِكِه بِذِلِ التَّغَاتِ ،
كُوْزْلَرِم يَاشِر دُوْكَرِ ، وَاللّٰهِي قَلْبِمْ خُونِ اُولُوْزِ .

سنہ کا جور و جفا ایتدیکہ نبولہ دائمہ،
ہندہ کی عشق و محبت اول قدار افزون اولور۔

ایستر اولدیر ، ایستر ایت جورکله افنا جسمی ، عاشقک ، سندن کلن هر محته ممنون اولور .

فرقتك کان آغلایتر بی چاره بی محزون اولور!
اوللایین مہجور دیدارک تزیہ سودیکیم!

4
 5
 6
 7
 8

«مجنون ایسہ! ای سکا لیلانی بولونماز؟»

غندھ ۽ شل، شل ۽ غندھ ؟

(Lenses)

صون شربت لعل ليك اغياره وفاسر ،
ساقى بولونغاز كا ، صهامى بولونغاز

عرض ایتیمورم علله آلام درونم،
یوقسه بکا بر محرم سودامی بولونماز؛

تشخيص دله باشقا اطباءي بولو غاز ؟
بر سمنيسك عالمه طبيب ، علت عشقه ،

دل و یرمک ایچین دلیر و عنای بیله نجات ؟
آل عشقی ، ویر کولمکی الله ایچون اولسون ، ،

مشتول ايده جك بز سورو خولامي بولو غاز؟
مسعود ايده جك كيمه سني يوقسه ترميا!

فریاد لرم

نصیم هب بو بخت ظالمه عصیانله هاضموق ؛
 آلمدن کیمور حیف بو آهن چبری قیرموق !
 بتم فریاد لرم: بیتمز توکنمز ، بی نهایتدر ..
 بو فریاد لرم که بخت بی نصیمدن شکایتدر !

فریاد لرم

فتراق ابدی

کوکل بو کون ابدی بر فراق ایله کریان ،
 کوزمدن آه ! او فرشته مؤبد آ پنهان ،
 بتم شوخاله هب کره ریز رقندر ،
 اقلومده سحاب سرائر هجران ..

بو سرگذشت تحسر ، شو ماجرای غرام ،
 او آن ماضی عشق ، شباب خوشجریان

تجسیم ایله یرک افق تاز فرقتده ؛
 اولور او بولده کی پیش بصیرتمده عیان .

پریده رنگ اتم پرقور و پزمرده ،
 بیسملر کی آغلار او هیکل خسران .

سحر زمانلر نك حجه نيازنده،
شكسته دالارك اوستنده خسر و عريان .

بر غند لب غريب ، انفعال حسرتله
نگاه فاتري معطوف رحمت رحان ؛

اوحال هيتايه لرزه دار و پر خيلجان ،
ايدرايكن او كييك نوحه لره آه و فغان !

هزاره بن اولورم بر رفيق نوحات
ايدر سرشك تحسره بر بكا فيضان

بو يولده دمكدارام ، بو يولده كچمه دم :
بوتون فصول حياتم ، بوتون دم ازمان !

خوياي بريد

- غائب اولاده سو كيبي -

بر كون كه وداعلاشمش ايدك ، بر قارا كوندی ؟
آريش ايدك بيلمورم كه نه ايچوندى ؟

چقمشدى اودم بر آجي « آه » لير مژدن ،
وورمشدى بزي فرقت اوقى قلبلر مژدن !

سن بر يانه ، بن بر يانه لرزان و پریشان
ايتمشك عزيمت ، دو كرك اشك فراوان ..

ياللرجه سورهن عشقكز ايرمشدى زواله ،
غرق ايتش ايدك كوكل ده حزن وملايه .

بيلم كه سبب نهيدى او سوزشلى وداعه ؟
مجبورم او كوندن برى عمرمله تراع .

الم دقیقه لری

لا یقنی بو هجران ایله عمرم کدر ایتسین ؟
کلسین ملک الموت بنی محو وهدر ایتسین .

یار اولدی حیاتم بکا ، چیقسین بوتندن ،
بر عالم قدسیته دوعرو سفر ایتسین !

آلام تحسره کچر لیل ونهارم ،
نی چاره کوکل نه ایله دفع کدر ایتسین ؟

یهوده فغان ایتمه کوکل ، رحم ایدجک یوق ،
ممکنیدر آهن دله فریاد اثر ایتسین ؟

کیم ایلهر ایسه آهمی ، فریادی تعیب ،
الله ! دیلارم حالنی بندن بتر ایتسین !

۱۳۲۹

ایتمز

بجتم بنی برخطلمجک آزاد مسر ایتمز ،
کوز یاشلریه ، رحم ایله جانان نظر ایتمز ،
آهن دله آه درونم اثر ایتمز .

ظن ایتمسون : ایام جوانی کدر ایتمز ،
طالع آنی ده برکون اولوب برکدر ایتمز .

کندم کلهلی حاله محکوم خفایم ،
ییکانه ایم اکنجهیه ، محروم صفایم ،
آلوده آلام ستم ، قهر و بلایم .

غم یاغسه سعادن ینه کوکلم حذر ایتمز ،
غمغر بنی پر نشه ایدر ، نوحه کدر ایتمز .

۱۳۲۸

نوحه لرمدن

- ۱ -

چشم بی خوابم دمامم کریمه نار اولازدی آه !

قلب زارم نار هجرانکه مالی اولمسه .

واقف اولمازدی امینم زاریمه خالق جهان ،

آغلامازدم کوکلمک حزن وملالی اولمسه .

بویله دنیایی منورمی کورورودی کوزلرم ،

کوزلرمده وجهک مہرم خیالی اولمسه ؟

کندی دستله حیاتیم محو ایدرم سودیکم ،

آه سنی ، دنیاده کورمک احتمالی اولمسه !

غیری کیت ، حاله کولدک یتیشیر ،

غیری کیت سنده اوزولدک یتیشیر !

بخی آغوش مماته ترک ایت ،

ایستم غیری چکیل کیت !.. کیت !

طورما قارشیمده چکیل ، ایتمه ثبات

ایدهیم راحت ایله ترک حیات.

اولایم خاکسیاه ایچره نهان ،

سنی تولدیر سین عذاب وجدان !

بی سایم کی هریده غم ایله تعقیب،
آچار آغوشی قارشیمده فلاکت یارب !

بو یله بیک تورلو مشقته می عمرم بیتیمک ؟
غمه پایان ، آله یوقی نهایت یارب !؟

بی محالم او قادارکه آلم فرقله ،
سیلکه کوز باشی قالدی طاقت یارب !

بیتیموز چکدیکم آلام جکرسوز حالا،
یوقی عالمده بکا ذرحه راحت یارب !

یورمک طاش ، تنم آهنی تحمل ایدیم ،
بو قادار محنته تاروز قیامت یارب ؟

هر نه سویه نظر ایتمه یوق خلاصه امکان ،
هر جهندن قیالی باب سعادت یارب !

بی لطفکله بوزندان بلادن قورتار ،
داها قویغا زمی بو زنجیر آسارت یارب !

نوحه لرمندن

— ۲ —

— غننه ایکن —

حال دشوارمه سن ایله غنایت یارب !
یتر آرتیق بکا چکدیرمه سفالت یارب !

قالشم کوشه مجتده غریب و ناچار ،
ایدیم کیمسه احوالم حکایت یارب !

کوندلم ، آیلیم اینکده مرور حسرتله ،
زده اولکی اوایام شطارت یارب ؟

زاروزارم بستر موتده بوکون لطف ایدمک ،
زدمه کیمسه کلوب ایتمز عیادت یارب !

دشمن جام اولور هر کیمه ایتمه حرمت ،
کیچی سوسه کورورم ظلم و شطارت یارب !

کوکله خطاب

د دوشمه یهوده یازقندر بو قادار زاره کوکل !

حالکی عرض ایدمزمسک ینه دلداره کوکل !

کولیور جزنکه ، آلامکه جانان ینه سن ،

نه ایچین یالوارسیورسک اوستکاره کوکل ؟

ایتمه فریاد ایله بیگانلاره سیرکی فاش ،

آجیناز کیمسه سنک حالکه بیچاره کوکل !

صانما ، کیم خون سرشک ایدمچکدر تاثیر ،

اوستکار ، اوجفاکار ، اوریاکاره کوکل !

کوردک : اول ماه لقایی ینه رؤفاده بو شب ،

اعتراف ایلر ایکن عشقی اغیاره کوکل !

ایلهمه غیرى ترهه بوقادار نصح وعتاب ،

کندینی ایتمش اسیر آفت خونخواره کوکل !

واقف حال ولسک بکا سنایت امداد ،

چکدیکمدن سکا خدمی شکایت یارب !

یا الهی بکا رحمت ایت که پناهم منسک ،

سن ایت غائثره اجرای عدالت یارب !

بویله بی بخت اولارق عالمه بن کلدیکمه ،

ایدهرم بیک کره اظهار ندامت یارب !

ایتمه یاربی ! بنی یاورورمدن مهجور ،

سبب محوم اولور صوکره پوحالت یارب !

ایتمه اولادلرمی بن کی دوچار بلا ،

سکا اولسونلر او معصوملر امانت یارب !

و جهندن عیانی ؟ دکل آلام دروم ،
جانا سکا درد دلی تکراره نه حاجت !
هم وعد وفا ایله دک ، هم ایتمک انجاز ،
شاهددر خدا سودیکم انکاره نه حاجت !
زارک ، دل زارک ایدییو زاریکی مز داد ،
بلبل .. بوقادار ، برل ایچین زاره نه حاجت !
چک غیری طیبیا ! الکی زخم سینمندن ،
ییک تورلو اذیت ، دل بیاره نه حاجت !
کول ، اوینا ، کچیر وقتکی شادیله ترهیا ،
یهوده یه اشکی ایناره نه حاجت !

نه حاجت !

— کرکه خطاب —

ای دل ! یار ایچین منته ، اغیاره نه حاجت ،
بر غنجه ایچین خدمته ، بیک خاره نه حاجت !
بر کون کله جک ، قالا یه حق نام و نشانک ،
فریاد ایله ایلمکی امراره نه حاجت !
یقیدیه « مهندس ! » سنی ، تعمیر ایده جکدر ،
صبر ایت هله بر آرزوها ، معماره نه حاجت !
سم نوش ایدرم ، می رینه دست فلکدن ،
شمدرکری پیانه سرشاره نه حاجت !
دل ویردم ایسه بن سکا ، دوندیمی دیندن ،
ویر کوکلی ظالم بکا ، آزاره نه حاجت !

فریاد لرم

شاعرك مکتوبه جواب

« بر پیر پریشان ایله بر دلبر خندان ، »
اولقده ایمش یش خیالکده نایان .

دور ، آکلایم : بن سکا ای شاعر نالان !
« دلبر » دیدیک غمزده بر مادر کریان .

صاحلر بیاض اولش ، یوزی صولش ، لپی لوزان ،
بر قوپ قوری چهره ، فری سونش ایکی چشمان .

یاقش سئلرجه اونی ده آتش هجران ،
وجهندن اولور قلبک آلامی نایان .

فقرک آلی صویش ده بیراقش اونی عریان ،
نی چاره نی کیم کورسه صابر هیکل خسران !

فریاد لرم

بارا کله می صاتین آلدک ، چوجوقلرمله بی ؟
نه در بو ظلم و حقارت بورتبه جوروجفا ،
بنم وفامه مقابل یومیدی سوله وفا ؟
قبول ایدرمیزیم آلیق اهانته که سنی ؟

چوجوقلرک بو شب آج ، بیک غروش معاشلی پدر ؟
بو کولدی یاورولرک بوخی ، بکلیور یولکی ؟
غریب ایتمه سون الله بنم کیبی قولنی !
بو حاله آغلا یورم بن ، غریق یاس و کدر .

خدا بلاستی ورسون سنک کیبی پدرک ،
بو یاورولر سکا بیلیم نه یایدی بی وجدان ؟
سنی ده بویله سفالتله آتار دوران ،
سنک ده دمبدم آرتار تاثیرک ، کدرک .

بو کون ، سرور وسعادت ایچده سن شادان ،
بو کون فقر وسفالت ایچده بن کریان ،
اوزوج سنک ای آلیق ، او زوجه ایشته بنم ،
ایدرسه چوقی سکا لغت ، حشره دک دهیم ؟

کوکلرم

دوشدی بر وفاسز جانانه کوکلرم ،
 باشلادی فریاد واقفانه کوکلرم .
 هر کوزملسن آلدی بردین یاره ،
 اوصلاغمادی کتدی دیوانه کوکلرم .
 انجام ، دردینی طیبیه آجدی ،
 چونکه محتاج اولدی درمائه کوکلرم .
 بکا بحث ایتیمسون کیمسه سودادن ،
 دیکله میور آرتیق افسانه کوکلرم .
 میدن ، میخانه دن لذت آلمایور ،
 شمدی هر نشئه به بیکانه کوکلرم .
 عالی زارکله ایله تعجیز ،
 کجرا اوبی انصاف ایمانه ، کوکلرم !

هجران یوللرنده کیمسه سز قالدیم ،
 کدردن ، کیمه دن نصیم آلدیم ،
 کاه آله دوشدم ، کاه غمه دالدم ،
 محتدر آئیمی طوقان ، سوکیم !
 زده سک قالدی صبرم ، فرارم ،
 کوکلره چیقور فریاد و زارم ،
 کینجکده آق ساحلی بر اختیارم ،
 آرتیق وجدانکدن اوتان سوکیم !
 سنسز نه سرورم ، نه ذوق قالدی ،
 نه امیدم قالدی ، نه شوق قالدی ،
 شیمدی بر تولودن نه فرقم قالدی ،
 غیری یشاییم اینان ، سوکیم !

وداد ايله محاوره مړه

— نه در خزنك په بدبخت ملكم ؟
 شوله آغوښه كل كوز بېكم !
 نه ايجون بويله بوكرسك دوداڅك ؟
 يسكويتزله دولو باق قوجاڅك .
 سويله ياوړوم بكامې مغبرسك ،
 آغلامقده نه ايجون مخطر سك ؟
 صقيورې سني يوقسه مكتب ،
 سويله آلامكه كيم اولدي سيب ؟
 دولوپور ايسته يته ديدملرك ،
 ياقبور لبريكي خندملرك .
 قلكه خزنې مي شامك دوقونور ،
 كوزلركدن هر مرهامك اوقونور .
 سنب خزنك اولان سويله نه در ؟
 بابامي كورميورم قاچ سندر !

وداد ايجون

سنگ خزنلريكك آچديني جريحه ، وداد !
 بو قلب زار مكدرده هر دقيقه قانار :
 سنگ ملال و غمكدر ايدين بي . برباد ،
 ناصل كولر سني مايوس كورورده مادر زار ؟
 تاثرلك ، ملك ، ياسمي ايدر مژداد ،
 ايدر حياتك هر آني كره ليله كذار .
 باق ، ايسته هر سطرې لك آجقلى بر فرياد ،
 سنگ ايجون نه قادار وارسه يازديتم اشعار .

تظيره لر

فرياد لر

فضولي به

— ١ —

دلده صد دز از زخم آچدي جانا تيرمز كانك ،
دمادم كوزلرم دو كه كده شيبدي ياره مك قان .

دور (دور)

نه هياك درده دوشدم ، صدي مشكل ، چاره سي دشوار ،
— امينم — فائده ويرمز بكا تديري لقمانك ،

شور مسار ايلدم بيللري نالمله كلشنده ،
يوتون كالر قيرازدي ، عندليان كسدي افغانك ،

جافسندن صفار حسن ايدز كن برزمان دهرلك ،
صداسي روجه ورمكده قسوت شيبدي مرغانك .

سكا بن ايسترم درد دلي شرح ايله مك اما ،
آليم دكر سوشكم سيلمه دن طومنه دامانك .

damen
(eten - il)

scripen

سنگ چينك ، بنم عشقم جهان شايع اولمشدر ،
كلى سنسك ، هزارى بنيم كلزار عرفانك ؟

نملر چكدم ، نملر چككدم حالا سنكچون بن ،
حياتم بولدى پاين ، ايرمه دى پاينه حجرانك .

ايشيتدم : بوسه چين اولاش قشكدن دون كيجه اغيار ،
ينه وعد وفا ايتمش ل لعل در افشانك .

شكايت ايمه آحمدن صاقين ، اغياره بي انصاف ،
نممكن ضبط آه ايتك كورونجه وجه تابانك !

وفالو وعد ايدوب ضوب كرا روامى قهر و ظلم ايتك ،
دوكر كن اشك فروقت تيره مزى سويله وجدانك ؟

بوكون سن زده سبك ؟ بن زده يم ، زده كچن دملر ؟
آقار چشم بايني ، كلدكيه ياده عهد و پيمانك .

بجر سبك دستمه بيل كه . خلاصك غير ممكندر ،
برافام ساعدم قطع ايتدملر الدن كريبانك .

بكا بگزمير امينم سويدكم ، عاشقارلك چوقدر ،
اينجده وارمى بيلم بن كي منقاد فرمانك ؟

سكا كار ايمه بن زارم ايدر كافرلرى كريان ،
او طاش قلكده آه بيلم كه يوقى ذره ايمانك ؟

فداى جان ايدرسهم راه عشقكده اكر بر كون ،
تقاخر لاله كوستر ، بي وفا اغياره قريبانك .

امين اول كوزلرم موتى دم وصلت كي هر دم ،
لزومى قالمى سنسر بكا شمدنكرى جانك .

يتيش اى موت يتيش ، قورتار بنى عمندن ، تحسردن !
چيكلدن اولدى زيرا محنتى ، آلامى دورانك .

سرور و شوق ايله هر كس ايدر اعلان حريت ،
اسيرى ساده بنى قالم اللهم بو زندانك ؟

اكر ايسر ايسهك اولوق بلاى عشقندن آزاده ،
» نزيهه « ترك جان ايت ، ترك جور ايتزه جانانك .

فریاد لرم
 ۳ *plavsi gerebi*

سینه‌مه بیک یاره آجیدی تیر مژگانک سنک ،
 یک نظرده اولدی دای مقنون و حیرانک سنک .

çavna

نشهیه ، ا کلنجیه بیکانه اولدم ای پری ،
 کوردیکیم کوندن بری وجه درخشانک سنک !

روز و شب ، بن افتراقکه ایدرکن آه و واه ،
 شوق و شادایله مرور اینجکده هر آنک سنک .

çavna

کافر اولسه رحم ایدر کوردکده اشک آلی ،
 یوقی روحم ذرهجه انصاف و ایمانک سنک ؟

ایلهدی آرتق اطبا ، چارهدن قطع امید ،
 خسته کوکم ایکله بور ، محتاج درماتک سنک .

بن کنی بیکلرجه عشاقک فغان اینجکدهدر ،
 جلهسی اویش اسیر درد و هجرانک سنک .

افتضار ایلر تزییه ایلهسه ترک حیات ،
 بی وفا بر سنک دلدر چونکه جانانک سنک .

فریاد لرم

صبا ! عشقم خفیه سوکیل دلداری اظهار ایت ،
 خبرسن یارمی سودای صافدن خبردار ایت .

اگر ناخبر ایسه وقت سحر در خوابگاهنده ،
 فتندن ، رخنرندن بوسهچین اول اویله بیدار ایت .

اویوب تعظیم ایله داماتی ، هم پینه یوز سور ،
 نعلر چکدم ، نعلر چکمهکدهیم خوف ایتمه تکرار ایت -

دوا ایسته ، دل مجروحمه ، عرض ایت ده احوالم ،
 رجا ایله بر آزده ، دیکله مرسه ناله و زار ایت .

çavna

بو جسم ناتوانم درد فرقتکه خراب اولدی ،
 التهی یا جام آل ، با بنی همزم دلداریت .

قدر من نه ایسه بر کون کلیر آلت ظهور ایلر ،
 تزییه! ربط قلب آیه خدایه دفع اکدار ایت .

çavna

شاعره شرف خانم

آهني ياراتك ، دل جاناني يارب!
 كوردجه كول ديدۀ كړياني ، يارب !

اول سنكلاك قلنه وير وقت الهی !
 آغلامه م حاله ، اقراني يارب !

بيلم كه : بچين يارمی اغيار ايله كورسهم ،
 ضبط ايله م آهي ، افغاني يارب !

تهاده كوياسهم او ملكچهره يني حيفا !
 عرض ايله م حال پريشاني يارب !

چوقدن بريدلر بستر مختده اسپم ،
 سندن ديلرم درديه درماني يارب !

مختی اكلنجه ايتدی عاقبت كردون بكا ،
 بر دقیقه ورمه دی راحت بو چرخ دون بكا .

آغلامقندن بر ساعت اولسون فراغت ايله بوب ،
 عالی كوسترمه مشدر ديدۀ برخون بكا .

غم ، كدر ، محنت ، ألم اطرافي آلمش بو كون ،
 ظن ايدرسهم جان و دلدن جهامی مقتون بكا .

دوشديكم كوندن بری بو وادی خسرا نه آه ،
 آيله من تاثیر حكايات غم جنون بكا .

آرتير درد درونم نشه ورمز ساقي !
 خنده لاله صونديغك چمانۀ كلكون بكا .

عمرينك بر آتی شاديله تزيها كچمه دی ،
 توله دن كوسترسه بر كون طالع شبكون بكا !

قورتار بنی کرداب فلا کتدن الهی !
 بو حاله کولدیرمه رقیاتی یارب !
 ایتدیمسه جهالتله اکر بیلمیه. کدن ،
 عفو الله یم جرمی ، عصیانی یارب !
 ور یاربی ، کچیرمه کرم ایت ، آه و فغانله ،
 هر لیلی ، هر روزی ، هر آنی یارب !
 یوق ذره تحمل ، دل زارمنده فراقه ،
 یا ور بکا جانی ، یا آل جانی یارب !

غدا یرنگ ظلم و جفایی آرتار ، اکسیلمز ،
 فلا کتدیده تک درد و بلاسی آرتار اکسیلمز .

عاده سلطانه

غاردی صاچلرم ، وقت شبام کچدی ده حالا ،
 سرمده زلف دلدارک هواسی آرتار ، اکسیلمز .
 بکا هپ آشار کیت کیده بیگانه اولمقده ،
 فقط یارک دمادم آشناسی آرتار اکسیلمز .
 نیاز مرحت ایتسه ده جاناندن وفا کورم ،
 ایله لطف ، بکا جور و آذاسی آرتار ، اکسیلمز .
 ترهه کوله دی ، شاد اولمادی بر لحظه عالده ،
 آنکچون طالعدن اشتکا آرتار ، اکسیلمز !

م. رفیق بک

نشمنسندن بی خبر دل ، عالم میخانه نك ،
زهر ایچلو لذتندن آکلایماز پیانه نك .

آکلایدم آلام قهرندن خلاص امکانی یوق ،
حاصلی مهمانی اولدجه بو محتخانه نك .
میتامین

دائما جور و جفادر آشنادن چکدیکم ،
لطفی چوق کوردم انکار ایلم بیکانه نك .

هر کیمه تعظیم حرمت ایلمسه بی ریا ،
دیکلایدم اولردن هر بر تورلوسن افسانه نك .

صور بکا قهر مشاق غربتی ، بن سولهیم ،
آرقه سنندن چونکه چوق کوردم او آب و دانه نك .
میتامین

بنده سومشدم ، سولیشدم امین اول بر زمان ،
بنده چکنشدم غمن سودای مجنونانه نك .

آلدی انجام اجل بندن نه مددش انتقام ،
قاللادی نام و نشانی سوکیلی جانانه نك .

بر صدای هاتی بو مصراعنی تکرار ایدر ،
- خاکه دوشمشکدر نصیبی دایما دردانه نك . -

غبطه ایلرکن فلك کاشانه اقباله ،
ساکتی اولدم نهایت غمی بر ویرانه نك .

شیمدی آلام معیشته خراب اولمقدیم ،
چاره سی بیلیم نه در بو حال بد بخانه نك ؟

عالی بیزار ایدریمیز ترها بی سبب ،
ضبطی ممکن اولسه فریاد دل دیوانه نك !

آهنه‌لی محمد ضیابه

کل صولدی ایبه خزان اوتانسون!
جرمی نه که باغبان اوتانسون؟

دویسونده فغان قلب زارم،
زار ایتمکه بیلان اوتانسون.

بر اختر مشعله‌دار ایدم بن،
دوشدم بزمه آسمان اوتانسون.

چیکتمه دهیم جیوش غممه،
بوخلله خا کدان اوتانسون

(Xeyat Xeyat)
شیمدی سپرم بلای قهره،
نی لاییم خامان اوتانسون.

کسره‌لی محمد صدق به

بر پرینک عشقنه دوشدم، چوق افغان ایلهم،
راز عشقی چوق زمان قلبیده نهان ایلهم.

(Xeyat Xeyat)
ایسته مزدم عاله افشای سودا ایتمک،
ضبطی ممکن اولیان آهمله اعلان ایلهم.

داخل بزم وصالی اوللام اول دلبرک،
سینه‌می نیوده سوزان، اشکمی قان ایلهم،

کله‌دی اول سنک دل بیلمم نه‌دندر رفته؟
آغلادم، «آه» ایتدم، استمداد درمان ایلهم!

دوشدم انجام فراقیله بیابان غمه،
حال مجنونانه‌مه مجنونی حیران ایلهم.

هر کی می سودمه جور ایتدی ترها بی سبب،
بن بوخت ظالمة بیلمم نه غصیان ایلهم؟

سرفیلر

فاش ایتمز ایدم یو راز عشقی ،
آفاقه حیقان قفان اوتانسون .

فریادم ایدرسه خاخی ییزار
یوندن بکانه ؟ جهان اوتانسون .

« شو حالکه باق ، اوتان ! » دیورلر ،
اول آفت بی امان اوتانسون .

چشمندن آقان سرشك آله
باقسینه سبب اولان اوتانسون .

یو شعر حزینکی تزیها !
دویسون یته شاعران اوتانسون .